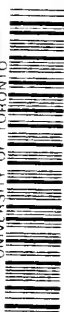
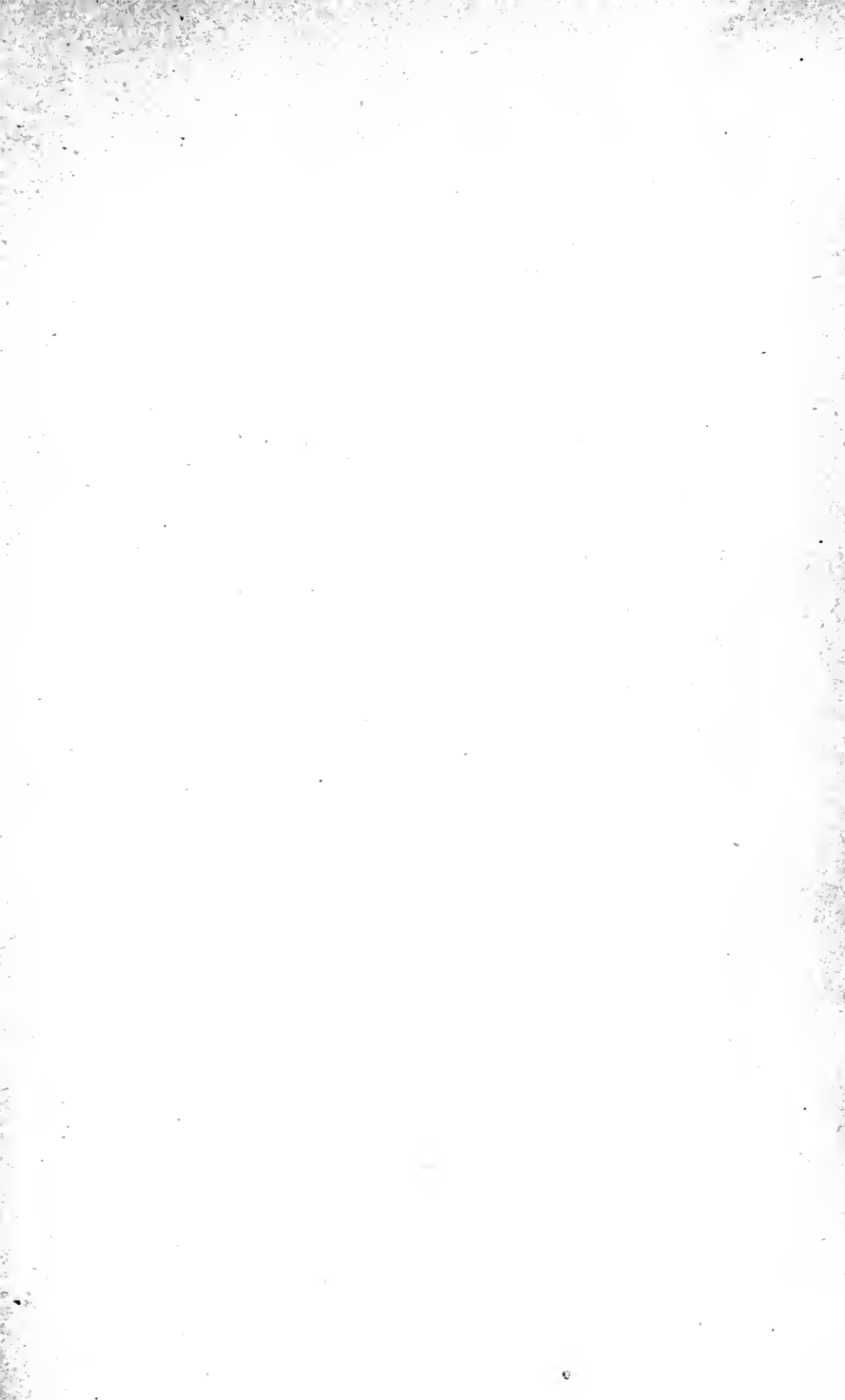

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00007191 0

old
copy

PA
6801
A2
1859
v.1

22
V816 R

P. VERGILI MARONIS
OPERA

RECENSUIT

OTTO RIBBECK.

VOL. I.

BVCOLICA ET GEORGICA.

LIPSIAE.

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLIX.

P. VERGILI MARONIS

BVCOLICA ET GEORGICA

RECENSVIT

OTTO RIBBECK.

2489,
18/5/11

LIPSIAE.

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLIX.

19646
14/12/91

LITERARVM VNIVERSITATI

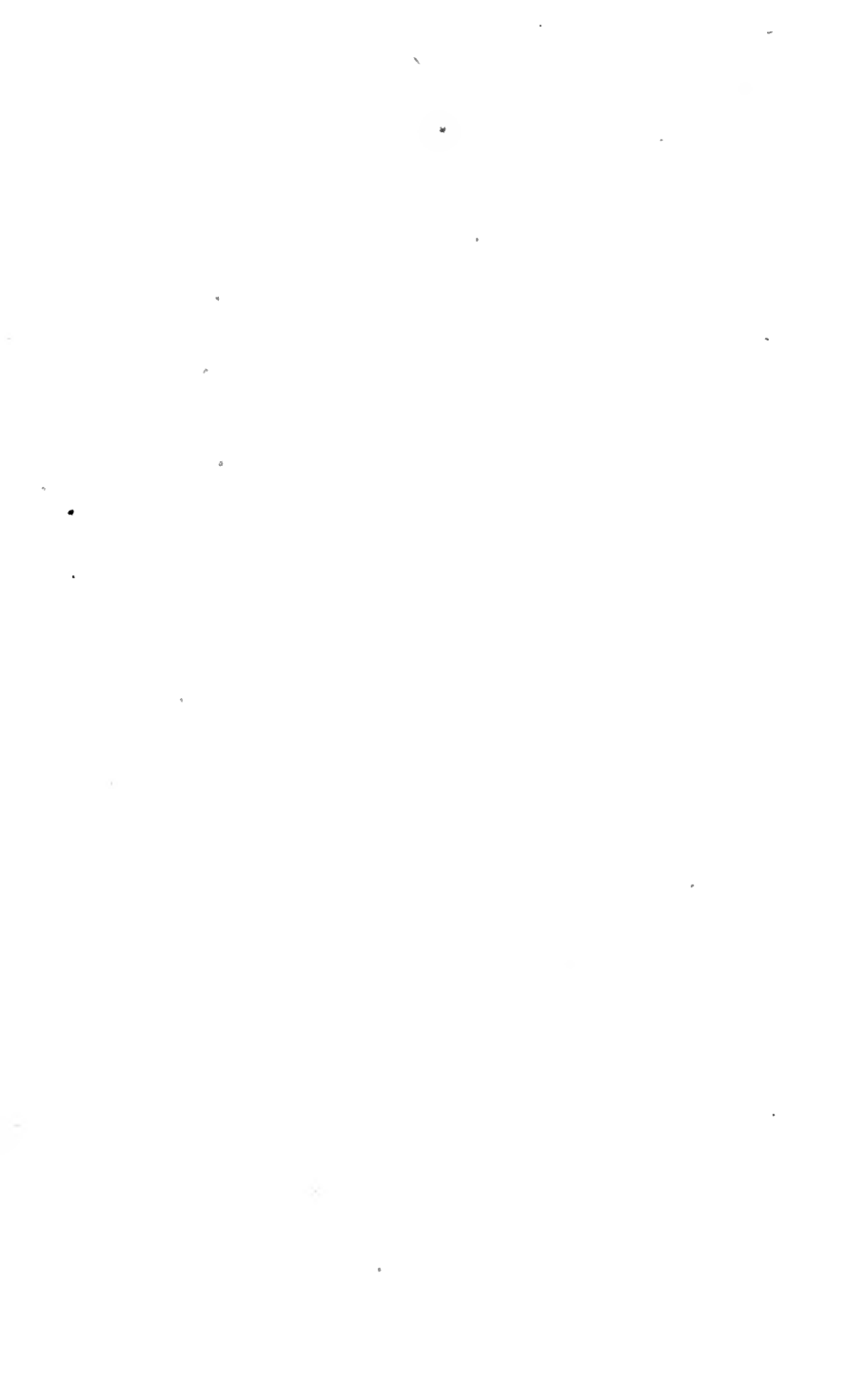
B E R N E N S I

QVINQVE LVSTRA

FELICITER PERACTA

GRATVLATVR

E D I T O R.

P. VERGILI MARONIS

B V C O L I C A

- F** schedae Vaticanae.
G schedae Sangallenses rescriptae.
M codex Medicus.
P codex Palatinus.
R codex Romanus.
V schedae Veronenses rescriptae.
γ codex Gudianus fol. 70.
a codex Bernensis 172 (conlatus ubi deficit **R**).
b codex Bernensis 165.
c codex Bernensis 184.
m codex Minoraugiensis.
ψ ceterorum librorum vel omnes vel plerique.
χ deteriorum librorum pauci quidam.
ω auctorum, quorum testimonia laudantur, boni libri
plerique omnes.
φ eorundem boni libri aliquot.
-

ECLOGA I

MELIBOEVS

TITYRVS

- A a* *M.* Tityre, tu patulae recubans sub tegmine fagi
silvestrem tenui musam meditaris avena:
nos patriae fines et dulcia liuquimus arua.
- β* nos patriam fugiunt: tu, Tityre, lentus in umbra
formosam resonare doces Amaryllida silvas. 5
- α'* *T.* O Meliboe, deus nobis haec otia fecit.
namque erit ille mihi semper deus, illius aram
saepe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.
- β'* ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum

TESTIMONIA.

ECL. I. 1 'Tityre tu p.' Terentianus Maurus 1675 'Tityre . . . sub' Marius Plotius 2638 *P.* (262 G.) 'patulae . . . fagi' schol. Hor. serm. II 4,34 Servius Aen. VI 283 'recubans . . . fagi' anthol. Lat. I 178, 131 2 Asper 115,7 K. Quintilianus IX 4,86 3 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 534 'nos . . . dulcia' Marius Victorinus 2518 *P.* (98 G.) 4 Nonius 338,3 'nos p. t.' Macrobius Sat. IV 3,11 schol. Lucani V 805 'tu . . . umbra' Servius Aen. XII 237 5 Asper 115,18 K. Probi inst. I 7,2 Arusianus p. 258 L. 6—10 'deus . . . agresti' Seneca de benef. IV 6 6 sq. 'o Meliboe . . . semper deus.' Seneca epist. 73,10. 7 'namque . . . deus' Servius Aen. I 290 'illius a.' Probi inst. I 6,5 8 Aldhelmus V 534 9 sq. Seneca epist. 73, 11 schol. Hor. earm. IV 5, 17 'et . . . agresti' Servius ecl. X 1 9 Priscianus 773 *P.* 'ille . . . boves' schol. Hor. epod. 2, 12

VARIA LECTIO.

ECL. I. MELIBOEVS · TITYRVS *P* 1 MELIBOEVS *om. P* MEL *R*
PATVLE *Rγ* 2 ^aagrestem ^{vm'}Quintilianus: cf. v. 10 et ccl. VI 8
3 FINIS *b* 4 PATRIM *P* f. gi (*erasa-una lit.*) *γ* 5 formosam *Asper*
FORMOSAM *PRγb* amarillida *γb* 6 TI · *R* $\overline{DS}$ *R* 8 imbuit *b* 1
imbuit *Aldhelmus* 9 boes *Prisciani Sangall. Grut. Carolir.*

- ludere quae vellem calamo permisit agresti. 10
- B α* *M.* Non equidem invideo, miror magis: nudique totis
usque adeo turbatur agris. en ipse capellas
protenus aeger ago: hanc etiam vix, Tityre, duco.
- β* hic inter densas corulos modo namque gemellos
spem gregis. a, silice in nuda conixa reliquit. 15
- β* saepe malum hoc nobis, si mens non laeva fuisset,
de caelo tactas memini praedicere quercus.
- γ* sed tamen iste deus qui sit da, Tityre, nobis.
- α'* *T.* Urbem quam dicunt Romam, Meliboeae, putavi
stultus ego huic nostrae similem, quo saepe solemus 20
pastores ovium teneros depellere fetus.
- β'* sic canibus catulos similes, sic matribus aedos

TESTIMONIA.

10 Diomedes 337 P. schol. Hor. carm. I 32, 2 Servius ecl. VII 17
'ludere q. v.' Arusianus p. 244 L. 11 'non equidem i.' Marius Vieto-
rinus 2467 P. (24 G.) 11 sq. 'totis . . . agris' Quintilianus I 4,28
12 'usque . . . agris' Consentius 2059 P. 12 sq. 'en . . . ago' Nonius
377,20 ('protenus, valde. . . . ut sit animo et corpore valde aeger,
aut si aliud enuntiat, refertur ad illud, ut sit longe, porro ago.')
14 sq. Augustinus de re gramm. 2017 P. 'modo . . . gregis' Servius Aen.
II 504 15 'a . . . reliquit' Priscianus 1024 Diomedes 422 Alcuini gramm.
2142 P. 'a! silice in nuda' Nonius 225,18 Phocae ars 1700 P. (18 L.)
'silice in n.' Quintilianus I 6,2 Probus de nom. 18 p. 218 Endl.
16 sq. Philargyrus ad ge. IV 7 16 Nonius 331,20 17 Servius Aen. I
230 X 177 18 Nonius 278, 29 'da T. nobis' schol. Lucani I 559 Ser-
vius Aen. I 676 II 65 VI 66 19 sq. 'urbem . . . similem' Priscianus
1192 P. 22 'canibus catulos . et matribus haedos' Quintilianus V 11,30
22 sq. 'sic . . . noram' Columella de r. r. III 9,5

VARIA LECTIO.

10 q. *γ* 11 MEL R 12 'sane vera lectio est turbatur . . . si
enim turbamur legeris, videtur ad paucos referrī' Servius: cf. idem
ad Aen. I 272 turbatur b2 Quintilianus, Consentius TURBAMVR
PRB1? turbā (suprascr. glossa: expellimur) *γ* 13 PROTENVS P^γb,
Servius, Nonius PROTINVS R 'non recte procedet, nisi vocali corre-
pta efferemus: protinus aeger agō: hanc etiam vix, Tityre, duco;
nisi forte scribendum est ago, et iam hanc vix' Laehmannus Lucr. p. 196
Tityre duco uix *γ* 14 hinc Augustinus Putschii CORYLOS P corilof
b Post v. 17 saepe sinistra cava praedixit ab ilice cornix altera manu in
Oblongo et, nisi quod dicebat, in Longobardico Picrii; cf. ecl. IX 15

18 SED Rb 19 TIT R 20 QVAEPE P 21 foetuf *γ* 22 AEDOS P^γ
HAEDOS Rb

noram, sic parvis componere magna solebam.

β' verum haec tantum alias inter caput extulit urbes,
quantum lenta solent inter viburna cupressi. 25

γ' M. et quae tanta fuit Roman tibi causa videndi?

Γ α T. Libertas, quae sera tamen respexit inertem,
candidior postquam tondenti barba cadebat,

· α respexit tamen et longo pos tempore venit,
postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit. 30

α namque, fatebor enim, dum me Galatea tenebat,
nec spes libertatis erat nec cura peculi.

β quamvis multa meis exiret victima saeptis,
pinguis et ingratae premeretur caseus urbi,
non unquam gravis aere domum mihi dextra redibat. 35

TESTIMONIA.

23 'sic . . . solebam' Servius Aen. I 374 25 thesaurus novus latin. in A. Mai auct. class. VIII 598 26 Diomedes 411 P. Donatus in Ter. Andr. I 1,21 Augustinus de gramm. 2013 P. 27 Philargyrus ad ge. IV 25 Servius Aen. XI 3 28 schol. Persii I 15 29 Marius Victorinus 2565 P. (160 G.) 'longo . . . venit' Diomedes 449 Sergius 1856 Cledonius 1879. 1932 Servius in secundam Donati 1799 P. Pompeius p. 390 408 L. 'et . . . venit' Diomedes 451 P. 30 Donatus in Ter. Phorm. prol. I 32 Priscianus p. 735 P. incertus de nom. et pron. 2 p. 128 Endl. 'nec e. p.' Consentinus 2043 P. Servius Aen. I 332 X 167 34 Charisius 60 P. Nonius 200,7 'pingues premere caseos' de gen. nom. p. 75 II.

VARIA LECTIO.

23 componere γ 27 sq. 'candidior postquam . . . aut mutatio personae est, ut quendam rusticum accipimus loquentem, non Virgilium . . . aut certe est mutanda distinctio, ut sit non barba candidior, sed libertas . . . et bene candidior libertas' Servius: cf. Probus p. 7, 4 k. 27 respexinherthem γ 29 sq. 'et longo . . . Galatea reliquit:

iungendum est hoc totum' Servius 29 ^S ^T REPEXIT R POSTEMPORE (corr. m. aut.) P: cf. Lachmannus ad Lucr. II 759 IV 1186. 1252 POSTTEMPORE Ryb 'longo post, ut postposita videatur esse praepositio et in unitatem coacta' Servius, ut fortasse etiam scribi voluerit: longopos tempore, sicut in inscriptionibus (v. Ritschelium ad legem Rubriam p. 4) praepositiones cum suis nominibus coalescunt: cf. Marius Victorinus 2468 P. (25 G.) Ritschelius mus. Rhen. nov. VII 571 sq.

VIII 156) 33 eif γ 34 'pinguis melius ad victimam, quam ad caseum refertur' Servius PRAEMEBETVR (del. A) PR CAESEVS (del. E pr.) P 35 NVMQVAM (del. N) R m γ DEXTERA (del. E altera) R

- A α* *M.* Mirabar quid maesta deos, Amarylli, vocares;
cui pendere sua patereris in arbore poma:
α Tityrus hinc aberat. ipsae te, Tityre, pinus.
ipsi te fontes, ipsa haec arbusta vocabant.
- E α* *T.* Quid facerem? neque servitio me exire licebat 40
nec tam praesentis alibi cognoscere divos.
α hic illum vidi iuvenem, Meliboeae, quodamnis
bis senos cui nostra dies altaria fumant.
α hic mihi responsum primus dedit ille petenti:
'pascite ut ante boves, pueri: submittite tauros.' 45
- Z α* *M.* Fortunata senex! ergo tua rura manebunt.
β et tibi magna satis, quamvis lapis omnia nudus
limosoque palus obducat pascua iunco.
β non insueta gravis temptabunt pabula fetas,
nec mala vicini pecoris contagia laedent. 50
β fortunata senex! hic inter flumina nota
et fontis sacros frigus captabis opacum.

TESTIMONIA.

38 sq. 'ipsae...vocabant' Servius Aen. VIII 38 41 Servius Aen. XII 245 ge. I 10 43 'bis... dies' Quintilianus IX 3,53 44 'hic...dedit' Servius Aen. I 1 45 Nonius 390,6 Ambrosius IV 187 (ed. Bas. 1535) 'pascite boves p.' Consentinus 2054 P. 47 Servius ecl. IX 7 48 'obducat p. i.' Nonius 360,30 49 Nonius 313,33 Servius Aen. I 51. 274 'gravis t. p. f.' Servius Aen. VI 516 'temptabunt p. f.' Servius Aen. II 238 50 Charisius 54 P. Nonius 199,6 schol. Iuvenalis II 81 schol. Hor. epod. 16, 61 51 'hic... nota' Servius Aen. VI 221 ge. IV 155 52 'frigus c. o.' schol. Hor. carm. III 13,10

VARIA LECTIO.

36 MAESTA *R* amarilli *γ* maesta Amarylli *iungit Servius*
PO
37 sil. b MALA (AL *m. rec. corr. in M, PO m. rec.*) *R* poma in ras. *γ*
A PINV
38 IPSAE *P* IPSE *R* NOBIS *P*: cf. 18 40 ME SERVITIO *R*
41 PRAESENTES *Pyb* 42 QVOTANNIS *R* (sed *corr. T ex D*), *γbc*
45 ut] VNT (del. N) *P* SVBMITTITE *Rγ* bovis pueri et submittite
O
Nonii exempl. 48 LIMOS (corr. m. eadem ut vid.) *P* 49 insu...
&a (eras. ut ut vid.) *γ* grauef b 50 ne... laedant schol. Iuvenalis
lis 52 fontef *γbc*

- γ hinc tibi, quae semper, vicino ab limite saepes
 Hyblaeis apibus florem depasta salieti
 saepe levi somnum suadebit inire susurro. 55
- γ hinc alta sub rupe canet frondator ad auras:
 nec tamen interea raucae tua cura palumbes
 nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.
- H* α *T.* Ante leves ergo pascentur in aequore cervi,
 et freta destituent nudos in litore pisces; 60
- α aute pererratis amborum finibus exul
 aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim,
- β quam nostro illius labatur pectore voltus.

TESTIMONIA.

53 sq. Priscianus p. 1176 P. 53 'vicino . . . seps' de gen. nom. p. 98 H. ('seps generis feminini. . . sed melius sepis') 54 'florem d. s.' Servius Aen. I 194 55 schol. Hor. epod. 2, 27 thesaurus nov. latin. in A. Mai auct. class. VIII 552 56 'hinc . . . frondator' thesaurus nov. latin. I. l. 227 57 Nonius 219,4 Servius Aen. IX 86 'rauae . . . palumbes' Charisius 82 P 58 Probi inst. I 14, 12 59—62 Aldhelmi prologus de septenario in A. Mai auct. class. V 514 59 sq. Probus 5, 17 K. 59 Priscianus 976 P. Probi ars minor 691 p. 373 Endl. 60 Servius Aen. V 871 61 sq. Priscianus 989. 61 Priscianus 976 P. 62 Priscianus 645 P. Maximus Victorinus de carm. her. 1962 P. (292 L.) Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai l. l. 532.

VARIA LECTIO.

53 a c hinc, tibi quae, semper (*i. e.* hinc saepis est, quae tibi . . . suadebit) *Lachmannus ad Prop.* IV 2, 9: *cf. Marklandus in Stat. silv.* I 3, 43. *Intellego:* hinc tibi, quae semper suasit, saepes etiam postea suadebit somnum. seps *anonymus de gen. nom.* 'legitne grammaticus seps est?' *Hauptius.* hinc tibi, quae semper florem depasta salieti Hyblaeis apibus, vicino ab limite saepes Saepe *e. q. s. E. Hoffmann* (*cf. Bonitzii ephem. gymnas. Austr.* 1853 p. 411 sqq.) 55 saepe levi] et laeto *thesaurus nov. lat.* leue b t sua. dehit γ inire in ras. γ 58

AB

aerea γ CESSIT P 59 PASCVNTVR P aequore *Moretanus quartus. Probi Vat. c., probavit H. Keilius philol.* II 166 *cf. Calpurnius ccl.* VIII 75 AETHERE *PRabc, Servius, Probi ars, Aldhelmus; tuetur Aemeisus spicileg. explic. Verg.* 3 & era γ 1. *De permutatis his vocibus vide quos laudat Ungerus in Valgio p. 484* 61 PERERRANTIS R peraratis *Aldhelmus amborum om. Aldhelmus EXSVL P* 62 ARARIM *Rabc, testatur Priscianus ARAREM P γ , Maximi Victorini Gothanus*

^N
teste Lindemanno partus γ c Albim Parthis Schraderus 63 LABATVR P, quod *Aeneidis locis velut* I 684 IV 4 VII 416 *commendatur.* VVL-TVS P2 γ bc

- Θ α *M.* At nos hinc alii sitientis ibimus Afros,
pars Scythiam et rapidum cretae veniemus Oaxen 65
et penitus toto divisos orbe Britannos.
- α en unquam patrios longo post tempore finis,
pauperis et tuguri congestum caespite culmen
post aliquot mea regna videns mirabor aristas?
- α impius haec tam culta novalia miles habebit, 70
barbarus has segetes: en quo discordia civis
produxit miseros, his nos consevimus agros!
- β insere nunc, Meliboee, puros; pone ordine vites.
ite meae quondam felix pecus, ite capellae.
- β non ego vos posthac viridi proiectus in antro 75
dumosa pendere procul de rupe videbo;

TESTIMONIA.

61 sq. Macrobius Sat. IV 3,9 61 'sitientes i. A.' schol. Lucani IV 588
65 'rapidum . . . Oaxen' Aldhelmus de re gramm. et metr. l. l. 579
66 schol. Hor. carm. IV 14,18 'toto . . . Britannos' Isidorus orig. IX 2,
102 68 Priscianus 735. 747 P. 'pauperis et t.' Probi inst. II 1,31
Consentius 2043 P. 'pauperis . . . congestum' incertus de nom. et pron.
2 p. 128 Endl. 69 Donati ars III 6,2 Augustinus quaest. I 95 Beda de
tropis 380 Cap. Pompeius p. 467 L. Servius Aen. I 141 'post . . .
videns' Probi inst. I 17,6 70 Nonius 215,19 thesaurus nov. latin. I.
l. 376 'impius . . . miles' Probi inst. I 4,23 73—76 Servius ecl. IX
50 73 Seneca epist. 101,4 Priscianus 900 P. thesaurus nov. latin. l.
l. 428 'insere . . . puros' Probi ars minor 822 p. 424 Endl. thesaurus nov.
latin. l. l. 522 74 'ite . . . pecus' Servius Aen. IX 86 75 Nonius 373,19
'viridi . . . antro' Arusianus p. 254 L. 76 Arusianus p. 254 L.

VARIA LECTIO.

64 hinc γ SITIENTIS P fitientef e 65 SCYTIAM (corr. m. rec.) R
CYTHIAM (corr. m. ead. ut vid.) P feity γ cretae an Cretae scriben-
dum esset dubitarunt iam Servii aetate: cf. Serv. ad ecl. II 24 oaxeni
b Macrobi exempl. Oaxe editio Lipsiensis apud S. Hirzelium a 1858,
fortasse errore hypothetae. ad Oxum prop. Ladevicus 66 BRITTAN-
NOS Rb1 67 FINES Pγ 68 TVGVRII Rbe1 69 mea] MEAMA P
aristas, i. e. ποτάς: cf. Meinckius anal. Alex. 193 et ad Theocr. 3, 31
70 tam bene culta thesaurus nov. latin. 71 ^{ha}f γ ciuef γ 72 per-
duxit γb, 'in perveteri exposito cod. Vaticano et in Longobardico'
Picrii HSNOS PR . . . (in mg. en quif) b en quif ^{en}cψ quis . . . (in
ras., vid. fuisse his nos) γa CONSVVIMVS R confedimus e agrif γa
AGRIS R 74 QVONDAMFELIX Pγ, Servii exemplaria. FELIXQVONDAM
Rabc 76 dumosa de rupe procul pendere videbo Servius ad ecl. IX 50

β carmina nulla canam; non me pascente, capellae,
florentem cytisum et salices carpetis amaras.

I T. Hic tamen haec mecum poteris requiescere noctem
fronde super viridi: sunt nobis mitia poma, 50
castaneae molles et pressi copia lactis.
et iam summa procul villarum culmina fumant,
maioresque cadunt altis de montibus umbrae.

II

Formosum pastor Corydon ardebat Alexim,
delicias domini; nec quid speraret habebat.
tantum inter densas umbrosa cacumina fagos
adsidue veniebat. ibi haec incondita solus

TESTIMONIA.

78 'et ... amaras' schol. Lucani IX 287 Servius Aen. IV 486
79 Arusianus p. 258 L. schol. Hor. carm. II 7, 19 80 sq. Terentianus
Maurus 2772 Marius Victorinus 2598 P. (207 G.) 80 Priscianus
1212 P. 'fronde s. v.' Charisius 23 P. Arusianus. 260 L. Aleuini
gramm. 2141 P. 'sunt ... poma' Nonius 343, 14 schol. Leid. ge. I 448
'sunt ... molles' Nonius 346, 30 'sunt ... lactis' Charisius 250 P.
Diomedes 440 P. Isidorus orig. I 35, 5 Beda de tropis 376 Cap.
81 'et pressi e. l.' Quintilianus X 1, 12 82 Claudius Sacerdos I 178
(p. 41 Endl.)

ECL. II. Cf. Appuleius apolog. p. 407 Oud. Propertius III 34, 73
I Priscianus 1158. 1166. 1176 P. schol. Hor. carm. IV 9, 13 Servius Aen.
I 515 Marius Victorinus p. 96 G. Arusianus p. 209 L. 'formosum p. C.'
Agroetius 2260 P. 'ardebat A.' Priscianus p. 709 P. I sq. 'formosum
... domini' Donatus in Ter. eum. V 9, 23 3 sq. 'tantum ... veniebat'
Arusianus 237 L.

VARIA LECTIO.

78 cityfum γ CALICES (C pr. corr. in S) P 79 HINC P hac
a2b2c, schol. Hor. poteris Arusianus, schol. Hor. RELIQUIESCERE
P NOCTEM Pab noctae e nocte schol. Hor. 80 MIXIA (sic: III ex
DE
corr. in ras., I post. corr. ex T) R 83 de] A P

ECL. II. De structura huius carminis vide Iahnii anal. LXXV
66 sqq. POETA CORYDON PRb DE AMORE PUERI POETA CORIDON γ
I POE Rb FORMOSVM Pγbc CORYDON PASTOR Rγ ALEXIN Rabc,
Prisciani exempl., schol. Hor. 2 dominequid γ 1 4 ADSIDVAE R at-
sidue aliquot Pierii affidue γbc2

- montibus et silvis studio iactabat inani: 5
- a O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas?
nil nostri miserere? mori me denique coges.
- a nunc etiam pecudes umbras et frigora captant;
nunc virides etiam occultant spineta lacertos,
- a Thestylis et rapido fessis messoribus aestu 10
alia serpyllumque herbas contundit olentis.
- a at mecum rancis, tua dum vestigia listro,
sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.
- b nonne fuit satius, tristis Amaryllidis iras
atque superba pati fastidia? nonne Menalcan, 15
quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses?
- a' O formosae puer, nimium ne crede colori!
alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.
- a' despectus tibi sum; nec qui sim quaeris, Alexi,

TESTIMONIA.

6 Probus p. 6,25 K. Marius Victorinus p. 2589 P. (194 G.) schol. Hor. *carm.* IV 10,1 'o c. A.' Probi inst. I 4, 22 'o . . . mea' Marius Victorinus 2563 P. (158 G.) 'nihil m. e. c.' Probi inst. I 9,11 Servius *ge.* I 125 'carmina e.' Marius Victorinus p. 158 G. 7 'nil n. m.' Probi inst. I 6,1 8 schol. Persii III 69 schol. Hor. *carm.* I 23,7 'Virgilius masculino dixit lacertos' schol. Iuvenal. III 231 10 sq. schol. Hor. *epod.* 3,4 10 'Thestylis' Claudius Sacerdos I 89: cf. I 170 11 'alia serpyllumque' Charisius 54 Beda 2327 P. incertus de orth. 2777 P. Probi inst. I 17,3 12 Nonius 335,25 14 'nonne f. s.' Donati inst. I 9,11 18 Diomedes 498 P. 19 Nonius 288,16 'despectus . . . sim' Arusianus p. 221 L.

VARIA LECTIO.

5 filiis ///studio in ras. sex fere lit., quarum prima fuit f, extrema o) γ 6 COR Rb NHIL (III m. 2) P NHIL R 7 COGIS Pγbc ἀπάγγασθαί με ποιήσεις Theocritus III 9 9 uiridif e, schol. Hor.

LACERTAS P lacertos testatur schol. Iuvenal. 10 Testilif (i pr. corr. in y) γ1 eftn γ 11 alia per i testantur Charisius, Beda, inc. de orth. serpyllum γ, Charisii cod. serpillum bc, ceteri grammatici olentef γbc 12 AD P AC R 'at si per d fuerit, erit hyperbaton . . . sed

DVM melius est ut at coniunctio sit' Servius dum] NVN-C P 14 fatituiuf in ras. γ AMARYLLIDOS (O corr. in V) P amarillydis (y m. 2 ut vid.) γ

15 SVERVA R MENALCAM R menalcan bc 17 bene dicit Donatus suspendendum O' Servius FORMOSAE R FORMOSAE P formose γbc 18 LIGVSTA P 19 ne c qui sim γ corr. m. 2 quif sim c

- quam dives pecoris, nivei quam lactis abundans: 20
 a' mille meae Siculis errant in montibus agnae;
 lac mihi non aestate novum, non frigore deficit.
- a' canto, quae solitus, signando armenta vocabat,
 Amphion Dircaeus in Actaeo Aracyntho.
- b' nec sum adeo informis: nuper me in litore vidi, 25
 cum placidum ventis staret mare; non ego Daphnim
 indice te metuam, si numquam fallit imago.
- c O tantum libeat mecum tibi sordida rura
 atque humilis habitare casas, et figere cervos,

*TESTIMONIA.

20 Priscianus 1123 P. 'quam d. p.' Arusianus p. 222 L. 'nivei q. l. a.' Arusianus p. 209 L. 'lactis a.' appendix ad Probi art. min. 30 p. 442 Endl. 21 Servius in Aen. I 184 VII 491 ecl. I 9 22 Marti-
 anus Capella III 307 Probi inst. II 1, 16 Cassiodorus 2324 P. Claudius
 Sacerdos 3 p. 48 Endl. Servius ge. II 150 'lac . . . novum' Servius ge.
 I 43 Consentinus 2030 P. 23 'canto q. s.' Martianus Capella III 283
 Marius Victorinus p. 2472 P. (32 G.) Pompeius p. 307 L. 'canto . . .
 Amphion' schol. Statii Theb. I 10 24 Macrobius V 17, 17 25 'nec . . .
 informis' Servius Aen. III 431 25 sq. 'nuper . . . mare' Seneca n. q.
 I 17, 5 26 'cum . . . mare' Philargyrus in ge. IV 484 26 sq. 'non ego
 . . . metuam' Iulius Rufinianus p. 272 Ruhnk. 27 'si . . . imago' schol.
 Hor. carm. III 27, 40 28 Servius Aen. IV 432 'sordida r.' Servius
 ge. I 177 29 'atque . . . casas' Arusianus p. 233 L. Servius Aen. I 452
 ecl. VI 2 'habitare e.' schol. Lucani V 87

VARIA LECTIO.

20 peccorif (c *pr. eras.*) γ *Post nivei interp. Py 'multi . . . legunt
 nivei quam lactis; sed melius est: quam dives pecoris nivei' Servius: cf.
 Ovidius metam. XIII 829 abundans (erasa h ut vid.) γ 22 LACT P:
 vid. Probi inst., Pompeius p. 233 L., Charisius 78 P., Caper 2241, Mar-
 tianus Capella III 81, Ausonius grammaticomast. 12 laudati Ritschelio
 mus. philol. VII 606 adn. lac testantur Martianus Capella, Cledonius
 1905 Cassiodorus NOVUM (O m. 2 corr. in V) P NOVVM Rbc 'sane
 hunc versum male distinguens Virgiliomastix vituperat: lac mihi non
 aestate novum, non frigore: deficit' Servius 24 dyrcaeuf γ in] ETIN
 P acteo γ 'actaeo litorali accipere debemus . . . quāquam plerique
 Actaeo Aracyntho Atheniensi accipiant' Servius. De hiatu cf. Lach-
 mannus in Lucr. p. 162 ARACINTHO P RACINTHO R aracinfo (corr.
 m. 2) γ arachintho b arachineto c 26 AMARE P DAPHNI R Daphni
 Iul. Rufin. exempl. dapni c1 dapnin c2 DAPHINIX P γ b 27 METVM P
 FALLAT P FALLAT R γ b2, schol. Hor. fallat b1 29 ADQVE R hu-
 milef γ bc*

	haedorumque gregem viridi compellere hibisco!	30
e	mecum una in silvis imitabere Pana catendo.	
	nec te paeniteat calamo trivisse labellum:	34
	haec eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas?	35
d	Est mihi disparibus septem compacta cicutis fistula, Damoetas dono mihi quam dedit olim et dixit moriens: 'te nunc habet ista secundum.'	
d	praeterea duo nec tuta mihi valle reperti capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo;	40
	bina die siccant ovis ubera: quos tibi servo.	
e	iam pridem a me illos abducere Thestylis orat;	
e	et faciet, quoniam sordent tibi munera nostra.	
f	Huc ades, o formouse puer: tibi lilia plenis	45
	<hr/>	
	Pan primum calamos cera coniungere pluris instituit, Pan curat ovis oviumque magistros	32
	dixit Damoetas, invidit stultus Amyntas	39

TESTIMONIA.

32 sq. Isidorus orig. III 20,8 'Pan . . . instituit' schol. Hor. *carm.* IV 12,10 Servius *ecl.* III 25 33 'Pan . . . magistros' schol. Hor. *carm.* IV 12,11 34 Velius Longus 2234 P. Arusianus p. 255 L. 'calamo t. l.' Charisius 79 P. 36 sq. 'est . . . fistula' Asper 115 K. Boethius *introd.* ad *sylogismos* p. 561 ed. Basil. 'septem c. c.' Servius *ecl.* V 85 40 Marius Victorinus 2579 P. (180 G.) 'nec . . . reperti' Servius in *Aen.* I 647 41 'sparsis . . . albo' Philargyrus *ge.* III 56 42 'una die . . . ubera' schol. *Iuvenal.* XI 65 43 Asper 115,20 K. 44 'quoniam . . . nostra' schol. Hor. *carm.* III 10,13 45—48 Probus 5, 17 K. 45 'huc . . . puer' Probi *ars minor* 735

VARIA LECTIO.

32 sq., quos non interpretatur Servius, interpolatione additos esse conicio: cf. *ecl.* VIII 24 Tibullus II 5,32 32 primus *bc*, schol. Hor. PLVRES *Pybc* 33 ouefy 34 PENITEAT *P* 35 amintalybc 36 COMPACTA *Pbc* 39 interpolatus videtur: cf. 35 AMINTAS *R* amintas *yc* 41 CAPRAEOLI *PR* pellibus albo *yb*, Servius, Philargyrus: cf. *ge.* PELLIBVS ALBO III 56 HABET ISTA SECVNDVM *P* PELLIBVS AMBO *Rac* 42 una schol. *Iuvenal.* QVOD *Ra1* quoftibi (fti *fort. m.* 2) *γ* 43 LLOS *P* Thestylis] *Y* corr. *cx* I *P* testily *γ* optat Schraderus 44 facie! (*cras. nt, ut vid.*) *γ* 45 o *suprascr.* *γ* FORMONSE *PR*, Probi *art. min.* *Vindob.* formonse (*n erasa*) *γ* formofe *bc*

ecce ferunt nymphae calathis; tibi candida nais,
 pallentis violas et summa papavera carpens,
 narcissum et florem iungit bene olentis anethi;
 tum casia atque aliis intexens suavibus herbis
 mollia luteola pingit vaccinia calta. 50

f ipse ego cana legam tenera lanugine mala
 . . . . .
 castaneasque nuces, mea quas Amaryllis amabat;
 addam cerea pruna: honos erit huic quoque pomo;
 et vos, o lauri, carpam et te, proxima myrte,
 sic positae quoniam suavis miscetis odores. 55

g Rusticus es, Corydon: nec mnumera curat Alexis,
 nec, si muneribus certes, concedat Iollas.

g heu heu! quid volui misero mihi? floribus austrum
 perditus et liquidis immisi fontibus apros.

h Quem fugis, a, demens? habitarunt di quoque silvas 60

TESTIMONIA.

50 Nonius 548,23 Priscianus 617 P. 51 Nonius 332,18 cf. Isidorus orig. XVII 7, 3 'Virgilius amantibus quid ex malo quaeri soleat ostendit. malus Cydonia nomen sumpsit' e. q. s. Lindemannus intellegit ecl. III 64

52 cf. Ovidius art. am. II 267 III 183 'castaneasque nuces' Macrobius III 18,7 53 'cerea pruna' Priscianus p. 640 P. 54 Charisius 9 Priscianus 1250 'et . . . carpam' Charisius 109 'et te p. m.' Phocae ars V 2 55 Servius Aen. V 72 ecl. VII 62 56 'rusticus est C.' inscr. Pompeiana apud Galluccium VI 7 'nec . . . Alexis' schol. Hor. carm. III 10,13 57 Servius Aen. VIII 40 58 'heu . . . mihi' schol. Hor. epist. I 20, 5

VARIA LECTIO.

46 haecce γ nimphe γ calatis γc 47 PALLETIS Ra pallentef b
 PAPAVERE P 48 anethi γ 49 tunc γ 50 pinguis Nonii exempl.
 PINGINT P CALTA Pγbc, Nonii et Prisc. exempl. CALTHA Ra Post
 v. 51 unum versum excidisse suspicatus sum l. l.: cf. Isidorus

52 amarillyf γ 53 POMA P pruna et honos γ, quod probavit etiam
 ed. Lipsiensis. pruna: nam honos? 54 PROXIMA Rγbc 55 posite γ

SVAVES Rγ DORES P 56 POET praem. γc EST P EST
 Ra1, inscr. Pomp., probavit Buechelerus mus. Rhen. XII 251 cori-
 don γbc muner. b1 curat in ras. γ 57 CERTET R certas . . . con-
 cedit ex Serv. Dresd. Wagnerus 58 COR praem. γb HEHEV P
 heu γab, Servii exempl., schol. Hor. heu c 59 PERDITOS R LI-
 QUIDIS P IMMISSI P immisi γ fonteb; γ1 60 DEOMENS Ra1

Dardaniusque Paris. Pallas quas condidit arces
ipsa colat: nobis placeant ante omnia silvae.

- h torva leaena lupum sequitur, lupus ipse capellam,
florentem cytisum sequitur lasciva capella,
te Corydon, o Alexi: trahit sua quemque voluptas. 65
- i Aspice, aratra iugo referunt suspensa iuveni,
et sol crescentis decedens duplicat umbras.
me tamen urit amor: quis enim modus adsit amori?
a Corydon Corydon, quae te dementia cepit!
- i semiputata tibi frondosa vitis in ulmo est. 70
quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus,
viminibus mollique paras detexere iunco?
inuenies alium, si te hic fastidit, Alexim.

TESTIMONIA.

61 'Pallas . . . arces' Servius Aen. II 610. 615 'Pallas . . . colat' Servius Aen. III 531 63 'torva l.' Isidorus orig. X 269 'leaena' Probi ars minor 223 'torva . . . sequitur' Sergius 1843 P. 63 sq. Iulius Rufinianus p. 239 Rubnk. 63—65 'torva . . . Alexi' Diomedes 443 P. 65 Charisius 4 Marius Victorinus p. 2474 P. (35 G.) 'te . . . Alexi' Probi inst. I 15 Maximus Viet. de ratione m. II 1 Marius Victorinus p. 2471 P. (30 G.) Mallius Theodorus p. 531 G. Diomedes 424 P. Pompeius p. 51 L. 'trahit . . . voluptas' Donatus in Ter. Phorm. I 2,36 schol. Persii V 53 66 Quintilianus VIII 6,21 schol. Hor. carm. III 6,43 67 schol. Hor. carm. III 6,41 Servius ecl. I 84 68 'quis . . . amori' Claudius Sacerdos I 74 69 Iulius Rufinianus p. 233 Rubnk. schol. Hor. carm. III 3,18 'a Corydon Corydon' Quintilianus IX 3,28 71 schol. Hor. carm. I 19,12 'quorum i. u.' Arusianus p. 238 L. 73 Claudius Sacerdos I 135

VARIA LECTIO.

- 61 QVASE (E *eras.*) P QVAE R qua^{af} a 62 COLANT Ra^S
- 63 CAPELLAS R 64 CVTISVB R, *scriptum fuit* cutisum. LACIVA P
- 66 SVSPENSA P 67 CRESCENTES P²yb de . . . cedenf c 69 O R,
Iulii Rufiniani exempl. choridon bis c cepit] P corr. ex D P
- 70 FONDOSA P VLMO, *om.* EST P 71 ALIQVIT R SALTIM P²Ryab^S
- 73 FASTIDIAT (A *post. eras.*) P FASTIDAT Ra ALEXIM (M *eras.*)
P alexif ybc, *Claudius Sacerdos*

III

MENALCAS. DAMOETAS. PALAEMON.

- a *M.* Dic mihi, Damoeta, cuium pecus? an Meliboei?
D. Non, verum Aegonis; nuper mihi tradidit Aegon.
- b *M.* Infelix o semper ovis pecus! ipse Neaeram
dum fovet ac ne me sibi praeferat illa veretur,
hic alienus ovis custos bis mulget in hora; 5
et sucus pecori et lac subducitur agnis.
D. Parcius ista viris tamen obicienda memento,
novianus et qui te transversa tumentibus hircuis,
et quo — set faciles nymphae risere — sacello.
M. Tum, credo, cum me arbustum videre Miconis 10
atque mala vitis incidere falce novellas.
D. Aut hic ad veteres fagos cum Daphnidis arcum
fregisti et calamos: quae tu, perverse Menalca,
et cum vidisti puero donata, dolebas,

TESTIMONIA.

ECL. III. 1 Priscianus 1095 P. Boethius in libro de interpretatione ed. sec. I p. 291 ed. Basil. 'die . . . pecus' Charisius 86 Nonius 280, 13 Pompeius p. 258 L. Donatus in Ter. Andr. IV 1, 44 hecyr. III 2, 21 Phorm. II 3, 32 'cuium p.' Cleonius 1907 P. 1 sq. Terentianus Maurus 2133. 5 Marius Victorinus 2467 P. (24 G.) Marius Plotius p. 253 G. 'hic . . . custos' Servius Aen. IV 370 6 Charisius 23 Claudius Sacerdos 84 p. 26 Endl. Donatus in Ter. eun. II 3, 26 Probi inst. I 18, 12 Nonius 399, 21 'et lac . . . agnis' idem 331, 25 8 Iulius Rufinianus p. 200 Ruhnck. 'novimus et qui te' Donatus in Ter. eun. III 2, 26 'transversa t. h.' Probi inst. I 9, 12. 8 sq. Quintilianus IX 3, 59 Donatus in Ter. hec. V 26 Macrobius IV 6, 21 9 schol. Hor. carm. II 8, 14 10 sq. Charisius 253 P. 11 schol. Lucani VII 160 12 'aut . . . fagos' Charisius 240 'eum D. a.' Probi inst. I 4, 20 14 'quae tu puero donata d.' Arusianus 222 L.

VARIA LECTIO.

ECL. III. 2 EGONIS *R* 3 VIS *P* ouef *a1* 4 ILLE *R* 5 ouef *e*
MVLGIT *P*, *Mentel.* 6 LACTE *P* 7 'parcius: melius hic distinguitur, licet possit dici etiam parcus ista' Servius 8 hircuis *Oblongus Pierii HIRCVIS P HIRCIS Ryabe* 'hircis . . . alii hoc improbant et legunt hircuis. hircui autem sunt oculorum anguli e. q. s. Servius, et similia Philargyrus. sed *γbc* 10 tunc *e*, Charisii ed. pr. arbusta Charisii ed. pr. *ta cod.* MYCONIS *Rb*, Charisii *cod.* 11 nitef *γb*
12 Daphnidis *testatur Probus inst.* arcum (u in ras.) *γ* 14 quae tu puero *Arusianus*

- et si non aliqua nocuisses, mortuus esses. 15
M. Quid domini faciant, audent cum talia fures?
 non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
 excipere insidiis, multum latrante Lycisca?
 et cum clamarem 'quo nunc se proripit ille?
 Tityre, coge pecus!' tu post carecta latebas. 20
D. An mihi cantando victus non redderet ille,
 quem mea carminibus meruisset fistula caprum?
 si nescis, meus ille caper fuit; et mihi Damon
 ipse fatebatur; set reddere posse negabat.
M. Cantando tu illum? aut unquam tibi fistula cera 25
 iuncta fuit? non tu in triviis, indocte, solebas
 stridenti miserum stipula disperdere carmen?
D. Vis ergo inter nos quid possit uterque vicissim
 experiamur? ego hanc vitulam (ne forte recuses,
 bis venit ad muletram, binos alit ubere fetus) 30
 depono: tu dic, mecum quo pignore certes.
M. De grege non ausim quicquam deponere tecum:
 est mihi nanque domi pater, est iniusta noverca;

TESTIMONIA.

- 16 Nonius 310,18 17 Iulius Rufinianus p.212 R. 'non ego . . . insidiis' Nonius 293,27 Quintilianus IX 2,13 17 sq. anecd. Paris. Ecksteinii 22. 20 'Tityre c. p.' schol. Hor. carm. II 3,25 Servius Aen. VII 43 21 Quintilianus IX 2,13 Iulius Rufinianus 202 R. 21 sq. Charisius 203 anecd. Paris. Ecksteinii 22. 22 Terentianus Maurus 1242 23 Marius Plotius p. 253 G. 'si . . . fuit' Priscianus 1120 P. 25 'cantando tu i.' Quintilianus XI 3, 176 Donatus in Ter. eun. IV 7, 27 hec. III 5,50 Servius Aen. I 713 II 657 IV 413 XI 383 'cantando . . . fuit' Iulius Rufinianus 205: 272 R. Priscianus p. 811 P. Pompeius p. 275 L. 27 Appuleius florid. I 3 Donatus in Ter. eun. I 1, 23 Servius ecl. I 2 'stipula d. c.' schol. Veron. 71,1 K. 29 cf. schol. Veron. 71,22 K. 30 schol. Veron. 71,5 K. 31 'quo p. c.' schol. Veron. 71,8 K. 32 Nonius 279,7 Probi ars min. 849 p. 428 Endl. Marius Plotius p. 251 G. gramm. Vat. in A. Mai auct. class. V p. 321 33 schol. Lucani VII 662 'est mihi n. d.' Probi inst., I 6,1

VARIA LECTIO.

- 16 qui^d γ facient γ 2 TALIA P 17 dammonif b 18 INSIDIS P
 M
 LYCISCA R 19 CLAMERE P 24 SED Rybc 25 haud c 26 VINCTA
 Rybc, Prisciani φ TRIVIS P 27 — 39 V fol. 224 a 27 STIPV-
 LAMISERVVM V 28 nomen om. V, item 32. 44. QVIDSITPOSSIT V
 29 'ego hanc vitulam: subdistingue' Servius 31 certaf c 33 MI V
 INVSTA R infesta Schraderus

bisque die numerant ambo pecus, alter et haedos.
 verum, id quod multo tute ipse fatebere maus, 35
 insanire libet quoniam tibi pocula ponam
 fagina, caelatum divini opus Alcimedontis:
 lenta quibus torno facili super addita vitis
 diffusos edera vestit pallente corymbos.
 in medio duo signa, Conon et — quis fuit alter, 40
 descripsit radio totum qui gentibus orbem,
 tempora quae messor, quae curvos arator haberet?
 necdum illis labra admovi, set condita servo.
D. Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
 et molli circum est ansas amplexus acantho. 45
 Orpheaque in medio posuit silvasque sequentis;
 necdum illis labra admovi, set condita servo:
 si ad vitulam spectas, nihil est quod pocula laudes.
d *M.* Numquam hodie effugies; veniam quocumque vocaris.

TESTIMONIA.

34 'bis . . . pecus.' schol. Veron. 71, 14 K. 35 Donatus in Ter. Phorm. II 1, 66 Priscianus 1111 P. 37 'Alcimedontis' schol. Veron. 71, 18 K. 'divini o. A.' Servius Aen. V 47. 359 X 85. 499 38 Servius Aen. II 392 VI 137 'torno facil.' schol. Veron. 71, 25 K. 39 'corymbi' schol. Veron. 71, 26 K. 40 'duo s.' schol. Veron. 72, 5 K. 'et . . . alter' schol. Veron. 72, 1 K. 42 Probus 9, 1 44 et 47, om. 45 sq. Servius Aen. IV 377 44 cf. schol. Veron. 72, 7 K. 'et . . . duo' Marius Plotius p. 262 G. 46 cf. schol. Veron. 72, 12 K. 49 Macrobius VI 1, 38 'numquam h. e.' Probus 89, 28 Servius Aen. II 670

VARIA LECTIO.

34 HEDOS *Vc* 35 IPSE *sup. R* 38 FACTI (*T corr. in L ut vid.*)
P FACILIS *Vb* *v* FRAGILIS *Ra* *i* 'facilis: Donatus sic legit. Legitur ta-
men et torno facili' Servius: cf. ad Aen. II 392 39 diffusos γ EDERA
F hederā *c* HAEDERA *Rb* h. edera *γ* 'legitur et haedera ab haerendo ar-
 boribus, set sine aspiratione dici debet' Philargyrus: cf. Paulus Festi
 brev. p. 100 *M* PALLANTE *Vc* 40 — 52 *V fol. 224 b.* 40 *Im b* *i*
 41 DESCRIBSIT *PV* TOTO *V* 42 QVE *bis P* CVRVOS (*O corr. in V*)
P CVRVVS *RV* *γbc* HABERet *V* 43 ADMOBI (*B corr. ex D*) *P* AD-
 MOVIS *R* sed *γbc* 44 dua *γ* PVGVLA *F* 46 SEQVENTES *Pb* 47 SED
Rbc 48 spectes *b* LAVDES *V* 49 quoque *c* VOCaris *V*

- audiat haec tantum — vel qui venit ecce Palaemon. 50
 efficiam, posthac ne quemquam voce lacesas.
D. Quin age, siquid habes; in me mora non erit ulla,
 nec quemquam fugio: tantum, vicine Palaemon,
 sensibus haec inis (res est non parva) reponas.
- e* *P.* Dicite, quandoquidem in molli conседimus herba. 55
 et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos;
 nunc frudent silvae, nunc formosissimus annus.
 incipe, Damoeta; tu deinde sequere, Menalca.
 alternis dicetis: amant alterna canenae.
- α* *D.* Ab Iove principium musae: Iovis omnia plena; 60
 ille colit terras; illi mea carmina curae.
- α'* *M.* Et me Phoebus amat; Phoebus sua semper apud me
 munera sunt, lauri et suave rubens hyacinthus.
- β* *D.* Malo me Galatea petit, lasciva puella,
 et fugit ad salices, et se cupit ante videri. 65

TESTIMONIA.

50 cf. schol. Veron. 72, 15 K. Suetonius de gramm. 23 50 Priscianus 1174 52 Marius Plotius p. 254 G. 'quin . . . mora' Marius Plotius p. 262 G. 57 schol. Hor. epod. II 29 59 Priscianus 1006. 1132 'amant a. e.' Servius ecl. VII 19 60 Macrobius s. Sc. I 17, 14 Atilius Fortunatianus p. 349. 362 G. 'ab Iove p. m.' Servius Aen. IX 624 'Iovis o. p.' Arusianus p. 251 L. 60 sq. Probus 6, 28 K. Augustinus de consensu evang. I 31. 35 61 Nonius 250, 15 'ille e. t.' Servius ad Aen. I 16 ge. I 123 62 Marius Plotius p. 255 G. 'et . . . sua' Marius Plotius p. 262 G. 62 sq. Priscianus 1089 'et . . . lauri' Servius ecl. VII 5 'Phoebus . . . hyacinthus' Servius Aen. V 54 63 'munera s. l.' Charisius 110 64 Probi inst. I 17, 3 64 sq. Gellius IX 9 65 schol. Hor. carm. I 9, 21

VARIA LECTIO.

50 *Post* qui *interp.* *P* 'vel qui: quasi requirentis est, cum subito Palaemon adveniat. Alii distinguunt: vel qui venit' Servius PALAEMO V PALEMON *Re* 51 *Efficiam posthac V* nec queq̄ γ 52 *QVIT PR*
^N
HabeS V IM P 53 *Ne^c c* PALEMON *Re* 55 *PAL R* 57 *formosissimus bc* *formosissimus γ* 58 *sequere . . . menalca γ* 59 *DAM P*
^T
AMANS P *camaene γ* 60 *θ om. P* *IOQVE (Q eras.) P* principio *c1* 'vel musae meae ab Iove est principium, vel o musae, sumamus ab Iove principium' Servius 61 *illi] ille γ 1* 62 *FOEBVS P* apud *γbc*
[†]
 63 *lau.ri γ* *hhiacintus (h pr. eras., i pr. corr. in γ) γ*

- β' *M.* At mihi sese offert ultro meus ignis Amyntas,
notior ut iam sit canibus non Delia nostris.
- γ *D.* Parta meae Veneri sunt munera: namque notavi
ipse locum, aëriac quo congressere palumbes.
- γ' *M.* Quod potui, puero silvestri ex arbore lecta 70
aurea mala decem misi; eras altera mittam.
- δ *D.* O quotiens et quae nobis Galatea locuta est!
partem aliquam, venti, divom referatis ad auris!
- δ' *M.* Quid prodest, quod me ipse animo non spernis, Amynta,
si, dum tu sectaris apros, ego retia servo? 75
- ε *D.* Phyllida mitte mihi: meus est natalis, Iolla;
cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito.
- ε' *M.* Phyllida amo ante alias: nam me discedere flevit,
et longum 'formose, vale vale', inquit, 'Iolla.'
- ζ *D.* Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres, 80

TESTIMONIA.

66 Donatus in Ter. eun. I 2, 5 Phorm. I 2, 57 68 'parta . . . munera' schol. Hor. carm. I 27, 14 68 sq. 'namque . . . palumbes' Priscianus p. 826 P. 'notavi . . . palumbes' Arusianus p. 220 L. 69 'aeriae . . . palumbes' Quintilianus I 6, 2 Charisius 82 incertus de orthogr. 2796 P. 'aereae palumbes' incertus de gen. nom. 92 Haupt. 71 cf. Propertius III (II) 34, 69 'aurea . . . misi' Isidorus orig. I 36, 22 75 'ego r. s.' Charisius 45 76 Servius Aen. IX 641 'meus est n. I.' Donatus in Ter. Phorm. I 1, 14 77 Nonius 313, 27 schol. Iuvenal. IX 117 Priscianus p. 821. 1028. 1114. 1141 P. Alcuini gramm. 2110. 2135 P. incertus de verbo 27 p. 159 Endl. 'quod ait Vergilius: cum . . . venito, ut vitulam dixerit pro vitulatione . . . meminimus tamen sic legendum per ablativum: cum faciam vitula pro frugibus.' Macrobius III 2, 15 cf. Servius ecl. V 75 79 Charisius 183 Iulius Rufinianus 233 R. Beda 2376 P. Marius Plotius p. 254 G. 'et l. f.' Marius Plotius p. 266 G. 'et . . . vale vale' Marius Plotius p. 262 G. 'vale . . . Iolla' Pompeius p. 51 L. Servius Aen. IV 409 80 Nonius 349, 11. 409, 15 80 sq. Iulius Rufinianus 242 R. Priscianus 1100

VARIA LECTIO.

66 AD P^{Re} 69 aereae ζ, anon. de orth.: om. Arusianus concessere b1 anon. de orthogr. 70 Quo^d (d in ras.) b TECTA P1b1
71 DECIM R 72 — IV 52 deficit P 72 locutus est c (fuit locutus)
73 DIVVM Rybc aures γ1c 74 me om. R amynta γ 77 vitula
'antiqua aliquot exempl.' Pierii. Prisciani 1028 Bong., Alcuinus Putschii, anon. de verbo: testantur Serrius et Macrobius VITVLAM Ryabcψ
Nonii et Prisc. ω vitulum schol. Iuven. ipsa Alcuinus 78 Phyllidam b
79 formose γbc 80 matrif γ

arboribus venti, nobis Amaryllidis irae.

- ξ *M.* Dulce satis umor, depulsis arbutus haedis,
lenta salix feto pecori, mihi solus Amyntas.
- η *D.* Polio amat nostram, quamvis est rustica, muſam:
Pierides, vitulam lectori pascite vestro. 85
- η *M.* Polio et ipse facit nova carmina: pascite taurum,
iam cornu petat et pedibus qui spargat harenam.
- ϑ *D.* Qui te, Polio, amat, veniat quo te quoque gaudet;
mella fluant illi, ferat et rubus asper amomum.
- ϑ *M.* Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi, 90
atque idem iungat volpes et mulgeat hircos.
- ι *D.* Qui legitis flores et humi nascentia fraga,
frigidus, o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.
- ι *M.* Parcite, oves, unum procedere: non bene ripae

TESTIMONIA.

82 Iulius Rufinianus 263 R. schol. Hor. earm. I 17,5 82 sq. Iulius Rufinianus 242 R. Priscianus 1100 'dulce s. u.' Servius ecl. V 46 83 Marius Plotius p. 254 G 'lenta . . . pecori' Augustinus de re gramm. 1990 P. 'lenta . . . mihi' Marius Plotius p. 262 G. 86 Donatus in Ter. Andr. prol. 3 adolph. IV 7,4 'Polio . . . carmina' schol. Hor. earm. II 1, 15 Servius Aen. II 228 III 181. 240 IX 641 ge. I 43 IV 357 ecl. V 71 schol. Lucani V 451 87 Nonius 366, 25 Servius Aen. III 21 'iam c. p.' Servius Aen. II 202 88 Priscianus 1180 P. 'veniat . . . gaudet' Servius Aen. II 239 89 incertus de nom. I 2 p. 130 Endl. 'quamvis Vergilius mella dixerit' Charisius 22. 'mella f. i.' Pompeius p. 185 L. 'ferat . . . amomum' Servius ge. I 266 90 cf. Hieronymi chrou. de Bavio (Suetonii fragm. p. 295,33 Roth.) Pompeius p. 479 L. schol. Hor. epod. X 1 90 sq. Isidorus orig. I 36,30 Donati ars III 6, 2 Diomedes 459 P. 91 Pompeius p. 480 L. Servius Aen. II 547 92 'qui legitis f.' Isidorus orig. X 154 'et humi n. f.' schol. Iuvenal. XIII 57 Arusianus p. 234 L. 93 Servius ge. I 336 94 sq. 'parcite . . . creditur' Asper 115,24 K. 'non . . . creditur' Cleonius 1923 P. schol. Hor. serm. II 4,21

VARIA LECTIO.

82 humor *c* depulſuf *c*1 hedif γ edif *c* 83 foeto *yc* amintaf *c*
84 POLLIO *Ry*: item 86 et 88 Po. llio *c* EST *Ryb* in ras. ψ fit *cmx*,
Servi *e*.*exempl*. 85 lectori *Servi*us quoque, sed merito displicebat *Hey-*
nio. Ineptam allegoriam excogitarit *Ameis*is spicileg. *explie*. *Verg*. 8.
Non offenderemus, si cultori legeretur. 86 Pollio *c*, item 88. 'alii legunt
Pollio, ut prima producat, alii Polio' *Servius*: cf. *Lachmannus* *Lucr.*
p. 33 pa. cite *c*1 87 = *Aen.* IX 629 CORNUM *R* arenam *c*
89 fera. *A c* robus *Leid.*, *codd. optimi apud Serv. ge. I 266 teste Bur-*
manno 90 MEVI *Ry* 91 ADQVE *R* idem *c* VVLPES *Ry*
MVLCEAT *R*, *Pompeius* hycof γ 2c

creditur; ipse aries etiam nunc vellera siccet.

95

z *D.* Tityre, pascentes a flumine reice capellas:
ipse, ubi tempus erit, omnis in fonte lavabo.

z *M.* Cogite oves, pueri; si lac praeceperit aestus,
ut nuper, frustra pressabimus ubera palmis.

λ *D.* Heu heu, quam pingui macer est mihi taurus in ervo! 100
idem amor exitium est pecori pecorisque magistro.

λ *M.* His certe neque amor causa est: vix ossibus haerent.
nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

μ *D.* Dic, quibus in terris — et eris mihi magnus Apollo —
tris pateat Caeli spatium non amplius ulnas. 105

μ *M.* Dic, quibus in terris inscripti nomina regum
nascantur flores; et Phyllida solus habeto.

TESTIMONIA.

95 Maximi Viet. de final. 6 gloss. 'ipse . . . siccet' Probi inst. I 4, 14
'vellera s.' Probi ars min. 543 gramm. Vatic. in A. Mai auct. class.
V 250 96 Priscianus 545 Beda 2372 P. 97 'omnes . . . lavabo' Con-
sentii ars 2054 P. 98 sq. Nonius 265, 5 100 Servius Aen. II 69
'heu . . . est' Probi inst. I 13, 2 101 'pecorisque m.' Charisius 23
102 'hice pro hi. vetuste Virgilius: his certe . . . haerent; quia hisce de-
bebat dicere.' Donatus in Ter. eun. II 2, 38 'vix o. h.' Quintilianus
VIII 6, 73 103 Priscianus 1169 schol. Persii II 34 Marius Victorinus
2478 (46 G.) de quant. 12 p. 504 Endl. thes. nov. latin. in A. Mai auct.
class. VIII 205 Servius Aen. VI 104. 104 Augustinus contra acad. III
3, 9 Diomedes p. 411 P. 104 sq. Quintilianus VIII 6, 52 104—107
'die . . . flores' Servius Aen. X 74 105 Arusianus p. 253 L. Claudius
Sacerdos 157 p. 39 Endl. schol. Lucani III 664 106 sq. 'inscripti . . .
flores' Arusianus p. 237 L. Probus de nom. 52 p. 222 Endl.

VARIA LECTIO.

95 siccat γ 96 PASCENTES *Ryac, Prisciani exempl.* pascentif
b 97 omnes c FRONTE *R* 98 ouif b AESTAS *R* 99 frustra a1
100 hehen c heu *bm, Probi inst. Servius Aen. II 69 heu semel γ*
eruo (*erin ras.*) b ARVO *R* 101 EXITIUM EST PECORI *Ra* exitiū^c pecori
est (est *eras.*) γ exitium pecori est *bm* exitium pecori *cγ, prob. ed. Lip-*
siensis magist. ro c̄ c 102 his certe — neque amor causa est — vix os-
sibus haerent *nominativum* his *interpretans legit Donatus ad Ter.*

C10

103 NES *R* oculis *Servius Aen. VI 104 Marius Victorinus Putschii,*
sed oculif cod. Paris. facinat b 104 et — magnif *in ras. c* 105 Caeli:
cf. Servius et Philargyrus cum Lachmanno Lucr. 328 caeli alii, relut
ed. Lipsiensis caelo c1 VLLAS *R* ulnas (f *corr. ex m*) γ 107 nascun-
tur b1γ, *Probus de nom.* Phyllida] Y *in ras. R* phyllida γ phyllida c
habeto b

- e P. Non nostrum inter vos tantas componere lites.
 et vitula tu dignus et hic. et quisquis amores
 hau tennet dulcis, hant experietur amarus. 110
 claudite iam rivos, pueri: sat prata biberunt.

IV

Sicelides musae, paulo maïora canamus!
 non omnis arbusta iuvant humilesque myricae;
 si canimus silvas, silvae sint consule dignae.

- Aa Ultima Cannaei venit iam carminis aetas;
 magnus ab integro saeculorum nascitur ordo. 5
 a iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna;
 iam nova progenies caelo demittitur alto.

TESTIMONIA.

108 Nonius 255, 4 Servius Aen. I 374 109 'et vitula . . . hic' Aru-
 sianus p. 222 L. 111 'sat p. b.' Nonius 453, 12

ECL. IV. cf. Hieronymi chron. de C. Asinio Gallo (Suetonii fr. p.
 290,28 Roth.) 1 Probus 7,16 K. Servius ecl. III 1 Eusebius Constau-
 tini or. ad sanctum coetum 20 4 Augustinus de civ. dei X 27 Isido-
 rus orig. VIII 8,5 4—7 Eusebius l. l. 5 schol. Hor. carm. saec. 59
 gloss. Barth. adv. XXXVII 5 'magnus a. i. s.' Arusianus p. 214 L.

VARIA LECTIO.

108 'non: hic distinguendum est . . . male quidam totum iungunt'
 Servius componere γ 109 . . . vitula (u e corr.) e 110 hau tennet
 proposui in *Fleckeiseni ann. phil.* LXXV 72 AVTMETVET Ryabcmψ.
 Servius (sic Aen. X 737 metuenda Menag. uterq. pro tennenda) dulcef
 γc hant] AVT Ryabcmψ, Servius amarof (a post. corr. ex o) γ hant
 metuet, dulcis aut experietur amarus Wagnerus. Parum feliciter aut
 metuet . . . aut experietur tueri conatus est Naegelsbaehius *stilisticæ*
Latinae ed. II p. 451, turpiter Ameisius *spicileg. explic. Verg.* 8 .

111 iã. γ SAT (corr. m. recentiss.) R

ECL. IV. *Stropharum compositionem hanc proposuit Gebauer*
de poetarum Graec. bucolicorum, inprimis Theocriti carminibus in
eclogis a Verg. adumbratis part. I (Lipsiae 1856) p. 61: 3 | 4. 3. 4.
3 | 8. 11. 9 | 7. 7 | 4 Cf. Fleckeiseni ann. LXXV 66 SAECVLI NOVI
INTERPRAETATIO Ryabc 1 POE R POET γ Sicelides e 2 OMNES R
myricæ e 3 CANIBVS (B eras. vel in ras.) R 4 CVMEI R cymaei γ
cymei be ae. taf e 5 feculorum e1 NACITVR R 6 faturia γ 7 DI-
MITTITVR R

- b tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
desinet ac toto surget gens aurea mundo,
casta fave Lucina: tuus iam regnat Apollo. 10
- a Teque adeo decus hoc aevi, te consule inibit,
Polio, et incipient magni procedere menses;
a te duce, siqua manent sceleris vestigia nostri,
iurita perpetua solvent formidine terras.
- b ille deum vitam accipiet, divisque videbit 15
permixtos heroas, et ipse videbitur illis,
pacatumque reget patriis virtutibus orbem.
- B c At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
errantis hederas passim cum baccare tellus
mixtaque ridenti colocasia fundet acantho. 20
- c ipsae lacte domum referent distenta capellae
ubera, nec maguos metuent armenta leones.
ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.
- d occidet et serpens, et fallax herba veneni
d occidet; Assyrium vulgo nascetur amomum. 25
- C e At simul heroum laudes et facta parentis
iam legere et quae sit poteris cognoscere virtus:

TESTIMONIA.

8 'tu m. n. p.' Probi inst. I 9,11 8—10 'tu . . . Lucina' Eusebius I. l. 10 'casta f. L.' Isidorus orig. III 70,2 cf. Donatus in Ter. Andr. III 1,15 12 'et incipient m. p. m.' Pseudoasconius in Cic. Verr. I 31 Servius ge. I 32 13—37 Eusebius I. l. 13 sq. Augustinus epist. 104. 137. 258 de civ. dei X 27 20 schol. Hor. carn. II 6,14 Macrobius VI 6,18 Servius ecl. VII 55 21 sq. Lactantius inst. VII 24 (cf. v. 38) 21 'ipsae l. d.' Servius ge. I 127 'ipsae . . . ubera' schol. Lucani IV 314 schol. Hor. epod. XVI 50. 23 Nonius 312,30 26 sq. 'at . . . legere' Nonius 331,32

VARIA LECTIO.

9. Definit b1 furgit b 11 cui γ 12 POLLIO *R\gamma abc* 13 qua (ua
in ras.) b 14 Irrita c FORMINE (*m. recentiss. corr.*) R 16 hãeroaf γ
hãeroaf b 17 Paccatum c PATRIS R 18 AC R NVLLA PATER PRI-
MO R 19 Errantef c herrantif γ ederaf c bacchare γbc 20 FVN-
DET *R\gamma 2abc*, schol. Hor., Macrobiï Med. 2 fundit $\gamma 1$, Macrobiï ω fundat
Macr. Par. acanto c 21 ipse γ referant $\gamma 1$, schol. Lucani
22 metuant γ 23 fundunt c1 24 occidet serpens b1 uenini b1 25 af-
firium $\gamma 1bc$ vulgo $\gamma b 2c$ 26 at γb Nonius AC *Re*2 ad c1 parentif
 $\gamma 1bc$, Servii *exempl.*, Nonius PARENTVM *R\gamma 2*

- f molli paulatim flavescet campus arista,
incultisque rubens pendebit sentibus uva,
et durae quercus sudabunt roscida mella. 30
- f pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
oppida, quae iubeant telluri infundere sulcos.
- f alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo
delectos heroas; erunt etiam altera bella, 35
atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.
- D g Hinc, ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
cedet et ipse mari vector, nec nautica pinus
mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
- g non rastros patietur humus, non vinea faleem; 40
robustus quoque iam tauris iuga solvet arator;
nec varios disceat mentiri lana colores,
- g ipse sed in pratis aries iam suave rubenti

TESTIMONIA.

- 28—30 Lactantius inst. VII 24 (cf. v. 38) cf. Symmachi laudes in Gratianum Augustum 9 p. 35 Mai 30 schol. Hor. carm. II 19,12 31—33 schol. Hor. carm. III 24,40 34 schol. Lucani II 715 34 sq. 'alter . . . heroas' Servius Aen. VI 89 37 'ubi . . . aetas' Servius Aen. I 283 38 sq. 'cedet . . . merces' schol. Hor. serm. I 4, 28 38—41. 28—30. 42—45. 21 sq. Lactantius inst. VII 21. 38—42 (om. 41) Eusebius l. I. 39 Marius Plotius p. 254 G. 'mutabit . . . feret' Marius Plotius 262 G. 'omnis . . . tellus' Servius Aen. I 184 42 'disceat m. l. c.' Isidorus orig. XVII 9,98 43 sq. Macrobius III 7,1 'ipse . . . murice' Nonius 549, 14

VARIA LECTIO.

- 28 tunc etiam molli flavescet *Lactantius* FLAVESCIT *Ry1b1*
f
- 30 edurae *Vossius* quereu fudabant γ 31 VESTIA (*corr. m. rec.*) *R*
g
- FRVSDIS *R* fraudif c1 32 temptar & & im γ thetim ψ thiti⁷ b1
t
- THIETIN *R*, *schol. Hor.* cinge^{re} b 33 iubeant *sup. c* telluri infundere
fulcof γ bcz *Eusebius*: cf. *Aen.* V 142 TELLVREM INFINDERE SVLCO
R telluris findere fulco *Aconis Guelph.* tellurim infundere fulcos *eiusdem*
Mediolana et Fabriciana tellurem infundere fulcis *Oblong. Pierii*
- 34 thyphif^y γ tifyf b tiphif e erit Tiphys, tunc altera *schol. Lucani*
ueat c 35 Dilectof b1 haeroaf c 36 ADQVE *R* mitte . . . tur b
achillif b1 38 Caedet b 39 OMNA (*corr. m. ead.*) *R* 41 robustif b2
43 artef γ 1

murice, iam croceo mutabit vellera luto;
sponte sua sandyx pascentis vestiet agnos. 45

E 'Talia saecula' suis dixerunt 'currere' fuis
concordes stabili fatorum munimine parcae.

Fl Adgredere o magnos (aderit iam tempus) honores,
cara deum suboles, magnum Iovis incrementum!

i aspice convexo mutantem pondere mundum, 50
terrasque tractusque maris caelumque profundum,
aspice; venturo laetentur ut omnia saeculo!

h o mihi tum longae maneat pars ultima vitae,
spiritus et quantum sat erit tua dicere facta:

i non me carminibus vincat nec Thracius Orpheus, 55
nec Linus, huic mater quamvis atque huic pater adsit,
Orphei Caliopea, Lino formosus Apollo.

TESTIMONIA.

44 'iam . . . luto' Nonius 549,19 'croceo m. v. l.' Isidorus orig. XIX
28,8 Servius Aen. VII 26 45 Plinius n. h. XXXV 6,23 Eusebius l. l.
46 cf. Symmachus l. l. ad 28 Macrobius VI 1, 41 Aldhelmus in
A. Mai auct. class. V 513 'talia . . . dixerunt' Marius Plotius p. 262 G.
48—56 Eusebius l. l. 49 Festus 309 M. (suboles) Marius Plotius
p. 253 G. 51 'caelumque p.' Servius Aen. II 758 ge. II 288
53 sq. schol. Hor. carm. IV 2, 45 54 cf. Priscianus p. 1018 P (vid. ecl. VIII 7)
55 Marius Victorinus p. 89 G. cf. Marius Plotius p. 252 G. 57 Macro-
bius V 17, 19 Priscianus p. 732. 736 P. 'Orphei C. L.' Phocae ars III 4

VARIA LECTIO.

44 mutabit tuctur Claudianus laud. Serenae 71 mutavit Isidori libri
fucabit Io. Schraderus 45 sandix c pascentef c nascentes Bent-
leius bibl. Angl. I 186 nestiat Plinii φ 46 in ras. b saecula γ
dyxer̄ γ currere Medic. Pierii: videtur eandem lectionem Servius quo-
que respicere 48 MAGNVS R IAM m. rec. sup. R 49 sobolef γb
50 mundom γ 51 = ge. IV 222. 52 LAETENTVR Pybc, Eusebius
LAETANTVR R OMNISA P 53 TVM PRγabc tam γ, schol. Hor.
longe bc LONGE Pγ, schol. Hor., Eusebius, Servii exempl.: quod pla-
cuit Spohnio PARVLIAMA P 54 sat erit] possim Aeronis Guclph.
dice^{re} b 55 vincat Marii Victorini Paris. VINCAT P VINCET Rabcψ
vinc& γ TRACIUS P1γ trachinfbc 56 ADQ. P hui. c b FVIT R
57 ORPHEI Py1b1, Phocae ORPHI R, γ2b2c Macrobius et Priscianus
caliopea Prisciani φ CALIOPEA P CALLIOPEA Rγb calliopea c
LIENO R FORMONSVS P formofuf γbc

- k Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,
 k Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.
 l incipe, parve puer, risu cognoscere matrem: 60
 • matri longa decem tulerunt fastidia menses.
 l incipe, parve puer: cui non risere parentes,
 nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubileist.

TESTIMONIA.

58 Donatus in Ter. hecyr. II 2, 13 58 sq. Macrobius V 14, 6 Iulius Rufinianus p. 236 R. 58 — 63 Eusebius l. l. 60 Nonius 276, 4 Servius Aen. VI 863 61 Donatus in Ter. eum. prol. 20 Probi inst. I 17, 1 'decem. . . menses' schol. Statii Theb. I 576 III 302 62 Quintilianus IX 3, 8 'est figura et in numero: vel cum singulari pluralis subiungitur . . . vel ex diverso: qui non risere . . . cubili est. Ex illis enim, qui non risere, hic quem non dignata.' 63 Donatus ad Ter. Phorm. I 1, 15 Servius Aen. I 79

VARIA LECTIO.

58 *in mg. add. c* Pan etiam *legit Probus quoque*. Pan deus $m\chi$, ^{AMECVI} *Donatus* ARCADIEDIGACAT (*corr. fort. m. ead.*) P Pan & iã arcadia mecum si iudice certet & Pan & iã (*sequentia in mg.*) arcadia dicat se iudice victum: *in quibus mecum* — certet & *verba in ras.* γ 59 arcadia dicat γb arcadia dicat *c* ARCADIAEDICAT R ARCADIEDIGACAT (*corr. fort. m. ead.*) P Arcadia dicet *Macrobii exempl.* VICTAM (*corr. fort. m. ead.*) P ^{EM.} 60 MATER (*corr. fort. m. ead.*) P 61 MATRI P matris $\gamma 1$ DECIM R ^{Nr} *tulerint* $b2\chi$ *tulerit* $c1$ *tulerant* $c2$ TVLERVM P: *fortasse a m. pr.* TVLERINT *fuit*. 'tulerunt: alii abstulerunt legunt' Servius 62 parve] P *corr. ex R* P quoi Pierii χ qui non risere parenti, Nec deus hunc Quintilianus cui . . . parentes, nec d. h. Servius qui non risere parenti, Nec deus hos Schraderus qui . . . parentes, *ut parentes accusativus sit, Scaliger.* qui non risere, parentes Nec deus h. Nauckius spicileg. philol. 6 63 CVBILEEST (*an cubileist?*) P $\gamma 1$ CVBILEEST R cubili est $\gamma 2ac$ cubil. $\hat{c} b$

V

MENALCAS. MOPSUS.

- a *ME.* Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
tu calamos inflare levis, ego dicere versus,
hic corylis mixtas inter conседimus ulmos?
- a *MO.* Tu maior: tibi me est acum parere, Menalca,
sive sub incertis sephyris motantibus umbras, 5
sive antro potius succedimus. aspice, ut antrum
silvestris raris sparsit labrusca racemis.
- b *ME.* Montibus in nostris solus tibi certat Amyntas.
- b *MO.* Quid, si idem certet Phoebum superare cauendo?
- c *ME.* Incipe, Mopse, prior, siquos aut Phyllidis ignes 10
aut Alconis habes laudes aut iurgia Codri.
incipere; pascentis servabit Tityrus haedos.
- c *MO.* Immo haec, in viridi nuper quae cortice fagi
carmina descripsi et modulans alterna notavi.

TESTIMONIA.

ECL. V. 1 sq. Priscianus 1097, 1137, 1199 P. 2 Marius Plotius p. 251 G. 'tu e. i. leves' Iulius Rufinianus 254 R. 5 Probi inst. I 10.3 Augustinus de re gramm. 2016 P. 6 'sive . . . succedimus' Probi inst. I 9,8 7 Nonius 211,24. 449, 17 Marius Plotius p. 251 G. 8 Iulius Rufinianus p. 251 R. 'solus t. e. A.' Arnsianus 218 L. 'tibi e. A.' schol. Hor. epod. XI 18 9 Nonius 388,26 11 'aut iurgia C.' Augustinus de civ. dei XVIII 19 schol. Hor. carm. III 19, 2

VARIA LECTIO.

ECL. V. Cf. *Fleckeiseni ann.* LXXV 73 MENALCAS MOPSVS P
Ryabc 1 MEN R A^MBO P 2 LEVES Rb 3 corilif γ 1c confi-
dimul γ 2 4 MOP R AEQVM R aequũ bc 5 TEPHYRIS P: cf. *mus.*
phil. XII 422 ZEPHYRIS *Rybc* mutantibus χ 7 silueftri b parfit γ 1
LABRISCA P1 lambufca c 8 CERTAT *Rac ψ , *Arusiani Gud.* CER-
TET P $\gamma\chi$, *Servii et Iulii Rufin. exempl., schol. Hor.* amintal γ 1c
9 Phoebum certet m pœbũ b 10 PHYLLIDES R phillidif c
11 alcanif γ 12 PASCENTES Rbc edof γ 13 hac γ QVE P fagi.
(faguf?) γ 14 DESCRIBSI P γ 2*

- experiar. tu deinde iubeto ut certet Amyntas. 15
 c ME. Lenta salix quantum pallenti cedit olivae,
 puniceis humilis quantum saliuca rosetis,
 iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
 set tu desine plura, puer; successimus antro.
- α MO. Extinctum nymphae crudeli funere Daphnim 20
 flebant (vos coryli testes et flumina nymphis)
 α cum complexa sui corpus miserabile nati,
 atque deos atque astra vocal crudelia mater.
- β Non ulli pastos illis egere diebus
 frigida, Daphni, boves ad flumina; nulla neque amnem 25
 libavit quadrupes, nec graminis attingit herbam.
 Daphni, tumm Poenos etiam ingemuisse leones
 interitum montesque feri silvaeque locuntur.

TESTIMONIA.

16 Nonius 338, 4 18 Marius Plotius p. 255 G. 'iudicio . . . tibi'
 Marius Plotius p. 262 G. 20 et 23 continuat Donatus in Ter. Andr. I
 1, 103 20 sq. 'extinctum . . . flebant' schol. Hor. carm. I 2, 1 20 Ser-
 vius cel. V 14 VII 5 22 sq. Donatus in Ter. adolph. III 2, 6 23 Do-
 natius ad Ter. adolph. V 3, 4 25 sq. 'nulla . . . quadrupes' Claudius
 Sacerdos 89 p. 28 Endl. 26 'nec . . . herbam' Servius ge. I 134
 27 sq. 'Daphni . . . interitum' Macrobius IV 6, 15

VARIA LECTIO.

15 ut om. *Pycm, seruari iubet Lachmannus in Prop.* III 6, 43
 caret c1 amintaf c (item 18) 16 pallente γ1 palenti b 18 INDI-
 CIOS P1 NOSTO P cedit] E corr. ex I P caedit b1 19 continuant
 Menalcae PRyabc, Mopso vulgo tribuitur. SED Rbc ALTRO P
 20 Mopsi nomen add. in PRyabc EXSTINCTVM R nimphae bc
 daphnim (h in ras.) γ DAPHNIN R dampnim c 21 corili γc OCRYLI
 R nimphif bc 22 complexa bc Ad complexa arcessi debere est monet
 Lachmannus ad Prop. I 8, 11 p. 39: cf. Naekius Catonis carm. p. 299
 CVRPVS P 24 partuf ut vid. b1 25 FRIGI R dapni b dāpni c
 NECQ. (corr. m. cad.) P AMEM P 26 Libeuit c1 grāmif b HERBYM
 P HERBA R 27 Dapni c INGEMYSSE P GEMVISSE R 28 montif γ
 feri] FERVNT P SILVAE. Q. (S eras. inter E et Q) P silueq, γ Ita-
 que et fuerunt qui montesque ferunt silvasque locuntur et qui montesque
 ferunt silvaeque l. et qui montesque feri silvaeque l. scriberent: cf. v.
 62 sqq. feros silvasque Marklandus ad Stat. silv. II 5, 13

- γ Daphnis et Armenias curru subiungere tigris
 instituit, Daphnis thiasos inducere Bacchi 30
 et foliis lentas intexere mollibus hastas.
 vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,
 ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus arvis:
 tu decus omne tuis. postquam te fata tulerunt,
 ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo. 35
- δ Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
 infelix lolium et steriles nascuntur avenae;
 pro molli viola, pro purpurea narcisso
 carduos et spinis surgit paliurus acutis.
- ϵ Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras, 40
 pastores mandat fieri sibi talia Daphnis
- ζ et tumultum facite, et tumulto super addite carmen:
- ϵ 'Daphnis ego in silvis, hinc usque ad sidera notus,
 formonsi pecoris custos, formonsior ipse.'

TESTIMONIA.

29 Asper 112, 20 K. 34 'tu . . . tuis' Arusianus p. 222 L.
 36 hordea: cf. Consentius 2029 P. 37 'infelix l.' de gen. nom. p. 84
 Haupt. 38 'purpurea narcissus' Diomedes 449 P. 39 'carduus et s.'
 Probi inst. I 4, 16 40 schol. Hor. carm. III 18, 14 'spargite h. f.'
 Donatus in Ter. adolph. III 2, 19 'inducite . . . pastores' Servius Aen.
 V 760 42—44 'et tumulto . . . ipse' Servius Aen. III 287

VARIA LECTIO.

29 Dapnif *c* Daphnif .. armeniaf γ ARMENIA R CVRRVS-VBI-IVX-
 GERE R 30 dapnif *c* induere *b* Baccho (o m. 2 in ras.) Longob.
 31 intexe. re *c* aftar *c* 32 fetus *Schraderus* 33 GREDIBVS P
 PINGVIVS P γ 36 ordea γc 37 cf. ge. l 154 fertilif *c* dominantur
m 38 VIOLAE P VIOLAET R purpurea testatur *Diomedes* purporea
 et porporea *Diomedis codd.* PVRPVREO *Racψ*, Servius purporeo γ
^{RV}PVREO P ^{pur}pureo *b* 39 CARDOS (O corr. in V) P: carduos scrip-
 tum erat. CARDVVS *Rybc* ut γ PALINVRVS (N eras.) P SA-
^{VM}
 CVTIS (S pr. eras.) P acutul γ 1 40 IVM P frondibus *m*, Pierii γ ,
schol. Hor. ARAS R: cf. 65 41 SIBA (A eras.) P dāpnif *c*
^V
 42 FACIT R 43 Dapnif . . . . c SILLIS (L post. eras.) P 44 FOR-
^S
 MONSI (N eras.) P formofi γbc PECORI P γ FORMONSIOR *erasa* N P
 formosior γbc

d	<i>ME.</i> Tale tuum nobis carmen, divine poeta,	45
	quale sopor fessis in gramine, quale per aestum	
	dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.	
	nec calamis solum aequiperas, set voce magistrum.	
e	nos tamen haec quocumque modo tibi nostra vicissim .	50
	dicemus, Daphnimque tuum tollemus ad astra;	
	Daphnim ad astra feremus: amavit nos quoque Daphnis.	
e	<i>MO.</i> An quicumque nobis tali sit munere maius?	
	et puer ipse fuit cantari dignus, et ista	
	iam pridem Stimichon laudavit carmina nobis.	55
α'	<i>ME.</i> Candidus insuetum miratur limen Olympi	
	sub pedibusque videt nubes et sidera Daphnis.	
α'	ergo alacris silvas et cetera rura voluptas	
	Panaque pastoresque tenet dryadasque puellas.	
β'	Nec lupus insidias pecori, nec retia cervis	60
	Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo	49

TESTIMONIA.

45 'tale . . . nobis' Probi inst. I 6, 3 45 sq. 'tale . . . gramine' Iulius Rufinianus 263 R. 45—47 Priscianus 761 P. 46 'quale s. f.' Probi inst. I 6,3 46 sq. 'quale per . . . rivo' Iulius Rufinianus 261 R. 47 Priscianus p. 757. 905 P. 48 Arusianus p. 214 L. 'nec . . . aequiperas' Servius ecl. VI 69 50 'nos t. h.' Probi inst. I 9,11 54 'et . . . dignus' Arusianus p. 222 L. 56 Servius ecl. II 46 VII 5 schol. Hor. epod. III 10 'candidus i. m.' Marius Plotius p. 263 G.

VARIA⁹LECTIO.

45 nobis carmen *Havn.*, *Probus inst.*: probavit *Lachmannus ad Prop.* I 6,25 CARMEX NOBIS PR γabcψ, *Rufinianus*, *Priscianus* 46 quale γ LASSIS Ra = A^εSTVM P 47 ATQ (T cras.) P restringuere c 48 calami γ EQVIPERAS Pγ fed bc 49. 51. 50 Pγ, sed in mg. A CB P 49 interpolatus videtur ad II 38 exemplum APOLLO Raⁱ 50 quoque c 51 DAPHNIN Rb dāpnim c 52 DAPHNIM Pγac: cf. *Wagneri quaest. Verg.* III 3 et *Lachmannus in Lucr.* 131 Dāpnim c DAPHNIN Rb feramuf c1 AMVIT P dāpnif c 53 quicquid γ tale b1c1 MVNERA Pγ1c1 55 STIMICHON Rγab TIMICHON P ftimicon c LAVDABIT P 56 olympi c 57 dāpnif c 58 ALACRES R et cetera] secretaque vel securaque *Schraderus* et agros et prop. *Hvynius* 59 DRYADES R driadal c 60 infidiif γ1

ulla dolum meditantur; amat bonus otia Daphnis.

ipsi laetitia voces ad sidera iactant

intonsi montes; ipsae iam carmina rupes,

ipsa sonant arbusta: 'deus, deus ille, Menalca!'

Sis bonus o felixque tuis! en quattuor aras: 65

ecce tuas tibi, Daphni, duas altaria Phoebō.

pocula bina novo spumantia lacte quodannis

craterasque duo statuam tibi pinguis olivi,

et multo in primis hilarans convivia Baccho,

ante focum, si frigus erit, si messis, in umbra 70

vina novom fundam calathis Ariusia nectar.

δ Cantabunt mihi Damoetas et Lyctius Aegon;

saltantis saturos imitabitur Alphesiboeus.

haec tibi semper erunt et cum sollemnia vota

reddemus nymphis, et cum lustrabimus agros. 75

TESTIMONIA.

61 Marius Plotius p. 254 G. 'ulla . . . bonus' Marius Plotius p. 262 G. 63 'intonsi m.' Servius ge. IV 277 65 'sis . . . tuis' Servius Aen. I 330. 734 65 sq. Servius Aen. III 305 67 Marius Plotius p. 251 G. 68 Nonius 546,1 'craterasque d. s.' Servius ecl. VI 18 70 schol. Hor. earm. I 4,3 III 17,16 'ante . . . erit' Maximi Victorini ars 24 72 Marius Victorinus 2564. 2589 P. Terentianus Maurus 2096 73 Marius Plotius p. 253 G. 'saltantis s. i.' Marius Plotius p. 263 G. 74 sq. Macrobius III 5,7 'et cum . . . agros' Nonius 335,12

VARIA LECTIO.

61 MODVM (D *m. rec. corr. in L., etiam sup. m. rec.*) R malum χ
ocia γ dāpnif c 62 LAETITIA P l&titia γ 63 IPSE IAM P ipse iam
γ IPSAETIAM Ra 64 DEVILLE P 'multi sic distinguunt: ipsa
arbusta sonant deus, et subiungunt: deus ille Menalca' Serrius menal-
cha c 65 MOP P 66 DAPNII R dāphni c DVŚ P dua. γ duoque
Serrius Aen. III 305 alteri aphoebo γ 67 quotannif bc 68 DVO P Ry,
Nonii exempl., Serrius et hic et ad ecl. VI 18 duo a duof c., suadet
Wagnerus quaest. Verg. XII 14 OLIBI add. m. 2 P olii . . b1
69 HILARAN P 71 NOVVM P Rybc calatif c ARIVSI P NACTAR P
72 dam&taf γ licīuf c 73 SALTANTES Ryb1c SATVROS Ra
fatirof γc SATYROS Pb alpefiboeuf γ alpefiboeuf c 74 HEC P sol-
lempnia c 75 nymphif bc Infranimmf b1 CVMV P

- ε' Dum inga montis aper, fluvios dum piscis amabit,
 dumque thymo pascentur apes, dum rore cicadae,
 ζ' semper honos nomenque tuum laudesque maebant.
 ε' ut Baccho Cererique, tibi sic vota quodaunis
 agricolae facient; damnabis tu quoque votis. 80
- d' MO. Quae tibi, quae tali reddam pro carmine dona?
 nam neque me tantum venientis sibilus austri
 nec percussa iuvant fluctu tam litora, nec quae
 saxosas inter decurrunt flumina valles.
- e' ME. Haec te nos fragili donabimus ante cicuta. 85
 haec nos 'formosum Corydon ardebat Alexim,'
 haec eadem docuit 'cuium pecus? an Meliboei?'
- e' MO. At tu sume pedum, quod, me cum saepe rogaret,
 non tulit Antigenes (et erat tunc dignus amari)
 formosum paribus nodis atque aere, Menalca. 90

TESTIMONIA.

78 de gen. nom. 81 Haupt. 80 'damnabis . . . votis' Nonius 277,10
 Agroetius 2271 P. Servius Aen. IV 699 V 237 XII 727 82 Charisius
 61 incertus de orthogr. 2801 P. Nonius 223,27 Servius Aen. II 211
 85 Arusianus p. 222 L. schol. Persii I 51 'haec . . . donabimus' Probi
 inst. I 7,3 88 cf. schol. Veron. 72,18 K. 'at tu s. p.' Festus p. 210.
 249 M. v. pedum. Terentianus Maurus 1026 89 'et . . . amari' Arusianus
 p. 222 L. schol. Hor. carm. II 4,3

VARIA LECTIO.

76 MEN P amavit γ1 77 thimo bc pascent² γ CIDE P 78 ==
 Aen. I 609 nomeⁿ in ras. b regnum de gen. nom. 79 ut γ fi γ
 QVOTANNIS Pybc 80 dāpnabif c VOTIS Pyabc, Nonii exempl.,
 Agroetius VOTIS (S m. rec.) R 81 QVE P DONA-M (corr. m. ead.
 ut vid.) P 83 percussa] G corr. ex S P percusa c NEQVE P
 84 DECORRVNT (O corr. in V) P 85 HAEC P Ac c NVOS (V eras.)
 P NVS (V corr. in O) R donabimus] B eras., corr. in V R donauimus
 a1b1 Arusianus ante] ecce Schraderus 86 — VI 19 Veron. fol. 2f9 a
 86 FORMONSVN erasa N P FORMOSVM V formofum γbc CORYDVN
 (V corr. in O) P CORYDOM R coridou bc ALEXIN Pbc 87 eadem]
 ADEM
 DE P meloboei γ1 88 MECVM suprascr. P me^{cum} c sepe γ
 89 antigen/////erat (erasis fere 5 lit.) γ NVNC P tunc b1 TVM Ryab2c
 schol. Hor. 90 FORMONSVN Pb formofum γc NODVS P ADQVE R
 ERE P aerae c

VI

Prima Syracosio dignata est ludere versu
 nostra neque erubuit silvas habitare Thalea.
 cum canerem reges et proelia, Cynthius aurem
 vellit et admonuit: 'pastorem, Tityre, pinguis
 pascere oportet ovis, deductum dicere carmen.' 5
 nunc ego (namque super tibi erunt qui dicere laudes,
 Vare, tuas cupiant et tristia condere bella)
 agrestem tenui meditabor harundine musam.
 non iniussa cano. siquis tamen haec quoque, siquis

TESTIMONIA.

ECL. VI. 1 Probus 7,17 K. 'prima S. d.' schol. Veron. 72,26 K. 3 sq. 'cum canerem . . . admonuit' Priscianus p. 896 P. schol. Hor. carm. I 21,2 IV 15,1 'cum . . . proelia' Servius Aen. II 111 'Cynthius . . . admonuit' Servius Aen. II 480 III 607 4 'vellit' schol. Veron. 73,17 4 sq. 'pastorem . . . carmen' Macrobius VI 4,12 5 'deductum carmen' schol. Veron. 73,19 K. Quintilianus VIII 2,9 Nonius 289,7 7 'tristia c. b.' schol. Veron. 73,15 K. 9 'non i. e.' schol. Veron. 73,26 Servius ecl. VIII 11 9 sq. 'si quis tamen . . . legat' Priscianus 1144 P. tamen . . . leget' Claudius Sacerdos 136 p. 34 Endl.

VARIA LECTIO.

ECL. VI. Cf. *Fleckeiseni ann.* LXXV 71 FAXORVM SATYRORVM ET SILEXORVM DELECTATIO PRyabc, nisi quod in literis quibusdam hic illic differunt. Etiam in V inscriptio rubra est, quae tamen legi non potuit. 1 POE PR syracosio (o post. in ras.) b firacufio c DIGATAEST V 2 NEQ. Pc nec .. (c in ras.) b NEC RYa: cf. *Wagnerus quaest. Verg.* XXXII 2 et *Lachmannus ad Lucr.* III 853 SILVIS Ra THALEA PR et V ut vid., schol. Veron. thalia ya2b talia c 'Thalia . . . Latine Thalea debuit dicere . . . sed propter euphoniā contempsit ius regulae et ideo in Graecitate permansit.' Servius: cf. *Priscianus* p. 563. 587 P. 3 reges] filvas Prisciani q CYNTIVS V cytiuf γ chyntiuf c -cynthiuf b 4 ET m. 2 suprascr. P MONVIT R tytire γ PINGVES ut vid. V 5 OVES Rybc DEDVCTVM Rybc Macrobius, Servius, Nonius, schol. Veron. De Quintiliano minus liquet. DIDVCTVM PV dicere . . c carnem c1 6: cf. schol. Veron. 73,22 ducere γ1 7 TRISTIA, sed TIA m. 2 in ras., in spatio quatuor literarum, quarum ultima videtur M fuisse R trifti. a c co...dere b1 8—19 Veron. fol. 219 b 8 cf. ecl. I 2 arundine γ arundine c MVSA V 9 ha& γ.

- captus amore leget: te nostrae, Vare, myricae, 10
 te nemus omne canet; nec Phoebō gratior ullast,
 quam sibi quae Vari praescripsit pagina nomen.
- a Pergite, Pierides. Chromis et Mnasyllōs in antro
 Silemum pueri somno videre iacentem,
 inflatum hesternō venas, ut semper, Iaccho; 15
 serta procul, tantum capiti delapsa, iacebant,
 et gravis attrita pendebat cantharus ansa.
- a adgressi nam saepe senex spe carminis ambo
 inserat) incipiunt ipsis ex vincula sertis.
 addit se sociam timidisque supervenit Aegle, 20
 Aegle, naiadum pulcherrima, iamque videnti
 sanguineis frontem moris et tempora pingit.
- b Ille dolūm ridens 'quo vincula neccitis?' inquit.
 'solve me, pueri; satis est potuisse videri.

TESTIMONIA.

10 'te ... myricae' schol. Veron. 73,31 13 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 528 'pergite Pierides' Paulus Festi 215 M. (pergite) 'Chromis ... antro' Probi inst. I 4, 15 11 Nonius 326,24 15 Iulius Rufinianus 249 R. schol. Persii III 59 16 Charisius 83: cf. de gen. nom. 99 Haupt. Servius Aen. I 417 V 124 X 835 'serta p.' Servius Aen. II 42 17 Macrobius V 21,1 Nonius 515,8 18 sq. 'nam ... inserat' Charisius 96 Servius eel. V 68 19 'ipsis ... sertis' Claudius Sacerdos 159 p. 39 Endl. 20 Donatus in Ter. Phorm. I 1, 28 'timidisque s. A.' Donatus ad Ter. hec. prol. 4 Arusianus 262 L. 20 sq. 'addit ... pulcherrima' Iulius Rufinianus 232 R. 21 'Aegle n. p.' Probi inst. II 1, 38 21 sq. 'iamque ... pingit' Donatus in Ter. eum. I 1, 28 24 'satis ... videri' Servius eel. X 26.

VARIA LECTIO.

10 AMOR·RE LEGET R legat m, testatur Priscianus NOSTRE P
 11 VLLAEST PRyabc: cf. Lachmannus ad Luer. p. 65 sq.
 VAE
 12 Q P VARI P PRAESCRIPSIT P PRAESCRIBSIT V p...scripsit b1
 pferipfit (= perscripsit) γ NOME R 13 peridef c MNASYLLOS P
 MANASYLOS V MNASYLLVS Rab mna. fy. luf γ uafilluf c 15 in-
 fractum Iul. Rufinianus aefter p c IACCO V 16 CAPITI (corr. m.
 ant.) R IACEBAT P b1 et ut vid. V 17 ADTRITA Rbc cantaruf γ c
 18 SAEPESENEX P fepe feux γ ambol c1m 19 INCIVNT V
 M
 IPSISIS V 20 SOCIAS P 21 naidū c iam] NAM (N éras.) P
 IN
 22 moref b1 tēpore γ1 23 RIDENS P

- b carmina quae voltis cognoscite; carmina vobis, 25
huic aliut mercedis erit.' simul incipit ipse.
- b tum vero in numerum faunosque ferasque videres
ludere, tum rigidas motare cacumina quereus;
- b nec tantum Phoebo gaudet Parnasia rupes,
nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea 30
- c Namque canebat, uti magnum per inane coacta
semina terrarumque animaeque marisque fuissent
et liquidi simul ignis; ut his exordia primis
omnia et ipse tener mundi concreverit orbis;
- c tum durare solum et discludere Nerea ponto 35
coeperit, et rerum paulatim sumere formas;
iamque novom terrae stupeant lucescere solem,
altius atque cadant summotis nubibus imbres;
- c incipiant silvae cum primis surgere, cumque
rara per ignaros errent animalia montis. 40

TESTIMONIA.

27 'tum . . . numerum' Servius Aen. XI 599 27 sq. 'tunc . . . ludere'
Servius Aen. VIII 452 28 'tunc . . . quereus' Nonius 380,23 29 'Phoe-
bo . . . rupes' Arusianus 232 L. 30 Iulius Rufinianus 228 R. 31—37
Macrobius VI 2,22 33 'et liquidi s. i.' Probus 11,14 K. Macrobius VI
5,4 35 sq. 'tum . . . coeperit' Macrobius VI 4, 11

VARIA LECTIO.

25 Q ^{VAE} P VOLTIS (O corr. in V) P ^u multif γbc . 26 hic c ALIVD
^{PI} R γbc INCIT P 27 tunc Servius Aen. VIII 452 VIDERIS P^c 28 LV-
DERET P tunc Nonii exempl. REGIDAS (rigedas?) Ra 29 PARNASIA
^A
(Parnesia?) P p^onafia c 30 rod^oaepe γ rodophe b rodopae c MIRAN-
TVR Ra1m, testatur Iul. Rufinianus hifmaruf γ ifinarif c1 Orphea]
cf. Lachmannus in Lucr. 122 32 TERRVM P ^{ru} terram c ANIME P
^V
que] q; sup. c FVISSET P 33 ET P LIQVID P ignis] I post. m. 2
corr. in E P EXOMNIA P exordia Servius 34 OMNISA (S eras.) P
omnia Servius et] ut m. VVBIS (V corr. in O) P 35 DISCLVDE-
RENT-EREA R 37 NOVVM P R γbc 38 altius cum superioribus con-
iungit Wagnerus VTQVE R at.q; γ cadunt c ^M submotif b SIGNIBVS
R nubib; in ras. a 39 SILVE P filue γ PRIMVS P 40 IGNOTOS
P $\gamma a 2 bc$ errant b1 MONTES P γ

- hinc lapides Pyrrhae iactos, Saturnia regna,
Caucaseasque refert volucres furtumque Promethei.
- d his adiungit, Hylan nautae quo fonte relictum
clamassent, ut litus 'Hyla Hyla' omne sonaret;
d et fortunatam, si nunquam armenta fuissent, 45
Pasiphaen nivei solatur amore invenci.
- e a virgo infelix, quae te dementia cepit!
Proetides implerunt falsis mugitibus agros,
at non tam turpis pecudum tamen ulla secuta
conubitus, quamvis collo timuisset aratrum, 50
et saepe in levi quaesissent cornua fronte.
- e a virgo infelix, tu nunc in montibus erras:
ille latus nivem molli fultus hyacintho
ilice sub nigra pallentis ruminat herbas,
aut aliquam in magno sequitur grege. 'claudite, nymphae, 55

TESTIMONIA.

- 41 Censorinus de die n. p. 10,7 l. a glossatore 42 Probus 21,27 K.
43 'his adiungit Hylan' Probus 22,13 44 'ut . . . sonaret' Pompeius p. 51 L. schol. Iuvenal. I 164 46 schol. Hor. carm. II 5,7 47
'a virgo infelix' Donatus in Ter. adelph. IV 7, 13 Marius Victorinus 2475 P. Probi inst. I I, 1 Pompeius 8 L. Servius Aen. XI 687 48 cf. Probus 22, 18. Macrobius IV 6, 3 schol. Stat. Theb. V 590 53 Velius Longus 2218 P. 54 Nonius 471, 29 Eutyechius I 3,3 55 — 58 'claudite . . . vestigia' Nonius 265, 17.

VARIA LECTIO.

- 41 HIC P hic ^Nγ pyrrae c PHYRRHAE R phyrrae γb IACTOSATVR-
NIA Pb Saturnia legit Servius quoque. Titania susp. Wagnerus
42 Caucaesaf b2c, Probi exempl. CAUCASIAS PRγb1 REFERAT P
ref . . . b1 furtim c Promethi Servius ad 78 44 hylahy γ sonaret] re-
clamat schol. Iuvenal. 45 FVISSET P 46 PASIPHAE P Phafiphen γb
Pafiphen c NIVVEI (V pr. eras.) P nivei. γ 47 QVE P 48 Hinc in-
cipit M. IMPLERVNT Rybc agros: At vulgo 49 TVRPES Mb pecodū
b SECUTA MP SECVTAEſT Ryabc 50 TIMVISSENT R aratrom γ
51 LAEVI M l. . . b1 QVESISSENT P QVAEISSSET MRabc quefiff& γ
CORVA M frontē b 53 NATVS P fulto γ huacincto b iacincto c
54 pallentef γb1 HERBIS R 55 CLAVDTAE P NYMPHE P
NYMPH . . R nimpe c

- Dictaeae nymphae, nemorum iam claudite saltus,
 f siqua forte ferant oculis sese obvia nostris
 errabunda bovis vestigia; forsitan illum
 f aut herba captum viridi aut armenta secutum
 perducant aliquae stabula ad Gortynia vaccae.' 60
- g tum cauit Hesperidum miratam mala puellam;
 tum Phaethontiadas musco circumdat amarae
 corticis, atque solo proceras erigit alnos.
- h tum cauit, errantem Permessi ad flumina Gallum
 Aonas in montis ut duxerit una sororum, 65
 utque viro Phoebi chorus adsurrexerit omnis;
 ut Linus haec illi divino carmine pastor
 floribus atque apio crinis ornatus amaro
 h dixerit: 'hos tibi dant calamos, en accipe, musae,

TESTIMONIA.

57 sq. 'si qua . . . vestigia' Nonius 103,13. 58 sq. 'forsitan . . . viridi' Priscianus 1016 P 61 Probus 22,23 'tum c. H.' Donatus in Ter. eun. prol. 4. 62 sq. Priscianus p. 655 P. Servius ecl. IX 19 'tum . . . corticis' Priscianus 583 P. Nonius 199,32 schol. Hor. carm. II 1,17 'musco . . . corticis' Probus de nom. 18 p. 218 Endl. 'amarae corticis' Quintilianus I 5, 35 Diomedes 449 P. 66 Arusianus 214 L. Maximus Viet. de carm. her. 6 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 532 67 Asper 112,8 K. 68 Servius ge. II 86 'atque . . . amaro' schol. Hor. carm. IV 11, 3

VARIA LECTIO.

56 DICTEAE *M*_γ DICTAE *R* NYMPHAE *P* NYMPHAE *MRbc*
 nimphe *γ* 57 FERANT *P* SEEE *P* OVIA *P* 58 FORSITAM *PR*
 FORSITAN *Mybc* 59 HERBAM *M*^h herba *c* armenta *γ* fecutu *γ*
 60 ALIQ^{VAE} *P* AT *P* CORTYNIA *MR*^{ti} cortinia *γb* cornia *c* 61 tunc *γc*
 CANI^h *R* CAPIT *M*^A hesperidū *γ* speridum *c* 62 PHAETONTIADAS
R phetontiadaf *γ* AMARE *P* amare *c* AMARO *R*: cf. 68 63 ADQVE *R*
 aque *γ* erigit *Prisciani G* 64 — 73 post 74 — 81 ponendos pu-
 tavit *Scaligero auctore Heynius* 64 pmef. *γ* AT *P* 65 AONIAS *Rbi*
 MONTES *MP* DVERIT *P* DIXERIT *MR*^{DI} 66 atque *Arusianus Linde-*
manni ut puero *Aldhelmus* 67 VINO *M* partor *c* 68 APO *P* CRINES
Pb CRINIS ATQ^Q *M* amaro *γ* 69 HOS *m. satis aut. sup. R* tibi. *b*
 calamus *γ1* accepe (accepe?) *γ1*

- Asraeo quos ante seni, quibus ille solebat 70
 cantando rigidas deducere montibus ornos.
 his tibi Grynei nemoris dicatur origo,
 ne quis sit luens, quo se plus iactet Apollo.
- i Quid loquar, aut Scyllam Nisi, quam fama secutast
 candida succinctam latrantibus inguina monstris 75
 Dulichias vexasse rates et gurgite in alto
 a! timidos nautas canibus lacerasse mariuis:
- i aut ut mutatos Terei narraverit artus,
 quas illi Philomela dapes, quae dona pararit,
 quo cursu deserta petiverit, et quibus alte 80
 infelix sua tecta super volitaverit alis?

TESTIMONIA.

70 'Asraeo seni' schol. Portens. p. 6 74 'quid . . . Nisi' Probus 23,7 Servius Aen. I 235 74 sq. 'quam . . . monstris' Probus 23,18 Macrobinus IV 5,10 71—76 'quid . . . rates' Probus 10,26 75 sq. 'candida . . . rates' Macrobinus VI 7,4 Pseudoasconius in Cic. Verr. I 12 75—77 Gellius II 6 78 Probus 23,27 78 sq. Nonius 527,18 79 Nonius 461,14 'quas . . . dapes' Servius ge. III 89 Aen. X 83 80 'quo . . . petiverit' Nonius 251,14 schol. Stat. Theb. III 503

VARIA LECTIO.

70 ASCREAO P ASCREO MR^{os} QV P 71 rigidof γ 1 ORNVS (V corr. in O) P (ornos Aen. IV 491 VI 182 XI 138) 72 GRYNÆI MP grinei
 (ge corr.)^c b 73 NE P NEC R QVIS P PVLVS (V pr. eras.) P ACTET P
 74 QVIT P LOQVAOR P AVT MP^{bc} Servii exempl. et hic et ad Aen.
 I 235, Probi exempl.: cf. H. Keilius philol. II 165 VT R CYLLAM P
 ni. fi a aut Scyllam Nisi aut quam fortasse Probus: cf. Servii adnot.
 et H. Keilius philol. II 165 ut Scyllam Nisi aut quam Doeringius SECV-
 TAST (m. rec. sup.) R SECVTAEST P^{bc}, Probi exempl. SECUTA M^{II}
 75—77 cf. Ciris 58—60. 75 LATRANTIBVS SVBCINCTAM R 76 DVLICIAS
 R DVLICIAS M DVLICIA P D.licial γ vexasse] cf. Gellius II 6 77 CAN-
 TABIMUS, sed corr. in GANIBUS M 78 AUT M Aaut ut γ aut cum
 Nonii exempl. mutatuf c1 TERREI M Teri Servius: cf. 42 NARRA-
 VERTIT (T pr. eras.) P NARRAVERAT R^c ACTVS R 79 philomella
 a1c1 QVE P pararit] I corr. ex E ut vid. P 80 ANTE libri 81
 cf. Ciris 50 Post infelix interp. M SVpra VOLITAVERTIT R ALES
 M2R

- k Omnia, quae Phoebō quondam meditante beatus
 audiit Eurotas iussitque ediscere lauros,
 ille canit (pulsae referunt ad sidera valles)
 cogere donec oves stabulis numerumque referri 85
 iussit et invito processit Vesper Olympo.

VII

MELIBŌEUS. CORYDON. THYRSIS.

- a M. Forte sub arguta conederat ilicē Daphnis,
 compulerantque greges Corydon et Thyrsis in unum,
 Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas,
 ambo florentes aetatibus, Arcades ambo,
 et cantare pares et respondere parati. 5

TESTIMONIA.

82 'omnia quae Eurotas' Probus 24,9 85 Asper 112,18 'cogere d. o. stabulis' Nonius 265,2 85sq. 'cogere . . . iussit' Nonius 381,17 Arusianus 218 L. 86 'et' . . . Olympo' Servius ecl. VI 30

ECL. VII. 1 schol. Hor. epod. II 23 Priscianus 1006. 1016 Nonius 239,12 Marius Victorinus p. 2563 P. Aleuini gramm. 2123 P. Cledonius 1924 P. Servius Aen. VII 14 ecl. VIII 22 IX 36 'forte s. a.' Probi inst. I 9, 77 4 'ambo f. a.' Diomedes 453 P. 4 'Corycium non natione, sed peritia . . . ut: Arcades ambo' Philargyrus in ge. IV 127 5 incertus de verb. 34 p. 164 Endl. 5 'et cantare p.' Arusianus 253 L.

VARIA LECTIO.

82 omnia quae Eurotas *interpretatur Probus* Q. P QVODAM
 M 83 AVDIT *Re* DISCERE P LAVRVS M [item MP cum Isidori
libris ecl. VIII 13; M 2, Servii et Donati exempl. Aen. III 360: utroque
loco laurus legit Charisius. lauros P ecl. VIII 82: cf. Servius ad ecl. II 54
Aen. X 689] 85 Post stabulis *interp. M* OVS P ΘOUES M ouif b
 numerū γ REFERRE M1P1Rb *Servii et Nonii exempl., Arusianus re-*
 ferr. et 86 IVSSISS P iussit γ olimpo c *Hinc deficit R usque ad*
 X 10.

ECL. VII. MELIBŌEUS CORYDON THYRSIS Mb MELIBŌEUS · CO-
 RIDON · THYRSIS γc 1 SVBA (A eras.) P confederad b daphn^h c
 2 CONPVLERANT P coupulerant γb . QUAE M CORYDVN (V m.
 2 corr. in 0) P coridon b TYRSIS Mc VNŌAM P 3 OVIS Mb

- a   huc mihi, dum teneras defendo a frigore myrtos,
vir gregis ipse caper deerraverat; atque ego Daphnim
aspicio. ille ubi me contra videt, 'ocius' inquit
'huc ades, o Meliboe; caper tibi salvos et haedi;
et siquid cessare potes, requiesce sub umbra.   10
- b   huc ipsi potum venient per prata iuvenci;
hic viridis tenera praetexit harundine ripas
Mincius, eque sacra resonant examina quercu.⁷
- b   quid facerem? neque ego Alcippen nec Phyllida habebam,
depulsos a lacte domi quae clauderet agnos;   15
et certamen erat Corydon cum Thyrside magnum.
- c   posthabui tamen illorum mea seria ludo
alternis igitur contendere versibus ambo
coepere; alternos musae meminisse volebant.

TESTIMONIA.

6 Servius Aen. X 709 'dum . . . myrtos' Arusianus 225 L. Servius Aen. X 905 7 'vir . . . caper' Donatus in Ter. hec. IV 1,8 Servius Aen. IV 192 'vir gregis' Macrobius VI 6, 6 'vir . . . deerraverat' Nonius 461,29 schol. Hor. carm. I 17, 7 8 'ille . . . videt' Probi ars minor 691 gramm. Vatic. in A. Mai auct. class. V 275 11 Priscianus 864. 920 P. 15 Servius ecl. III 81 16 Arusianus p. 218 L. 17 Donatus in Ter. hec. III 5, 32 Arusianus p. 255 L. Maximi Viet. ars 24 comm. Cruq. Hor. art. poet. 107 19 'alternos . . . volebant' Nonius 499, 28. 524, 15 Arusianus 245 L.

VARIA LECTIO.

6 HUC *Pb1* Huc (u *in ras.*) a   myrtus γ 7 PER *P* DAPHNI *M*
daphnim *b* dāpnim *c* daphnim γ 8 ubi me ille *b1* CONTRAM *M* vi-
dit *c1*   9 O *corr. ex VP* SALVVS *MP* γ *abc*   10 QVIT *P* γ *1a* quif
c1 ϵ NI
ceffere γ *1* requisque γ *1*   11 ipfif *a1c1* VENT *P* veniunt *a1*
12 — 36 *Veron. fol.* 263   12 PRAETEXIT *V* pr&e $\bar{x}$ γ arundine *c*
13 MINCVS *P* MICIU *M*   EECQUAE *M*   14   QUARCU *M*   14
QVIT *P* alcipen *c*   necephyllida γ nec phyllida *a* nec pillida *c*   NEcphyl-
LIDA *V* neque Phyllida *fragm. Moret., Wagnerus*   habebAM *V*   15
Post domi interp. M   Lacte *V* lecte γ QVE *P* quAE *V*   HEDOS AGNOS *M*
16 erat — cuM *V*   MagNYM *V*   17 POSThabui — illORVM *V*
SERialudo *V*   18 A.ternif γ Igitur — versibus *V*   AMBOS *M*
19 *Sine interp. M*   MEMINISSAE *P*   volebant (*in mg. i* volebā) *c*   uole-
bam *Menag. pr.* 'volebant . . . sed multi volebam legunt' *Servius.*   To-
tum versum insititium habet *Heynius*

hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis. 20

1 C. Nymphae, noster amor, Libethrides, aut mihi carmen
quale meo Codro concedite (proxima Phoebi
versibus ille facit) aut, si non possimus omnes,
hic arguta sacra pendebit fistula pinu.

1 T. Pastores, edera crescentem ornate poetam, 25
Arcades, invidia rumpantur ut ilia Codro;
aut, si ultra placitum laudarit, bacchare frontem
cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

2 C. Saetosi caput hoc apri tibi, Delia, parvos 30
et ramosa Micon vivacis cornua cervi.
si proprium hoc fuerit, levi de marmore tota

TESTIMONIA.

21 'nymphae n. a. L.' Probi inst. I 5,1 21 sq. 'nymphae . . . con-
cedite' schol. ad Hor. carm. II 19,3 21—23 Diomedes 412 P. 22 'quale
m. C.' schol. Veron. 74, 8 K. 24 schol. Hor. carm. III 14, 21 'hic
a. s. pinu pendebit' schol. Veron. 74, 19 K. 25 schol. Hor. carm. I 1, 29
Servius ecl. IV 19 27 sq. 'baccare . . . futuro' Servius ecl. IV 19 gloss.
Barth. adv. XXXVII 5 'bacare cinge caput' thes. nov. lat. in A. Mai
auct. class. VIII 79 30 'ramosa . . . cervi' schol. Veron. 75, 1 'vivacis
c. c.' schol. Lucani VI 673 31 'si . . . fuerit' Servius Aen. I 73

VARIA LECTIO.

REFE

20 hoSCorydON V illof a REBAT P 21 CORY M COR γ
Nimphae b LIBETHRIDENS· M lib&tridef ac 22 concedi . te a
FOEBI P PHOEBO V 23 AVtsi V POSSIMVS Pγ POSSIMVS Mc
poffumuf ab possumus V cf. VIII 63 Marius Victorinus p. 8 G. OMNES
V 24 sacra pendeBIT V pendebif fortasse γ1, haud male pino γ2
in mg., b1 25 THYR Mγ HEDERA (HE m. 2 in ras., m. 1 non erat
H, et A pro E) P HEDERA Mγ ac haedera b hedera V CRESCENTEM
Pyacm. schol. Hor., Servii exempl. NASCENTE M: cf. ecl. IV 8 na-
fcentem b, Servius Danielis ecl. IV 19 — NTEM V 26 Archadef γ1c
i. lia a 27 plac. . . ū b1 LAVDAVERIT P landavit γ1 LAVDarIT V
baccare ab1 28 vati — futuro V vati] puero gloss. Barth. nocent
mala signa gloss. Barth. ma^{la} b 29 Post apri interp. M SAEtosi V
SETOSI P caput — parvos V hoc] 'multi per duas c scribi volunt
propter metrum . . . si apri, tamquam venator, si capri, tamquam pastor'
Servius. delaa γ1 delea b1 PARUOS Mb PARVVS Pγa parnif c
30 RAROS AMYCON (sed Y corr. ex I) M MYCON Pγ MYcon V viva-
cis — cervi V CERNVS P cerui. γ 31 laeui c d. e c

- puniceò stabis suras evincta coturno.
- 2 *T.* Simm lactis et haec te liba, Priape, quodamnis
expectare sat est: custos es pauperis horti.
nunc te marmoreum pro tempore fecimus; at tu, 35
si fetura gregem suppleverit, aureus esto.
- 3 *C.* Nerine Galatea, thymo mihi dulcior Hyblae,
caudior cynis, edera formosior alba,
cum primum pasti repetent praesaepia tauri,
siqua tui Corydonis habet te cura, venito. 40
- 3 *T.* Immo ego Sardoniis videar tibi amarior herbis,
horridior rusco, proiecta vilior alga,
si mihi non haec lux toto iam longior annost.
ite domum pasti, siquis pudor, ite iuveni.
- 4 *C.* Muscosi fontes et somno mollior herba, 45
et quae vos rara viridis tegit arbutus umbra,

TESTIMONIA.

- 32 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 574
33 Priscianus 714 P. 'sinum l.' schol. Veron. 75, 6 'sinum ... Priape'
Probi inst. I 17,3 'sinum l. Priape q.' thes. nov. latin. in A. Mai auct.
class. VIII 532 33 sq. 'sinum ... sat est' Nonius 211, 28. 547, 20
35 sq. 'at tu ... esto' Nonius 206, 5 37 'Nerine G.' schol. Veron. 75,17
Pompeius p. 113 L. Cledonius 1891 P. 37 sq. Boethius introd. ad syllog.
p. 561 ed. Bas. 138 38 'caudior c.' Claudius Sacerdos 166 p. 42 Endl.
'hedera f. a.' Servius geII 258 42 'proiecta v. a.' coroll. gloss. in
Festo Muelleri p. 380 (alga) 'vilior a.' Claudius Sacerdos 166 p. 42 Endl.
43 Macrobius IV 6,16 Nonius 210, 7 44 Servius Aen. VIII 215 ecl. VIII 2
45 sq. Asper 111,13 46 coroll. gloss. in Festo Muelleri p. 380 (arbutus)

VARIA LECTIO.

- 32 PUNICEOS *P* Puniceo *c1* COTVRNO *MPVγ* 33 *sine nomine*
V tibi *γ* et Prisciani *φ* LIBVSA (VS *eras.*) *P* QVOTANNIS *MPγa2bc*
34 EXSPECTARE *MFac* HOSTI *P* 35 NVV *P* MARMOREM *P*
fecimus] *C* corr. ex *O* *P* 36 FETURA *V* fe. tura a fo&ura c FETURAM
M GREGEM *V* SUPPLEVERIT *P* 37 galathea b thimo c HYBLE *Pa*
hible c 38 cinenif *γ* cienif *ba1* cignif *ca2* HEDERA *Myabc* FOR-
MONSIOR *Pa* formosior *γbc* 39 repetant *γ1* repetent a repetunt c
PRAESAEPHA *M* praesepia *bc* praesepia *γa* 40 CORYDONIS *P* corido-
nif c 41 SARDONIS (T corr. in I) *P* fardonif *γ* fardoneif *c1* VIDEOR
P videor *c1* 42 Hordior a 43 ANNOST *Ma* ANNOEST *Pγbc* 45
SOMMO *M* 46 QVAE *m. 2 sup.* *P* nos *fr. Moret., Schraderus, qui in*
seq. scribere saltem debebat: tegis. ARBUSTUS *M* umbra a

solstitium pecori defendite: iam venit aestas
torrida, iam lento turgent in palmite gemmae.

4 T. Hic focus et taedae pingues, hic plurimus ignis
semper et adsidua postes fuligine nigri; 50

hic tantum Boreae curamus frigora, quantum
aut numerum lupus aut torrentia flumina ripas.

5 C. Stant et iuniperi et castaneae hirsutae;
strata iacent passim sua quaeque sub arbore poma;
omnia nunc rident: at si formosus Alexis 55
montibus his abeat, videas et flumina sicca.

5 T. Aret ager; vitio moriens silit aëris herba;
Liber pampineas invidit collibus umbras;
Phyllidis adventu nostrae nemus omne virebit,
Iuppiter et lacto descendet plurimus imbri. 60

TESTIMONIA.

47 'solstitium p. d.' Nonius 277,19 47 sq. 'iam . . . torrida' Probi
inst. I 17,7 53 Donatus in Ter. Andr. IV 2, 16 schol. Hor. carm. I 9,1
Nonius 392,3 Servius Aen. I 646 'stant et i.' Servius Aen. XII 408
54 Columella de r. r. VII 10,8 Nonius 326, 27 389, 11, Servius Aen. IV
444 57 'aret . . . moriens' Servius ge. IV 329 58 Servius Aen. IV
234 VIII 509 XI 42

VARIA LECTIO.

47 Sol. ffitium a defendite] D pr. corr. ex I vel L P defendite et
ueni . . . corr. in uenit γ 48 LENTO P Servius, cum dicat 'bene
tarde frondere vites commemorat in Venetia': cf. Tibullus IV 1, 171
LAETO M laeto γabc 49 TAEDE P taedae γ PINGVS P pin-
gue . . . f a plurim^m b ignef c1 50 POTES M ETVLIGINE (T corr. in
F) P 51 'nonnulli hinc legunt', Servius ad 49. hinc γ 1 QUONTUM
M 52 autorrentia c torrentia] O corr. ex V (currentia? turgentia?) P
RIPA (ripam?) P ripif a1 53 COR CÖR P INIPIRI P: cf. Verrius
Flaccus apud Serrium. iuniperi a et γ2 e. γ1 54 Stra γ IACENT
M sua] ISVA P QVAEQ MP, Nonius, Columella, Lachmannus in Lucr.
94 quaque be2, Bentleius ad Manil. II 253 55 ad a1 FORMONSVS Pac
formosuf γb 56 ABERIT VRTVIDEAS P habeat uideaf γ abeat vi-
deaf c ficcaf γ 57 ET P ERIS P 59 PYLLIDIS M Phyllidis γc NO-
STAE P UDEBIT M 60 m. 1 deest in P, sed ima pag. post v. 63 m.
2 add., ad 59 in mg. α, ad 60 B adscriptum IVPITER Pc I&o γ

- 6 C. Populus Alcidae gratissima, vitis Iaccho,
formonsae myrtus Veneri, sua laurea Phoebō;
Phyllis amat corylos; illas dum Phyllis amabit,
nec myrtus vincet corylos nec laurea Phoebi.
- 6 T. Fraxinus in silvis pulcherrima, pinus in hortis, 65
populus in fluviis, abies in montibus altis;
saepius at si me, Lycida formonse, revisas,
fraxinus in silvis cedat tibi, pinus in hortis.
- d M. Haec meminī, et victū frustra contendere Thyrsim.
ex illo Corydon Corydon est tempore nobis. 70

TESTIMONIA.

61 'populus A. g.' Servius Aen. V 134 VIII 276 66 Maximi Victorini de fin. 6 gloss. p. 461 Endl. 69 Arusianus 245 L. 70 Iulius Rufinus 243 R. schol. Hor. carm. III 3,18

VARIA LECTIO.

- 61 Populof ^vγ 62 FORMONSAE Pa formofae γbc UYRTUS ^MM VIRTUS P
^H 63 PYLLIS M Phyllif bc corylof γ1 corylof bc illaf, ll ex
corr. γ DUMPHYLLISAMABIT m. aliena in rasura M pillif (i pr. corr.
in y) γ phyllif bc 64 nec myrtus vincet Veneris Servius, quod tuctur
Gebauer I. I. p. 40 corylof c phobi b phoebō c 65 SVIS P SILVI
M PULCERRIM² m. recentiori in ras. M ortif c 66 Populof ^vγ
67 AD P AC M hcida c FORMONSE Pa formofae γbc 68 SILVIS ·
M CEDET Pγb2 Servius: cf. 64 caedet c // // // // // ortif c 69 meminī
nictum et Oblongus Pierii frustra a1 contendere γ concedere a1
THYRSI · M thirsim a1 THYRSIN Pγb 70 CORYDON · CORYDON M
CORYDON ⁱP cftempore a

VIII

- a Pastorum musam Damonis et Alphesiboei,
 b immemor herbarum quos est mirata iuvenca
 certantis, quorum stupefactae carmine lyuces,
 et mutata suos requierunt flumina cursus,
 a Damonis musam dicemus et Alphesiboei. 5
 c Tu mihi, seu magni Superas iam saxa Timavi,
 sive oram Illyrici legis aequoris, — en erit unquam
 ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta?
 d en erit ut liceat totum mihi ferre per orbem
 sola Sophocleo tua carmina digna coturno? 10
 e a te principium, tibi desinam. accipe iussis

TESTIMONIA.

ECL. VIII. 1—5 omisso 4 Iulius Rufinianus 230 R 4 Arusianus 258 L. 7 sq. 'en . . . dies' Servius ecl. I 68 8 'quondam tua dicere facta tempus erit' Priscianus 1018 P., qui quondam testatur: cf. IV 54 10 schol. Hor. carm. II 1,12 11 'a te . . . desinet' comm. Cruq. Hor. epist. I 1, 1

VARIA LECTIO.

ECL. VIII. DAMONIS ET ALPHESIBOEI CERTAMEN *Pa* DAMONIS
 ET ALPHESIBOEI CERTATIO *M* POETA DAMONIS E ALPHESIBOEI CON-
 TENTIO *b* POETA DAMON ALPHESIBOEUS *γc* 1 POETA *c* POET *Py*
 POE *Ma P b* 2 Immemor *c* herbarū *b* HĒRSARVM *P1* QVS *P* 3 CER-
 TANTES *Pbc* QVORVORVM *P* TVPEFACTAEST *P* stupefacta *b1*
 VINCES (*1* corr. in *Y*) *P* lincef *c* 4 *om.* Iulius Rufinianus et mirata
ed. Ven. atque morata *prop.* Wagnerus. et remorata? SUO *M* suo
a requierunt *b* liiquēz *γ* liquerunt *m*, quo recepto possis hanc versus
 scripturam commendare: et remorata suos liquerunt flumina cursus. Sed
 requierunt legit Servius et auctor Ciris 232 et comprobatur Calvi exemplo.
 RVRSVS *P* 5 Dammonif *b* 6 TVM *P* SEVM *P* magnif *γ1* TAM
 (*T* corr. in *I*) *P* 7 Seue *b1* HORAM *Pa* INLYRICI (*X* eras.) *P* illici
c ET *M* erit] *1* corr. ex *E P* 8 quondam tua dicere facta tempus
 erit Priscianus 9 tutū *b1* 11 DESINAM *Py1* ut vid. DESINET *Mac*
 definit *b* comm. Cruq. iuffi. *a1*

carmina coepta tuis, atque haec sine tempora circum
inter victrices hederam tibi serpere laurus.

- e   Frigida vix caelo noctis decesserat umbra,
cum ros in tenera pecori gratissimus herba: 15
incumbens tereti Damon sic coepit olivae.
- 1   D. 'Nascere, praecque diem veniens age, Lucifer, alumn,
coniugis indigno Nysae deceptus amore
dum queror, et divos, quamquam nil testibus illis
profecci, extrema moriens tamen adloquar hora.   20
    incipi Maenaliōs mecum, mea tibia, versus.
- 2   Maenalus argutumque nemus pinosque loquentis
semper habet; semper pastorum ille audit amores
Panaque, qui primus calamos non passus inertis.

TESTIMONIA.

12 sq. 'atque . . . laurus' schol. Hor. carm. I 1, 29   13 Charisius 109 Augustinus epist. 135 Quintilianus X 1,92 Isidorus orig. XVII 9,22   15 schol. Hor. carm. IV 12, 9   16 Arusianus 235 L. Servius Aen. VI 207 VIII 633 ge. II 63   17 Servius Aen. IV 584   19 sq. 'dum . . . profecci' Priscianus 1164. 1190 P.   21 schol. Veron. 75, 22 Marius Victorinus p. 2518 P.: cf. 2559 Priscianus 1177. 1186 'incipi M.' Marius Victorinus p. 195 G. Terentianus Maurus 1770 'mea t. v.' cf. Terentianus Maurus 1805. 1811   22 schol. Veron. 75,25   22 sq. 'Maenalus . . habet' Priscianus 663 Servius Aen. X 230

VARIA LECTIO.

12 CARMINE^A P cepta b1 ADQ· Pa HAN^C M   13 HAEDERAM^{NE}
M hederas Charisii cod. laurus Charisius, Quintilianii exempl. LAVROS
MPyabc Isidori exempl.   14 difefferat fortasse b1 defefferat c   15 TERA^N
P peccori γ   16 TRETIM cepit c   17 DAM MPyab VENIES P
18 nife c amor. e b   19 — 44 Veron. fol. 262   19 sq. = Ciris 404 sq.
    19 DVm — testibus V QUAEROR M diuef c Nihil Pa1b1 nil . .
(nihil m. 1?) γ ilif (i pr. ex corr.) γ   20 Profecci extREMA V Pro-
fecci.extremō (eras. & ut vid.) γ ABLOQVAR M ABLOQVOR^A P atloquor
γ adloquor a alloquor bc, Ciris   21 maenaliōs V menaliōf γc tibia
V   22 MAEnalus — pinosque V M. nal. uf a1 Menaluf c qui b1
NEMOS b1 . . muf c1 PINVS P1γ1 LOQVENTES M V ac   23 sine interp.
M Habet V paflo24 . . ille (eras. m?) γ   24 PANA — V PRIMUM Mb1
primus Servius paffōf b INERTES Mγ1b

incipere Maenalius mecum, mea tibia, versus. 25

3 iungentur Nysa datur: quid non speremus amantes?
iungentur iam grypes equis, aevoque sequenti
cum canibus timidi venient ad pocula dammae. 28

incipere Maenalius mecum, mea tibia, versus.

Mopse, novas incide faces: tibi ducitur uxor; 29

sparge, marite, mices: tibi deserit Hesperus Oetam. 30

incipere Maenalius mecum, mea tibia, versus.

1' O digno coniuncta viro, dum despicias omnes,
dumque tibi est odio mea fistula dumque capellae
hirsutumque supercilium promissaque barba,
nec curare deum credis mortalia quemquam. 35

TESTIMONIA.

27 'iungentur . . . equis' Isidorus diff. II 84 p. 226 Endl. schol. Hor. carm. I 33, 7 'aevoque s.' Servius Aen. II 639 III 415 27 sq. schol. Hor. carm. I 29, 12 28 Priscianus p. 642 P. schol. Hor. carm. I 2, 9 Servius Aen. V 122 'timidi . . . dammae' Charisius 240 Quintilianus IX 3,6 Servius ge. I 183 Aen. VIII 641 'timidae damae' schol. Leid. in Suringari hist. crit. schol. II 305. 29 cf. schol. Veron. 75,28 schol. Lucani II 356 30 schol. Veron. 76,1 'sparge m. n.' Arusianus 263 'tibi . . . Oetam' Servius Aen. II 801 V 419 32 Priscianus 1187 P. 'o digno c. v.' Probus 81,13 K. 'coniuncta v.' schol. Veron. 76,10 34 schol. Veron. 76,14 Diomedes 408 P. 'hirsutumque s.' Servius ge. III 287 35 schol. Statii ad Theb. III 350 Servius Aen. I 227 schol. Hor. carm. I 34, 2 serm. I 5, 101.

VARIA LECTIO.

25 Incipe — V MENALIOS P tibia (a in ras.) c Post v. 25 repetuntur v. 22 — 25 in c 26 MOPso — dATVR V nifa γc qui^d a

S SPEREMV P 27 Iungentur — aevoque V griphes b griphes c AEVOM P ne b1 28 Cū. γ timidi γa2, testantur Charisius, Priscianus, Quintilianus, Acron, Servius, sed timidae idem ad Aen. V 122 TIMIDE (E corr in l) Pa1 timide c TIMIDAE M, schol. Leid. LAMMAE P DAMNAE M Versum intercalarem post v. 28 habet γ, om. MPabc, et vidit G. Hermannus adnot. ad Bion. p. 46 aut inserendum illum hic aut delendum in antistropha post v. 75 29 Mopse] P corr. ex R P Mopfi. c1

incede γ1 inc. . . de (i. e. incende) a inci. e b tibi] DI (D corr. in B) P

30 nu.cef γ HESPEROS P haesperu γ OETĀ · M OETAN V HOETA P o&a γ 31 MENALIOS P tibia (a in ras.) c 32 DIGNA V omf γ

34 hirsutumque . . . γ DEMISSA P proluxa cm, Pierii ψ promissa que barba V 35 credas schol. Statii MORTALIA — V

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

- 3' Saepibus in nostris parvam te roscida mala
dux ego vester eram vidi cum matre legentem.
alter ab undecimo tum me iam acceperat annus;
iam fragilis poteram ab terra contingere ramos. 40
ut vidi, ut perii! ut me malus abstulit error!

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

- 2' Nunc scio, quid sit Amor. duris in cotibus illum
aut Tmaros aut Rhodope aut extremi Garamantes
nec generis nostri puerum nec sanguinis edunt. 45

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

- 2'' Saevos Amor docuit natorum sanguine matrem

TESTIMONIA.

39 'alter ab undecimo' Donatus in Ter. Audr. I 1, 50 gloss. Barth. adv. XXXVIII 15 41 Victorinus in Cic. p. 109 O. Pompeius p. 275. 349 L. Augustini gramm. 2011 P. schol. Hor. carm. I 27, 12. 43 'nunc . . . amor' Donatus in Ter. em. I 1, 25 Charisius 5 Diomedes 430 de quant. 12 p. 504 Endl. de verbo 12 p. 151 Endl. Pompeius p. 308. 349 L. Marius Victorinus 2472 P. Servius Aen. VI 104. 44 'aut Tmaros aut R.' Probi inst. I 1, 15 'extremi G.' Isidorus orig. IX 2, 125 schol. Lucani IV 334

VARIA LECTIO.

36 MENALIOS P MECVM — V tibi^a b 38 dux V vidi V LE-
gentem V 39 alter V tum V ACCIPERIT P ACCEperat V . . . cipi. c1
ceperat χ , Servii exempl. ANNOS (O corr. in V) P unNVS V
40 iam V FRAGILES PV γ ac AB (B corr. in D) PA γ abc, ut vid. V
TERRAM P CONTIGERE (ad terram configere?) P pertinge^{re} b TERRa
contingerE V 41 = Ciris 429 41 ut vidi om. V peri^{int} me a
abstulit] B corr. ex D P 42 MALIOS P menaliof e EA P tibi^a γ b
tibi. . c1 43 NVN P qui^d a NVBIS P nudif a1b1 ut vid. durif
(d ex corr.) γ in cotibus V c. . tib; a1 cautib; b 44 AUTMAROS-
M: cf. Iahnii anal. LXXVII 196 aud marof Probi inst. cod. aut marof
(f ex corr. in ras., fort. m) γ Aut maruf (u post in ras.) a Ifmaruf
cm., in ras. b RHODOPHE M rodope γ c 45 nostri generis Servii
exempl. PVERVNF P peer nec fanguinif m. rec. in ras. γ 46 ME-
NALIOS P γ ac tibi. . c1 47 SAEVUS M γ abc

commacolare manus, crudelis! tu quoque, mater,
crudelis mater, magis at puer improbus ille. 49

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus. 51

3" Nunc et ovis ultro fugiat lupus, aurea durae
mala ferant quereus, narcisso floreat alnus,
pinguia corticibus sudent electra myricae,
certent et cygnis ululae, sit Tityrus Orpheus, 55
Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

1" Omnia vel medium fiat mare. vivite, silvae:

improbus ille puer; crudelis tu quoque, mater 50

TESTIMONIA.

47 sq. schol. Hor. carm. I 19,1 'saevus . . . manus' Pompeius p. 25 L.
55 sq. Isidorus orig. I 35,7 55 'certent . . . ululae' Nonius 254,26
56 Charisius 17 P. eiusdem exe. p. 542 K. 58 'omnia . . . mare' Do-
natus in Ter. Andr. IV 2,12 adelp. V 3,4 Priscianus 857 P. 'vivite s.'
Servius Aen. III 493

VARIA LECTIO.

48 COMMACULARE *Myabc* commaculare manus: puer, ah puer im-
probus ille: improbus ille puer, crudelis tu quoque, mater. *G. Herman-*
nus: contra quem disputavit Gebauer l. l. p. 43 49 MAGIS-ANPVER

M MAGIS AN PVER. *P* magis an puer ^{an} *abc* magis puer *γ*: vide *Iahnii*
annal. LXXV 78 *conl.* *Tibullo* III 6,55 ISPROBVS *P* INPROB. *M* im-

prob; *γ* 50 *in marginem reieci.* IMPROB. *My* 'multi sic distinguunt,
quia et intentio loquentis ab initio sic fuit, ut a saevitia amoris incipe-
ret, in secundo loco accusaret matrem, ita tamen, ut criminis eius in-
vidiam crudelitati amoris adscriberet, et ideo geminandum ille, impro-
bus ille puer, crudelis, et distinguendum ita est: crudelis tu quoque
mater. Crudelis mater magis an puer improbus? et distingue et sub-
iunge: tu quoque mater' Servius. Itaque sic illi distinxerunt: crude-
lis tu quoque mater. Crudelis mater magis an puer improbus? ille, Im-
probus ille puer crudelis: tu quoque, mater. 51 MENALIOS *P* 52

ouef *b*1c ultra *γ*1 53 QUAERCUS *M* FLORESET *P* 54 PINGUIA
M Pingua *γ* CORTIBVS *P* CORTIB. *M* ELECTA *P* 55 CERTET *M*

CYGNIS *My* cignif *c* tytiruf *γ* 56 ORION *M* 57 MENALIOS *Pe*

58 mediū. *b* FIAT *MP* fiat *b* fiant *γ* fiant *ac* Sententia haec est: mare
mihi instar omnium fiat. fiat et similia in *Catonis Diris* 46 et apud *Ovi-*

praeceps aërii specula de montis in undas
 deferar; extremum hoc munus morientis habeto. 60
 desine Maenaios, iam desine, tibia, versus.'

f Haec Damon: vos, quae responderit Alphesiboeus,
 dicite, Pierides; non omnia possumus omnes.

1 'Effer aquam, et molli cinge haec altaria vitta,
 verbenasque adole pinguis et mascula tura, 65
 coniugis ut magicis sanos avertere sacris
 experiar sensus; nihil hic nisi carmina desunt.
 ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnin.

2 Carmina vel caelo possunt deducere Lunam;

TESTIMONIA.

59 sq. Servius Aen. IV 436 61 Arusianus 222 L. 'desine M.' Mar-
 rius Victorinus 2557 P. Terentianus Maurus 1730 sqq. 63 Macrobius
 VI 1, 35 'non omnia . . . omnes' idem V 16, 7 Servius eel. VII 23
 61sq. Appuleius apol. 454 65 Nonius 58, 30. 247, 27 schol. Hor. carn.
 I 19, 13 66 sq. 'coniugis . . . sensus' Charisius 212 'magicis . . . sensus'
 Arusianus 226 L. 69 Donatus in Ter. Andr. III 2, 9 hecyr. I 1, 3 Non-
 nius 289, 11. 528, 5 schol. Lucani VI 452. 461. 499 Statii Theb. I 104
 Hor. epod. V 46 Servius Aen. XI 259 'carmina vel c. p.' Probi inst.
 I 5, 1

VARIA LECTIO.

dium metam. I 292 'acumini cuidam grammatico tribuendum esse' cen-
 set Naekius ad Catonis l. l. fiant Servius legisse videtur, Donati et Pris-
 ciani exempl. Excidisse hic unum versum recte coniecit G. Hermannus:
 proposui in Iahnii ann. l. M. talem: vive tuo felix digno cum coninge.

Nysa. 59 cf. Ciris 301 acerei b1 montes γ 60 cf. Ciris 266 defe-
 ram ut vid. γ 1 61 MENALIOS Pc 62 POE Pab POET M γ HAECA
 P DMON P DAMAN M dammon bc UOSQ⁻ M ne fponderit γ
 alphesiboeuf c1 63 possimus c1 recte, ut videtur: cf. VII 23 64 ALPH
 Pb ALP a ALF γ Elfer (t corr. in f) γ ALTARI P uita γ 65 pin-
 guet b1c ETA P 66 MANICES (E corr. in I) P anof (in mg. al fa-
 nofa) γ insanos vertere Schraderus AVERTEGE P avertere testantur
 Charisius et Servius. Sed suspicor interiectionem a separandam esse
 a verbo vertere et scribendum: coniugis ut magicis sanos a! vertere
 sacris e. s.: cf. I 15 H 60 X 47 67 nil b HIC m. 2 sup. P 68 in
 mg. l M DAPHNI^r M: item 72. 76. 79. 84. 90. 93. 94. 100. 102. 104
 daphnin b 69 ima pag. additus, adposita in mg. B, M DEDUCE P
 deducere (cere in ras.) γ vel lunam caelo d. possunt schol. Statii

carminibus Circe socios mutavit Ulixi; 70
 frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

3 Terna tibi haec primum triplici diversa colore
 licia circumdo, terque haec altaria circum
 effigiem duco; numero deus impare gaudet. 75

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
 necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores;
 necte, Amarylli, modo et 'Veneris' die 'vincula necto'.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

1' Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit 80
 uno eodemque igni: sic nostro Daphnis amore.
 sparge molam, et fragilis incende bitumine laurus.

Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurum.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

3' Talis amor Daphnim, qualis cum fessa iuvenum 85

TESTIMONIA.

70 inser. Pomp. apud Wordsworthium p. 4 71 Priscianus 811 P.
 Nonius 311, 7. 382, 24 Pompeius p. 275 L. Diomedes p. 333 P. schol. Lu-
 cani VI 489 Servius Aen. I 713 'cantando r. a.' Servius in art. sec.
 Don. 1788 P. Servius Aen. IV 413 73 sq. 'terna . . . circumdo' Donatus
 in Ter. Andr. V 4, 8 74 sq. 'terque . . . duco' Servius Aen. IV 508
 75 'numero . . . gaudet' Priscianus 692 763 P. schol. Hor. carm. III 19,
 13 Servius ecl. V 66 Aen. III 305 V 78. 639 schol. Leid. ad ge. I 345
 77 schol. Lucani VI 460 80 Appuleius apol. 454 Priscianus 800 P.
 Servius Aen. IV 508. 83 Probi inst. I 4, 23 85—88 Macrobius VI 2, 20

VARIA LECTIO.

70 in mg. CM CARMINIB. M CIRCE M mutabit γ mōtavit
 b OLYXIS inscr. Pomp. ulixif $\gamma a 2bc$ 71 rupitur γ 72 DVCTIT m. 2
 add. P DVOCITE P 73 PRIMVS P TRIPLICE M DIVERSAS P tri-
 plici circumdata filo Donatus 74 hanc Longob. Pierii, quod probavit Wag-
 nerus 75 Effigiant c in pari b1 $\overset{A}{G}$ $\overset{D}{VET}$ P 76 daphni γ 77 TRIB. M
 78 AMARYLLI P NECTO M VENTO P 79 DVCTITE m. 2 sup. P
 daphnim b dahn̄ c 80 dure..fcit 81 Sine interp. M sic] f in
 ras. γ 82 SARGE P MOLAB. P fragilef abc LAVROS Pyabc: cf.
 13 83 DAPHNI P 84 daphnim a1b 85 DAPHNIN Mb QUALIS
 QUALIS M qualif sup. c qualef γ I

per nemora atque altos quaerendo hucula lucos
 propter aquae rivum viridi procumbit in ulva,
 perdita nec serae meminit decedere nocti,
 talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim. 90

2' Has olim exuvias mihi perfidus ille reliquit,
 pignora cara sui: quae nunc ego limine in ipso,
 terra, tibi mando; debent haec pignora Daphnim.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

3'' Has herbas atque haec Ponto mihi lecta venena 95
 ipse dedit Moeris (nascuntur plurima Ponto);
 his ego saepe lupum fieri et se condere silvis
 Moerim, saepe animas inis excire sepulchris
 atque satas alio vidi traducere messis.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim. 100

TESTIMONIA.

87 'propter a. r.' Probi inst. I 12,2 Cledonius 1926 P. 88 'nec . . .
 nocti' Arusianus 224 L. 91 Servius Aen. IV 305 93 'terra t. m.'
 Martianus Capella III 283 Arusianus 247. 95 sq. schol. Hor. epod. V
 12 95 sq. 'has . . . Moeris' schol. Hor. eam. I 27, 22 96 Marius
 Victorinus p. 2562 P. 97 sq. Servius ecl. IX 14

VARIA LECTIO.

86 adq; a QVAERENDA P hucula b BVCOLA P BVCVLA M^{PR}γac
 87 RIVOM (O corr. in V) P RIUUM· M^Vγabc viridi.. a CONCVM-
 BIT P concumbit, al p^Tcūb γ ULLA M 88 Sine interp. M MAEMI-
 NIT P memin.. it a 89 ENEAT P 90 daphnim a1b 91 MIII· M
 92 P..ignora c SI P 93 TERRI^A P hinc ut vid. c1 daphnim b
 94 om. c daphnim b Stropham 95 — 100 collocandam esse post 104
 coniecit G. Hermannus, ut accuratius sibi responderent 47 — 51 (2)
 52 — 57 (3) et 101 — 104 (2) 95 — 100 (3) Quod tamen sententiarum
 nex^λus dissuadere videtur. 95 ERBAS P ADQ· P adque a LECTE M
 96 MOERI·T^S (punct. m. 2) P PLURUMA M PLURIMA P^Iγabc 97
 AEGO P FIERI·M 98 Merim γ Moerim b SIMIS P excire b ex-
 ci..re c SEPVLCHIS P sepulchris γb2 99 alio. b TRADVCE P^{RE}
 MESSES P2γabc 100 daphnim b

- 2'' Fer cineres, Amarylli, foras rivoque fluenti
transque caput iace, nec respexeris. his ego Daphnim
adgrediar; nihil ille deos, nil carmina curat.
ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
- 1'' Aspice: corripuit tremulis altaria flammis 105
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. bonum sit!
nescio quid certest, et Hylas in limine latrat.
credimus? an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?
pareite, ab urbe venit, iam pareite, carmina, Daphnis.

TESTIMONIA.

101 'fer . . . foras' Servius ge. I 81 Aen. I 389 102 'transque . . .
respexeris' Servius Aen. X 226 105 Probus 94, 25 106 'cinis . . . sit'
Nonius 198, 8 108 Donatus in Ter. Andr. V 6, 7 Beda 2376 P. 'cre-
dimus an q. a.' Maximus Vict. de rat. metr. 2, 1

VARIA LECTIO.

- 101 IVO P^R 102 NEG P^R ne. a ne e daphnim b 103 Aggre-
diar b Nihil CARMINA MPγa1c 104 mea ducite carmina c dap-
nim b 105 sq. post 73 inserit Menag. pr. Admodum ingeniose G.
Hermannus totam stropham sic refinxit *
- Credimus? an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt? 108
aspice: corripuit tremulis altaria flammis 105
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. bonum fit
nescio quid. certest, et Hylax in limine latrat.
pareite, ab urbe venit; iam pareite, carmina, Daphnis. 109
- 106 bonum fit γ1 bonum sit testatur Servius 107 sq. transposuit ed.
E.
Lipsiensis quis Schraderus quid? — Doeringius CERTEST Pa CERTE
EST (sed corr. CERTE in CERTI) M certe ē γbc et] ut Schraderus
S
HYLAS MPγabcψ Hylax editores 108 OMNIA M fo. nia (o e corr.)
n
b fingit a 109 PARITE P IAM CARMINA PARCITE M iam carmine
pareite (corr. carmina) c DAPHNI M

IX

LYCIDAS MOERIS

L. Quo te, Moeri, pedes? an, quo via ducit, in urbem?
M. O Lycida, vivi pervenimus, advena nostri
 quod nunquam veriti sumus) ut possessor agelli
 diceret 'haec mea sunt; veteres migrate coloni.'
 nunc victi fristes, quoniam Fors omnia versat, 5
 hos illi (quod nec vertat bene) mittimus aedos.
L. Certe equidem audieram, qua se subducere colles
 incipiunt mollique ingum demittere clivo,
 usque ad aquam et veteres iam fracta cacumina fagos
 omnia carminibus vestrum servasse Menaeam. 10

TESTIMONIA.

ECL. IX. 1 Probus 6, 11 K. Beda 2381 P. Priscianus 1200 Boethius p. 324. 561 ed. Bas. 'quo te . . . ducit' Charisius 192 'quo te M. p.' Maximus Vict. de rat. m. V 2 Diomedes III p. 440 G. 2 'o Lycida' Probi inst. I 4, 22 'o . . . pervenimus' Servius ge. IV 252 Aen. XI 160 'advena n.' Probi inst. I 4, 4 2—4 'advena . . . coloni' Macrobius IV 6, 7 5 'nunc . . . omnia' Probi inst. I 10, 4 'quoniam . . . versat' Servius Aen. I 377 6 Donatus in Ter. Phorm. IV 3, 73 Nonius 348, 17 Servius Aen. IV 647 7—10 Quintilianus VIII 6, 46 7 sq. 'qua . . . clivo' Nonius 347, 6 'qua . . . incipiunt' idem 400, 3. 9 comm. Cruq. Hor. epist. II 2, 170. 10 'carminibus v. s. M.' Probus 71, 1 K.

VARIA LECTIO.

ECL. IX. Cf. *Iahnii ann. l. l. 73 sq.* LYCIDAS MOERIS P LYCIDA MOERIS *Mb* LYCIDAS-MOERIS-DE AGRIS $\tilde{c}$ *quest' c̄ γ* DE QVESTIONE POETAE DE AMISSO AGRO LICIDA MOERIS *ac* 1 timori *a1* ORBEM (*Ocorr. in V*) P 3 QUOD *MPabc*, *Servii et Macrobii exempl.*, *tuetur Lachmannus in Lucr.* 367 Q $\tilde{d}$ ($\tilde{d}$ *in ras.*), *in mg.* *at* qua γ quo χ POSSESSOR P agilli *c* 5 uic. *ti b* tristis *ad Fors relatum Probi inst. cod.* fors om. *Probi inst. cod.* fors χ , *Servii exempl. (sed cf. ad Aen. I 377)* 6 QVOT P QUOD *M* VERTAT BENE P bene uertat γ bene uertat *m*, *Servii, Donati, Nonii exempl.* aedos *Nonii exempl.* HAEDOS *MPyab* hedof *c* 7 Certe quidem *ab* QUAE *M* 8 INCIPIANT P dimittere χ *Nonii exempl.* 9 VETERIS *Pyabc* FAGI *Pabc* (*Quintiliani exempl., comm. Cruq.: cf. II 3 fagi, in mg.: at fagof* γ 10 carminibus *c* SERVASE P MENALCA. *M*

- a *M.* Audieras: et fama fuit; set carmina tantum
 nostra valent, Lycida, tela inter Martia, quantum
 Chaonias dicunt aquila veniente columbas.
 quod nisi me quaecumque novas incidere lites
 ante sinistra cava monuisset ab ilice cornix, 15
 nec tuus hic Moeris nec viveret ipse Menalcaas.
- a *L.* Heu, cadit in quemquam tantum scelus? heu, tua nobis
 paeue simul tecum solacia rapta, Menalca?
 quis caneret nymphas? quis humum florentibus herbis
 spargeret, aut viridi fontes induceret umbra? 20
 vel quae sublegi tacitus tibi carmina uuper,
 cum te ad delicias ferres Amaryllida nostras:
- b *Tityre*, dum redeo (brevis est via) pascere capellas,
 et potum pastas age, *Tityre*, et inter agendum
 occursare capro (cornu ferit ille) caveto. 25

TESTIMONIA.

11 'audieras . . . fuit' Martianus Capella III 322 Probi inst. I 7, 3 Asper iunior 3 p. 1726 P. 12 sq. 'quantum . . . columbas' Servius Aen. II 691 14 'quod nisi me q.' Probi inst. I 10,3 14—16 Probus 6,6 K. 15 Servius Aen. XII 246 'ante . . . monuisset' Probi inst. I 11,2 16 Priscianus 1095. 1103. 17 'heu . . . scelus' Donatus in Ter. Andr. I 5,10 21 Nonius 332, 28 Arusianus p. 262 L. Servius Aen. X 79 'vel . . . tacitus' schol. Hor. serm. I 3,117. 23—25 Gellius IX 9 23 de orthogr. 2784 P. Servius eel. I 28 24 Paulus Festi 23 M. (agere) 'et potum p. a.' Priscianus 864 P. 24 sq. Priscianus 823 P. 'inter . . . caveto' Arusianus 238 L. 25 'cornu . . . caveto' Nonius 311, 14

VARIA LECTIO.

11 audieras] S *eras*. P AUDIERA M audieras? Wagnerus SED
 Myab, sup. c TVMANTVM P 12 lyda a mertia b1 13 Cha. oniaf
 b 14 quod] et Probi inst. QVOCVMQ. P quaecūq; at qua γ quaf-
 cumque Probi Vat. Par. nouas (nou in ras.) b componere Probus:
 cf. III 108 15 cau. b LICE P 16 MENALCAN P 17 LYC om. γ
 CADET Pb quē. quā (n *eras*. ut vid.) γ 18 folatia b1c 19 caneret
 filiaf (et silu in ras.) b VMVM P hum. b1 HERBVS P ΘRBIS M
 20 SARGERET P aut] et b1 uiridif a1 uiri b fontif a1 21 vel] nam
 Nonii exempl. QVE P que (e m. 2) b fublege b1 23 ES P 24 PO-
 TUM. PASTAS (cum vestigiis literae E in rasura) M 25 CAPRE M
 capra c cornu] O corr. ex V P FERIT (I corr. ex E) M ferit, at pe-
 rit γ petit b

- M.* Immo haec, quae Varo necdum perfecta cauebat :
- b 'Vare, tuum nomen, superet modo Mantua nobis,
Mantua vae miserae nimum vicina Cremonae,
cantantes sublime ferent ad sidera cyeni.'
- c *L.* Sic tua Cyrneas fugiant exagmina taxos, 30
sic cythiso pastae distendant ubera vaccae;
incipi, siquid habes. et me fecere poetam
Pierides, sunt et mihi carmina, me quoque dicunt
vatem pastores; set non ego credulus illis.
nam neque adhuc Varo videor nec dicere Cyma 35
digna, set argutos inter strepere anser olores.
- d *M.* Id quidem ago et tacitus, Lycida, mecum ipse voluto,
si valeam meminisse; nequest ignobile carmen.

TESTIMONIA.

27—29 Iulius Rufinianus 235 R. 28 Macrobius IV 6, 18 Servius
Aen. II 311 Servii vita 30 Priscianus 1020, 1023, 1242, 1247 P. Alcuinus
gramm. 2124 P. Servius ge. IV 47 'Cyrneas taxos' Isidorus orig.
XIV 6, 42 34 'sed . . . illis' Arusianus p. 220 L. 35 sq. 'nam . . .
digna' Aeron ad Hor. carm. I 6, 8 37 Nonius 246, 20. 420, 23

VARIA LECTIO.

26 *Sine personae nota* *M* ^{II C}IMMOTERQ̄-BARO *M* ua. ro c necdū
_EPERFACTA *P* perfecta *b1* CANEBAM *P* canebāt *γ* 27 VE-
_TRE *P* BAREM *M* ^VCVPIANT SUPERENT *M* superent *a1* MODV (*V* corr.
in 0) *P* MANTEA (*E* *eras.*) *P* ΜΑΝῦΛ ΝΟΒΙΣ · || ΝΘΒΙΣ *M*: cf. *Lach-*
mannus in Lucr. 181 28 UEM_Lγα MISERE *P* MISERE *M* CREMONE *MP*
_L29 SVBIME *P* fublimine *γ1* fublim. . e *γ2*: cf. *Iahnii annal.* LXXVII 186
_AFERENT *P* ferant *γ* ferunt *Iul. Rufin. exempl.* cieni (*cu in ras.*) *b* eigni_Rc
30 sua *Alcuinus* cyrneaef (*yr in ras.*) *b* cyrineaef *a1*, *Mentel. pr.* CY:.-
_{ci}NEAS (*eras. R vel B vel C*) *M* grineaef c GRYNAEAS *P* gryneaef *γm* grynaef,
grineaef et similia *Prisciani* φ Cyrneas *Servius* EXAGMINA *M* EXAMINA
Pyabc 31 CYTHISO *Pyb* cythifo (*y in ras.*) *c* parte *c* DESTEN-
DANT *P1b1* distanti *a1* 32 QVIT (*T* corr. *in D*) *P* QUIT *Ma* 34 VA-
_MTEN *P* SED *Mγabc* CREDVLVLSILIS *P* 35 uario *om.* *γ1* VARO
Ma2bcm 'non nulli sane *Alfenum Varum* volunt.' *Servius* Varo testatur
_{CI ME}*schol. Hor.* 36 SED *Pyabc* 37 IT *P* LYCLYDACVM (*LYC* *eras.*) *P* LY-
CIDAAMECUM *M* 38 NEQ-EST *MPbc* neq̄est *a2* nec est *a1*

'huc ades, o Galatea; quis est nam ludus in nudis?

hic ver purpureum, varios hic flumina circum 40

fundit humus flores, hic candida populus antro

imminet, en lentae texunt umbracula vites:

huc ades; insani feriant sine litora fluctus.'

d L. Quid, quae te pura solum sub nocte canentem
audieram? numerôs memini, si verba tenerem. 45

'Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?

ecce Dionaei processit Caesaris astrum,

astrum, quo segetes gauderent frugibus et quo

duceret apricis in collibus uva colorem.

insere, Daphni, pîros; carpent tua poma nepotes.' 50

e M. Omnia fert aetas, animum quoque; saepe ego longas

TESTIMONIA.

39 'huc ... Galatea' Cleonius 1924 Augustinus de gramm. 2009
P. 40 sq. 'varios circum Fundit h. f.' Probus de nom. 52 p. 222
Endl. 40 'hic...varios' Claudius Sacerdos 84 p. 26 Endl. 41 sq. 'hic
candida ... vites' Macrobius VI 4, 8 42 'et lentae ... vites' Isidorus
orig. XVII 7, 51 'texunt u. v.' Claudius Sacerdos 84 p. 26 Endl.
43 Nonius 465, 9 'insani ... fluctus' Servius Aen. II 776 45
'numeros ... tenerem' Iulius Rufinianus 249 R. Priscianus 1167, 1174,
1176, 1190 Quintilianus IX 4, 54 Marius Victorinus p. 2484 P. Nonius
353, 2. 524, 14 Isidorus orig. I 38, 3 Servius Aen. III 446 IV 335
VI 646 IX 776 XI 599 'numeros m.' Servius ecl. VII 69 47 Servius
Aen. I 287 III 158 VI 791 Aeron ad Hor. carm. I 12, 47 schol. Lucani
VII 458 Augustinus de consensu evang. I 32 'ecce D. p.' Probi inst. I 9, 6
47 sq. 'ecce... frugibus' Aeron ad Hor. carm. IV 15, 5 48 sq. Nonius
284, 5 49 Servius Aen. V 128 Aeron ad Hor. carm. III 18, 2 50 Nonius
252, 7 schol. Hor. epod. II 19 51—54 'omnia... ipsa' Augustinus epist. 72
51 Marius Plotius p. 295 G. 'omnia... quoque' Donatus in Ter. Andr.

VARIA LECTIO.

39 gelathea ^b nã. ^b lufuf ^{ut vid.} γ1 ludif γ2b 40 PVREVM P 42

en] E P ET ceteri LENTA P LENTAE (sed Lm. aliena) M 43 HVNC P

in ^{fani} b meani Bentleyus ad Lucan. II 673 insani tuentur Servius et Nonius

FEIANT P 44 QVIT P QVE P 45 TENERAM (A corr. in E) P 46 sqq.

continuat Lycidae My, Moeridi tribuit cum ceteris P, quo inde a versu

30 hic stropharum ordo existat: 7. 7. 2. 10. 10. 2 QVIT (T corr. in D)

P anticof γb fufeipit (in mg. ad fufpicif) γ1 47 DIONEI Mybc DIO-

NE¹ P procedit schol. Lucani 48 segetis Nouii libri: cf. Luchman-

nus in Lucr. 57 gauderent frugibus] TF semieras. P QUOB M

50 piruf b1 carpen¹ γa 51 MOE My, eidem continuat cum ceteris P

SETAS (S pr. eras.) P fers, aetas?

- cantando puerum meminī me condere soles;
 nunc oblita mihi tot carmina; vox quoque Moerim
 iam fugit ipsa; lupi Moerim videre priores.
 set tamen ista satis referet tibi saepe Menalcae. 55
- e L. Causando nostros in longum ducis amores.
 et nunc omne tibi stratum silet aequor, et omnes,
 aspice, ventosi ceciderunt murmuris aurae.
 hinc adeo media est nobis via; namque sepulchrum
 incipit apparere Bianoris: hic, ubi densas 60
- e agricolae stringunt frondes, hic, Moeri, canamus;
 hic aedos depone, tamen veniemus in urbem.
 aut si, nox pluviam ne colligat ante, veremur,
 cantantes licet usque (minus via laedit) eamus;
 cantantes ut eamus, ego hoc te fasce levabo. 65

TESTIMONIA.

- I 1, 115 comm. Cruq. Hor. epist. II 2, 55 art. poet. 175 'omnia f. a.' Maximus Viet. de carm. her. 6 Servius Aen. XII 285 schol. Lucani III 729 51 sq. 'saepe . . . soles' Beda 2345 de orthogr. 2800 schol. Lucani III 401 52 Agroetius de orthogr. 2268 P. Aeron ad Hor. carm. IV 5, 29 53 'nunc . . . carmina' Arusianus 249 Servius Aen. IV 221 53 sq. 'nunc . . . fugit' Priscianus 792 P. 'vox . . . priores' Donatus in Ter. adelph. IV 1, 21 'vox . . . ipsa' Probi inst. I 17, 6 56 Probi inst. I 7, 3 57 'et nunc omne . . . aequor' Nonius 389, 13 58 Probi inst. I 4, 19 Aeron ad Hor. carm. III 29, 24 59 sq. 'namque . . . Bianoris' Servius Aen. X 198 60 sq. 'hic . . . frondes' Nonius 103, 2 Servius ge. I 316 comm. Cruq. Hor. serm. I 2, 8 61 'agricolae s. f.' Servius Aen. I 552 62 Nonius 406, 7 63 Servius Aen. I 143 65 'ego . . . levabo' Nonius 312, 19. 336, 21 Servius ge. III 347 Alcuinus gramm. 2122 P.

VARIA LECTIO.

- 52 puerum] folitum *Agroetius* longos *Acron* ducere, in mg. at
 cedere, γ 53 oblita] *A m. 2, pr. m. non liq. P* vox c QUOD MOUERIM *M*
 Moeri γ morib 54 iam fugit ipsa] ipsa fugit *Prisciani exempl.* MOERIN *P* MOEREM (*E alt. corr. in I*) *M* 55 SET *P1γc* SED *MP2ab*
 56 nostros] *ST in ras. P* NOSTRO *M* 58 CAECIDERUNT *M* marmoris irae *Trillerus misc. Lips. nov. T. VII p. II: cf. Oudendorpius ad Sucton. p. 1023* 59 HIC *P* MEDIAESTF *M* iam a SPULCHRVM *P* SEPULCRUM *Mγ* 60 INCIPET (incepit?) *M* BIANORI *P* VI *P*
 61 ACRICOLE *P* frondes] *E corr. ex I P* moere b1 62 HEDOS *Mc* haedof *ab* 63 collegat *c* MEREMVS *P* 64 cantantes] *A post in ras., m. 1 E vel I P* Cantef *b* laedet γ2bc

f *M.* Desine plura, puer, et quod nunc instat agamus:
carmina tum melius, cum venerit ipse, canemus.

X

GALLVS

a 1 Extremum hunc, Arethusa, mihi concede laborum:
pauca meo Gallo, set quae legat ipsa Lycoris,
carmina sunt dicenda: neget quis carmina Gallo?
2 sic tibi, cum fluctus supterlabere Sicanos,
Doris amara suam non intermisceat undam: 5
3 incipe; sollicitos Galli dicamus amores,
dum tenera attendent simae virgulta capellae.
non canimus surdis, respondent omnia silvae.

TESTIMONIA.

ECL. X. Cf. Ammianus Marcellinus XVII 4 1 Servius Aen. VIII 40
ecl. III 1 VII 21 2 'sed . . . Lycoris' Servius Aen. VIII 642 4 sq. Se-
neca nat. quaest. III 26, 6 Servius Aen. III 694 8 Servius ge. III 45

VARIA LECTIO.

66 *Sine personae nota M* L PURA *P* ET NŪNC
ET & PUER·QUOD NUNC *M*
NVXG QVOD NVNC *P* nunc quod nunc (*prius nunc eras.*) *e* et nunc quod *a*

ECL. X. CONQVAESTIO DE AGRIS CVM GALLO CORNELIO *P*, *item (om.*
CORNELIO) *b* CONQVESTIO CVM GALLO POETA DE AGRIS *M* POETA AD
GALLUM De amore GALLI CONSOLATIO γ INCIPIT EGLOGA DECIMA DE
DESIDERIO GALLI CIRCA VOLVMNIĀ CYTHERIDĒ MERETRICĒ $\tilde{Q}$. LICO-
RIDĒ DICIT $\tilde{C}$ QVESTIO DE GALLO DE AGRIS *c* INCIPIT EGLOGA DE-
CIMA DE DESIDERIO GALLI CIRCA VOLVMINIAM CVTHCIDEM MERE-
TRICEM QVM LICORIDEM DICIT CONQVESTIO CVM GALLO DE AGRIS
ba POE *Pa* POET *My* POETA *b* ^{HVNC} *Stropharum structuram ex-*
posui l. l. 69 sqq. 1 EXTREMVM CVM *M* LABORVM *P* LA-
BORĒ *Myabc\psi*, *Servii exempl.* 2 *Post Lycoris graviter distingui iu-*
bet Wagnerus fed bc fe^d *a* que γ licorif γ 3 fut^N *b* 4 SVBTER-
LABRE *P* subterlabere γabc ficauof γ 6 GALLI (*G corr. ex C*) *P* 7
VENERA ^E *suprascriptis signis quibusdam, qualia respiciunt notas ex-*
tantes in mg. inferiore, M attondent bc SIMA *P* fimeae *c*

- A1 Quae nemora aut qui vos saltus habuere, puellae
 naides, indigno cum Gallus amore peribat? 10
- 1' nam neque Parnasi vobis iuga, nam neque Pindi
 ulla moram fecere, neque Aoniae Aganippe.
- 2 illum etiam lauri, etiam flevere myricae,
 piuifer illum etiam sola sub rupe iacentem
 Maenalus et gelidi fleverunt saxa Lycaei. 15
 stant et oves circum (nostri nec paenitet illas:
 et formosus ovis ad flumina pavit Adonis), 18
 venit et upilio, tardi venere subulci,
 nec te paeniteat pecoris, divine poeta 17

TESTIMONIA.

10 'naides i.' Probi inst. I 5, 1 11 Quintilianus IX 3, 18 11 sq.
 'nam . . . fecere' Macrobius VI 6, 12 schol. Lucani I 674 12 Charisius
 3. 4 Marius Victorinus 2474 P. (36 G.) Beda 2376 P. Probi inst. I 15
 'neque A. A.' Marius Victorinus 2471 P. (31 G.) 'Aoniae A.' Cleod-
 ninus 1884 P. 13 Charisius 110 16 schol. Hor. carm. I 28, 20 'nostri
 . . . illas' Arusianus 254 19 Terentianus Maurus 1191 Caper 2250 P.

VARIA LECTIO.

9^{ne} mora c QVIOS P 10 Hinc redit R PERIRET M periret γ2a2bc

11 PHARNASII P iouif (u corr. in b) γ 12 m. . . orē (e corr. in a) γ
 AONIAE MRγ, grammatici uno ore omnes excepto Servio, qui Aonia
 (vel Aonie) Aganippe nominativos singulares esse monet. AONIE Pb1 aonie
 acχ AGANIPPE R, Servius, cod. Probi ACANIPPE (C corr. in G) P AGA-
 NIPSE M Aganippae Charisii ceterorumque grammaticorum exempla-
 ria: unde vel Aoniae Aganippe vel Aoniae Aganippae vel Aonie Aganippe
 editiones 13 ILLVMFLEVERE R illum fleuere a etiā fleuere (etiā m. rec.
 in ras.) γ illum etiam fleuere Longob. MYRICAĒ (rubro col. sup.) M
 muricae b1 miricae b2 14 PINNIFER Ra1b1 15 MENALUS M
 16 — 18 transposuit post v. 8 Scaliger in Virg. ecl. X Dorice reddita:
 interpolati videntur Hitzigio 16 PAENITEAT P PENITET Mγ 17
 TAE P PENITAEAT (Apr. eras.) P DIVINAE M diuiniae γ POETA
 (rubro col. sup.) M poetae γ1 18 formosus γc ouif suprascr. c ouef
 γ1 19 et (t e corr., fort. ex u) γ UPILIO MRa1 Servius upilio (u
 corr. in o) b OPILL-IO (O pr. corr. in V, P del., litera tertia corr. in P) P
 opilio (sed o pr. fort. e corr.) γ opilio a2χ Caper, qui 'opilio, non upilio'
 monet . opilio c TARDE P: fortasse tardi voluit. DARI M bubulci

- uidus hiberna venit de glande Menalcas. 20
- 3 omnes 'unde amor iste' rogant 'tibi?' venit Apollo:
'Galle, quid insanis?' inquit, 'tua cura Lycoris
perque nives alium perque horrida castra secutast.'
- 4 venit et agresti capitis Silvanus honore
florentis ferulas et grandia lilia quassans. 25
- 4' Pan deus Arcadiae venit, quem vidimus ipsi
sanguineis ebuli bacis minioque rubentem.
- 3' 'ecquis erit modus?' inquit. 'Amor non talia curat:
nec lacrimis crudelis Amor nec gramina rivis
nec cytiso saturantur apes nec fronde capellae.' 30
- A'1 tristis at ille 'tamen cantabitis, Arcades' inquit
'montibus haec vostris, soli cantare periti

TESTIMONIA.

thesaurus nov. latin. I. I. 525 'nil aliud plerique callebant quam Vergilianus upilio seu bubsequa' Appuleius Florid. I, 3 'vir ultra Vergilianos upiliones et bubsequeas rusticanus' idem apologia p. 416 20 Marius Victorinus 2475 P. (38 G.) schol. Hor. carm. IV 5, 40 schol. Lucani II 71 23 Probi inst. I 17, 3 24 Servius ge. I 20 26 'Pan . . . venit' Servius ecl. VIII 24 27 schol. Lucani IX 916 28 'amor . . . curat' Priscianus 1175 31 Nonius 409, 11 32 sq. 'soli . . . Arcades' Arrianus p. 252 L.

VARIA LECTIO.

fortasse Appuleius: Pierius secundum Theocritea I 80. subulci testatur
Servius 20 HVVIDVS P VMIDVS R (item unidus pro uidus R ge. I 418)
† hiberna γ 21 Post omnes et tibi distinguitur in M 22 INIS R
S AN
23 PERQVAE R NIVE P PERQVAE R SAXA P SECVTAST
E CASTR e
(e eras.) R SECUTA ST Ma SECVTAEST Pγbc 24 HONERE M 25
ND
FLORENTES PRa FERYLAS R GREDIA P candida b1 26 archadie c
euenit γ 27 rubente schol. Lucani 28 ETQVIS Rγabc,
V
et T corr. in C P NEC Ra1 29 RIPIS M 30 CYTHISO MP citifo
h
(i pr. corr. in y) γ citifo c SATYRANTVR (Y corr. in V) P 31 Post
ille distinctum in P: 'alii tamen superioribus iungunt, sed melius, ut sic
VE
legamus: tamen cantabitis' Servius archadef c 32 NOSTRIS P
" urif b VESTRIS MR urif γc

- 1' Arcades. o mihi tum quam molliter ossa quiescant,
vestra meos olim si fistula dicat amores!
- 2 atque utinam ex vobis unus vestrique fuissem 35
aut custos gregis aut maturae vinitor uvae!
certe sive mihi Phyllis sive esset Amyntas
seu quicumque furor (quid tum, si fuscus Amyntas?
et nigrae violae sunt et vaccinia nigra),
mecum inter salices lenta sub vite iaceret: 40
serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.
- 3 . . . . .
hic gelidi fontes, hic mollia prata, Lycori,
hic nemus: hic ipso tecum consumerer aevo.
- 4 nunc insanus Amor duri me Martis in armis 45
tela inter media atque adversos detinet hostes:

TESTIMONIA.

34 'meos . . . amores' Nonius 357, 31 35 Probi iust. I 6, 1 'at-
que . . . unus' Probi inst. I 9, 6 37 'certe s. m. P.' Probi inst. I 9, 11,
10, 2 42 sq. Iulius Rufinianus 231 R 43 'tecum c. a.' Acron ad
Hor. carm. III 9, 24 44 'nunc i. a.' Servius Aen. II 343

VARIA LECTIO.

33 archadef ^V c TAM ^{E C} P QVISSANT ^P 35 ADQVE ^{Ra} VO-
BIS ^{VXVS} M nostri *Probi inst.* 36 GREGIVT ^{SA} P vinitor] V m. 2,
O corr. ex V, P 37 PHYL^{II}LIS P PYLLIS M 38 om., inter lin.
add. a QVIT ^A P fufca^{II}f (fusca^A?) c 39 sq. interpolati videntur Hitzigio
39 NIGRE ^A P VIOLE ^A P SVNT ^T M VACCINIA ^P 40 SALI-
CES ^S M falicif b1 uitae γ IACERES (S *eras.*) P γ IACERES M 41
CERTA ^{II} P PHYL^{II}LIS P PYLLIS M γ . Post v. 41 talem fere versum
excidisse suspicatus sum in Iahnii *annal.* LXXV 70: o utinam hic po-
tius tute^{II} esses ipsa, Lycori, qui nescio an probabilius etiam hac formam
exhibeatur: o utinam hic esset potius mecum ipsa Lycoris. Fieri enim
potuit, ut huius exitus memoria servaretur eorum librariorum errore,
qui ex alio exemplari corrigere v. 42: LYCORIS MP liquori c
44 AMOR ^A M ERMIS (E *eras. et transf.*) P 45 MEDIA ^M ADQVE
Ra HOSTIS R γ a1c1

- 4' tu procul a patria (nec sit mihi credere tantum
 . . . . .
- 3' Alpinas a dura nives et frigora Rheni
 me sine sola vides. a, te ne frigora laedant!
 a, tibi ne teneras glacies secet aspera plantas!
- B 1 ibo et Calchidico quae sunt mihi condita versu 50
 carmina pastoris Siculi modulabor avena.
- 2 certum est in silvis inter spelea ferarum
 malle pati tenerisque meos incidere amores
 arboribus: crescent illae, crescetis amores.
- 3 interea mixtis lustrabo Maenala nymphis, 55
 aut acris venabor apros. non me ulla vetabunt
 frigora Parthenios canibus circumdare saltus.

TESTIMONIA.

46 'nec ... tantum' Arusianus p. 229 L. 48 'me ... vides' Servius
 Aen. IV 82 'a te ... laedant' schol. Lucani VI 328 Pompeius p. 38 L.
 49 Priscianus 1024 P. Aleuini gramm. 2083 P. 50 cf. Quintilia-
 nus X 1, 56 'ibo ... carmina' Servius ecl. VI 72 52 'spelea fera-
 rum' Macrobius V 17, 15 52 sq. 'certum est ... pati' schol. Lucani
 IX 262 54 'crescent... amores' Donatus in Ter. Andr. III 3, 7

VARIA LECTIO.

46 *Post patria interp.* MP nec] ne *Arusiani Gudianus* ^T SIC M
 nec sit mihi credere tantum] 'ordo est: tu tantum procul a civitate ...
 et per *parenthesin dictum est: nec sit mihi credere.* Servius. Immo ex-
 cidisse unum versiculum putamus, qualem l. l. proposuimus: posse ne-
 fas fieri) sine me tu sola, Lycori, 47 Alphinaf c 48 alii (h in ras.) b
^E LADANT P ^{LAEDA} RHENT (eras. HE) M 49 tibi ne] mihi non *Alcuinus*
^{te} tibi γ NE *suprascr. n. 2 P* NE TENERAS NĒ M ^E SACET P fecat
 b1 fecc& γ plantef^a b 50 CALCHIDICO MPb2 CALCHIDICO Rub1 cal-
 cidico γ ^r VERSVM M 51 camina γ medullabor γ 52 SILVIS- M
 spelea (lea in ras.) γ spolia *Parisinus Macrobiū spelaea vulgo* ^{E S} 53 MOB P
 ineedere γ 54 ILLEM ^A CRESCENTIS R cref... centef (neras.) γ
 55 mixtuf c MENALA Mγ SILVIS Rb 56 AGRES M VLLANTE-
 TABVNT P 57 FRIGORA M PARTHAENIOS M

- iam mihi per rupes videor lucosque sonantis
ire, libet Partho torquere Cydonia cornu
- B' 1 spicula. tamquam haec sit nostri medicina furoris, 60
aut deus ille malis hominum mitescere discat.
- 2 iam neque amadryades rusum neque carmina nobis
ipsa placent; ipsae rursus concedite silvae.
non illum nostri possunt mutare labores:
- 3 nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus, 65
Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosae,
nec si, cum moriens alta liber aret in ulmo,
Aethiopum versemus ovis sub sidere caneri.
omnia vincit Amor: et nos cedamus Amori.
- a' 1 Haec sat erit, divae, vestrum cecinisse poetam, 70

TESTIMONIA.

57 cf. Servius *gc.* I 140 59 sq. 'Partho...spicula' schol. Hor. *carm.* IV 9, 17 67 'alta...ulmo' Probi *inst.* II 1, 25 Servius *Aen.* XI 554
68 Servius *Aen.* V 628 *ecl.* II 11 'Aethiopum v. o.' Servius *Aen.* XII 664
69 Macrobius *Sat.* V 14, 5 Charisius 3. 5 Diomedes 424 P. Marius Victorinus 2475 P. (35 G.) Sergius 1830 P. Alcuini *gramm.* 2085 P. Beda 2353 P. Mallius Theodorus *de syll.* 530 G. Maximus Victorinus *de rat. metr.* 3, 1 Servius *Aen.* III 464 IV 697 'omnia v. a.' Macrobius *Sat.* V 16, 7 Probi *inst.* I 14, 3 Nonius 416, G. 526, 33 Maximus Victorinus *de carm. her.* 6 Servius *ecl.* II 31

VARIA LECTIO.

58 *lucif* γ 1 SONANTES *M* 59 IRE LIBET- *M* cidonia *c* CY-
DONEA *Ry*b1 RHODONEA *M* 60 MQVAM *P* fit *suprascr.* *c* SINT *M*
61 ILLE- *M* homine *b* 62 Nam *b* NEC *Rb* AMADRYADES *Ry*
AMARYADVS *P* AMADRYADES *M* Hamadryades *vulgo* DRVSVM (*D*
transf. hasta rubra) *M* RURSUS *PRybc* NEQVE *P* NEC *MRybc*: *cf.*
Wagneri quaest. Verg. XXXII 5 63 RURSUSM *M* 65 MEDIS *P*
hibamus] US *col. rubro* *M* 66 Shitonias *b1* NIVES- *M* QVOSAE *P*
AQUOSAE (*OS col. rubro*) *M* 67 com γ MORIENS- *M* Post 67:
SEMQVICVMQVEFVROR-QVIDTVMHIFVSCYSAMYNTAS (38) *P* *ima pagina*
68 VERSVMVS *P* OVIS *Mb1c1* OVES *PR* ouef γ caneri] CRI
col. rubro *M* 69 VINCT'P VINGET *M* VICIT *R* Amori] *I col. rubro* *M*
70 POETA *c* HAES *M* poetam] T *col. rubro* *M*

dum sedet et gracili fiscellam texit ibisco,
Pierides: vos haec facietis maxima Gallo,

2 Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas,
quantum vere novo viridis se subiecit alnus.

3 surgamus. solet esse gravis cantantibus umbra, 75
iuniperi gravis umbra, nocent et frugibus umbrae.
ite domum saturae, venit Hesperus, ite capellae.

TESTIMONIA.

72 sq. Quintilianus IX 3, 44 Iulius Rufinianus 232 R 74 Nonius
169, 3. 387, 15 'vere n.' Servius Aen. III 591 76 'nocent . . . um-
brae' Servius ge. I 122 77 Terentianus Maurus 1924

VARIA LECTIO.

71 ET *m. rec. sup.* R FISCCELLAM (E *corr. ex* I) P IBISCO P
HIBISCO *Mγbc* HIBISCO (*corr. m. ant.*) R 73 AMOR M HORAS (HOR
col. rubro) M HORA P 74 SVBDVCIT R alnus] US *col. rubro* M

75 cantibus *b* 76 in aliquot cod. antiquis Pierii desideratur
VMBRAS (A *col. rubro*, S *transf. hasta rubra*) M 77 ESPERUS M,

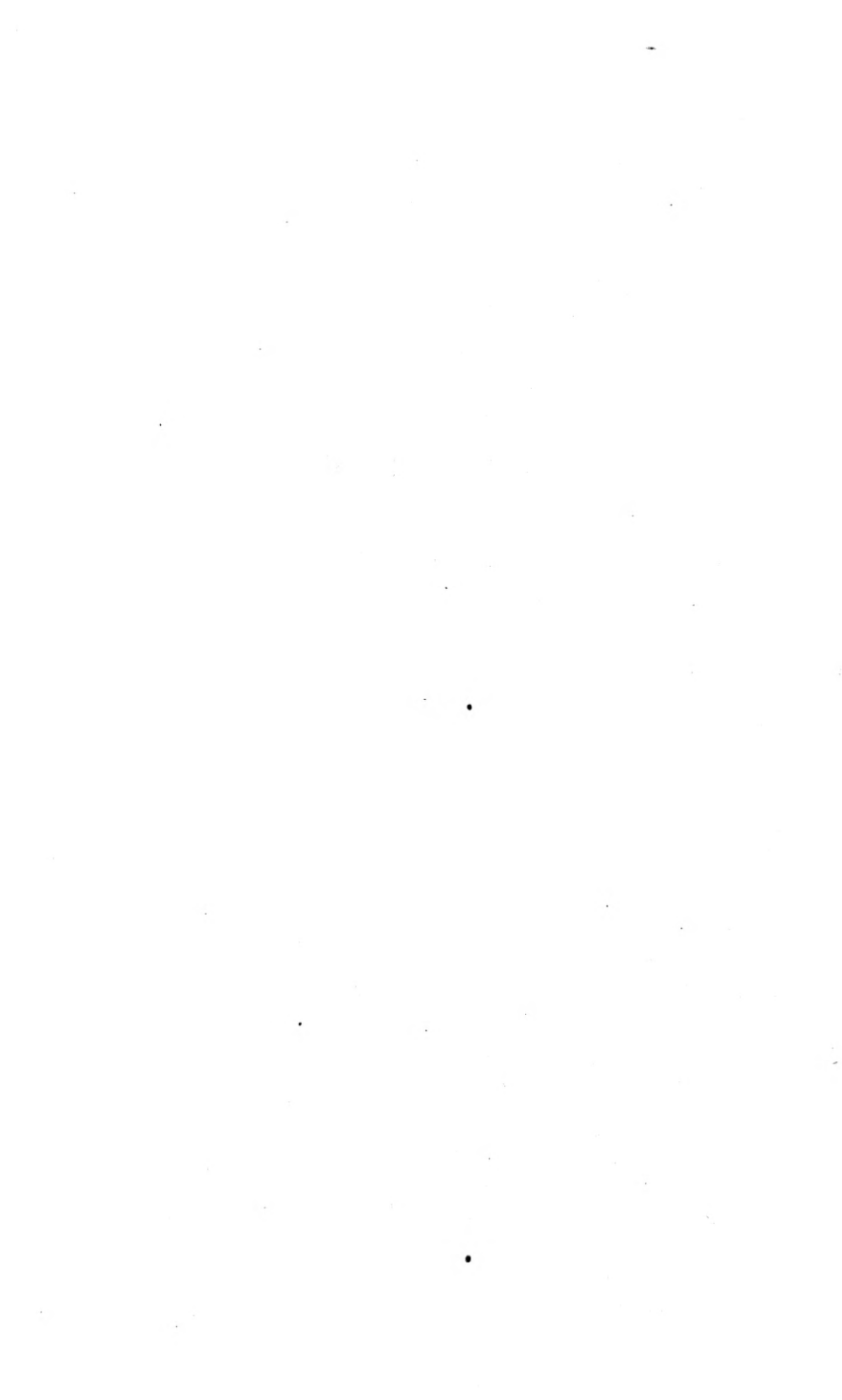
^{vf}
hefperef γ

P. VERGILI MARONIS

G E O R G I C A

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N

LIBER PRIMVS

Quid faciat laetas segetes, quo sidere terram
vertere, Maecenas, ulmisque adinngere viteis
conueniat, quae cura boum, qui cultus habendo
sit pecori, apibus quanta experientia parcis,

TESTIMONIA.

GEORG. I. 1—4 Probus p. 26, 5 K. 1 Columella X 3 schol.
Lucani V 408 VII 403 'quid... segetes' Servius Aen. III 142 VII
526 Cassiodorus 2287 P. 1 sq. 'quo... Maecenas' Servius Aen. IV
309 Probi ars minor 207 E. 3 sq. 'quae... pecori' Philargyrus ge. IV
223 4 Beda de metris 2376 P.

VARIA LECTIO.

P̄ UERGILI MARONIS || BUCOLICON · LIBER EXPLICIT ||
INCIPIT GEORGICON LIB· I· FELICITER M̄ (*Reliquam subscrip-
tionem descripsimus in prolegomenis*) B̄VCOLICON̄ || GEORGICON LIB· Ī P̄
VERGILI· BVCOLICA EXPLIC· || INCIPIT GEORGIC· R P· VERGILI
MARONIS BVCOLICA EXPLICIT || INCIPIT GEORGICA LIBER· I· Ḡ
INCIPIT GEORGICON LIBER PRIMVS INCIPIT CARMEN TETRASTICON
OVIDII NASONIS (*sequuntur quatuor versus, quos vide in prolegomenis*) γ
VIRGILII MARONIS BVCOLICON LIBER PRIMVS || EXPLIC· INCIP·
CARMEN TETRASTICON OVIDII AVSONIS (*sequuntur alii quatuor ver-
sus, quos vide in prolegomenis*) c P· VIRGILII MARONIS BVCOLICON
EXPLT· TETRASTICON OVIDII (*cum versibus eisdem ac in c*) b

GEORG. I. 1 LAETA (S m. 2) P^Sb 2 VETERE (R m. 2) P^R MOE-
GENAS M̄ VITEIS, sed eraso I ante S, P̄ utif c VITES M̄Ryb 3
ho. ũ b quis Philargyrus 4 PECORI APIBVS (m. rec. sup.) R^{ATQ}
APIB· M̄ (*sed ita similia saepissime, quae non enotari.*)

hinc canere incipiam. vos, o clarissima mundi 5
 lumina, labentem caelo quae ducitis annum,
 Liber et alma Ceres, vestro si munere tellus
 Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
 poculaque inventis Acheloia miscuit uvis;
 et vos, agrestium praesentia numina, fauni, 10
 ferte simul faunisque pedem dryadesque puellae:
 munera vestra cano. tuque o, cui prima frementem
 fudit equum magno tellus percussa tridenti,

TESTIMONIA.

5 sq. 'vos... annum' Appuleius de deo Socr. I 5—7 'vos... Ceres' Probus 26, 10 K. Acron ad Hor. carm. saec. I 6sq. 'vos quoque, inquit, labentem... Ceres' Macrobius Sat. I 16, 44 6 'labentem... annum' Probi inst. I 7, 3 7—9 Macrobius Sat. V 18 7 'Liber et a. C.' Probi inst. II 1, 25 Macrobius Sat. I 24, 3 Terentianus Maurus 1140 'alma C.' Isidorus orig. I 36, 12 'vestro si m. t.' Acron ad Hor. carm. III 18, 5 Servius Aen. V 64 7 sq. 'vestro... arista' Probus 26, 18 K. Servius ecl. V 79 Macrobius Sat. I 18, 23 8 Servius ge. I 149 Porphyrio ad Hor. carm. I 17, 1. 29, 16 9 Probus 26, 31 K. Servius Aen. VI 659 10 Probus 27, 15 K. Acron ad Hor. carm. IV 14, 43 11 Macrobius Sat. V 17, 16 Donatus in Terent. Andr. IV 5, 13 'ferte simul dryadesque' Terentianus Maurus 1140 'dryadesque p.' Probus 27, 27 K. 12—14 'tuque... Neptune' Probus 28, 1 K. 12 sq. Servius in Aen. I 1. 541 12 Terentianus Maurus 1141 13 'percussa t.' Terentianus Maurus 1194

VARIA LECTIO.

5 HIC (m. 2 sup.) P 0 m. 2 sup. P 6 'numina fuit, sed emendavit ipse' Servius qui Probi inst. cod. 7 Liber et alma Ceres coniungunt cum superioribus Servius Probus Macrobius Acron, fortiore interpunctione inde separant recentiores, freti maxime Varronis de re rust. I 1, 5 8 UESTRO SIT MVNERE M uestro fimmunere γ vestro si munere Servius Acron Macrobius vestroque in munere Probus: 'fortasse vestro quia munere' Keitius 9 CHAONEM (m. 2 sup.) P Chaonia γ VTAVIT P ARISTAM M 10 et] VT, sed V corr. m. 2 in E, ut vid. P 11 driuadef (u eras.) γ driu. def c 12 0 m. rec. sup. R furentem Servius Aen. I 1 13 FVNDIT P, Servius in Aen. I 1 Fu. dit b EQVOM γ et 0 m. 2 corr. in V P EQVM R ECVM M equum b aequum c 'fudit equum antiquissimi libri, fudit aquam plerique habuerunt' Servius. 'in Cornel. equum, in authentico aquam, ipsius manu equum' idem. fudit equum Probus mano, corr. in mago γ tridentem γ 1

terrarumque velis curam, et te maxumus orbis
 auctorem frugum tempestatumque potentem
 accipiat cingens materna tempora myrto,
 an deus immensi venias maris ac tua nautae
 numina sola colant, tibi seruiat ultima Thyle 30
 teque sibi generum Tethys emat omnibus undis,
 anne novom tardis sidus te mensibus addas,
 qua locus Erigonen inter chelasque sequentis
 panditur (ipse tibi iam brachia contrahit ardens
 Scorpius et caeli iusta plus parte relinquit) — 35
 quidquid eris (nam te nec sperant Tartara regem
 nec tibi regnandi veniat tam dira cupido,
 quamvis Elusios miretur Graecia campos

TESTIMONIA.

28 Probus 30, 18 K. 30 'tibi . . . Thyle' Servius Aen. IV 103
 30 sq. 'tibi . . . undis' Probus 30, 22 K. 31 Servius Aen. IV 103 No-
 nius 531, 16 Probi inst. I 4, 17 'teque s.' Terentianus Maurus 1145
 32—35 Probus 31, 4 K. 32 'anne n.' Terentianus Maurus 1146
 34 'ipse t.' Terentianus Maurus 1146 35 'Scorpius . . . plus' Probi
 inst. I 4, 15 'plus p. r.' Terentianus Maurus 1146 36—39 Probus
 31, 26 K. 37 Terentianus Maurus 1147 38 schol. Veron. 100, 23 K.
 Diomedes p. 388 P.

VARIA LECTIO.

26 MAXIMVS *PRybc* 28 cingentis *Probi Vatic. Paris.* 29 IM-
 MENSIS *M* INMENSIS *PRybc* ^MARIS (*m. 2 sup.*) *P* marif (*arif in ras.*) *b*
 et *b* 30 sola] magna *bc* feruiet *b* THYLAE *M* 31 thethys
ut vid. m. 1, corr. in tethyf γ thetif b thethif c 32 NOVVM *MPRybc*
 TARDES *ut vid. P* tardeis? 33 CAELAS *R* SEQUENTES *Rc*
 34 'panditur ipse tibi . . . hic distinguitur, nisi dixeris ipse tibi brachia'
^R
e. q. s. Servius B'ACCHIA (*col. rubro sup.*) *P* brachia *bc* 35 SCORPIVS
 ET *Pc2*, item scorpion *Probi* 31, 19 *Vatic. Par.* SCORPIOSET *MRybc1*,
Probi inst. scorpion sed Probi 31, 7 exempl. iusta caeli c caeli om. Probi
inst. RELINQVIT Pbc, Probus, Terentianus Maurus RELIQVIT MRy 36
^D
 QVIBQVIVD *M* quitquit *γ* Quicquid *c* ERIS *m. 2 sup.* *P* NEC SPE-
^E RANT (*m. 2 sup.*) *P* nec sperant (*a corr. in e*) *b* NE SPERANT *M* nec
^N
 sperent *γ*, *Probi et Servii exempl.* 37 REGNAMI *M* ueniat (*a in*
ras.) *b* 38 Elusios *Diomedis codd. el. f. iof c1* ELYSIOS *MPRybc2*
 campu *γ* saltus *schol. Veron. 100, 23*

ner repetita sequi curet Proserpina matrem)
 da facilem cursum atque audacibus adhue coeptis, 40
 ignarusque viae mecum miseratus agrestis
 ingrediere et votis iam nunc adsuesce vocari.

Vere novo gelidus canis cum montibus umor
 liquitur et zephyro putris se glaeba resolvit,
 depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro 45
 ingemere, et sulco attritus splendescere vomer.
 illa seges demum votis respondet avari
 agricolae, bis quae solem, bis frigora sensit;
 illius immensae ruperunt horrea messes.
 at prius ignotum ferro quam scindimus aequor, 50
 ventos et varium caeli praediscere morem

TESTIMONIA.

39 Servius Aen. II 714 schol. Lucani VI 700 'nec r. s.' Servius
 Aen. IV 462 41 'miseratus a.' diff. serm. in Rothii Suetonio p. 316, 2
 43 'vere n.' Columella XI 2, 2 'vere... canis' Terentianus Maurus
 1149 43 sq. Euty chius II 12 Porphyrio ad Hor. carn. 1 4, 1 'vere...
 liquitur' Quintilianus IV 2, 2 Priscianus p. 800 P. 'gelidus... liquitur'
 Servius Aen. IV 251 'canis... liquitur' Servius Aen. III 28 44 'et...
 resolvit' Servius ge. II 330 III 322 45 Diomedes p. 498 P. 'taurus a.'
 Terentianus Maurus 1149 47 sq. Probus 32, 14 K. 47 sq. 'illa... agri-
 colae' Servius ad ge. I 99 Isidorus orig. XV 13, 8 48 'quarto seri sulco
 Vergilius existimatur voluisse, cum dixit optumam esse segetem, quae bis
 soles, bis frigora sensisset' Plinius nat. hist. XVIII 20 49 Philargyrus ge.
 III 328 'illius i.' Servius Aen. I 683 50 Servius ge. I 469 Aen. II 69
 51—53 Columella de r. r. I 4, 4 cf. Plinius nat. hist. XVIII 24, 56

VARIA LECTIO.

39 turet ut vid. γ1 ///RET (reliqua chartae fissura perierunt,
 sed literae C particula servata) P 40 CVRSV^M M ADQVE Py
 ADNVE (m. 2 sup.) P 41 MISRATVS (E m. 1 ut vid.) P agreftet c
 42 et] ^ET (m. 2 sup.) P VOTI/// (S perit fissura) P 43
 Uare γ1 com b ^{II}VMOR (II col. rubro) M humor c 44 zephyro c GLE-
 BA Ryc 45 Depraeffo c tunc c 46 ADTRITVS R VOMER M: cf. Ser-
 vius 47 VOTI R respondit c1 48 fentit b2c Probi Vat. 49 IM-
 MENSAR MR INMENSAR Pybc orrea γ MEISES (1 corr. in S) P
 50 at γ AC MPRbc 'si autem non immensum, sed ignotum lege-
 ris, nobis ignotum significat.' Servius SCHINDIMVS R 51 ET-
 TVRIVM (T alt. eras., A m. 2 sup.) P et proprium Columellae Sangerm.
 PRAEDISCER M

cura sit ac patrios cultusque habitusque locorum,
 et quid quaeque ferat regio et quid quaeque recuset.
 hic segetes, illi veniunt felicius uvae,
 arborei fetus alibi, atque iniussa virescunt 55
 gramina. nonne vides croceos ut Molus odores,
 India mittit ebur, molles sua tura Sabaei,
 at Chalybes nudi ferrum, virosaque Pontus
 castorea, Eliadum palmas Epiros equarum?
 continuo has leges alternaque foedera certis 60
 imposuit natura locis, quo tempore primum
 Deucalion vacuum lapides iactavit in orbem,
 unde homines nati, durum genus. ergo age, terrae

TESTIMONIA.

52 'et . . . locorum' Servius Aen. III 249 53—58 'et quid . . . fer-
 rum' Seneca epist. 87, 20 53 Macrobius Sat. V 16, 7 Terentianus
 Maurus 1150 Columella de r. r. V 5, 7 VIII 17, 7 54 Arusianus p. 240 L.
 Servius Aen. V 344 'illic . . . uvae' Servius ge. II 11 54 sq. 'hic
 segetes . . . alibi' Quintilianus IX 3, 39 55 'arborei f. a.' Probi inst.
 I 9, 11 'iniussa v. gramina' Aeron ad Hor. carm. I 4, 10 56—59
 'nonne . . . equarum' Probus 33, 3 K. 57 'molles . . . Sabaei' Priscianus
 1088 Aeron ad Hor. carm. I 31, 7 58 sq. 'at . . . castorea' Servius
 Aen. VIII 421 59 'Eliadum . . . equarum' schol. Lucani I 294 VIII
 374 60—63 Probus 33, 27 K. 61 sq. 'quo . . . orbem' glossator Cen-
 sorini de die nat. p. 10, 7 I. 62 schol. Statii Theb. III 560 63
 'unde . . . genus' schol. Iuvenal. I 83 Servius ge. II 341 'homines . . .
 genus' Probus 79, 5 K.

VARIA LECTIO.

52 SIC (T m. 2) P cultosque γ cultus, om. que, Oblong. Pierii,
 Columellae Sangerm. 53—104, id est 52 versus media pag. hic om.
 γ : sequuntur post v. 130 53 quid ferre recuset Pierii χ 54 HINC
 (N eras.) P illi Arusianus: cf. 251 III 17 ILLIC MR γ b illic (i post.
 in ras.) c ILLINC (N eras.) P veniunt uvae felicius illic Pieriani χ
 55 ARBOREI (I add., sed ead. m. ut vid.) R ADQVE R ueref-
 ciunt c1 56 CRVCEOS R ut semper Tmolus Probi Vat. TMO-
 LVS (T col. rubro) M Moluf gloss. in b MOLOS P IMOLVS R molef γ .mo.luf c
 Tmolos χ Tmolus Servius et Probus: cf. Fleckeiseni annales LXXVII 195 sq.
 ut tmoluf odoref in ras. b 57 MITTET (E m. 2 corr. in I) P MIT-
 TAT Mc Seneca mittit Servius 'sane tus modo sine aspiratione dici-
 mus' Servius fabei c 58 AD R chalibef bc 59 Epirus Pie-
 rii ψ Epiros testatur Servius 60 ALTERNA///FOEDERA (in rasura
 ante F potest fuisse Q-) P AETERNAQ- FOEDERA MR γ bc ψ , Servius
 et Probus 61 inopufit γ c 62 VACVVM MPR γ bc LAPIDIS P
 IACTABIT P γ 63 DVRVM eras. P

pingue solum primis extemplo a mensibus anni fortes inuortant tauri, glaebasque iacentis	65
pulverulenta coquat maturis solibus aestas; at si non fuerit tellus fecunda, sub ipsum arcturum tenui sat erit suspendere sulco: illuc, officiant laetis ne frugibus herbae, hic, sterilem exiguis ne deserat umor harenam.	70
Alternis idem tonsas cessare novalis, et segnem patiēre situ durescere campum; aut ibi flava serēs mutato sidere farra, unde prius lactum siliqua quassante legumen aut tenuis fetus viciae tristisque lupini	75

TESTIMONIA.

64 'primis . . . anni' Servius ge. III 304 66 Servius Aen. IV 155
'terra in futurum proscinditur Vergilio maxime auctore, ut glaebas sol
coquat' Plinius nat. hist. XVIII 26, 65 67—70 cf. Plinius nat. hist.
XVIII 26, 65, 2 extr. 67 sq. Probus 34, 12 'at . . . arcturum' Priscianus 1000 68 'tenui . . . sulco' Servius ge. I 45 69 sq. Probus 33, 1
70 Probus 34, 18 K. 71 Nonius 215, 22 'Vergilius alternis cesare arva suadet' Plinius nat. hist. XVIII 21 71 sq. Servius ge. II 412
73—76 Probus 34, 24 K. cf. Plinius nat. hist. XVIII 21 extr. 74 Iulius Rufinianus 250 R. A. Mai thesaurus nov. lat. (auct. class. VIII) 532
'siliqua q. l.' Servius in Aen. I 234 75 sq. 'tristisque . . . calamos' Nonius 409, 22 'tristisque l.' Macrobius Sat. VI 5, 5 Isidorus orig. XVII 4, 7 Servius ge. II 126

VARIA LECTIO.

64 ut primis *Servius ge. III 304* extemplo *c* a *suprascr. b*,
om. c 65 INVORTANT *M* INVERTANT *PRybc* glebas *ybc* IACENTES *MRb* iacentem *y1* 66 PVLVE. VLENT. (*erasis R et A ut vid.*) *P* solibus] FRUGIBVS *R* 'Ipsius manu adiectum maturis solibus' *Servius* a&af *c* 67 AD *R* 68 AVCTVRVM *R* TENVLAT *R* 69 sq. 'Ipsius manu adiecti sunt deletis duobus, quorum alter totus legi [non] potuit: illic officiant segetes ne frugibus illis. ex altero hoc tantum: ne deserat humor arenam.' *Servius ad 67* laetis] LAETI. (*erasa infima literae I parte et extrema litera, de pr. m. non liquet*) *P* HERBAE (*E alt. eras.*) *P* herbae *y* 70 humor *ybc*
arenā *b* 71 TONSIS *M* cessere *y* novalif *yc* Nonius 215, 22 NOVALES *MPRb* 73 SEMINE *R*: cf. 82 sidere *Servius, Probus* 75
tenuif *b* nitiae *b* tristes *Servius ge. II 126* trifti *c* LVPINIS *R*

sustuleris fragiles calamos silvamque sonantem.
 urit enim lini campum seges, urit avenae,
 urunt Lethaeo perfusa papavera somno:
 set laeuen alternis facilis labor, arida tantum
 ne saturare fimo pingui pudeat sola neve 80
 effetos cinerem immundum iactare per agros.
 sic quoque mutatis requiescunt fetibus arva;
 nec nulla interea est inaratae gratia terrae.
 saepe etiam steriles incendere profuit agros,
 atque levem stipulam crepitantibus urere flammis: 85
 sive inde occultas vires et pabula terrae
 pingua concipiunt, sive illis omne per ignem
 excoquitur vitium atque exudat inutilis umor,
 seu plures calor ille vias et caeca relaxat

TESTIMONIA.

76 Nonius 401, 29 77 sq. Columella de r. r. II 14, 3 'Vergilius et lino segetem exuri et avena et papavere arbitratur' Plinius nat. hist. XVII 9, 7 'urit . . . seges' Servius ge. I 212 78 Probus 34, 30 K. 'Lethaeo . . . somno' Isidorus orig. XVII 9, 31 'perfusa p. s.' de gen. nom. 92 Haupt. 80 sq. 'neve . . . agros.' Nonius 198, 9 81 'cinerem . . . agros' Servius Aen. XII 611 82 schol. Statii Theb. III 182 83 Priscianus p. 1206 P. 84—93 Macrobius Sat. V 1, 14 84 Macrobius Sat. I 18, 24 schol. Lucani IX 184 'sunt qui accendant in arvo et stipulas magno Vergili praeconio. summa autem eius ratio ut herbarum semen exurant' Plinius nat. hist. XVIII 30, 72 85 Nonius 255, 9 'crepitantibus u. f.' Macrobius Sat. VI 4, 5 86—88 'sive . . . vitium' Quintilianus IX 3, 96 87 sq. 'omne . . . umor' Servius Aen. VI 287 88 'exudat i. u.' gloss. Lucani IV 643 p. XC ed. Weber 89 'seu . . . vias' Quintilianus IX 3, 96 89 sq. Priscianus 776 P. 'seu . . . spiramenta' Priscianus 748 P. Vtroque Prisciani loco tam 'plures' dici quam 'pluris' accusativo plurali comprobatur singulis exemplis Vergilii et Horatii priore, altero autem loco Vergilii Terentii Horatii Ciceronis item singulis exemplis.

VARIA LECTIO.

76 sustulerit Nonius p. 404, 29 FRAGILES *Pb* FRAGILIS *MRyc*
^A
 SILVM (A m. 2 sup) *P* 78 LETHEO *MRybc* 79 SED *MPRybc*
 80 pudae ad γ 1 neue in ras. c 81 EFFECTOS *Ry*, Wolf. Nonii
 immundum *ycb* 82 sq. post 78 collocari voluit Schraderus
 82 REQUIESCENT *R* 86 OCCULTASE *P* 87 ¹LLIS (*Im. 2 sup.*)
^V
MP 88 exquoquitur γ ADQVE *R* EXSVDAT *PRybc* AMOR
M humor c 89 PLVRES *P*, Macrobiü exemplaria, Prisciani 748 φ ,
 776 ω , ut utrum pluris an plures legerit ille, non liqueat. Sed videtur
 plures legisse Priscianus: cum enim tam in es quam in is exire

spiramenta, novas veniat qua sucus in herbas; 90
 seu durat magis, et venas adstringit hiantis,
 ne tenues pluviae rapidive potentia solis
 acrior aut Boreae penetrabile frigus adurat.
 multum adeo, rastris glaebas qui frangit inertis 95
 vimineasque trahit crates, iuvat arva, neque illum
 flava Ceres alto nequiquam spectat Olympo;
 et qui, proscisso quae suscitât aequore terga,
 rursus in obliquom verso perrumpit aratro,
 exercetque frequens tellurem atque imperat arvis.
 [umida solstitia atque hiemes orate serenas, 100
 agricolae: hiberno lactissima pulvere farra,

TESTIMONIA.

91 'sen durat magis' Quintilianus IX 3, 96 92 sq. 'ne . . . acrior'
 Nonius 411, 24 92 'ne tenues p.' Agroetius 2271 P. 'rapidive p. s.'
 Servius in Aen. I 42 schol. Stat. Theb. I 419 93 'aut . . . adurat'
 Servius in Aen. I 92 Nonius 452, 13 Donatus in Terent. eum. I 2, 4
 Isidorus orig. XIII 10, 8 94 Nonius 438, 29 96 'flava C.' Agroetius
 2274 P. 99 Priscianus 1163, 1167, 1178 Nonius 295, 13 Acro-
 ad Hor. earm. I 4, 10 'exercetque f. t.' schol. Hor. epod. II 2
 'atque i. a.' Servius ge. I 55 100 'ergo qui dixit hiemes serene-
 nas optandas, non pro arboribus vota fecit. nec per solstitia imbres
 vitibus conducunt. hiberno quidem pulvere laetiores fieri messis luxu-
 riantis ingeni fertilitate dictum est.' Plinius nat. hist. XVII 2, 13
 'humida s.' Probi ars m. 511 Endl. 100—103 Macrobius V 20, 1 101
 'hiberno . . . farra.' Macrobius Sat. V 20, 17

VARIA LECTIO.

*huius vocis accusativum pluralem p. 748 comprobet praeter nostrum
 locum solo Horatii loco, is autem plures lepores scripsisse nullo modo
 credendus sit, consentaneum est alteram in es terminationem apud Ver-*

gilium extitisse. PLVRIS MRyc 91 atringit b adtingit c hiantef
 b1c 92 TENNIS PR rapidique γ 94 GLEBAS Mγbc INERTES
 MRbⁱⁿ hertef c 95 GRATES Rγ crates (c e corr.) b 96 ALTO su-
 p^srascr. M 97 PROCISSO (S m. 2 sup.) P PROSCISSO R Qv M
 qui γ aequore (e post. e corr.) b 98 OBLIQVOM Mγ OBLIQVM R
 OBLICVM P obliquū^{ve} bc uerfa (a corr. in o) γ perrūpet b1 99 EXERCIT R
 ADQVE R atq γ aruf γ 100—103 secundis curis Vergilium ad-
 didisse, nec tamen ad reliqui carminis contextum aduommodasse statui
 lect. Verg. 4 100 humida e solistitia γ1 hiemef . . . . oratef.
 erenaf (f sec. et r sec. ex corr.) γ 101 PVLVERA^E (E m. 2 sup.) P
 FERRA (A m. 2 sup.) P

lactus ager; nullo tantum se Mysia cultu
 iactat et ipsa suas mirentur Gargara messes.]
 quid dicam, iacto qui semine comminus arva
 insequitur, cumulosque ruit male pinguis harenae, 105
 deinde satis fluvium inducit rivosque sequentis
 et, cum exustus ager morientibus aestuat herbis,
 ecce supercilio clivosi tramitis nudam
 elicit? illa cadens raucum per levia murmur
 saxa ciet, scatebrisque arentia temperat arva. 110
 quid qui, ne gravidis procumbat culmus aristis,
 luxuriam segetum tenera depascit in herba,
 cum primum sulcos aequant sata, quique paludis
 conlectum innoem bibula deducit harena?

TESTIMONIA.

102 sq. 'nullo . . . messes' Probus 35, 3 K. 'nullo . . . iactet' Servius in Aen. I 140 103 'et . . . messes' Philargyrus ge. III 270
 104 sq. Nonius 380, 11 105 'cumulosque . . . harenae.' Nonius 164, 11
 106 'deinde s. f. i.' Probi inst. I 9, 5 Cleonius 1923, 1926 P.
 108 sq. 'ecce . . . elicit' Arusianus 228 L. 108 'clivosi t.' de gen. nom.
 101 Haupt. 109 sq. 'elicit . . . ciet' Aeron ad Hor. carm. I 17, 12
 'illa . . . ciet' Nonius 266, 10 'per . . . ciet' Aeron ad Hor. carm. III
 13, 15 112 Servius ge. I 295 II 252 Nonius 339, 32 113 'cum . . .
 sata' Servius Aen. X 190 113 sq. 'quique . . . harena' Servius ge. I
 272 114 Probus 34, 21 K.

VARIA LECTIO.

102 LAETVR (S m. 2 sup.) P ^S MYSIA MR, *Philargyrus Macro-*
bivus Probus (cuius tamen vide adn.) MYSIA (Oε m. 2 sup.) P *Mysia et*
Moesia Servius mifia γ *Moesia c. schol. Leid.* culto γ *moefia cultu*
in ras. b 103 iactet *Probus, Servius in Aen. I 140* mirentur *Pro-*
bus MIRANTVB MPRybc 104 comminuf γ *cominuf c* 105 CVMVLOS,
sed O m. 2 corr. in V, P CVMVLOS M ^v *cmulof c* PISGVIS R *are-*
nae γ ^h *arene c* 106 sequentef *bc* FLVENTES R *sequentis Servius*
 107 EXISTVŠ (t m. 2 corr. in V) P *heftnat c* herbatf γ 109 ELI-
 GIT R *etlicit, i. e. celicit γ* RAVCVMQ· M *laeuia γ* 110 ^S CATE-
 BRISQVAE (S m. 2 sup.) P ^S CATEBRISQ· M 111 grandif (di^f *in ras.*) b
 113 PRIMVL·M P *fulcuf γ* PALVDE (E *corr. in IS vel vice*
versa) P ^v *palodef γ* 114 CONLECTVM (N m. 2 corr. in L) P COLLEC-
 TVM MRbc *humorē bc* arena c

praesertim incertis si mensibus annis abundans 115
 exit et obducto late tenet omnia limo,
 unde cavae tepido sudant umore lacunae.

Nec tamen, haec cum sint hominumque boumque labores
 versando terram experti, nihil improbus anser
 Strymoniaeque grues et amaris intiba fibris 120
 officium aut umbra nocet. pater ipse colendi
 haut facilem esse viam voluit, primusque per artem
 movit agros curis acuens mortalia corda,
 nec torpere gravi passus sua regna veterno.
 ante Iovem nulli subigebant arva coloni; 125
 ne signare quidem aut partiri limite campum
 fas erat: in medium quaerebant, ipsaque tellus
 omnia liberius nullo poscente ferebat.
 ille malum virus serpentibus addidit atris,
 praedarique lupos insisit pontumque moveri, 130
 mellaque decussit foliis, ignemque removit,

TESTIMONIA.

115 'praesertim . . . mensibus' Probi inst. I 10, 4 115 sq. 'praesertim . . . exit' Nonius 41, 20 Servius ad Aen. II 497 'annis . . . limo' Nonius 412, 10 118 sq. Macrobius Sat. VI 2, 29 118 Servius in Aen. II 306 120 Acron ad Hor. carm. I 31, 16 'Strymoniaeque g.' Nonius 208, 16 schol. Hor. epod. II 35 schol. Lucani III 199 Probus 35, 9 K. 'et amaris i. f.' Charisius p. 77 121 Probus 35, 11 K. 125—128 'nulli . . . ferebat' Seneca epist. 90, 37 125 Priscianus 904 Alcuinus 2137 P. Terentianus Maurus 1185 126 sq. 'ne . . . quaerebant' Macrobius Sat. I 8, 3 Lactantius inst. V 5 127 'in medium q.' Arusianus 238 schol. Lucani I 89 Servius ge. IV 157 'in . . . tellus' Servius Aen. XI 335 131 'mellaque d. fol.' Asper 113, 16 K. Incertus de nom. 12 E. Servius ge. IV 1

VARIA LECTIO.

115 MANIS (MA m. 2 corr. in AM) P 116 exit γ obducta^o b
 117 TAEPIDO M EMORE (V m. 2 sup.) P humore c 118 TA-
 MENT P cum haec sint hominum denumque I. Servius in Aen. II
 306 laboref om. γ 119 IMPROBUS MR 120 Strymoniae γ
 A MARIS (A m. rec. sup.) R 122 aut γ haud bc PARENTE R 123
 CVRAS sup. M 125 NVLLIS M 126 Nec c nec signare solum Ma-
 crobius usurpat 127 IMMEDIUM (prius M m. 2 corr. in N) P 128
 omnia, et uberius Schraderus 130 Hinc sequitur 53—104 in γ
 lupuf b1

et passim rivis currentia vina repressit,
 ut varias usus meditando extunderet artes
 paulatim et sulcis frumenti quaereret herbam.
 [ut silicis venis abstrusum excederet ignem.] 135
 tunc alios primum fluvii sensere cavatas;
 navita tum stellis numeros et nomina fecit
 pleiadas, hyadas, claramque Lycaonis arcton;
 tum laqueis captare feras et fallere visco
 inventum et magnos canibus circumdare saltus; 140
 atque alius latum funda iam verberat annem
 alta petens, pelagoque alius trahit munda lima;
 tum ferri rigor atque argutae lammina serrae
 (nam primi cuneis scindebant fissile lignum)
 tum variae venere artes. labor omnia vicit 145

TESTIMONIA.

132 cf. de gen. nom. 80 Haupt. 133 sq. 'ut . . . paulatim' Nonius 102, 15 134 Probi inst. I 9, 11 'et . . . herbam' Nonius 317, 13
 135 Servius Aen. VI 7 136 Plotius 252 G. 137 sq. Servius in Aen. VI 64 137 'navita t. s.' Probi inst. I 18, 3 'stellis . . . fecit' Macrobius comm. in somn. Scip. I 19, 18 Seneca n. q. VII 25, 3 138 Probus 35, 14 K. 139 sq. Seneca epist. 90, 11 'tum . . . inventum' Nonius 184, 15 139 'laqueo c. f.' Seneca de vita beata 14, 3 140 'latos canibus c. s.' Seneca de vita beata 14, 3 141 Nonius 191, 30
 141 Seneca epist. 90, 9 Servius Aen. VII 509 145 sq. 'labor . . . inprobus' Macrobius Sat. V 16, 7 Alcuinus 2122 P.

VARIA LECTIO.

132 bis in c REPRÆSSIT R 133 varios Nonius EXTINDE-
 RĒT (R m. 2 sup.) P: cf. ge. IV 315 extunderet γ excederet b1 ex-
 tunderet b2 artif γ 134 in suspicionem vocavi lect. Verg. 4
 PAVLLATIM P exuleis γ et] ut malit Wagnerus 135 inter-
 polatum esse indicavi lect. Verg. 4 ut] et malit Wagnerus: cf. Aen.
 VI 7 136 FLVVI (I prius m. 2 add.) P fluvii γ fluvii primū c 137
 NAVITAN M tum] nunc Servius in Aen. VI 64 138 PLEIDAS P
 Plyadas c quae γ Iycæoni. f b Iycæonif c ARCTOM M 139 TVN-
 M tunc c, Seneca laqueo Seneca de vita beata 140 magnos] latos
 Seneca de vita beata cab: b canibus c. s. = ecl. X 57 141 tam γ
 142 alta petens pelagoque 'nonnulli' apud Servium. Cum antee-
 dentibus coniuncta alta petens in M humida c 143 damina γ I
 144 nam] sed Servius Aen. VII 509 primū c SCHINDEBANT R
 145 ALTES (corr. m. 2) P ui. cit c

improbus et duris urgens in rebus egestas.
 prima Ceres ferro mortalis vertere terram
 instituit, cum iam glandes atque arbuta sacrae
 deficerent silvae et victum Dodona negaret.
 mox et frumentis labor additus, ut mala culmos 150
 esset robigo, segnisque horreret in arvis
 carduos: intereunt segetes, subit aspera silva,
 lappaeque tribolique, interque nitentia culta
 infelix lolium et steriles dominantur avenae.
 quod nisi et adsiduis herbam insectabere rastris, 155
 et sonitu terrebis aves, et ruris opaci
 falce premes umbras, volisque vocaveris imbrem,
 heu magnum alterius frustra spectabis acervom,
 concussaque famem in silvis solabere quereu.
 Dicendum et, quae sint duris agrestibus arma, 160

TESTIMONIA.

148 sq. 'cum...negaret' Probus 36, 3 K. 150 sq. 'mox...robigo' Ser-
 vius Aen. VIII 181 150 'mox...additus' Diomedes p. 315 P. Marius Plo-
 tius p. 263 G. 'mox et f.' Marius Plotius p. 256 G. 'mala c.' de gen.
 nom 75. Haupt. 154 Appuleius Flor. II II 'infelix lolium' Isidorus orig.
 XVII 9, 106 'infelix dictum est a Vergilio lolium' Plinius nat. hist.
 XXII 25, 77 156 sq. 'et ruris...umbram' Nonius 365, 17 Servius ecl.
 X 76 158 Nonius 402, 12 Asper III, 8 Seneca de benef. VII 5, 2
 160 Probus 81, I Servius in Aen. I 119 Priscianus 1218 P. 'dur-
 ris a. a.' Terentianus Maurus 1032

VARIA LECTIO.

146 IMPROBUS MRb SVRGENS P SVRGENS M urg. ens b aegestaf
 b1c1 147 mortales bc 148 ARBVSTA R 149 NEGARENT R
 150 et om. Diomedes frumenti γ culmuf γ 151 robigo γ
 RE
 rubigo bc HORRET (corr. m. 2) R 152 carduos 'antiqui aliquot'
 Pierii CARDVVS MPRybe 153 lappaeque tribolique = III 385 tri-
 holi b tribuli c INTER^{ti} om. QVE (q; m. 2 vel 3 sup.) R 155 ASSI-
 BE
 DVIS Rbc TERRAM R, in ras. c, Servius INSECTARE (BE col. ru-
 bro) M raftiy rutris Schraderus 156 terraebif γ 157 PRAEMES R
 VMBRAS Pbc, Philargyrus VMBRAM MRy, Nonius, Servii φ uocauerif
 B
 rif b1 uocaberif b2 uocaberif c 158 SPECTAVIS Mexpectabifb heu
 frustra magnum alterius Seneca ACERVOM (Om. 2 corr. in V) P ACER-
 BVM R ACERVVM Myb acerumⁿ c 159 SOLAVERE R QVAERCY M
 160 dicendum duris quae sint Priscianus

quis sine nec potuere seri nec surgere messes:
 vomis et inflexi primum grave robur aratri
 tardaue Eleusinae matris volventia plaustra
 tribulaue traheaeque et iniquo pondere rastrī;
 virgea praeterca Celei vilisque supellex, 165
 arbuteae crates et mystica vannus lacchi.
 omnia quae multo ante memor provissa repones,
 si te digna manet divini gloria ruris.
 continuo in silvis magna vi flexa domatur
 in burim et curvi fornuaū accipit ulmus aratri. 170
 huic a stirpe pedes temo protentus in octo,
 binae aures, duplici aptantur dentalia dorso,
 stivaque, quae currus a tergo torqueat imos. 174
 caeditur et tilia ante iugo levis altaque fagus, 173

TESTIMONIA.

161 Nonius 397, 9 162 Nonius 314, 8 163 Probus 36. 10 K.
 'Eleusinae . . . plaustra' Servius Aen. X 362 'volventia plaustra' Ser-
 vius in Aen. I 234 164 Nonius 228, 30 'et . . . rastrī' Donatus in
 Ter. Andr. I 1, 9 166 'nunc mystica vallus' de gen. nom. 103 Haupt.
 167 Priscianus 1001 169 sq. Priscianus 757P. A. Mai thes. nov.
 lat. (auct. class. VIII) 69 'continuo . . . burim' Nonius 80, 20 171
 Priscianus 961 172 'duplici . . . dorso' Servius ge. III 87 Aen. I 655
 173 'caeditur . . . levis' Nonius 271, 28 'caeditur . . . iugo' de or-
 thogr. 2780 P.

VARIA LECTIO.

161 potueri γ poture b ^c MESSIS P 164 TRIBVLAQ^{//} (*super Q li-*
tera rubra crasa) M TRAEQ^A M traheque γc traheaeque *testatur*
Servius tribulaeque trahaeque *Nomius*, 'tribulae feminino' *testans* (su-
 blimaequae trahaequae *Leid.*) 165 CAELEIM γ 166 gratef γ ET MYSTICA
 R ET MYSTICA $MP\gamma b$ et mistica c nunc mystica *de gen. nom.* VAL-
 LVS R , *de gen. nom.* 'vannus . . . leginus tamen et vallus, secundum Varro-
 nem . . . quod idem nihilominus significat'. *Servius* 167 PROVISSA P
 PROVISA $MR\gamma bc$ 168 dium $\gamma 1$ 169 domatur (*a e corr.*) b 170 IM-
 BVRIM $MP\gamma b$ inbrim c accepit $b 1$, *fort. recte* ulmof γ 171 A M ab b
 EN (*Em. 2 corr. in I*) P 172 et duplici *Servius ge. III 87* 174. 173 *trans-*
posuit Schraderus 174 stivae quae *Martinus* quae] QVE (*A m. 2*
sup.) P quae *suprascr. b* CVRRVS $MR\gamma bc$, *Servius* CVR Θ VVS (*C corr.*
m. 2 ex I vel T, R m. 2 sup.) P cursus *Wagnerus ex Paris. 2. 3 auctore*
viro docto apud Martinum 173 talia γ

et suspensa focus explorat robora fumus.

175

Possunt multa tibi veterum praecepta referre,

ni refugis tenuisque piget cognoscere curas.

area cum primis ingenti aequanda cylindro

et vertenda manu et creta solidanda tenaci,

ne subeant herbae neu pulvere victa fatiscat.

180

tum variae intudant pestes: saepe exiguus mus

sub terris posuitque domos atque horrea fecit,

aut oculis capti fodere cubilia talpae,

inventusque cavis bufo et quae plurima terrae

monstra ferunt, populatque ingentem farris acervom

185

curculio atque inopi metuens formica senectae.

contemplator item, cum se nux plurima silvis

TESTIMONIA.

175 Nonius 294, 26 176 sq. Seneca epist. 124 177 Nonius 275, 26, 411, 30 178 sq. 'aream in messem creta praeparare. Catonis sententia amurea temperatam, Vergili operosius.' Plinius nat. hist. XVIII 29, 71 'area . . . manu' Isidorus orig. XX 14, 9 178 Charisius 240 180 Nonius 403, 31 'ne s. h.' Agroetius 2271 P. 181 'saepe e. m.' Quintilianus VIII 3, 20 183 de gen. nom. 102 Haupt. Nonius 249, 23 Priscianus 642 P. Arusianus p. 243 L. 'oculis capti talpae' Quintilianus IX 3, 6 'oculis . . . talpae' Charisius 241 184 A. Mai thes. nov. lat. 80 185 sq. 'populatque . . . curculio' Nonius 471, 16 Servius in Aen. I 527 185 'populatque . . . acervum' Pompeius p. 308 L. Servius in Aen. I 4 Cledonius 1916 P. 186 'atque . . . senectae' Nonius 30, 33 comm. Cruq. Hor. serm. I 1, 33 187 Marius Plotius p. 262 G. 'contemplator i. e.' Probi inst. I 8, 2 'cum se n. p.' Servius in Aen. I 419 187 sq. 'cum . . . florem' Isidorus orig. XVII 7, 23 Arusianus 235 L. Servius ge. III 52

VARIA LECTIO. F

175 EXPLORAT (*Esuprascr. col. rubro*) *M* 173 et 175 fortasse secundis curis a poeta in margine adiecti. 176 referrae γ 178 primûc CYLINDRO *M* γ bc, Charisius, Isidorus CYLINDRO EST, sed EST m. 2 ut vid. add., *P*

179 tenace *b* 180 FATIGAT (*S m. 2 sup.*, *G m. 2 corr. in C*) *P* 181

INLVDANT (*V m. 2 sup.*) *P* INLVDANT *M* intudunt (*u post. in ras.*) *b* intudunt *c* 182 domuf γ ADQVE *R* orrea γ c 183 oculos Nonii ω , sed oculif Bern. 347 CAPTI *M* 185 ACERVO *P* ACERVUM *M* γ bc 186 Curculeo *b* 1 INOPE (*E radendo ut vid. corr. in I*) *P*

inopei? metuensque inopi comm. Cruq. SENECTE *M* 187 NOX (*O m. 2 corr. in V*) *P*

induct in florem et ramos curvabit olentis,
 si superant fetus, pariter frumenta sequentur,
 magnaue cum magno veniet tritura calore; 190
 at si luxuria foliorum exuberat umbra,
 nequiquam pinguis palca teret area culmos,
 semina vidi equidem multos medicare serentes,
 et nitro prius et nigra perfundere amurca,
 *grandior ut fetus siliquis fallacibus esset, 195
 et quamvis igni exiguo properata maderent.
 vidi lecta diu et multo spectata labore
 degenerare tamen, ni vis humana quodannis
 maxima quaeque manu legeret. sic omnia fatis
 in peius ruere ac retro sublapsa referri, 200

TESTIMONIA.

188 Iulius Rufinianns 255 R. 189 Nonius 388, 28 'pariter f. s.'
 Charisius 191 schol. Veron. 95, 31 K. 191 Nonius 340, 3 193 Priscianus 792. 797. 1162 P. 194 A. Mai thes. nov. lat. 36 'Vergilius nitro
 et amurca perfundi iubet fabam. sic etiam grandescere promittit.' Plinius nat. hist. XVIII 17, 45 195 sq. Columella de r. r. II 10, 11 196
 Priscianus 766 P. 197—200 Columella de r. r. II 9, 12 III 10, 18
 198 Probi inst. I 4, 15 199—203 'sic omnia . . . anni' Gellius X 29

VARIA LECTIO.

188 INDVET *MPRb*, *Servius et Philargyrus* induit γ , *Arusiani, Rufiniani et excepto Gud.* 2 *Isidori exempl.* et *suprascr. b* ramof
 (a et o ex corr.) γ CURVAVIT *Mb1*, *Rufinianus* OLENTES *MPe*
 189 superat *b* FRUMENTA (*Rm.2 sup.*) *P* 191 AD R LVXVRIAE
i. e. luxurie R FILIORVM *R* 192 NEQVICQVAM *M* PINGVES (*E*
m.2 corr. ex I ut vid. P pingues *c* 'quidam legunt pingues palcae.
 sed verior lectio: pingues palca' *Philargyrus* pinguis palca *Servius*
 TERET (*E alt. m.2 corr. ex P*) *P* TERIT *Rb* 193 sq. in rasura *b* 193
 MVLOS (*T m.2 sup.*) *P* ferentis γ 194 profundere γ 1 AMVRCA
PRb, *thes. nov. lat.* AMVRGA *M* γ 'amurca per e scribitur et per g pro-
 nuntiat' *Servius* 195 lactior *Columella* 196 SIGNI *R* IGNIS *M*
 MADHERENT *R* ^maderent *b* 197 vidi ego lecta *Columellae* II 9, 12
libri exc. Pol. Goes. MVLTOS SPECTATA *R* multif pectata (*i eras.*) γ
 multo expectata *b* 198 V^r IS *M* ni^r γ ment *Columellae Reg.* QVOT-
 ANNIS *MPbc* quoannif γ 199 MANY^s *M* ^manu *b* 200 ^ruere γ ac
 . . . referri = *Aen.* II 169 ac] *ET Pbc, Columellae Reg.* SVBLABSA *MPy*

non aliter quam qui adverso vix flumine lembum
remigiis subegit, si braccia forte remisit,
atque illum praeceps prono rapit alvens amni.

Praeterea tam sunt arcturi sidera nobis
haedorumque dies servandi et lucidus anguis, 205
quam quibus in patriam ventosa per aequora vectis
pontus et ostriferi fauces temptantur Abydi.
libra die somnique pares ubi fecerit horas,
et medium luci atque umbris iam dividit orbem:
exerceat, viri, tauros, serite hordea campis 210

TESTIMONIA.

201 sq. 'quam . . . subigit' Nonius 534, 9 Fulgentius 564, 7 201 'lambu-
bus' Probus 36, 18 K. 202 sq. 'si braccia . . . amni' Nonius 530, 6
Acon ad Hor. carm. III 29, 32 203 Servius Aen. IV 424 'prono r.
a. a.' Priscianus 766 204—207 Columella de r. r. XI 1, 31 204 sq.
Acon Hor. carm. III 1, 24 'quippe Vergilio iubente praedisci ven-
tos ante omnia ac siderum mores, neque aliter quam navigantibus
servari' Plinius nat. hist. XVIII 24, 56 204 Servius Aen. IV 578
205 'haedorumque d.' Probus 36, 19 K. 'et l. a.' Probus 36, 22 K.
206 'ventosa . . . vectis' Servius Aen. VIII 449 208 Gellius IX 11
Charisius 101 Priscianus 780. 781. 1102 Probi inst. II 1, 1 Donatus in
Ter. Andr. II 5, 19 schol. Lucani VIII 467 Probus 36, 29 K. Servius
Aen. I 470 'libra die' Servius in Aen. I 156 'libra die somnique'
Incertus de nom. I E. schol. Persii V 47 210 Asper 113, 12 'sane
reprehensus Vergilius dicitur a Bavio et Maevio hoc versu: hordea qui
dixit, superest ut tritica dicat' Servius 'serite h. c.' de gen. nom.
79 Haupt. Augustinus de gramm. 1990 P. 'serit h.' Charisii cxc.
p. 550 K.

VARIA LECTIO.

201 qui. *c* adnorso Nonii praeter Leid. *cx.* lembum γ 202
ⁱ
Remigif *c* SVBEGIT P SVBIGIT MRybc ψ brachia *b* 203 atque: *cf.*
Wichert de arte stil. 169 ILLVM PRAECEPTO PRONO P: *cf. ecl.* VIII 59 *ge.*
^{PRE}
III 236 IV 29 ILLVM PRONO INCEPS (PRE *m. rec. sup.*) R ILLVM IN PRAE-
¹
CEPTO PRONO Mybc, Gellius, Nonius . TRAHIT R 206 VECTUS (U
m. 2 corr. in O et ead. m. sup. I) P uectef *b* 1 207 olstriferi γ
faucif *c* 1 abhydi γ 208 DIE P γ , Servius, Priscianus, Probi inst.,
inc. de nom., Charisii cod., schol. Luc. DIE¹ (Isupraser. col. rubro) M
DIE¹ R, Probi 36, 29 libri die. *b* 'ut facile his credam, qui scripserunt idio-
graphum librum Vergilii se inspexisse, in quo ita scriptum est: libra dies
. . . horas, id est: libra diei somnique.' Gellius 209 DIVIDET R γ *b*: *cf.* 188,
at contra 450 III 303. 336 IV 401 recte laudata a Wagnero VRBEM M

usque sub extremum brumae intractabilis imbrem;
 nec non et lini segetem et Cereale papaver
 tempus humo tegere et iandudum incumbere aratris,
 dum sicca tellure licet, dum umbila pendent.
 vere fabis satio; tum te quoque, medica, putres 215
 accipiunt sulci, et milio venit annua cura,
 candidus auratis aperit cum cornibus annum
 taurus, et averso eedens canis occidit astro.
 at si triticam in messem robustaque farra
 exercebis humum, solisque instabis aristis; 220
 ante tibi Eoae Atlantides abscondantur
 Cnosiaque ardentis decedat stella coronae,

TESTIMONIA.

211 Probi inst. I 11, 2 Arusianus p. 266 l. 212 'Cereale p.' Pro-
 bus 37, 1 214 Columella de r. r. II 8, 3 215 'Vergilius eam' (fabam)
 'per ver seri iubet circumpadanae Italiae ritu' Plinius nat. hist. XVIII
 12, 30 215 sq. Seneca epist. 86, 16 215 'vere f. s.' Charisius 21. 72
 Nonius 227, 3 Asper 113, 11 K. 217 sq. Probus 37, 2 K. Macrobius comm.
 in somn. Scip. I 18, 15 219 sqq. 'Vergilius triticum et far a vergilia-
 rum occasu seri iubet, hordeum inter aequinoctium et brumam (210).
 vicium vero, phasiolos et lentem bootae occidente' (227) Plinius nat.
 hist. XVIII 24, 56 219—221 Columella de r. r. II 8, 1 219 Asper
 113, 13 K. (om. 'at') 'robustaque f.' Probi inst. II 1, 29 221—223 'ante
 . . . semina' Probus 37, 13 K. 221 Marius Victorinus 2473 P. Teren-
 tianus Maurus 1188 Servius Aen. VIII 138 222 Probus 17, 13 K.
 Aeron ad Hor. earm. II 19, 14

VARIA LECTIO.

211 VTQ· P imbren γ 212 cereale $\gamma 1b$ 213 IAMDVDM
_{rastrif}
 P R_S ybc incūb. ere c aratrif γ , Servius ARATRIS (sup. m. rec.) P
 ARATRIS M RASTRIS R aratrif in ras. b rattris Mentel. alter m. 1. Fuit
 cum rutris conicerem 215 satio est Seneca fauis Nonii ex., Cha-
 risii 72 cod. tunc Seneca 216 Accipiant c 218 AVERSO P R ybc.
 Probus ADVERSO M 'averso autem astro duplex lectio est, nam alii
 adverso legunt' c. q. s. Servius. Fluctuant Macrobii exemplaria, sed
 auerso praeter alia Bongars. 1 CEDENS (T m. 2 sup.) P CADENS M
_A _N
 219 AD R TRITICEM (A m. 2 sup.) TRITICIAM M IM (X m. 2
 sup.) P IN M R ybc mensem γ 220 aritlif (f pr. in ras.) b 221
_{AE} _A
 AEO M aeoe γ eoe c ABSCONDVENTVR (A m. 2 sup.) P absconden-
 tur γ 222 GNOSIA P, Probus GNOSIA M R ybc procedat Schrader-
 us decedat etiam Servius

debita quam sulcis committas semina quamque
 invitae properes anni spem credere terrae.
 multi ante occasum Maiæ coepere; sed illos 225
 expectata seges vanis elusit avenis.
 si vero viciamque seres vilemque phaselum,
 nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis,
 haut obscura cadens mittet tibi signa bootes:
 incipe et ad medias sementem extende pruinas. 230

Idcirco certis dimensum partibus orbem
 per duodena regit mundi sol aureus astra.
 quinque tenent caelum zonae: quarum una corusco
 semper sole rubens et torrida semper ab igni;
 quam circum extremæ dextra laevaue trahuntur 235
 caeruleae, glacie concretæ atque imbribus atris:
 has inter mediamque duæ mortalibus aegris

TESTIMONIA.

224 'anni . . . terræ' Acron ad Hor. carm. I 3, 5 225 sq. Probus
 37, 28 K. 'sed . . . aristas' Nonius 301, 24, 416, 25 225 'multi . . .
 coepere' Servius Aen. VIII 138 227—229 Probus 38, I K. 227 Acron
 ad Hor. carm. I 20, 1 'si . . . seres' Probi inst. I 9, 11 'vilemque
 faselum' Nonius 529, 12 Servius ge. I 274 228 Nonius 210, 4 229 sq.
 Beda de temp. ratione 16 233—239 Probus 38, 17 K. Hyginus gram-
 maticus de limitibus constituendis p. 185 L. 233—238 'quinque . . .
 divom' Beda de temp. rat. 34 233 'quinque . . . zonæ' Probus 40,
 16 K. Isidorus de natura rerum 10 p. 22 ed. Becker 234 Acron ad
 Hor. carm. I 22, 21 III 3, 54 235 sq. 'quam . . . concretæ' Isidorus
 de natura rer. 9 p. 22 ed. Becker 236 Acron ad Hor. carm. III 3, 56
 237 sq. 'has . . . divom' Isidorus de natura rer. 10 p. 23 ed. Becker
 'mortalibus . . . divom' Macrobius somn. Se. II 5, 16 237—239 'duæ

VARIA LECTIO.

223 Dabita c1 224 properif γ CAEDERE M 225 MALE M
 malæ γ maie (iū in ras.) b 226 EXSPECTATA MR AVENIS Pγbc.
 Probus: cf. H. Keilii Philol. II 164 sq. ARISTIS ut 220 MR, Nonius
 227 vitiam γ fasellum ζ, Aeronis Med. 228 PELVSAEACAE (E
 sec. m. 2 corr. in I) P 229 Aut γ hand bc MITTIT M mit^{let} b mit-
 tat c1 230 INCIPI R EXPENDERE R 233 ma γ CORVSCÆ (O
 m. 2 sup.) P CORVSCĪO M 235 LEVA Mγ trahuntur b 236 CAE-
 RVLEAE MPRγbc, Hygini φ, Servius ut videtur: γλανκοιοι ζελαινοπέ-
 ραι νεάνοιο Eratosthenes. ceruleæ Isidori Bamb. B cerule Isidori Bamb. A
 caerulea b2, Pierii ψ, Probi exēmpl., Hygini ω GLACIAE MBc1
 IMBVIB· M a. trif (1 e corr., ut videatur fuisse aegris) γ 237 om.,
 add. in mg. γ has] Af γ DIVAE P aegrif (aeg in ras.) b

munere concessae divom, et via secta per ambas,
 oblicus qua se signorum verteret ordo.
 mundus, ut ad Scythiam Riphaeasque arduus arces 240
 consurgit, premitur Libyae devexus in austros.
 hic vertex nobis semper sublimen; at illum
 sub pedibus Styx atra videt manesque profundi.
 maxumus hic flexu sinuosso elabitur anguis 245
 circum perque duas in morem fluminis arctos,
 arctos Oceani metuentes aequore tingui.
 illic, ut perhibent, aut intempesta silet nox
 semper et obtenta densentur nocte tenebrae,
 aut redit a nobis Aurora diemque reducit;
 nosque ubi primus equis Oriens adllavit anhelis, 250
 illis sera rubens accendit lumina Vesper.

TESTIMONIA.

... ordo' Macrobius somn. Sc. II 8, 2 240 sq. Servius ge. I 321
 242 sq. Macrobius comm. in somn. Scip. I 16, 5 242 Festus 306 v.
 sublimen 'hic . . . sublimis' Servius in Aen. I 114 ge. I 209 II 310
 Aeron ad Hor. carm. III 24, 38 244—246 Probus 40, 5 K 244
 Nonius 207, 10 245 Priscianus 986 P. Macrobius somn. Scip. II 8, 6
 'circum . . . morem' Marius Plotius p. 263 G. 246 Macrobius comm.
 in somn. Scip. I 16, 4 Probi inst. I 5, 1 Arusianus p. 247 L. 247—251
 Probus 39, 27 K. 249 schol. Lucani VI 572 250 sq. Seneca epist.
 122, 2 Martianus Capella VI 592 250 schol. Statii Theb. V 178

VARIA LECTIO.

238 Muner. e b DIVOM (O m. 2 corr. in V) P DIVVM MRybc
 239 OBLIQVS R OBLIQVVS Mbc 240 ^v et b ^d AB (D col. rubro) M
^h feitiam γ fehitiam c RIPHEAS MPRbc rip^haeaf γ Riphaeas Ser-
 vius 241 PRAEMITVR MR LIVIAE (I post. m. 2 corr. in V) P
 242 semper] caeli Servius ge. I 209 sublimen Verrium Flac-
 cum legisse demonstravi in Iahnii ann. LXXVII 184 sq. SVBLIMES R
 SVBLIMIS MPybc, Macrobiū Acronis Servii exempl. ut vid. sub. Festi
 col. AD PRb1 243 ftix (i corr. in y) b ftix c 244 MAXIMVS PRybc
 SINVOSSO P SINVOSO Myc sinnofo (f pr. corr. add.) b SINVOS (O
 m. rec. sup.) R 245 aretuf γ1 246 Arctof γ metuentif γ1
 Probi inst. cod. tingi γ2 tingi c 248 DENSENTVR PRybz DEN-
 SANTVR Mc, Probi exempl. nube Schraderus 249 REDDIT M
 Probus redit (dit in ras.) c a om. Probus NOBI/// (ult. lit. ras.
 evanida) P 250 equis . . . anhelis == Aen. V 739 hanelif γ anhelans
 Probi exempl. 251 illis Seneca, ut Lucretius I 1065 ILLIC MPR
 ybc, Probi exempl. An illi? ostendit Probi exempl.

Nec frustra signorum obitus speculamur et ortus	257
temporibusque parem diversis quattuor annum:	258
hinc tempestates dubio praediscere caelo	252
possumus, hinc messisque diem tempusque serendi,	
et quando infidum remis impellere marmor	
conveniat, quando armatas deducere classis,	255
aut tempestivam silvis evertere pinum.	
frigidus agricolam siquando continet imber,	259
multa, forent quae mox caelo properanda sereno,	
maturare datur: durum procutit arator	
vomeris obtusi dentem, cavat arbore lyntres,	
aut pecori signum aut numeros impressit acervis.	
exacuunt alii vallos furcasque bicornis,	
atque Amerina parant lentae retinacula viti.	265
nunc facilis Rubea texatur fiscina virga,	

TESTIMONIA.

257 Nonius 357, 20 258 Servius in Aen. I 133 255 'classes' gloss. Zitz. Petri p. 13 256 Macrobius Sat. VI 4, 16 259—261 'frigidus... datur' Gellius X 11 Nonius 51, 28 Macrobius Sat. VI 8, 11 261 sq. 'durum... dentem' Nonius 156, 28 'durum... lyntres' Priscianus 891 Euty chius II 4 262 'cavat a. l.' Nonius 535, 6 264 'exacuunt a. v.' de gen. nom. 103 H. 265 Nonius 338, 7 266 schol. Hor. sat. I 5, 96

VARIA LECTIO.

257 sq. huc transposui ^c 257 Ne ^s c PECVLAMVR P ^{mur} fpecula
^s b 258 DIVERSIT M 252 dubii b1 PRAEDICERE R 253 Poffi-
muffb tempestaque ferendi (ta eras.) ^v γ 254 INPELLERE P γ c 255
armatos γ 1 CLASSES P $R\gamma$ b deducere classif in ras. c 256 et
Macrobius TEMPESSHVAM P Ante v. 259 desideramus quae-
dam in hanc sententiam: 'sunt enim suis quaeque temporibus opera
adsignata, etiam eis, quae nullum omnino negotium videntur ad-
mittere.' 259 TRIGIDVS (T m. 2 corr. in F, R m. 2 adl.) P agri-
colas Macrobius 260 mox] POST M mox in ras. b properanda
(da in ras.) b 261 proteit b1 prouidit b2 262 obtunfi Euty chii cod.
obtusi bc cauet ^a b LYNTRES M $P\gamma$ b, Prisciani Bamb. Halb. linc-
tref c luntrem Euty chius 263 NVMERO ^s M INPRESSIT P γ IN-
PRAESSIT R 264 ALI R BICORNES Re 265 ADQVE R pa-
rent c1 LENTE M 266 FACILI P facilis Servius 'Rubos... hinc
putant aliqui Virgilium dixisse... Rubea... virga.' schol. Hor. Inter Ru-
bea et rubea fluctuat Servius

nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo.
 quippe etiam festis quaedam exercere diebus
 fas et iura sinunt: rivos deducere nulla
 religio vetuit, segeti praefendere saepem, 270
 insidias avibus moliri, incendere vepres,
 balantumque gregem fluvio mersare salubri.
 saepe oleo tardi costas agitator aselli
 vilibus aut onerat pomis, lapidemque revertens
 incussum aut atrae massam picis urbe reportat. 275

Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
 felicis operum. quintam fuge: pallidus Horcus

TESTIMONIA.

267 Servius in Aen. I 179 'et torrere parant flammis fruges et frangere saxo' Isidorus orig. XV 6, 1 268—272 'sunt enim, ut ait poeta, quae festis exercere . . . salubri' Columella de r. r. II 22, 1 269 'fas . . . sinunt' schol. Lucani V 288 269 sq. 'rivos . . . vetuit' Nonius 289, 21 Macrobius sat. III 3, 10 Servius ge. I 114 'si per sacra sollemnia rivos deducere nulla religio prohibet' Macrobius Sat. I 7, 8 271 'insidias a. m.' Arusianus p. 247 L. 272 Macrobius Sat. I 16, 12 III 3, 12 Priscianus 760 'si salubri fluvio mersare oves fas et iura permittunt' Macrobius I 7, 8 'fluvio m. s.' Aeron ad Hor. carm. IV 4, 65 273—275 'saepe etiam, ut celeberrimus poeta memorat, tardi costas . . . reportat' Columella de r. r. VII 1, 3 273 Nonius 410, 18 'tardi e. a. a.' Servius Aen. VII 463 274 'vilibus . . . pomis' Servius ge. I 227 Aeron ad Hor. carm. I 20, 1 274 sq. 'lapidem . . . reportat' Priscianus 892 P. 276 sqq. 'namque Vergilius etiam in numeros lunae digerenda quaedam putavit Democriti secutus ostentationem.' Plinius nat. hist. XVIII 32, 75 276 sq. 'ipsa . . . operum' Arusianus p. 230 L. 277 'pallidus [Orcus]' Claudius Sacerdos I 175 E. Servius ge. I 331

VARIA LECTIO.

267 TORRENTE *R* SAXIS *R* fax? (*erasa* a) *b* 268 EXCER-
 CERE *P* exerce^{re} *b* 269 DIDUCERE *M*: *cf.* 114 270 Religio *b* relli-
 gio *Nonius* pretendere γ sepem γ 272 fluvio γ 273 COSTA^S
 (S m. 2 sup.) *R* agitatur γ 1 afelle γ 1 274 VILIS *M* ho-
 nerat *c* 275 INCVSSVM *MPR* incussum γ bc VBE *M* 276 IPSE^A (A
m. 2 sup.) *P* alio] ALIOS *P* 277 FELICES *PR* γ bc QVINGTAM *M*
 pallidof *b* HORCVS *P* secundum Hesiodi opera et dies 803 sq.:
 'Hesiodus horcum quinta luna dicit natum. Celsus it̄ iurisiurandi deum
 pallidum dictum, quia iurantes trepidatione pallescunt' Servius. ORCVS
MR γ bc 'Probus orchus legit, Cornutus velat aspirationem addendam.'
 Servius: *cf.* ad ge. III 223

Eumenidesque satae; tum partu Terra nefando
 Coeumque Iapetumque creat saevomque Typhoea
 et coniuratos caelum rescindere fratres. 280
 ter sunt conati imponere Pelio Ossam
 scilicet, atque Ossae frondosum involvere Olympum;
 ter pater extractos disiecit fulmine montis.
 septima post decumam felix et ponere vitem
 et prensos domitare boves et licia telae 285
 addere. nona fugae melior, contraria furtis.
 Multa adeo gelida melius se nocte dedere,
 aut cum sole novo terras inrorat eous.
 nocte leves melius stipulae, nocte arida prata
 tondentur noctis lentus non deficit umor. 290

TESTIMONIA.

279 sq. Servius Aen. VIII 103 279 Philargyrus ge. II 460
 'Coeumque I. c.' Servius Aen. IV 228 280 Arusianus p. 220 L. Aeron
 ad Hor. carm. I 3. 39 281 sq. Aeron ad Hor. carm. III 4, 51
 281 schol. Lucani I 389 VI 412 'Pelion et Ossan' Probus 43. 17 K.
 282 Nonius 328. 15 287 'multa . . . melius s. n.' Maximi Victo-
 rini de finalibus 19 glossator 289 sq. Nonius 338, 16 'nocte le-
 ves . . . tondentur' Claudius Sacerdos I 162 E. 289 'nocte . . . sti-
 pulae' Iulius Rufinianus 231 R. 290 'noctes . . . umor' Arusianus
 p. 224 L. schol. Hor. a. p. 26 Servius Aen. IV 7

VARIA LECTIO.

278 ΗΕΥΜΕΝΙΔΕΣ R SATE M partum γ1 278 sq. TVMT-
 PARTV FERRA NEFANDO·COEVMQ·LAPYTVMQ·
 CREAT·SAEVVMQ·THYPHOEA· (suprascripta manu paulo recentiore,
 infra inter lin. eras. COEVMQVE IAPETVMQVE) M 279 SAEVOM (O
 m. 2 corr. in V) P SAEVVM R_{γb} feuum c THYPOEA R thiphoea c
 280 coniuratus γ1 281 conati sunt schol. Lucani I 389 INPONERE
 P_γ PELIΩ (1 m. 2. add.) P pelion b1 Pelion Ossae ζ, schol. Lu-
 cani I 389 Pelio Ossam Servius 282 ADQVE R INVERTERE (corr.
 m. 2) P 283 EXSTRACTOS M fstructof γ di. ficiat γ DEIECIT R
 'disiecit, deiecit' Servius MONTES R_{bc} 284 SAEPTIMA P SEP-
 TIMA R_{γbc} DECIMAM P R_{γbc} PONTERE M VITES R 285
 praenfos b LICEA P b1 telif c 286 fuge γ 287 melius gelida c
 288 VEL R inrotat c EOUS (O m. 2 corr. in V) P 289 sti-
 pulae melius Claudius Sacerdos, Rufinianus 290 T. ONDENTVR (eras.
 post T vel E vel F vel I vel P) M noctif γ_b, Nonii exempl. 'noctis,
 accusativus pluralis' Servius NOCTES (E rad. ut vid. corr. in I) P NOC-
 TES R NOCTE M humor bc

et quidam seros hiberni ad luminis ignes
 pervigilat, ferroque faces inspicat acuto;
 interea longum cantu solata laborem
 arguto coniunx percurrit pectine telas,
 aut dulcis musti Volcano decoquit umorem 295
 et foliis undam trepidi despumat alieni.
 at rubicunda Ceres medio succiditur aestu,
 et medio tostas aestu terit area fruges.
 nudus ara, sere nudus; hiemps ignava colono.
 frigoribus parto agricolae plerumque fruuntur, 300
 mutuaque inter se laeti convivia curant.
 invitat genialis hiemps curasque resolvit,
 ceu pressae cum iam portum teligere carinae
 puppibus et laeti nautae imposuere coronas.
 set tamen et quernas glandes tum stringere tempus 305
 et lauri bacas oleamque cruentaque murta,

TESTIMONIA.

292 'ferroque inspicat a.' schol. Lucani II 687 294 'arguto pec-
 tine' Servius ge. I 143 295 'dulcis musti' Quintilianus VIII 2, 10
 'Volcano d. u.' Macrobius V 14, 4 296 Gellius II 3 299 Do-
 natus in Ter. Phorm. II 1, 11 'nudus a. s. u.' Isidorus orig. VI 8,
 II XVII 2, 6 302 Nonius 321, 9 schol. Hor. carm. III 19, 15 'in-
 vitat g. li.' schol. Hor. carm. III 17, 16 303 sq. 'ceu . . . puppibus'
 Nonius 364, 25 305 sq. 'sed . . . bacas' Nonius 403, 6 305 'sed . . .
 stringere' Servius ecl. IX 61 306 'cruentaque m.' Priscianus 640 P.

VARIA LECTIO.

291 ad *in ras.* b IGTVES M 292 PERVIGILANT P 294 cf.
Aen. VII 14 CONIVX R 295 DVLCIS M VOLCANO (O *pr. m.* 2
corr. in V) P VVLCANO MR^γbc dequoqu...it γ dequoquit c hu-
 morẽ bc 296 et] aut Gellius trepidi γ , Servius, Gellius TEPIDI
 (R *m.* 2 *sup.*) P TREPIDIS MR dispumat b 'in optimis libris scrip-
 tum invenimus: . . . alieni' Gellius alieni Servius AENI MP^γbc AENIS R
 299 'sane quidam post hoc hemistichium dicit subsecutus: habebis
 frigore febres.' Servius & fere c 300 FERVENTVR (V *suprascr. col.*
rubro) M 303 cacu γ PRAESSAE R 304 = *Aen.* IV 418 IN-
 POSVERE P^γbc 305 SED MR^γbc QVENDAS (*corr. m.* 2) P GLAN-
 DES (GLAND *m. ant. in ras.*) R tunc c, Nonius, Servius ecl. IX 61
 306 lauri . . . bacaf c MYRTA MR^γb, Prisciani *exempl.*

tum gruibus pedicas et retia ponere cervis
auritosque sequi lepores, tum figere damnas
stuppea torquentem Balaris verbera fundae,
cum nix alta iacet, glaciem quom flumina trudent. 310

Quid tempestates autumnii et sidera dicam,
atque, ubi iam breviorque dies et mollior aestas,
quae vigilanda viris; vel cum ruit imbriferum ver,
spicea iam campis cum messis inhorruit et cum
frumenta in viridi stipula lactentia turgent? 315
saepe ego, cum flavis messorem induceret arvis
agricola et fragili iam stringeret hordea culmo,
omnia ventorum concurrere proelia vidi,
quae gravidam late segetem ab radicibus imis
sublinem expulsam eruerent, ita turbine nigro 320
ferret hiemps culmumque levem stipulasque volantis.

TESTIMONIA.

308 'auritos lepores' Macrobius Sat. VI 5, 6 309 'Baleares' Probus 43, 18 K. 'Balaris v. f.' Isidorus orig. XIV 6, 44 schol. Lucani I 229 311 Nonius 407, 27 312 Probi inst. I 9, 10 313 'quae v. v.' Maximi Viet. ars 21 'vigilanda v.' Phocae ars 21 'cum ruit i. v.' Seneca qu. n. IV 4, 2 Servius ge. III 429 'ruit i. v.' Servius Aen. VIII 429 schol. Lucani V 413 315 'frumenta... stipula' de gen. nom. 79 H. 318 'transire convenit ad reliqua tempestatum praesagia, quoniam et hoc plaeuisse Vergilio magnopere video. siquidem in ipsa messe saepe concurrere proelia ventorum damnosa imperitis refert.' Plinius nat. hist. XVIII 35, 78 320 Apud Priscianum 1006 videtur hic locus excidisse, ubi nunc in libris legitur: 'in primo georgicon: sublime volans' (Aen. X 662) v. M. Hertzii adnotationem

VARIA LECTIO.

307 ..pedicaf *in ras.* γ 308 fi. gere (u m. 1) γ DAMAS R 309
TORQVENTES R TORQVENTEM (punct. rubr.) M 310 QVOM M CVM
PRγbc trudent (tr e corr.) γ 311 AVCTVMNI P 312 ADQVE R
313 vel] † *in ras.* b imbrife. rum γ 314 SPICEA C P MES-
SIT M in. horruit b ETIAM (IA *eras.*, cum m. rec.) P 315 IAC-
TENTIA R LATENTIA M lactantia γ2c lactentia Servius 316 DV-
CERET M 318 CONSVRGERE R 319 LATAE M RADICIMVS P
320 Sublime c EXPVLSA^M (M m. 2 sup.) P 321 ferret hiemps
Ladevicus dictum putat hypothetice ('hiemps si esset'). cumulum b
VOLANTIF γ VOLANTES MRbc NIGRANTIS (VOL m. 2 sup., IS m. 2
corr. in ES) P

saepe etiam immensum caelo venit agmen aquarum,
 et foedam glomerant tempestatem imbribus atris
 collectae ex alto nubes; ruit arduus aether,
 et pluvia ingenti sata laeta boumque labores 325
 diluit; implentur fossae et cava flumina crescut
 cum sonitu fervetque fretis spirantibus aequor.
 ipse pater media nimborum in nocte corusca
 fulmina molitur dextra: quo maxima motu
 terra tremit; fugere ferae et mortalia corda 330
 per gentes humilis stravit pavor: ille flagranti
 aut Athon aut Rhodopen aut alta Ceraunia telo
 deiecit; ingeminant austri et densissimus imber.
 [nunc nemora ingenti vento, nunc litora plangunt.]
 hoc metuens caeli menses et sidera serva, 335

TESTIMONIA.

322 schol. Stat. Theb. I 356 324 'ruit a. a.' Nonius 380, 4
 325 'sata l. b. l.' Servius in ge. I 22 328 sq. 'ipse ... dextra' Nonius
 430, 22 Servius in Aen. I 89 329 sq. 'quo ... tremit' Servius in ge.
 I 26 330—333 'et ... deicit' Acrou ad Hor. earm. I 16, 11 331
 'per ... pavor' schol. Persii II 6 334 Servius Aen. III 420 335
 Nonius 387, 29 'caeli ... serva' Philargyrus ge. IV 100 'ideo
 Vergilius errantium quoque siderum rationem ediscendam praecipit ad-
 monens observandum frigidae Saturni stellae transitum' Plinius nat.
 hist. XVIII 25, 57

VARIA LECTIO.

322 INMENSVM *Ryc* 323 *Inde ab hoc versu usque ad II 139 defi-*
cit P 325 sata ... labores = *Aen.* II 306 326 implentur γ 327
 spiranti^b c SPVMANTIBVS *R* spirantibus *Servius* 329 molitur (1 in
ras.) b MAXIMA *Rybc* 330 FERE^A *M* et om. *Martinus*: cf. *Lach-*
mannus Lucr. 198 331 gentil γ b HVMI *R* humilis *Servius*
 FLAGRANTIS *R* 332 Atho secundum *Theocritum* VII 77 *Heinsius*:
 cf. *Servius Aen.* XII 701 Athon *Valerius Flaccus* rhodopen γ ce-
 raunia (sed au e corr., m. 1 fort. v vel γ) γ 333 DEIECIT *R* DEIECIT
M: cf. *Lachmannus in Lucr.* 128 deicit γ bc ingeminans; *Reiskius*
 et] SET *M* 334 aut male a poeta positum aut interpolatum esse
indicavi in lect. Verg. 5. Cf. 359 PLANG^V *M* PLANGIT *Rb*
 'plangit ... alii plangunt legunt, ut sit nemora et litora plangunt, i. r.
 resonant' *Servius*. plangunt testatur idem *Aen.* III 420 335 hoc me-
 tuens] quod super est, *Nonius ut II 346 IV 51*

frigida Saturni sese quo stella receptet;
 quos ignis caelo Cullenius erret in orbis.
 in primis venerare deos, atque annua magnae
 sacra refer Cereri lactis operatus in herbis
 extremae sub casum hiemis, iam vere sereno. 340
 tum pingues agni et tum mollissima vina,
 tum somni dulces densaeque in montibus umbrae.
 cuncta tibi Cererem pubes agrestis adoret:
 quoi tu lacte favos et miti dilue Baccho,
 terque novas circum felix eat hostia fruges, 345
 omnis quam chorus et socii comitentur ovautes,
 et Cererem clamore vocent in tecta; neque ante
 falcem maturis quisquam supponat aristas,
 quam Cereri torta redimitus tempora quereu
 det motus incompósitos et carmina dicat. 350
 Atque haec ut certis possemus discere signis,

TESTIMONIA.

336 sq. Probus 43, 20 K. Seneca epist. 88, 14 336 Servius ecl.
 VIII 71 Isidorus de nat. rer. 23 schol. Iuvenal. VI 569 schol. Statii
 Theb. I 305 337 Arusianus p. 239 L. Servius Aen. IV 239 338 sq.
 'annua . . . herbis' Donatus in Ter. adolph. II 3, 8 339 Acron ad
 Hor. carm. III 14, 6 'sacra r. C.' schol. Hor. serm. II 8, 79
 'lactis . . . herbis' schol. Iuvenal. XII 92 Nonius 523, 17 Servius Aen.
 III 136 340 'extremae . . . hiemis' Servius ge. I 43 341 Acron ad
 Hor. carm. I 4, 11 'quamvis Vergilius vina dixerit' Charisius 22
 344 Macrobius Sat. III 11. l. 9 'cui tu favos' Terentianus Maurus 682 345
 Macrobius Sat. III 5, 7 Servius ecl. III 77 351 sq. cf. Macrobius V 16, 5

TESTIMONIA.

336 cum stella receptat *schol. Iuvenal.* 337 CAELO *M*, *Probus*
 CAELI *Rybc*, *Servius*, *Seneca*, *Arusiani Gu.* CYLLENIVS *M* *yc*
 errat *Arusiani Gu.* ORBES *Rbc* 339 referrer γ 1 CAERERI *R*
 laeti. f (u m. 1) γ ORBIS (A *sup. in ras.*, fuit HE), in *mg.* HERBIS
M aruis γ , *Acron* 340 CASVM *M*, *Servius* casum (in *eras.*) γ CASV *R*
 341 tunc γ c, *schol. Hor. in ed. Fabr.*, *Servius* PINGVES AGNI
MR pinguis agni γ agni pingues γ c, *Servius* et tunc γ tum sunt *Arun-*
del. unus sunt, tum *Mead.* 344 QVΘI *M* CVI *Rybc* 345 ostia γ
 FRYGES *M* 346 comitantur γ 1 348 arift. if c 349 QVAERCVM *M*
 351 ADQVE *R* POSSEMVS (I *col. rubra*) *M* possimus γ c1 DI-
 CERE *R* DISCERE *M*

aestusque pluviasque et agentis frigora ventos,
 ipse pater statuit, quid menstrua luna moneret,
 quo signo caderent austri, quid saepe videntes
 agricolae propius stabulis armenta tenerent. 355
 continuo ventis surgentibus aut freta ponti
 incipiunt agitata tumescere et aridus altis
 montibus audiri fragor, aut resonantia longe
 litora misceri et nemorum increbrescere murmur.
 iam sibi tum curvis male temperat unda carinis, 360
 quom medio celeres revolant ex aequore mergi
 clamoremque ferunt ad litora, cumque marinae
 in siccio ludunt fulicae, notasque paludis
 deserit atque altam supera volat ardea nubem.
 saepe etiam stellas vento impendente videbis 365
 praecipites caelo labi, noctisque per umbram

TESTIMONIA.

352 Beda de metris 2375 P. 355 'propius . . . tenerent' Priscianus 1173 P. Arusianns 254 L. Diomedes 405 P. Servius Aen. VII 556 Philargyrus ge. IV 47 356—358 'continuo . . . fragor' Servius Aen. X 98 356—359 schol. Lucani V 551 357 sq. 'et . . . fragor' Nonius 245, 4 357 'incipiunt a. t.' Quintilianus VIII 3, 47 358 sq. 'et resonantia . . . murmur' Nonius 427, 20 360 Priscianus 1163 Donatus in Ter. Phorm. II 1, 41 Arusianns p. 264 L. 361, 360 schol. Lucani V 553 362 'clamorem . . . litora' Marinius Plotius p. 263 G. 363 sq. Seneca nat. qu. VII 28 'notasque . . . nubem' schol. Lucani V 554 365—367 Isidorus de nat. rer. 25 'vento i. v. 367' Servius Aen. II 694

VARIA LECTIO.

352 AESTVVSQ^{ET}, (ET *suprascr. et comma col. rubro*) *M* cf. 371 Aestufq; . . c PLVVIASQ̄. (*linea rubra suprap.*) *M* AGENTES *Re*
 fulgura ζ 353 moneret ζ 354 quid γ quod c 355 proprii. f(um.1) γ
 357 ARDVVS *R* aridaf c1 358 aut] et Nonius, schol. Luc. in cod. Voss. 359 aut schol. Lucani in cod. Voss. increbescere b 360 CVRVIS *My*, *Servii*, *Donati*, *Prisciani Vind. N*, *Par. r* A CVRVIS *Rbc*, *Arusianns*, *Prisciani ω*, schol. *Lucani* 361. 360 hoc ordine schol. *Lucani*
 361 QV̄OM *M* CVM *Rγb* AEQVORA *M* 362 clangorem *secundum Arati Dios. 187(919) coni. Heynius* cū in *ras. b* 363 PALYDES *Rγbc* 364 ADQVE *R* supera volat] super anolat *Moret. quart.*, *Vratisl. Iuperuolat Parrh.*, *Senecae Bamb. SVpra VOLAT MRγbc cum plerisque* 366 *om. Servius Aen. II 694* umbrat c1, *Isidorus*

flammaram longos a tergo albescere tractus;
 saepe leueur paleam et frondes volitare caducas,
 aut summa nantis in aqua colludere plumas.
 at Boreae de parte trucid cum fulminat, et cum 370
 enrique zephyrique tonat domus: omnia plenis
 rura natant fossis, atque omnis navita ponto
 unida vela legit. nunquam imprudentibus imber
 obfuit: aut illum surgentem vallibus imis
 aëriæ fugere grues, aut bucula caelum 375
 suspiciens patulis captavit naribus auras,
 aut arguta lacus circumvolitavit hirundo
 et veterem in limo ranae cecinere querellam.
 saepius et tectis penetralibus extulit ova
 angustum formica terens iter, et bibit ingens 380
 arcus, et e pastu decedens agmine magno
 corvorum increpuit densis exercitus alis.

TESTIMONIA.

367 Seneca nat. qu. I 14 VII 20 Macrobius Sat. VI 1, 26 schol.
 Lucani V 562 'flammaram . . . tergo' Marinus Plotius p. 263 G.
 369 'nantes': cf. Claudius Sacerdos I 84 E. 371 'enrique . . . domus'
 Beda 2376 P. 371 sq. 'omnia . . . fossis' Acron ad Hor. earm. III 17,
 10 'omnia . . . ponto' Servius ge. I 429 372 sq. 'atque . . . legit'
 Nonius 332, 8 373 sq. 'nunquam . . . obfuit' Priscianus 984 374 sq.
 'aut . . . grues' Servius Aen. X 266 377 'arguta hirundo' Probus 9,
 22 K. 378 Probus 41, 5 K. Servius Aen. IV 463 379 sq. 'saepius
 . . . iter' Charisius 193 380 sq. 'et bibit i. a.' Seneca nat. qu. I 6, 1
 schol. Lucani IV 81

VARIA LECTIO.

367 stellarum longos a tergo *Seneca loco priore* longos a tergo
 flammaram *idem posteriore* flammaram a tergo longos *schol. Lucani* al-
 biscere *Isidori Bamb. A et B m. 1* involvere *Macrobius. ὑπολευζαίνον-*
ται Aratus: cf. Plinius nat. hist. XVIII 35, 80 369 nantes *bc* aquaf
 b1 COLLUDERE *Rybc* 370 ARBOREAE *M* 371 EVRIQ. (ET *su-*
prascr. col. rubro) *M: cf. 352* zephiri *γ* zepheri *c* 372 forfil *γ1*
 373 VMIDA (II *col. rubro*) *M* legunt *ζ* imprudentibus *c* ^{IN}PRV-
 DENTIB. *M* 'alii in vacare volunt, alii argentis habere significationem'
Servius imprudentibus *testatur Priscianus* 374 OFFVIT *Rbc* fur-
 genti... (*eras. forl. huf*) *γ* 376 CAPTABIT *R* aure. *c1* 378
 aut *ζ* QVAERELLA *M* 381 PASTVS *M* pasto *c* agmine... magno
 (*m post. sic oi*) *γ*

iam variae pelagi volucres et quae Asia circum
dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri,
certatim largos numeris infundere rores: 385
nunc caput obiectare fretis, nunc currere in undas
et studio incassum videas gestire lavandi.
tum cornix plena pluviam vocat improba voce
et sola in sicca secum spatiat harena.
ne nocturna quidem carpentes pensa puellae 390
nescivere hiemem, testa cum ardente viderent
scintillare oleum et putris concreescere fungos.
Nec minus ex imbro soles et aperta serena
prospicere et certis poteris cognoscere signis:
nam neque tum stellis acies obtusa videtur, 395

TESTIMONIA.

383 sq. 'et quae... Caystri' Servius Aen. VII 701 Probus 44, 11 K.
384 Nonius 382, 11 387 Donatus in Ter. eun. III 5, 7 Nonius 32,
29, 317, 8 Macrobius Sat. V 14, 10 388 sq. Servius ge. I 362 schol.
Lucani V 556 388 Quintilianus V 9, 15 Isidorus orig. XII 7, 44 Por-
phyrio ad Hor. carn. III 27, 10 Nonius 220, 30 389 schol. Persii
V 12 Servius Aen. IV 462 390 sq. 'nec nocturna... hiemem' Nonius
252, 2 391 'testa' Charisius 23, 118 P. 391 sq. 'testa... oleum'
idem 49 Servius Aen. I 177 IV 254 392 Seneca nat. qu. VII 28, 1
393 sq. 'et... prospicere' Servius Aen. VIII 523 395 sq. Gellius VI
17 395 Servius in Aen. I 480 III 517

VARIA LECTIO.

383 varia^f γ varia^f (I m. 2 in ras.) e varia^f b et quae γbc , Servius
ADQVE R ATQ. M atque Probus iam varias p. v. et quae Asia cir-
cum... Caystri; haec est vera lectio... nam si iam varia^f legeris, sen-
sus nulla ratione procedit. Servius 384 caiftri γ Calystri Nonius
385 Alii omnes infinitivos a videas pendere voluerunt: quod cui pla-
cuerit, poterit etiam in v. 384 extremo fortiter distinguere 386 OB-
LECTARE ut vid. R INVDAS M INDAM (sup. m. 2) R in unda γ
387 SESTIRE M gesti. re (fort. a m. 1.) γ 388 tunc Nonius, Isidorus
pleni^h b pluuiã. c improba γc 389 arena γ arena b Post
389 ET CAPVT OBIECTAT QVERVLVM VENIENTIB. VNDIS. ima margine
col. rubro m. rec. add. M, item γ in mg. (sed aut pro et) 390
Nec (ec in ras.) b nec Nonius carpentes (ef in ras.) b 391
NESCIRVERE M 392 scintil^{la} re (il e corr.) γ PVTRES Rc 393 EX-
IMBRES R 395 tunc astris Gellius ORTVSA R γbc 2 Servius in
Aen. I 480 videri Gellius

nec fratris radiis obnoxia surgere Luna,
 tenuia nec lanæ per caelum vellera ferri;
 non tepidum ad solem pinnas in litore pandunt
 dilectæ Thetidi aleyones, non ore solutos
 immundi meminere sues iactare maniplos. 400
 at nebulae magis ima petunt campoque recumbunt,
 solis et occasum servans de cubmine summo
 nequiquam seros exercet noctua cantus.
 apparet liquido sublimes in aëre Nisus,
 et pro purpureo poenas dat Scylla capillo: 405
 quacumque illa levem fugiens secat aethera pinnis,
 ecce inimicus atrox magno stridore per auras
 insequitur Nisus; qua se fert Nisus ad auras,
 illa levem fugiens raptim secat aethera pinnis.
 tum liquidas corvi presso ter gutture voces 410
 aut quater ingeminant, et saepe cubilibus altis
 nescio qua praeter solitum dulcedine laeti

TESTIMONIA.

396 schol. Stat. Theb. II 146 397 Beda 2371 P. schol. Lucani IV
 124 'tenuia': cf. Probi ars m. 522 E. 'tenuia ut dixit poeta nubis
 ire vellera' Terentianus Maurus 755 'tenuia nec l.' Pompeius p. 53 L.
 399 'dilectae T. a.' Probus 44, 15 K. Arusianus p. 225 L. 400
 'inmundi m. s.' de gen. nom. 98 H. 401 'at . . . petunt' Servius ecl.
 VI 38 403 Servius ge. I 192 404 Servius in Aen. I 118 409
 Probi inst. I 9, 10 410 sq. 'tum . . . ingeminant' Acon ad Hor. carn.
 I 24, 3 'liquidas . . . ingeminant' Diomedes p. 412 P. 410 Servius
 ge. I 388

VARIA LECTIO.

396 fulgere *Schraderus* 397 TENV^EVIA È NEC M ten. nia (u ut
vid. eras.) γ uellare γ1 398 PINNAS (E col. rubro) M pennaf bc
 LITORA M 399 the^{ti} b aleyones: cf. *Lachmannus* *Lucr.* 165
 'ore solutos . . . alii soluto ore accipiunt' Servius 400 iectare b 401
 AD R 403 NEQVVEQVAM M 404 SVBLIME.S R SVBLIMIS *Mybc*
 AETHERE R (ut 406 aëra *Arundel.*) 405 propur^{pu}reo γ pro purpo-
 reo *Mentel. pr.* 406—409 = *Ciris* 537—540 406 quameumque γ
 pennif c 408 QVAS EFERT M 409 RATV^PM M pennif bc
 410 LIQVIDOS M PRAESSO R GVT TVRE (sic) R 412 cf. IV 55
 PRAETOR M LETI M

inter se in foliis strepitant; iuvat imbris actis
 progeniem parvam dulcisque revisere nidos:
 haut equidem credo, quia sit divinitus illis 415
 ingenium aut rerum fato prudentia maior;
 verum ubi tempestas et caeli mobilis umor
 mutavere vices et Iuppiter avidus austris
 denset erant quae rara modo, et quae densa relaxat,
 vertuntur species animorum, et pectora motus 420
 nunc alios, alios dum nubila ventus agebat,
 concipiunt: hinc ille avium concentus in agris
 et lactae pecudes et ovantes gutture corvi.

Si vero solem ad rapidum lunasque sequentes
 ordine respicies, nunquam te crastina fallat 425
 hora, neque insidiis noctis capiere serena.
 luna, revertentes quom primum colligit ignis,
 si nigrum obscuro comprehenderit aëra cornu,
 maximus agricolis pelagoque parabitur imber:

TESTIMONIA.

415 'haut e. c.' Probi inst. I 9, 5 'hand e.' Marius Victorinus
 2462 P. 418 sq. 'et Iuppiter ... relaxat' Priscianus 838 P. 419 Ser-
 vius in ge. I 393 Aen. V 20 Eutyclus II 14 422 'ille avium con-
 centus' Quintilianus V 9, 15 423 Nonius 340, 28 424-426 Seneca
 epist. 88, 16 427-429 Seneca suaser. III 5 428 Nonius 359, 23
 429 Probi inst. I 9, 10

VARIA LECTIO.

413 in *eras.* c fe in *suprascr.* b 414 DVLCEQVE (S m. 2 sup.)
 R dulcesque c 415 HAVID Mb divinitus Ioannes Sarisberiensis de
 nug. cur. II 2 divinitus etiam Servius 417 mobilis γ2 molibus γ1
 II VMOR (H rubr.) M humor b 418 vices Arundel., Marklandus ad
 Statii silv. V 2, 152 ni. af (i et a e corr.), ut m. 1 scriptum fuisse videtur
 vices γ VIAS MRbc VMIDVS Ryb, Prisciani exempl. 419 DEN-
 SET Rybc, Servii exempl.: testantur Priscianus et Eutyclus DENSET
 (A rubr.) M 420 pectore b2 421 Tunc (T e corr., fort. ex N) γ
 422 HIC M CONTENTVS M in auris Schraderus 423 LAETE M
 424 lunae (e *eras.*) γ stellas Seneca 426 nec Seneca 427 reuer-
 tentis γb1 CVM Rybc IGNES Rbc 428 OBSCVRAE M con-
 prenderit γc aer^a γ aere Seneca 429 MAXIMVS Rybc

at si virgineum suffuderit ore ruborem, 430
 ventus erit; vento semper rubet aurea Phoebē.
 sin ortu quarto (namque is certissimus auctor)
 pura neque optunsis per caelum cornibus ibit,
 totus et ille dies et qui nascentur ab illo
 exactum ad mensem pluvia ventisque carebunt, 435
 votaue servati solvent in litore nautae
 Glauco et Panopeae et Inoo Melicertae.
 sol quoque et exorians et cum se condet in undas,
 signa dabit; solem certissima signa secuntur,
 et quae mane refert et quae surgentibus astris, 440
 ille ubi nascentem maculis variaverit ortum
 conditus in nubem medioque refugerit orbe,
 suspecti tibi sint imbres; namque urget ab alto

TESTIMONIA.

430 sq. 'at . . . erit' schol. Lucani V 548 431 'vento . . . Phoebē'
 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 544 'vento rubet a. P.' Quintilianus V 9, 15 432—435 schol. Lucani I 218 432 Isidorus de nat.
 rer. 38 schol. Germanici p. 112 B. 'sin . . . auctor, lucidus orbis erit'
 (459) Priscianus 1171 433 Acron ad Hor. carm. III 10, 8 'si pura
 . . . ibit' Seneca suasor. III 5 434 Pompeius p. 243 L. 437 Pro-
 bus 44, 26 K. Marins Victorinus 2471, 2474 P. Macrobin Sat. V 17, 19
 Gellius XIII 27 Charisius 4 P. Probi inst. I 15; cf. Meineke anal. Alex.
 p. 285 'et Inoo M.' Cledonius 1891 P. 438 'et cum . . . undas' Aru-
 sianus p. 240 L. 441 sqq. 'item idem Virgilius dicit, si sol in ortu suo
 maculosus sit atque sub nube latens aut si dimidia parte apparuerit,
 imbres futuros' Isidorus de nat. rer. 38, 4 schol. Germ. p. 108 B.
 'ille . . . nubem' schol. Lucani V 456 442 'conditus in nubem' Ser-
 vius in Aen. I 176 II 401 Arusianus p. 240 L. Pompeius p. 400 L.
 'medioque r. o.' Arusianus p. 258 L. schol. Lucani V 544

VARIA LECTIO.

430 AD R AVT M aut schol. Lucani ora ζ 432 quartu γ1
 AM
 NEQVE M 433 nec ζ, Acron, Seneca OBTVNSIS Rγ1 obtu. fif c
 S
 OPTVNSIS M obtufif b 434 NASCETVR R 435 carebit schol. Lucani
 436 AD LITORA R Glaucoque Wagnerus quaest. Virg. XI 3: hia-
 AE
 tum testatur Charisius PANOPIAE M MELICERTE R MELICERTI M
 melicertes Charisiū cod. 438 QVOQ·EXORIENS M condit γ, Arusia-
 VN
 nus cundet b1 DAS (m. rec. sup.) R 439 SEQVNTVR (V alt. in
 ras., fuit fort. E) R SEQVENTVR Mb1c 440 QVAE MA···N···E M
 AB
 AVSTRIS M 442 nube. c 443 VRGETALTO (m. rec. sup.) R urgnet b

arboribusque satisque notus pecorique sinister.
 aut ube sub lucem densa inter nubila sese 445
 divorsi rumpent radii, aut ubi pallida surget
 Tithoni croceum linquens Aurora cubile,
 heu male tum mitis defendet pampinus uvas:
 tam multa in tectis crepitans salit horrida grando.
 hoc etiam, emenso cum iam decedit Olympo, 450
 profuerit meminisse magis; nam saepe videmus
 ipsius in voltu varios errare colores:
 caeruleus pluviam denuntiat, igneus euros;
 sin maculae incipient rutilo immiscerier igni,
 omnia tum pariter vento nimbisque videbis 455
 fervere. non illa quisquam me nocte per altum
 ire neque a terra moveat convellere funem.
 at si, cum referetque diem condetque relatum,

TESTIMONIA.

445 Servius ge. I 67 'sub . . . sese' Priscianus 1105 P. 445 sq.
 'aut . . . radii' Servius Aen. I 662 446 Maximus Victorinus de ratione metr. (5,2) 1968 P.: cf. Lachmannus Lucr. 26 448 Asper 111, 9 K.
 449 Nonius 208, 7 'quam multa in t.' Terentianus Maurus 1240
 454—456 'sin . . . fervere' schol. Lucani V 544 455 sq. 'omnia . . . fervere' Nonius 464, 11 456 sq. 'non illa . . . funem' Priscianus 1004
 'non . . . ire' Servius ge. III 435 'non . . . ire moneat' Servius ge. II 475 457 'ire . . . moneat' Probi inst. I 7, 4

VARIA LECTIO.

444 notul^h γb pecor.. b 445 ube γ1 VBI MRγ2bc 446 di-
 norfi ζ DIVERSI MRγbc RVMPVNT R, Servii Aen. I 662 exempl.,
 sed rumpent ad nostrum locum. RVMPENTV̄ M pallada b1 SVR-
 GIT Rb1 448 NITIS M mitel bc defend& γ defendit c PAMPINVS
 (M m. ant. in ras.) R 449 tum ζ quam Terentianus Maurus, Nonius.
 quom? orrida γ 450 etmenfo b1 CVM M dec& γ dec& c
 decedet b 452 uoltn γ VVLTV MRb 453 CAERVLĀEVS M de-
 nunċiat (nunċi in ras.) b EVRVS R 454 SI R INCIPIVNT M INCI-
 PIVNT Rγ ruti. lo b INMISCIERER (m. rec. sup.) R 455 tunc No-
 nius nymbif γ 456 NOTE R 457 A Rγbc, Prisciani codd. AT M
 ab Probi inst. cod. MOVEAT M MONEAT Rγbc, Probi inst., Prisciani
 codd. nisi quod moneant Reg. 458 AD R CONCEDET (CE eras.) M

lucidus orbis erit, frustra terreberere nimbis,
 et claro silvas cernes aquilone moveri. 460
 denique quid vesper serus vehat, unde serenas
 ventus agat nubes, quid cogitet umidus auster,
 sol tibi signa dabit. Solem quis dicere falsum
 audeat? ille etiam caecos instare tumultus
 saepe monet fraudemque et operata tumescere bella. 465
 ille etiam extincto miseratus Caesare Romam,
 cum caput obscura nitidum ferrugine texit,
 impiaque aeternam timuerunt saecula noctem.
 tempore quamquam illo tellus quoque et aequora ponti
 obscenaeque canes importunaeque volucres 470
 signa dabant. quotiens Cyclopum effervere in agros
 vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam,
 flammaramque globos liquefactaque volvere saxa!
 armorum sonitum toto Germania caelo
 audiit, insolitis tremuerunt motibus Alpes. 475

TESTIMONIA.

459 Cf. ad 432 461 — 463 'denique . . . dabit' Inlius Rufinianus
 240 R. 461 sq. 'unde serenas . . . nubes; hoc est siccas' Nonius 175, 9
 463 'sol . . . dabit' Terentianus Maurus 611 464 sq. 'ille . . . mo-
 net' Aeron ad Hor. carm. IV 4, 47 467 sq. schol. Lucani I 540
 467 Servius Aen. VI 303 470 Isidorus orig. I 36, 12 Beda de tropis
 381 B. 'importunaeque v.' schol. Lucani I 558 472 schol. Lucani I 545
 474 sq. 'armorum . . . audiit' schol. Iuvenal. XI 112 schol. Lucani I 569.
 578 475 'insolitis . . . Alpes' schol. Lucani I 553 Isidorus de nat. rer. 46

VARIA LECTIO.

459 TERRAEBERE *Mb1* 460 cernes *filuaf b* 461 vehat *bc, veteres*
 neat γ FERAT *M* FERAT *R* SERENAS *MRy, Rufinianus, testatur No-*
nius. Potest autem vel haec participii forma haberi, ut satis fiat eis,
qui vel serenans ut Reiskius, vel serenus ut Schraderus scribendum
esse statuunt. ferenuf b1 462 Eurus agat *cidem* humidus γ 467
 caput *b* obscurum Titan *schol. Lucani* 468 fecula γ mortem
schol. Lucani 469 TEMPOR^EA *M* tempora *cl* quoque[&] γ
 PONVS (1 *rubr.*) *M* 470 OBSCENI *Rybcψ, Isidorus, Beda* INPOR-
 TVNAE *Ryb* 471 quotiesⁿ *b* EFFRVERE *M*^{ef} feruere *b* 472 unda-
 rum *schol. Lucani* AETHNAM *R* 474 ARMORVMQVE *R* fonitus^f
 toto *c* fonitu tota *schol. Iuven.* caelo (*cl e corr.*) γ 475 AUDIT *R*
 INSOLITIS (*Lin ras.*) *R* MOTIBVS (*N m. 2*) *R* MONTIB- *M* motibus *b*

vox quoque per lucos volgo exaudita silentis
 ingens, et simulacra modis pallentia miris
 visa sub obscurum noctis, pecudesque locutae —
 infandum! sistunt annes terraeque dehiscunt,
 et maestum inlacrimat templis ebur aeraque sudant. 480
 proruit insano contorqueus vertice silvas
 fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes
 cum stabulis armenta tulit. nec tempore eodem
 tristibus aut extis fibrae apparere minaces
 aut puteis manare cruor cessavit, et altae 485
 per noctem resonare lupis ululantibus urbes.
 non alias caelo ceciderunt plura sereno
 fulgura, nec diri totiens arsere cometae.
 ergo inter sese paribus concurrere telis
 Romanas acies iterum videre Philippi; 490
 nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro
 Emathiam et latos Haemi pinguescere campos.
 scilicet et tempus veniet, cum finibus illis

TESTIMONIA.

476 sq. 'vox . . . ingens' schol. Lucani I 569 476 schol. Lucani
 I 578 478 sq. 'pecudesque l. infandum' Maximi Victorini ars 25 schol.
 Lucani I 561 480 'aeraque s.' schol. Lucani I 557 481 sq. 'pro-
 ruuit . . . Eridanus' Aeron ad Hor. carm. IV 3, 66 482 'fluviorum r. E.'
 Cledonius 1885 Beda 2371 P. Marius Victorinus p. 90 G. Diomedes p. 499 P.
 Pompeius p. 57 L. Servius Aen. II 16 VI 659 VIII 77 485 schol. Statii
 Theb. IV 374 485 sq. 'et . . . urbes' schol. Lucani I 560 487 sq.
 schol. Lucani I 529 'non . . . fulgura' Isidorus de nat. rer. 30 488
 'nec . . . cometae' Isidorus de nat. rer. 26 489 sq. schol. Lucani I 694
 491 sq. 'bis . . . campos' schol. Lucani VII 853 492 Probus 45, 5 K.

VARIA LECTIO.

476 uolgo γ VVLGO *Rb* SILENTES *M\gamma b* 480 templi^f *b* AEBVR
M 481 proruit *Acron* contorqueⁿ *b* 482 *N* in *mg. M* 484 in-
 nacif $\gamma 1$ 485 MINARE *M* manere $\gamma 1 b 1$ alte *schol. Lucani*
 486 noctis *schol. Lucani in Foss. I* ululatibufⁿ γ 487 ALIAS CAELI
 DERVNT *M* fereno $\gamma 1$ finistro $\gamma 2$ 489 fulgora *c* 491 superi
Marklandus ad Statii silv. III 5, 68, Servium idem legisse conciens
 492 ^h aemi γ HEMI *R EMI M* 493 Scilic^{& et} *b*

agricola incurvo terram molitus aratro
 exesa inveniet scabra robigine pila, 495
 aut gravibus rastris galeas pulsabit inanis,
 grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris.
 di patrii indigetes et Romule Vestaque mater,
 quae Tuscum Tiberim et Romana Palatia servas,
 hunc saltem everso iuvenem succurrere saeclo 500
 ne prohibete! satis iam pridem sanguine nostro
 Laomedontae limum periuria Troiae;
 iam pridem nobis caeli te regia, Caesar,
 invidet, atque hominum queritur curare triumphos;
 quippe ubi fas versum atque nefas: tot bella per orbem, 505
 tam multae scelerum facies; non ullus aratro
 dignus honos, squalent abductis arva colonis,
 et curvae rigidum falces conflantur in ensem.
 hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum;
 vicinae ruptis inter se legibus urbes 510
 arma ferunt; saevit toto Mars impius orbe:
 ut cum carceribus sese effudere quadrigae,

TESTIMONIA.

499 Aeron ad Hor. carm. I 20, 5 501 sq. 'iam . . . Troiae' Servius
 in Aen. I 2 504 Priseianus 1166 506 sq. 'non . . . honos' Servius
 ge. IV 326 Aen. VI 103 508 Nonius 380, 25 Servius Aen. XII 304
 'recoquant patrios fornacibus enses (Aen. VII 636) et curvae . . .
 ensem' Macrobius sat. VI 1, 63 509 'hinc m. E.' Probi inst. I 17, 6
 510 sq. Servius ecl. IV 13 512—514 Quintilianus VIII 3, 78
 512 'sese e. q.' Marius Victorinus 2472 P.

VARIA LECTIO.

495 exeffa ^{b1} SABRA ^cM robigine ^vγb 496 PVL SAVIT R
 INANES Rc 497 SEPVLCRIS R 498 PATRI M 499 qui ζ, Aeron
 500 SALTIM R fuccurre ^{ic}b 502 loimuf ^vγ LVMIVS R 503
^{li}CAEVNOBIS (LI m. rec.) R 504 ADQVE R QVAERITVR M QVAE-
 RITVR R 506 IAM M FACIET R 507 dignus] cessit Servius
 Aen. VI 103 508 CVRVA ^eM formantur Nonius, Servius Aen. XII
 304 510 SESE R 511 impiuf ^vγ improbus Servius ecl. IV 13
 512 effundere γ1

addunt in spatia, et frustra retinacula tendens
fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

TESTIMONIA.

513 sq. 'et frustra . . . abenas' Nonius 466, 11 514 Servius Aen.
XII 287 'fertur e. a.' schol. Iuvenal. XIV 231 'neque audit e. h.'
Donatus in Ter. hecyr. I 2, 3 schol. Lucani III 594 gloss. Barth. adv.
XXXVIII 15

VARIA LECTIO.

513 addunt in spatia γ 2, *Servii exempl., Quintiliani optima* AD-
IN A
DVNT SPATIA R ADDVNT SPATIO (*suprascr. col. rubro*) M addunt ī
spatio γ 1 (in spatio addebant *Silii Italici XVI 374 libri*) addunt se in
spatia $\epsilon\chi$ ardent, in spatia *Schraderus* addunt se spatio *coni. Wagne-*
rus 514 ABENAS R, *Nonius*

Ĥ VERGILI MARONIS GEORGICON. LIB. I EXPL. // INCIPIT LIB. II
FELICITER. M VERGILI MARONIS GEORGICA // LIB. I. EXPLIC INCIP //
LIB. II. R EXPLICIT LIBER. I. INCIP LIBER II GEORGICON γ *Nulla*
scriptio in bc

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N
LIBER SECVNDVS

Hactenus arborum cultus et sidera caeli:
nunc te, Bacche, canam, nec non silvestria tecum
virgulta et prolem tarde crescentis olivae.
huc, pater o Lenaeae (tuis hic omnia plena
muneribus, tibi pampineo gravidus autumnno 5
florete ager, spumat plenis vindemia labris)
huc, pater o Lenaeae, veni, nudataque musto
tingue novo mecum direptis crura coturnis.

Principio arboribus varia est natura creandis.

TESTIMONIA.

1 sq. 'hactenus . . . canam' Arusianus p. 264 L. 1 Priscianus p. 982 P. Isidorus orig. I 33, 6 Nonius 377, 26 'hactenus a. c.' Claudius Sacerdos I 8 E. Columella de r. r. III 1 Probi inst. I 17, 4 2 Marius Plotius p. 290 G. 'nunc . . . canam' Probus 45, 11 K. 3 'prolem t. e. o.' Charisius 76 4—7 'huc . . . veni' Iulius Rufinianus 230 R. 4 'huc pater o. L.' Servius ecl. VIII 5 'huc ades, o Lenaeae' Macrobius de diff. 16, 4 4 sq. 'tuis . . . muneribus' Arusianus p. 251 L. 5 Probi inst. I 15, 3 8 Servius Aen. XII 358 'coturni' Probus 45, 16 K. 9 Charisius 191

VARIA LECTIO.

1—215 *def. R* 1 HACTENVS (H atramento *add.*, nam tres primi versus rubro colore distincti sunt) M ARVARVM M arorum b 2 BACCÆAE M bache b haccæ γ 3 OLIBAE M 4 LENÆAEE M tuif haec b Iouis Arusiani *exempl.*, quod subsequitur ecl. III 60 5 grauibus c1 7 o] ho c
LENEAE (A lin. rubr. transf.) M lenae b nud. ta. q; c 8 DIREPTIS
Myabe dereptis Mentel. pr. RVRA M conif c

namque aliae nullis hominum cogentibus ipsae 10
 sponte sua veniunt camposque et flumina late
 curva tenent, ut molle siler lentaeque genistae,
 populus et glauca canentia fronde salicta;
 pars autem posito surgunt de semine, ut altae 15
 castaneae, nemorumque Iovi quae maxima frondet
 aesculus, atque habitae Graiis oracula quercus.
 pullulat ab radice aliis densissima silva,
 ut cerasis ulmisque; etiam Parnasia laurus
 parva sub ingenti matris se subicit umbra.
 hos natura modos primum dedit, his genus omne 20
 silvarum fruticumque viret nemorumque sacrorum.

Sunt aliae, quas ipse vias sibi reperit usus.
 hic plantas tenero abscondens de corpore matrum
 deposuit sulcis, hic stirpes obruit arvo
 quadrifidasque sudes et acuto robore vallos. 25

TESTIMONIA.

10 sq. 'nullis . . . veniunt' Columella de r. r. III 1 'placet igitur sicuti Virgilio nobis quoque duo esse genera surculorum: quorum alterum sua sponte gignitur, alterum cura mortalium procedit' idem de arboribus I 2 12 'molle s.' Isidorus orig. XVII 7, 74 Augustinus de gramm. 1980 P. 'lentaeque g.' schol. Hor. epod. XV 6 'molle . . . genistae' Servius Aen. XII 764 12 sq. 'molle siler lentaeque g. p. et g. c. f. s.' Asper 114, 1 14 'pars autem posito surgunt d. s.' Asper 113, 26 16 'atque . . . quercus' Probus 26, 26. 45, 19 K. 18 sq. 'apud Vergilium quoque subicit verbum produci a plerisque audio: etiam Parnasia . . . umbra' Gellius IV 17, 5 'laurus . . . umbra' Arusianus p. 261 L. 18 Probus 45, 23 K. 19 Priscianus 648 P. Servius Aen. XII 209 23 sq. 'hic . . . sulcis' Philargyrus ge. II 288 24 'deposuit s.' Arusianus p. 224 L.

VARIA LECTIO.

12 C̄arua c̄ geneſtae ab1c 15 frondent Rciskius 16 QVAER-
 CVS M 17 ab (a e corr. in ras.) c denſiffima filua (ffima f in ras.)
 γ 18 ulmi b̄ ET IAM M 19 ſubicit γabc, Gellius, Prisciani exempl.
 SVBIGIT M 21 fru. ticum γ viret] VIRVMVIRET M 22 aliae quas
 ipse vias Scaliger proleg. in Manil. p. 9 ALIE, QUOS IPSE VIA M alii
 quof ipfa uia γ alii quof ipſe uia abcψ, Servius 23 abſcondent γc ap-
 ſcondent b1 24 HINC (N lin. rubr. transf.) M STIRPE M ſtirpis a
 25 V̄DES M

silvarumque aliae pressos propaginis arcus
 expectant et viva sua plantaria terra;
 nil radices egent aliae, summumque putator
 haut dubitat terrae referens mandare cacumen.
 quin et caudicibus sectis (mirabile dictu) 30
 truditur e sicco radix oleagina ligno.
 et saepe alterius ramos impune videmus
 vertere in alterius, mutatamque insita mala
 ferre pirum, et prunis lapidosa rubescere corna.
 Quare agite o proprios generatim discite cultus, 35
 agricolae, fructusque feros mollite colendo,
 neu segnes iaceant terrae. iuvat Ismara Baccho
 conserere atque olea magnum vestire Taburnum.
 tuque ades inceptumque una decurre laborem,
 o decus, o famae merito pars maxima nostrae, 40
 Maecenas, pelagoque volans da vela patienti.
 non ego cuncta meis amplecti versibus opto,

TESTIMONIA.

26 Servius ge. I 187 'pressos p. a.' Consentius 2028 P. 26 sq.
 'flexos propaginis a Expectent' Servius in Aen. IV 231 28 'nil r. e.
 a.' Arusianus p. 227 L. 32 sq. 'et saepe . . . in alterius' Priscianus
 1009 P. Probi inst. I 9, 10 33 sq. 'mutatam . . . pirum' Priscianus
 900. 901. 908. 929 36 'fructus . . . colendo' Nonius 250, 6 Macrobius
 Sat. VI 6, 17 schol. Cruq. Hor. serm. II 2, 66 37 sq. 'iuvat . . . conserere'
 Nonius 270, 25 Servius Aen. X 350 'iuvat Ismara Baccho e.
 a. o. m. v. T.' Asper 114, 28 'iuvat . . . Taburnum' Probus 46, I K.
 40 'o decus' Probi inst. I 4, 3 41 Diomedes p. 457 P. 'pela-
 goque . . . patienti' Servius ge. IV 117

VARIA LECTIO.

26 pressos] flexos *Servius in Aen.* IV 231 praecifos (*ortum ex* praes-
 sos) *Consentius Putschii* propaginēⁱ γ 27 EXPECTAT *M* expectent
Servius Aen. IV 231 28 X. il *b* 29 HAUD *Mbc* CACVMĒ. *M*
 31 effico (ef in ras.) *b* e fico *c* 32 fepe γ impune γbc 33
 mutataq; a naturam, atque *Heinsius* 35 AGITE◊PROPRIOS *M* agite
 propriof *c* cultof ^v *c* 35 FVCTVS *M* cultus *Macrobius, schol. Hor.*
 mollire *Macrobius* 37 Ne^u *b* 38 OLEAM *M* 39 aēs ^d *c*
 VNA (*l rubr.*) *M* 40 cuf ^{de} *b* 41 uolens ζ, *Diomedis Par.* de^a *b*
 petenti γ, *Diomedis Monac.* 42 amplecti γ uoribuf *a*1

non, mihi si linguae centum sint oraque centum,
 ferrea vox. ades et primi lege litoris oram;
 in manibus terrae: non hic te carmine ficto
 atque per ambages et longa exorsa tenebo. 45

Sponte sua quae se tollunt in luminis oras,
 infecunda quidem, sed laeta et fortia surgunt;
 quippe solo natura subest. tamen haec quoque, si quis
 inserat aut serobibus mandet mutata subactis,
 exuerint silvestrem animum, cultuque frequenti 50
 in quascumque voles artes haut tarda sequentur.
 nec non et sterilis quae stirpibus exit ab imis,
 hoc faciat, vacuos si sit digesta per agros:
 nunc altae frondes et rami matris opacant 55
 crescentique adimunt fetus uruntque ferentem.
 iam quae seminibus iactis se sustulit arbor,
 tarda venit seris factura nepotibus umbram,
 pomaque degenerant sucos oblita priores,

TESTIMONIA.

43 Asper 114, 22 schol. Persii I 29 44 'ades . . . oram' Servius
 ge. IV 117 Nonius 332, 2 'et . . . oram' Servius Aen. III 690 45 sq.
 Seneca de benef. VII 1 'non hic . . . ambages' Nonius 309, 19 46
 'atque p. a.' Probi inst. I 12, 2 49—51 'tamen . . . animum' Priscia-
 nus 1150 P. 49 'quippe . . . subest' Servius in ge. I 22 Probi inst.
 I 10, 4 50 'aut . . . subactis' Nonius 401, 4 51 'exuerint s. a.'
 Macrobius Sat. VI 6, 17 Servius ge. II 239 53 Probi inst. I 12, 1
 Servius ge. I 171 57 Servius Aen. II 615 58 Seneca epist. 86, 15
 'seris . . . umbram' schol. Lucani VII 207 59 Macrobius Sat. VI
 6, 18 Arusianus p. 249 L.

VARIA LECTIO.

43 sq. non . . . vox = *Aen.* VI 625 sq. 44 .ⁱoram c oras *Nonius*
 AV
 45 ficto testatur *Nonius cum Servio* longo *Seneca* 47 ORAS *M*
 araf γ auraf abc: cf. *Aen.* VII 660 *Ennius ann.* 118. 165 50 et b
 N
 51 EXVERIT *M* culto ^v γ b 52 VOLES *M* uocef (c corr. in l) γ uocef
 abc artif b haud bc 53 — 260 id est 4 folia hic omissa: se-
 E
 quuntur 53—211 post 293: γ 53 imuf c1 54 FACIAT *M* faciat b1
 faciet γ ac 55 ^matrif b 56 Crescentif b1 foctuf γ bc 57 IAMQ,
 (—et ^v rubr.) *M* Nam que b Nam quae γ 1 Nam q ac 59 prio-
 rif χ

et turpis avibus praedam fert uva racemos. 60
 scilicet omnibus est labor impendendus, et omnes
 cogendae in sulcum ac multa mercede domandae.
 set truncis oleae melius, propagine vites
 respondent, solido Paphiae de robore myrtus;
 plantis edurae coryli nascuntur et iugens 65
 fraxinus Herculeaeque arbor umbrosa coronae
 Chaoniique patris glandes, etiam ardua palma
 nascitur et casus abies visura marinos.

Inseritur vero et nucis arbutus horrida fetu,
 et steriles platani malos gessere valentes, 70
 castaneae fagos; ornusque incanuit albo

TESTIMONIA.

61 sq. 'omnibus . . . domandae' Philargyrus ge. II 288 63 sq.
 Charisius 76 Probi inst. I 17, 5 64 'solido . . . myrtus' Probus 46,
 11 K. 66 'Herculeae . . . coronae' Probus 46, 15 K. 67 'Chaonii-
 que p. g.' Probus 26, 28 'Chaoniique p.' Probi inst. I 4, 18 68
 'et casus a. v. m.' Isidorus orig. XVII 7, 32 'casus a. v. m.' Probi
 inst. I 17, 6 69—72 'quippe cum Vergilius insitam nucibus arbutum,
 malis platanum, cerasis ulmum dicat' Plinius nat. hist. XV 15, 17
 69 Probi inst. I 4, 19 Maximus Victorinus de rat. m. 8 'arbutus hor-
 rida' Macrobius Sat. V 14, 4 70—72 'malos . . . piri' Priscianus 832 P.

VARIA LECTIO.

B

60 turpes *γbc* AVIDVS *M* 61 IMPENDENDVS *Mb* impendens *c1*
 om̄f *γ* 62 COGAENDAE *M* 63 sed truncis oleae in *Cha-*
risii cod. non apparent 64 mirtus *b* 65 ET DVRAE *Myabcp* edu-
 rae *χ* 'et durae . . . alii edurae legunt' *Servius* corili *γc* 67 Chanii *b*
 Caonii *c* patres *b1* 69 ET FĒTV NV CIS ARBVTVS HORRIDĀ (*signis*
rubris suprap.) *M*, *Servius* ex foetu nucis arbutus orrida *γ* et fetu nucis
 arbutus horrida *abc* ex fetu nucis a. horrida *Probi inst.*, *Maximus Vict.*
'versus dactylicus. nam male quidam horrens legunt' Servius: cf. Lach-
mannus in Lucr. 81 70 STERILIS *M* pla. tani *a* malis *b* ua-
 lentis *a* 71 castaneas fagus *Scaliger prol. ad Manil.* 9 FAGOS *Myab*,
Servius fagus *Prisciani exempl.*, fortasse ut nominativus sit. platani ma-
 los gessere valentes, Castaneae fagos; ornusque i. a. alii teste eodem
 platani m. g. valentes; Castaneae fagos, ornusque i. a. 'ut similiter fagos
 nominativus sit' alii teste eodem, etiam *Philargyrus* ut videtur, qui
 narrat alios legere: platani malos, gessere valentes Castaneae fagos, ut
 illic subintelligas inserit, in sequenti hypallage sit. VALENTES. || CASTA-
 NEAE FAGOS ORNUSQ. INCANUIT ALBO *M* fagus nominativum plura-
 lem interpretatur *Wagnerus quaest. Verg. XII 14* ornusque] ulmus-

flore piri, glandemque sues fregere sub ulmis.
 nec modus inserere atque oculos imponere simplex.
 nam qua se medio trudent de cortice gemmae
 et tenuis rumpunt tunicas, angustus in ipso 75
 fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
 includunt udoque docent inolescere libro.
 aut rursus enodes trunci resecantur, et alte
 finditur in solidum cuneis via, deinde feraces
 plantae immittuntur: nec longum tempus, et ingens 80
 exilit ad caelum ramis felicibus arbos
 miraturque novas frondes et non sua poma.

Practerea genus haut unum nec fortibus ulmis
 nec salici lotoque neque Idaeis cyparissis,
 nec pingues unam in faciem nascuntur olivae, 85

TESTIMONIA.

74—77 'Vergiliana' (inoculatio) 'quaerit sinus in nodo gemmae expulsi corticis gemmamque ex alia arbore includit' Plinius nat. hist. XVII 14, 24 74 'medio cortice' Quintilianus I 5, 35 76 sq. 'huc . . . includunt' Arusianus p. 234 L. 77 'udoque . . . libro' Nonius 62, 30, 451, 22 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 591 Servius Aen. VI 738 78 'Vergilius e caecumine inseri vetat' Plinius in nat. hist. XVII 14, 24, siquidem is recte creditur huc spectare: cf. 300 'enodes t.' Beda 2335 79 sq. 'deinde . . . immittuntur' Augustinus de gramm. 2011 P. 80 sq. 'nec longum . . . arbos' Nonius 339, 20 81 Nonius 302, 4 schol. Hor. epod. II 14 Servius Aen. IV 228 82 Servius ge. I 103 schol. Hor. epod. XVI 45 83 'praeterea g.' Probi inst. I 1, 1 'praeterea . . . unam' Probi inst. I 9, 11 84 'Idaeis c.' Probus 46, 20 K. 85 Charisius 76

VARIA LECTIO.

que *Par. R, Bamb. Bong. Prisc.* *cerasis ulmum inseri teste Vergilio utitur Plinius, fortasse v. 18 significans* 72 glandef^d glandem^b 73 impone^{NO}re^b 75 tenues^{γb} 76 alienum *Arusianus* 78 E DES M alte ^dγ alt. e a altae b 80 immittuntur bc 81 exilit γ, Nonius 302, 4 EXIIT *Mab.*, *Servius Aen.* IV 228, *schol. Hor.* exit *Lachmannus in Lucr.* 209
 82 miraturque *schol. Hor. edd. duo MIRATASQ.* (corr. col. rubro) M quod miratastque fuisse videtur: item mirataf; bc *schol. Hor. manuscr., Servii Guelf. Leid. Voss. Burn.* mirata estque γ 'et sane mirata estque legendum est, ut stet versus' *Servius: sed vide Wagneri var. lect. ad ge.* I 142 mirata.
 f. q: a 83 HAUD Mc aut b^h1 aud b2 84 falicif c1 IDAES M ideif γ hydeif c

orchades et radii et amara pausia baca
 pomaque et Aleinoi silvae, nec surculus idem
 Crustumiiis Syriisque piris gravibusque volaemis.
 non eadem arboribus pendet vindemia nostris,
 quam Methymnaeo carpit de palmite Lesbos; 90
 sunt Thasiae vites, sunt et Mareotides albae,
 pinguibus hae terris habiles, levioribus illae,
 et passo psithia utilior tenuisque lageos
 temptatura pedes olim vinecturaque linguam,
 purpureae preciaeque, et quo te carmine dicam, 95

TESTIMONIA.

86 'genera earum' (olivarum) 'tria dixit Vergilius, orchites et radios et posias, nec desiderare rastros aut faleis ullamve curam' (cf. 420 sq.) Plinius nat. hist. XV 1, 2 Probus 47, 3 K. 'orchades et r.' Probi inst. II 1, 44 'et a. p. b.' Nonius 241, 29 87 'poma . . . silvae' Probus 47, 7 K. Servius ge. I 187 Priscianus 735 P. 88 'praeterea dixit volema Vergilius a Catone sumpta' Plinius nat. hist. XV 15, 16 89 sq. Probus 47, 13 K. 89 Donatus in Ter. eum. II 3, 21 Servius in ge. I 2 Aen. VII 1 90 schol. Cruq. Hor. carm. I 17, 21 in ed. Plantiniana 91—93 'dixit Vergilius Thasias et Mareotidas et lageas complurisque externas' (vites), 'quae non reperiuntur in Italia' Plinius nat. hist. XIV 3, 39 91 Probus 47, 19 K. 'sunt et . . . albae' schol. Lucani X 161 'et M. a.' schol. Lucani IX 154 schol. Hor. carm. I 37, 14 93 cf. schol. Veron. 76, 18 K. 'et . . . utilior' Nonius 370, 10 'psithia' Probus 47, 22 K. 'tenuisque l.' Probi inst. II 1, 39 'lageos' Probus 47, 22 K. 93 sq. 'tenuisque . . . linguam' Donatus in Ter. eum. IV 3, 13 Nonius 411, 18 94 Donatus in Ter. eum. IV 5, 1 schol. Veron. p. 76, 21 K. 95 'pretiae et purpureae' Probus 47, 22 K. 95 sq. 'et quo . . . Falernis' Seneca nat. qu. I 11, 2 Aeron ad Hor. carm. I 20, 11

VARIA LECTIO.

86 orchades γ orchades *etiam* Probus paccia γ 88 CRVSTVMIS M
 crustumii¹ b SYRIS M ¹ γ ^{if} γ pyrifi¹ b VOLAEMIS M ¹ γ ^{if} γ ^{1A} γ
 89 pendet γ bc, Servius, Probus, Donatus PENDENT M a¹ 90
 quamue schol. Hor. METHYMNAEO M methymnaeo c metymnaeo γ
 91 tafie c albe γ 92—104 extat in V (fol. 236 a) TERR.....
 ....VIORIBVS ILLAE V hae terris] eterri¹ γ 93 paf¹⁰ b PSIT^{1A}
 M GALAGEOS (GA *eras.*, sed G non prorsus certum) M VTilior
 tenuisQ LAG...OS V 94 TENTATVRA M c PEDES.....
 VAM V iunctura γ uicturaⁿ .. b linga^vm b 95 PRAECIAE M γ b 'unde
 et praeciae dictae sunt quasi praecoquae' Servius. Item praeciae Plinius
 nat. hist. XIV 2, 29 praeciaeque et quo te V nomine Seneca

Rhaetica? nec cellis ideo contende Falernis.
 sunt et Aminneae vites, firmissima vina,
 Timolius adsurgit quibus et rex ipse Phanaeus;
 Argitisque minor, cui non certaverit ulla
 aut tantum fluere aut totidem durare per annos. 100
 non ego te, dis et mensis accepta secundis,
 transierim, Rhodia, et tumidis, bumaste, racemis.
 set neque quam multae species, nec nomina quae sint,

TESTIMONIA.

96 'in Veronensi item Raetica Falernis tantum postlata a Vergilio' Plinius nat. hist. XIV 5, 67 'nec . . . Falernis' Arusianus p. 218 L. Acron ad Hor. carm. I 27, 9 97 Priscianus 1100 P. 98 schol. Veron. 77, 3 K. Probus 47, 24 K. schol. Lucani VIII 195 Servius ecl. VI 66 99 cf. schol. Veron. 76, 25 K. 'arceraea Vergilio argitis dicta' Plinius nat. hist. XIV 2, 35 'argitisque minor' Donatus in Ter. eun. III 3, 23 101 sq. 'non . . . Rhodia' Acron ad Hor. carm. IV 5, 31 102 cf. schol. Veron. 76, 27 K. 103 'quamquam videmus Vergilium praecellentissimum vatem ea de causa hortorum dotes fugisse et in iis quae rettulit flores modo decerpisse, beatum felicemque gratiae XV omnino generibus nvarum nominatis, tribus oleae, totidem pirorum, malo vero tantum Assyrio, ceteris omnibus neglectis' Plinius nat. hist. XIV 1, 7

VARIA LECTIO.

96 RAE—(reliqua legi non potuerunt) V Rhoetica γ Raetica b Retica c adeo χ, Arusianus 97 SVNT—V SVNT ET AMINNEAE M Prisc. Reg. mi
 sunt & am. nec a1 sunt & iam a2 'sunt et ///// aminneae (Vat. 3317 amineae Paris. 7959) . . . sane aminneum (amineum Vat. Par.) dici versus probat, qui stare non potest si amineum (Vat. aminneum Par.) dicimus' Servius. sunt et amineae γ, Prisciani φ (amineae rel.) sunt et aminneae χ (aminio vino Probi 47, 25 exempl., et Ausonius epist. XVIII 31) sunt & iam amineae c sunt etiam Aminneae Mamutius. Cf. de aminea vite C. F. Weberi de vino Falerno diss. p. 8 sq. 98 TMOLIVS Vb, Probus, Servius, schol. Lucani TMOLIVS (T col. rubro) M Moliuf γ1, Moliuf γ2 Timolus et Tmolus χ Tmolus et Naugerius Adsurgit quibus et rex ipse phanaEVS V affurgit γ adfurgit Probus EST M Phanaeus ψ, schol. Veron., Servius, schol. Lucani PHANEVS Myabc, Probi exempl. 99 ARGitisque minor cui non certaverit VLLA V 1
 Argetif b1 qui b1 100 totus legi potuit in V 101 ego V DIS M diif γb menfes γ1 102 TRANSIERim rhodia et tumidis bumaste RACEMIS V rodia χ RHODIAE M rodia c BVMASTE (crasa una litera supra B, fortasse II) M 103 Sed neque quam multae V Sed γb multe γ

est numerus: neque enim numero comprehendere refert;
 quem qui scire velit, Libyci velit aequoris idem 105
 discere quam multae zephyro turbentur harenae,
 aut ubi navigiis violentior incidit eurus,
 nosse quot Ioni veniant ad litora fluctus.

Nec vero terrae ferre omnes omnia possunt.
 fluminibus salices crassisque paludibus alni 110
 nascuntur, steriles saxosis montibus orni;
 litora myrtetis lactissima; denique apertos
 Bacchus amat colles, aquilonem et frigora taxi.
 aspice et extremis domitum cultoribus orbem
 Eoasque domos Arabum pictosque Gelonos: 115
 divisae arboribus patriae. sola India nigrum

TESTIMONIA.

104—106 'neque . . . harenae' Columella de r. r. III 2, 29 105 sq.
 Ammianus Marcellinus XXXI 4 105 cf. schol. Veron. 77, 5 K.
 106 'harena dicitur quod haereat, et arena quod areat, gratius tamen
 cum adspiratione sonat, et cum pluralem non habeat, Vergilius tamen
 ait: quam multae z. t. harenae' Charisius 80 108 'Ionios fluctus' Pro-
 bus 48, 1 K. 109 Columella de r. r.' VII 2, 2 112 cf. schol. Ve-
 ron. 77, 7 'litora m. l.' Isidorus orig. XVII 7, 50 Servius Aen. V 801
 112 sq. 'denique . . . colles' Servius ge. II 272 115 Probus 48,
 3 K. 'pictosque G.' schol. Veron. 77, 11 116 sq. 'unam e pecu-
 liaribus Indiae Vergilius celebravit hebenum, nusquam alibi nasei pro-
 fessus' Plinius nat. hist. XII 4, 8

VARIA LECTIO.

104 est numerus neque enim numero V comprehendere γ compre-
 dere c ^{RE}FERT M 105—117 V fol. 236, b. quem si γ LY-
 BICI Mc LIBICI Vγ velit aequoris V 106 discere a2ψ, Columella,
 Ammianus Marcellinus DICERE MVA1bγ Dicere c multe γ ze-
 phiro γ turbantur γ, Charisii cod., fortasse recte trudentur Ammiani
 Marcellini Coll. uerfentur Columellae libri c.c.c. Goes. ARENAE Mc
 zephyro turbentur harenae V 107 Violentior inciditeurus V
 108 quod γ1ab1 IONI Veniant ad litora fluctus V litora γ 109
 TERRA ^EM omnes omnia possunt V 110 falices falices (priore rocc
 crasa) γ crasis a crassisque paludibus alni V 111 STERILES
 saxosis montibus orni V 112 littora γ myrteif c denique aper-
 tos V 113 Baccuf γ Bacluf b AQUILONE (M manu paulo rec.) M
 frigora taxi V 114 el] ^ET M ORBEM V 115 totus legi po-
 tuit in V 116 totus legi potuit in V

fert hebenum, solis est turea virga Sabaeis.	
quid tibi odorato referam sudantia ligno	
balsamaque et bacas semper frondentis acanthi?	
quid nemora Aethiopum molli canentia lana?	120
velleraque ut foliis depectant tenuia Seres?	
aut quos Oceano propior gerit India lucos,	
extremi sinus orbis, ubi aëra vincere summum	
arboris haut ullae iactu potuere sagittae?	
et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.	125
Media fert tristis sucos tardumque saporem	
felicis mali, quo non praesentius ullum,	
poenula siquando saevae infecere novercae,	128
<hr/>	
miscueruntque herbas et non innoxia verba	129

TESTIMONIA.

- 117 'fert h.' schol. Veron. 77, 15 'hebenum' Probus 48, 6 K.
 'solis . . . Sabaeis' Isidorus orig. IX 2, 14 119 cf. Probus 48, 7 K.
 120 sq. Probus 48, 10 K. 120 Nonius 346, 27 121 Aldhelmus
 in A. Mai auct. class. V 572 'depectunt t. S.' Aldhelmus l. l. 574
 'tenuia': cf. Probi ars m. 552 E. 123 cf. schol. Lucani III 246
 123 sq. 'ubi . . . sagittae' Nonius 241, 24. 418, 17 124 'arboris
 h. u.' Probi inst. I 17, 4 125 Acron ad Hor. carm. III 4, 35 Dio-
 medes p. 411 P. 126—129 'Media . . . mali. et in sequentibus: po-
 cula . . . herbas' Nonius 345, 18 126 sq. 'Media . . . mali' Probus 48,
 16 K. 126 Nonius 410, 21 'Medica arbor' Isidorus orig. XVII 7, 8
 127 Macrobius Sat. III 19, 3 'quo n. p. u.' Donatus in Ter.
 Phorm. II 2, 31

VARIA LECTIO.

- 117 *totus legi potuit in V* fer γ haebenum b1 ebenum γ
 SAEIS $V\gamma c$ 119 baccas $\gamma a1$ achanti γac 120 a&gammaopum c
 molli . . . (in ras.) b candentia Probi Paris. et ed. Egnatii 121
 'depectant, decerpant. Sed alii depectat legunt. Quod si est, Seres po-
 suit pro Ser.' Servius TENNŪIA M tenua b ferref (r all. eras.) γ
 B
 122 PROPRIOR $M\gamma a1b$ 123 ORIS M a.ra. a2 in ras. aethera
 a1? fumū γ 124 ARBOREB. (1 rubr.) M AVT $M\gamma b1$, Probi
 inst. haud ac and b2 ullo Nonius 241, 24 125 genfills (fill in ras.) b
 funtil γ haud Acron faretrif γ 126 triftet b 127 QUOD
 M praestantius Macrobius praesentius testatur Donatus 128 sq.
 A
 deest in Goth. sec. 128 A in mg. M SAEVE M feuz γ 129 ==
 III 283: eiectus hinc ab editore Parmensi: cf. lect. Verg. 4 MISCVE-

auxilium venit ac membris agit atra venena. 130
 ipsa ingens arbor faciemque simillima lauro;
 et, si non alium late iactaret odorem,
 laurus erat: folia hant ullis labentia ventis;
 flos ad prima tenax; animas et olentia Medi
 ora fovent illo et senibus medicantur anhelis. 135

Sed neque Medorum silvae ditissima terra
 nec pulcher Ganges atque auro turbidus Hermus
 laudibus Italiae certent, non Bactra neque Indi
 totaque turiferis Panchaia pinguis harenis.
 haec loca non tauri spirantes naribus ignem 140
 invertere satis immanis dentibus hydri,
 nec galeis densisque virum seges horruit hastis;
 set gravidae fruges et Bacchi Massicus umor

TESTIMONIA.

130 'ac ... venena' Nonius 243, 28 Servius Aen. IV 245 131
 'faciemque s. l.' Charisius 110 Isidorus orig. I 36, 6 Arusianus p. 259 L.
 132 Probi inst. I 9, 10 134 'flos ad p. t.' Arusianus p. 214 L.
 134 sq. 'animas ... anhelis' Nonius 233, 3 'et olentia ... illo' Aldhel-
 mus l. l. 592 135 cf. Isidorus orig. XVII 7, 8 'et ... anhelis' Pris-
 cianus 792 (94). 1162 P. Arusianus p. 246 L. 136—139 Donatus in
 Ter. Phorm. II 1, 14 137—139 Probus 48, 23 K. 139 schol. Per-
 siii III 74 Servius ge. II 115 141 sq. 'satis ... densisque' schol. Lu-
 venal. XIV 241 141 'satis ... hydri' schol. Lucani IV 550

VARIA LECTIO.

RVNTQ. HERBAS ET NON INNOXIA VERBA = III 283 *addito in mg. B in-*
fra scripta in M: habent ꝥabc, interpretatur Servius. miscueruntque
herbas Nonius 130 C in mg. M ac] et Nonius ac (c in ras.) b
 131 arbor ꝥc FACILEM (L *eras.*) M LAVRO-S M^{la} uro a 133
 hant ꝥabc 134 apprima *Servius* ETLENTIA M 135 anelif ꝥ^h
 136 ditiffima (di *in ras.*) b TERRA M^{RGN} 137 AVRA M turbiduf (b
e corr.) c hermis ꝥ^v 138 certet b b. acta e nec *Donatus*
 139 turiferif b PANCHAIALA M panchalia b1^h arenif c 140 HAEC
 (N *rubr.*) M fpirantif a ignef (f m. ead. in m *corr.*) ꝥ 141 SA-
 LIS Pⁿ imanis ꝥ imanis (i *post. in ras.*) a hidri ꝥb HYDRIS M^N
 142 DENSIS VLRVM (*duabus literis post Q erasis*) M * aitif ꝥ 143
 SED Pybc grauides ꝥ baehi b humor ac

implevere; tenent oleae armentaque laeta.
 hinc bellator equos campo sese arduus infert; 145
 hinc albi, Clitumne, greges et maxima taurus
 victima, saepe tuo perfusi flumine sacro,
 Romanos ad templa deum duxere triumphos.
 hic ver adsidium atque alienis mensibus aestas:
 bis gravidae pecudes, bis pomis utilis arbor. 150
 at rabidae tigres absunt et saeva leonum
 semina, nec miseros fallunt aconita legentis,
 nec rapit immensos orbis per humum, neque tanto
 squameus in spiram tractu se colligit anguis.
 adde tot egregias urbes operumque laborem, 155
 tot congesta manu praeruptis oppida saxis
 fluminaque antiquos super labentia muros.
 an mare quod supra memorem, quodque adluit infra?
 anne lacus tantos? te, Lari maxime, teque,

TESTIMONIA.

146 sq. Probus 48, 29 K. 'maxima t. v.' Aeron ad Hor. carm. IV 2, 53 148 Probi inst. I 7, 3 149 schol. Cruq. Hor. carm. II 6, 17 in ed. Plantiniana a. 1578 152 'nec . . . legentes' Probus 48, 32 K. Servius ecl. IV 24 158 Probus 49, 6 K. 159 sq. Probus 49, 10 K. 'te, Lari . . . marino' Seneca de benef. IV 5 159 'anne . . . maxime' Probi inst. I 4, 22

VARIA LECTIO.

144 INPLEVERE P OLEAE^Q (Q rubr.) M oleae sarmentaque
 ed. Argent. arbustaque Schraderus 145 hunc bellator equos
 BELLATOREQVVS Myac ALBICLITVMQVVS P 146 albi Clitumne] BEL-
 LATOREMNE P 147 VICTIMA-SAEPE M victima saepe, Wagnerus
 fepe flumine (tu in ras.) a 148 AT MP dium b1 149 affi-
 duū ye affiduum (f pr. in ras.) a perpetuum schol. Cruq. estaf
 150 graude ponifⁱ b 151 AD P rabide rapide b TIGRE^S
 M trigref a feua LEONĒSVM M: cf. Lucretius III 741 152
 LEGENTES Mybc 153 IMMENSOS M immenfos abc ORBES Mycb
 HYMO P TANTO MP^γb, Servius lento vel torto proposuit Hey-
 nius, et torto legisse videri Calpurnium XI (Nemes. IV) 40 idem monuit
 154 IRACTV P tracto b INGVIS P 156 preruptif opida ye
 157 SVBTER Mya2bc 158 quoque^d b ALLVIT P^b2 INFRA M
 159 t. antof a lauri maxima^o b

fluctibus et fremitu adsurgens Benace marino? 160
 an memorem portus Lucerinoque addita claustra
 atque indignatum magnis stridoribus aequor,
 Iulia qua ponto longe sonat unda refuso
 Tyrrhenusque fretis immittitur aestus Avernus?
 haec eadem argenti rivos aerisque metalla 165
 ostendit venis atque auro plurima fluxit.
 haec genus acre virum Marsos pubemque Sabellam
 adsuetumque malo Ligurem Volcosque verutos
 extulit, haec Decios Marios magnosque Camillos,
 Scipiadas duros bello et te, maxime Caesar, 170
 qui nunc extremis Asiae iam victor in oris
 inbellem avertis Romanis arcibus Indum.
 salve, magna parens frugum, Saturnia tellus,
 magna virum: tibi res antiquae laudis et artem

TESTIMONIA.

160 Nonius 447, II 161—163 'Lucerino . . . refuso' schol. Hor.
 a. poet. 65 161 Iulius Rufinianus p. 275 R. 165 sq. Nonius 303, 22
 166 'atque a. p. f.' Arusianus p. 231 L. 167—169 Aeron ad Hor.
 carm. I 22, 13 'haec . . . extulit' Probus 49, 15 167 Aeron ad
 Hor. carm. III 5, 8 'haec genus a. v.' Probi inst. I 4, 21 168
 'adsuetumque m. L.' Probi inst. I 17, 3 169 'extulit . . . Marios'
 Nonius 297, 30 169 sq. 'Decios . . . Caesar' Quintilianus IX 3, 24
 170 Iulius Rufinianus p. 244 R. 'Scipiadas d. b.' Nonius 285, 8
 Servius in Aen. I 490 'Scipiadas' Priscianus 582 P. 172 Servius
 ge. III 26 Aen. I 432 II 364 VI 396 Aeron ad Hor. carm. I 12, 53

VARIA LECTIO.

160 FREMITVS P affurgens a2c benace a 161 an] quid
 Iulius Rufinianus abdita γ 163 quo b1 164 Tyrrhenus γ fre-
 tus γ inmittitur abc inmitator (a ut vid. erasa) γ 167 hoc Probi
 inst., Acronis III 5 Med. gentemque Philargyrus? pubemque Probus
 et Acron fa. . bellā a 168 affuetū γc ^ELIGVRVM ^VM ligorem c
 uulcof γ1 uulcof (feo in ras.) a uulcof c VERVLOS P 169 CA-
¹MELLOS (I rubr.) M camillof (i in ras.) a camelof (e corr. in i) b 170
 bello. γ ^{bello}ferro b maxima γ 173 magne c1 tellif ^Vγ 174 anti-
 quo a1 ARTEM P artif (if in ras.) b ARTIS Mγacψ

ingredior sanctos ausus recludere fontis, 175
Aseraetumque caeno Romana per oppida carmen.

Nunc locus arborum ingenis, quae robor a cuique,
quis color, et quae sit rebus natura ferendis.
difficiles primum terrae collesque maligni,
tenuis ubi argilla et dumosis calculus arvis, 180
Palladia gaudent silva vivacis olivae.
indiciost tractu surgens oleaster eodem
plurimus et strati bacis silvestribus agri.
at quae pinguis humus dulcique nigine laeta,
quique frequens herbis et fertilis ubere campus 185
(qualem saepe cava montis couvalle solemus
dispicere: hoc summis liquuntur rupibus amnes

TESTIMONIA.

175 sq. 'siderei vatis referens praecepta Maronis, Qui primus veteres ausus recludere fontes Aseraetum cecinit Romana per oppida carmen' Columella X 434 sqq. 175 Priscianus 776 P. 176 Probus 49, 21 K. Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 527. 539 177 sq. 'nunc . . . color' Nonius 323, 6 177 Probi inst. I 6, 3 179 Nonius 346, 3 'collesque m.' schol. Lucani IX 500 180 Nonius 411, 20 Probi inst. I 14, 4 'tenuis n. a.' Servius ge. I 92 181 Terentianus Maurus 1222 186 sq. 'qualem . . . despiceret' Nonius 288, 21 187 sq. 'liquuntur . . . limum' Servius Aen. IX 31 187 'huc . . . amnes' Nonius 333, 26

VARIA LECTIO.

175 ingredier γ adgredior Priscianus f̄cof γc fantof a aufof c
recl.^{de} re a FONTIS P, Priscianus FONTES Myabc 176 oppida b
177 ingentif γ ingeni. if a ROBORAA P cuiq; in ras. b 178
QVI^S (S m. 2 sup.) P et^u (e corr. in a) b 179 primũ. a MALEGN^I P
180 TENÑVIS (N transf. linea rubra) M: cf. Lachmannus in Lucr.
164 argilla et] argillae Probi inst. dumofuf c1 181 GAVDET
Mac, Terentianus Maurus. Itaque fuerunt, qui ubi . . . gaudet inngerent
182 INDICIO^{EST} M indicio est γbc 183 SLRATI P SIL-
VESRIBVS M 184 ATQVE^A M atq; $\gamma a1$ 186 sepe γ montif (o in ras.) a solemus] VIDEMVS P 187 dispicere γ , Lachmannus in Lucr.
236 post Heinsium DESPICERE MPabc HOC (O m. 2 corr. in V ut vid.) P HVC Myabc liquuntur γbc LIQVNTVR (n m. rec.) M LINQVNTVR P, Nonius liquuntur a 2, I. euntur a 1 montibus Servius Aen. IX 31

felicemque trahunt limum) quique editus austro
 et filicem curvis invisam pascit aratris:
 hic tibi praevalidas olim multoque fluentis 190
 sufficiet Baccho vitis, hic fertilis uvae,
 hic laticis, qualem pateris libanus et auro,
 inflavit cum pinguis ebur Tyrrenus ad aras,
 lancibus et pandis fumantia reddimus exa.
 sin armenta magis studium vitulosque tueri 195
 aut ovium fetum aut urentis culta capellas,
 saltus et saturi petito longinqua Tarenti,
 et qualem infelix amisit Mantua campum
 pascentem niveos herboso flumine cygnos:
 non liquidi gregibus fontes, non gramina derunt; 200
 et quantum longis carpent armenta diebus,

TESTIMONIA.

188 'felicemque t. l.' Servius ge. I 154. 276 189 sq. 'Vergilius
 et quae felicem ferat non improbat vitibus' Plinius nat. hist. XVII 4
 189 Priscianus 655 P. 190 sq. 'hic . . . vitis' Servius ge. II 272
 192 sq. Probus 49, 26 K. 192 'qualem . . . auro' Claudius Sacerdos
 I 112 E. 'pateris . . . auro' Servius in Aen. I 61 193 Iulius Ru-
 finianus 254 R. Aeron ad Hor. carn. I 36, l 'inflavit . . . ebur' de
 gen. nom. 78 H. 194 Diomedes 483 P. 196 Nonius 206, 4 Pris-
 cianus lib. V extr. p. 192 H. 197 sq. Probus 49, 31 197 Philar-
 gyrus ge. IV 335 198 Servius ge. III 13 201 sq. Servius Aen. VII 712

VARIA LECTIO.

188 traunt γ trahit *Servius ge. I 154. 276* obditus *vel* uvidus *Schra-*
derus . . . . austro (austro ut vid. eraso) γ 189 FILICEM *Py*2, *Pris-*
cianus FELICEM *Ma*1b1 pascit (t in ras.) b 190 MULTOSQ. *M*
 FLVENTES *My*c fluent. f b 191 SVFFICITET *P* bacco γ bacho b
 uitel γ b 192 hiuc *Probus* LATICES *M* 193 pinguef γ
 thurrenuf γ tyrrenuf (r *supraser. in ras.*) a tyrrenuf c auraf γ 194
^{N D.}
 PANDIS *Py*abc, *Philargyrus*, *Diomedes* PATVLIS (D *rubr.*) *M* 'pandis.
 aut patulis aut extorum pondere incurvatis' *Servius: cf. Aen. VII 115*
 196 OVIVM FETVM *P* OVIVM FETVS *Ma* ψ , *Nonius*, *Priscianus* ouiu foetuf
 γ bc fetuf ouium χ aut (t in ras.) b VRENTES *My*ⁿ rentef b 197 SA-
^V
 TVRI *P*, *Probus*, *Philargyrus*, *Servius* SATYRI *M: cf. Lachmannus*
^A
Lucr. 327 fatiri γ TARENTI *M* ta. renti b 198 QVALIM *P* 199
^E
 eicnof γ 1 200 DERVNT *Pa*1 DERVNT *Mb* defunt γ a2c

exigua tantum gelidus ros nocte reponet.
 nigra fere et presso pinguis sub vomere terra,
 et quoi putre solum (namque hoc imitatur arando),
 optima frumentis: non ullo ex aequore cernes 205
 plura domum tardis decedere plaustra iuvenis.
 aut unde iratus silvam devexit arator
 et nemora evertit multos ignava per annos,
 antiquasque domos avium cum stirpibus imis
 eruit: illae altum nidis petiere relictis, 210
 at rudis enituit impulso vomere campus.
 nam ieiuna quidem elivosi glareae ruris
 vix humilis apibus casias roremque ministrat;
 et tofus scaber et nigris exessa chelydris
 creta negant alios aeque serpentibus agros 215
 dulcem ferre cibum et curvas praebere latebras.
 quae tenuem exhalat nebulam fumosque volucris,

TESTIMONIA.

202 Servius in Aen. I 306 204 Columella de r. r. II 2, 4 Donatus in Ter. Andr. IV 4, 56 Servius Aen. VII 746 Philargyrus in ge. II 263 'et cui p. s.' Probi inst. I 6, 3 schol. Stat. Theb. IV 241 'namque . . . arando' Columella de r. r. V 4, 3 209 'antiquasque d. a.' Nonius 425, 31 213 Nonius 421, 4 217 'nec pulla qualem habet Campania ubique optima vitibus, aut quae tenuis exhalat nebulas, nec rubrica multis laudata' Plinius nat. hist. XVII 4, 3

VARIA LECTIO.

202 GELIDIS *P* REPO^VNI^M *Mb1c1* 203 ferae *b* fe. re *a* & *m.* 2
add. a expeffo *γ* SVBMOV^MERE *M* SVOMERE *P* fubnuomere (uom
in ras.) *b* 204 QVI *P* CVI *Myabc* IMITATVR *M* imitantur *z* imita-
 mur, imitatur, imitantur *Servii Aen.* VII 746 *codd.* 205 quore *γ*
 208 E. 1 (E e corr.) *γ* NEMORA VERTIT *P* fignava *b1* 210 EX^rUIT *b*
 ILLE ALTVM *M* ille altum *γ* ILLE FALVVM *P* 211 AVT *M* IN
 PVLSO *M* impulso *b* vomere] SVB VOMERE *P*: cf. 203 campof *c*
Hinc nova in pagina sequuntur v. 294 sqq. γ 212 IEIVNA (*prior* 1
rasura cvanit) *P* ieiuna (*ie in ras.*) *b* galea *a* 1, galea *a* 2 213 VM-
 LIS *M* humilef *b* caffiaf *c1* 214 EXESA *Mc* exefa (*a in ras.*) *b*
 215 *Hiic redit R* 216 cibũ *suprascr. c* & *suprascr. b* furvas
Schraderus: cf. ge. III 544 217 EXALAT *Mb* EXHALANT *P* VO-
 LVRES *Mbc* LVCORIS *R*

et bibit umorem et, cum volt, ex se ipsa remittit,
 quaeque suo semper viridi se gramine vestit,
 nec scabie et salsa laedit robigine ferrum: 220
 illa tibi laetis intextet vitibus ulmos,
 illa ferax oleost, illam experiere colendo
 et facilem pecori et patientem vomeris unci.
 talem dives arat Capua et vicina Vesaevo
 ora iugo et vacuis Clanius non aequos Acerris. 225

Nunc quo quamque modo possis cognoscere dicam.
 rara sit an supra morem si densa requires
 (altera frumentis quoniam favet, altera Baccho,
 densa magis Cereri, rarissima quaeque Lyaeo)
 ante locum capies oculis alteque iubebis 230
 in solido puteum demitti omnemque repones
 rusus humum et pedibus summas aequabis harenas.

TESTIMONIA.

222 'illa f. oleo est' Nonius 500, 23 Arusianus p. 230 L. 223 'et patientem v. u.' Arusianus p. 254 L. 'patientem v. u.' Priscianus 1123 224 sq. Probus 50, 19 K. 'talem . . . iugo' Gellius VI 20 'et vicina . . . iugo' Servius Aen. VII 740 225 'et vacuis . . . Acerris' Servius in Aen. I 479 'Clanius' gloss. Petri p. 11 226 Nonius 275, 29 230 'ante . . . oculis' Servius in Aen. I 396 Nonius 253, 8 Donatus in Ter. hecyr. IV 1, 22

VARIA LECTIO.

218 humorem *c* uolt *b* VVLT *MRc* ipsa] TPSA *P* 219 fno. uiridi femp *c* uiridif *z*, Faber gramne *c1* 220 SCABIAE *R* SCABIAE *M* et] ^{AV} ET *M* rubigine *c* 221 INTEXIT *Pyc* VITIBVS (1 *pr. m. aut. add.*) *R* 222 oleost *ex Arusiani cod. vestigiis Lindemannus* OLEO EST *PR Nonius* OLEAE EST *Mb* oleae, om. cst, *c* ILLA ^M *M* illam. *b* 224 ERAT *Mb* EET *M* VESAEVO *M* uefaebo *b* uefeno *c* Vesevo *Servius, Philargyrus, Probus, Gellius* VESAEVO *PR* 225 'ora; et hoc emendavit ipse, quia Nolam posuerat. Nam postea offensus a Nolanis, qui eidem aquam negaverant, ora pro Nola posuit.' Philargyrus: cf. Gellius VI 20 *Servius Aen. VII 740* AEQVVS ^A *PRc* EQVOS ^V (O *erasa*) *M* equaf *b* ACERNIS (*X erasa*) *M* 226 NONC *P* QVOCVMQVE *R* POSSES *R* DICA *M* 227 SIL *P* morē *suprascr. c* REQVIRAS *Rc* RELQVIRES ^A *M* 228 bacho *b* 230 ALTAE *M* 231 dimitti *b1* 232 RVRSVS *MRbc* ARENAS *P*

si derunt, rarum pecorique et vitibus almis
 aptius uber erit; sin in sua posse negabunt
 ire loca et scrobibus superabit terra repletis, 235
 spissus ager: glaebas cunctantis crassaque terga
 expecta et validis terram proscinde iuveneis.
 salsa autem tellus et quae perhibetur amara,
 frugibus infelix (ea nec mansuescit arando,
 nec Baccho genus aut pomis sua nomina servat) 240
 tale dabit specimen: tu spisso vimine quallos
 colaque prelorum fumosis deripe tectis;
 huc ager ille malus dulcesque a fontibus undae
 ad plenum calcentur: aqua eluetabitur omnis
 scilicet et grandes ibunt per vimina guttae; 245
 at sapor indicium faciet manifestus, et ora
 tristia temptantum sensu torquetur amaror.

233 sq. 'pecori . . . erit' Servius Aen. VII 262 234—236 'sin . . .
 ager' Nonius 392, 9 236 sq. 'glaebas . . . expecta' Servius Aen. VI
 211 238—240 Columella de r. r. III 1, 9 239 'ea . . . arando'
 schol. Hor. earm. I 18, 2 in ed. Plant. 'mansuescit a.' schol. Hor.
 epist. II 1, 46 241 'tu . . . qualos' Probus de nom. 32 E. 242
 'colaque p.' Entychius II 8 243 sq. 'huc . . . calcentur' Arusianus
 p. 234. 244 L. 243 'ager ille m.' Probi inst. I 4, 12 246 sq. Gel-
 lius I 21 'et ora . . . amaro' Macrobius Sat. VI 1, 47 247 schol.
 Stat. Theb. V 392

VARIA LECTIO.

E

233 DERVNT (c m. rec. sup.) R DERVNT Mb deerunt c 235 fu-
 peravit c1, Nonii exempl. 236 GLEBAS MRc CUNCTANTES Mbc
 crassa (f in ras) b 237 Exerce b (cf. 356) EXERCITE R ET
 sup. M 239 HARANDO P 240 bacho c decus Schraderus 241
 QUALOS Mbc 242 COLLA (L alterum m. 2 in ras.) P PRELORVM
 M plorum c diripe b1 243 huic Arusianus 244 a] in Arusianus
 244 244 CALCENTVRAQVAE in ras. R calcentur Arusianus 244
 ELVCTABITVR M 245 ilicet Schraderus 246 AD PR FACIT
 R FACIET MANIFESTVS · ET ORA M, Gellius et Macrobius ut vide-
 tur. faciet, manifestus et ora Reiskius 247 Trif. tia b Trifitia c1
 temptandum c1 TORQ · BIT M AMAROR Mbc2 AMARO PRe1, Ma-
 crobius conferens Lucr. II 401 'amaror; amaritudo. et est sermo Lu-
 cretii (IV 224), et vera lectio ipsa est. Nam multi amaro legunt, ut sit:
 sensu amaro' Servius. 'plerique omnes . . amaro. Hyginus autem . .

pinguis item quae sit tellus, hoc denique pacto
discimus: haut unquam manibus iactata fatiscit,
set picis in morem ad digitos lentescit habendo. 250

umida maioris herbas alit, ipsaque iusto
lactior. a nimium ne sit mihi fertilis illa
nec se praevalidam primis ostendat aristis!
quae gravis est ipso tacitam se pondere prodit,
quaeque levis. promptum est oculis praediscere nigram, 255
et quisquis color. at sceleratum exquirere frigus
difficilest: piceae tantum taxique nocentes
interdum aut ederae pandunt vestigia nigrae.

His animum adversis terram multo ante memento
excoquere et magnos scrobibus concidere montis, 260

TESTIMONIA.

250 Columella de r. r. II 2, 18 Incertus de verbo 40 E. 8, 5 I. (ed. Macrobii) Servius in ge. I 3 'picis . . . habendo' Incertus de verbo 36 E. (8, 20 I.) 'ad . . . habendo' Priscianus 800 P. 'lentescit h.' Diomedes p. 334 P. 256 sq. 'at . . . difficile est' Nonius 311, 1 258 'aut . . . nigrae' Servius ecl. VII 38

VARIA LECTIO.

in commentariis, quae in Vergilium fecit, confirmat et perseverat, non hoc a Vergilio relictum, sed quod ipse invenerit in libro, qui fuerit ex domo atque ex familia Vergilii . . . amaror. Neque id soli Hygino, sed doctis quibusdam etiam viris complacitum' e. q. s. Gellius 249 HAVD Mbc VNQVAM P. ùquã b 250 SED PRbc DEGITOS R lentescit anonymi de verbo 40 cod., Diomedis Parisinus lentescit testatur Priscianus 251 HUMIDA Pbc MAIORES Mbc 252 LAETIOR M

lentior prop. Wagnerus ha c 253 NEG- M Neu (u in ras.) b 254 PRODET M 255 PRAEDICERE R 256 Et (E corr. ex I vel U) c QVISQVIS COLOR Pe2, quod possis etiam interpretari: quis quis.

quisquis color b2 quif. . . color b1 QVISCUIQ- COLOR (QVIS col. rubr.) M: cf. 177 III 102 quif cui . . color c1 QVISCVI. CIVECOLOR R et quis cuique colos Pierii Medic. et quis cui color Mentel. pr. m. I 'et quisquis color; vera lectio haec est. nam male quidam et quis cuique legunt excludentes at . . . alii colos legunt, ut excluso s fiat synalocpha . . . unde legendum est et quisquis color, quod nec obscuritatem affert nec fidem derogat lectioni.' Servius AD Pb1 et c1 257 DIFFICILE EST MRbc

PICIAE P TAXITQVE P AXIQ- M 258 HAVT M HEDERAE Rb 259 ANIMADVERSIS (M alt. erasa) P ANIMADVERSIS MRbc 260 Excoquere c magno^f b CIRCUMDARE R MONTES MRbc

ante supinatas aquiloni ostendere glaebas,
 quam laetum infodias vitis genus. optima putri
 arva solo: id venti curant gelidaeque pruinæ
 et labefacta movens robustus iugera fossor. 265
 ac siquos haut ulla viros vigilantia fugit,
 ante locum similem exquirunt, ubi prima paretur
 arboribus seges et quo mox digesta feratur,
 mutatam ignorent subito ne semina matrem.
 quàm etiam caeli regionem in cortice signant,
 ut quo quaeque modo steterit, qua parte calores 270
 austrinos tulerit, quae terga obverterit axi,
 restituant: adeo in teneris consuescere multumst.
 collibus an plano melius sit ponere vitem,

TESTIMONIA.

261 Acron ad Hor. carm. III 6, 39 Terentianus Maurus 1117. 1122
 268 Servius ge. II 27 272 'adeo . . . est' Quintilianus I 3, 13 Velius
 Longus p. 2238 Acron ad Hor. carm. III 11, 7

VARIA LECTIO.

261 *Hinc redit* γ ^νopinatas c AQVILONIVS·TENDERE R GLE-
 BAS R c 262 optima γ putrif b 263 ADVA (D *crasa*, R m. 2 *sup.*)
 P foli b GAELIDAE M 264 labefacte b₁ rubuftuf b₁ 265
 AC M AT P γ c AD R haut c₁ ^hAVT M AVT PR b₁ ^haud b₂ laud c₂
 266 PREIMA (I m. 2 *addita*) P 267 SEDES (*corr. m. 2*) P .egefta
 c₁ aegesta c₂ FERANTVR P 268 mutata γ, *Servius ge.* II 27
 fibito c 269 — 272 *om. Menag. pr.* 269 regionem e INCOR-
 TICE *continuat R* 270 st γ QVOD M QVEQVAE P que. que (e
pr̄ius ex corr.) γ STETERINT M ^ACALORES M 271 TVLERINT
 M QVE (A m. 2 *sup.*) P qua *Servius?* obuertet & c₁ 272 INTE-
 NERIS *continuat R* assuescere *Acron* tenerif confuefcere (*nerif*
conf in ras.) b multumst *Velius Longus: cf. Lachmannus Lucr.* 66
 MVLTVMST (e m. *rec. sup.*) R MVLTVM EST MP γ bc 273 plana (a
posterior corr. in o) γ meliuf (m e *corr.*, I *corr. ex u*) γ ui-
 trem γ

quacre prius. si pinguis agros metabere campi,
 densa sere: in denso non segnior ubere Bacchus; 275
 sin tumulis adelive solum collisque supinos,
 indudge ordinibus; nec setius omnis in unguem
 arboribus positis secto via limite quadret,
 ut saepe ingenti bello cum longa cohortis,
 explicuit legio, et campo stetit agmen aperto, 280
 directaeque acies, ac late fluctuat omnis
 aere renidenti tellus, needum horrida miscent
 proelia, sed dubius mediis Mars errat in armis.
 omnia sint paribus numeris dimensa viarum;
 non animum modo uti pascat prospectus inanem, 285
 set quia non aliter vires dabit omnibus aequas

TESTIMONIA.

274 sq. 'si . . . sere' Nonius 137, 15 276 sq. 'sin . . . ordinibus'
 Nonius 326, 9 277 sq. 'nec . . . quadret' Servius ge. II 1 schol. Lu-
 ciani III 487 'in unguem . . . quadret' schol. Hor. serm. I 5, 32
 278 'arboribus p.' Probi inst. I 17, 4 'limite q.' Terentianus Maurus
 1255 280 'explicuit l.' Diomedes p. 369 P. 285 Servius in Aen.
 I 464

VARIA LECTIO.

274—399 *Veronensis fol.* 239 274 QVARE ^E _R QVAE ^{RE} (RE m. 2
^{SI}
sup.) *Pc* PRius *V* PINGVIS *M* fi pingui. *f c* AGOS (R m. 2 *sup.*)
P AGROS *V* agrif (*fuit* agri) γ metabere *V* CAMPOS *P\gamma* 275
bachuf bc 276 SINT TVMVLIS *R* SIN· TVMVLIS (*crasa vel I vel E vel*
^V ^D
T) *V* SIN, THUMILIS *M* ACLIVE *M* COLLES *PRV\gamma bc* Nonius
fupini Nonius 277 SETIVS *MP\gamma* SETius *V* feciuf *c1* ESTIVS *R* om-
^C
 nif in (*if in in ras.*) *b* anguem γ 278 SEPTO *M* secto *Servius*
Via limite quadrET V Post quadret forti interpunctione posita v.
 279—287 unum enuntiatum efficere voluit *Wagnerus* 279 fepae *c1*
Ingenti bello cum longa V COHORT.S *V* COHORTES *Mb1c* ^h *coor-*
tes \gamma 280 legiO *V* BÉLEGIO *P* 281 DirectAE *V* directae χ 282
aERE V renidenti *c1* NEDVM *V* nondũ *b* HORRIDA (HO *in ras.*)
R 283 praelia γ *fe^d \gamma* maf ferrat *c1* ERRAVIT *R* 284 DE-
 MENSA *Mb1* 285 INANĒ· *M* inane χ , quod si meliores libri habent,
praeferrẽm. inanis Britannus cod. apud Burmannum: cf. Aen. I 464
^L ^I
 286 SED *PRV\gamma bc* AËITER (*corr. m. 2*) *P* ALTER *M* VIRIS
Mb1 aquaf *b1*

terra, nec in vacuum poterunt extendere rami.

Forsitam et scrobibus quae sint fastigia quaeras:
 ausim vel tenui vitem committere sulco. 290
 altior ac penitus terrae defigitur arbor,
 aesculus in primis, quae quantum vertice ad auras
 aetherias, tantum radice in Tartara tendit.
 ergo non hiemes illam, non flabra neque imbres
 convellunt: immota manet, multosque nepotes,
 multa virum volvens durando saecula vincit. 295
 tum fortis late ramos et brachia pandens
 huc illuc media ipsa ingentem sustinet umbram.

TESTIMONIA.

288 Servius in Aen. I 58. 438 II 758 Nonius 302, 9. 463, 29 289
 Servius in ge. II 24 Aen. I 425 VII 175 Priscianus 868 P. 'tenui'
 schol. Veron. 77, 18 291 'aesculus' schol. Veron. 77, 32 291 sq.
 'si Vergilio quidem credimus, aesculus quantum corpore eminent tantum
 radice descendit' Plinius nat. hist. XVI 31, 127 293 — 295 Nonius
 525, 25 293 'ergo . . . illam' Probi inst. I 10, 4 295 Servius Aen.
 XI 160 296 sq. Donatus in Ter. Phorm. I 2, 56 297 'huc . . . susti-
 net' Probi inst. I 9, 3 'ingentem s. u.' Servius ge. I 191

VARIA LECTIO.

287 NEQ. *MVbc* neque γ POTERINT (*corr. m. 2*) *P* potuerunt
 γ 1 SE EXTENDERE *Mybc* SE EXTENDERE *V* 288 FORSITAM *R*
 FORSITAN *MRTVbc* FASTIQVEIA *P* 289 AVSim vel TENVIVITeM *V*
 vel] l. . . c 290 ALTERIOR *R* altior γ 1, altiuf γ 2 c at c2
 Altior ac PENitus *V* PAENITVS *M* 291 sq. quantum . . . tendit ==
Aen. IV 445 sq. 291 iN *V* oras aptius iudicat Laclmannus in *Lucr.*
 167: cf. *Aen.* VI 579 292 aetherius taNTVM *V* RADICEM *MP*
 tartara tendit *V* 293 hiemes illam non *V* nec γ Hinc nora
pag. sequuntur 53—211 in γ 294 CONvellUNT *V* Conuellent *b* in-
 mo. ta *b* immota *c* MANeNT *M* nepotes] PERANNOSVyc, testatur
 Nonius: cf. *ge.* IV 208 295 MVltu viRVM *V* vivendo ut apud *Lu-*
cretium I 202 III 948 testatur *Servius Aen.* XI 160 296 tam *Vossius*:
errat Wagnerus, qui enumerando hic voculam tum inservire putat,
immo tempus significatur: tum cum durando consenuit. TVm fortis
 LATE *V* FORTES *Pyc* bachia *b* brachia *c* pandens γ , elegantius
 propter v. 292: cf. *Aen.* VI 282 TENDENS *MPRbc* TENDIT ut vid., IT
 correcto in ENS, in *mg.*: TENDENS *V* 297 INGENTem *V*

Neve tibi ad solem vergant vineta cadentem,
 neve inter vitis corylum sere, neve flagella
 summa pete aut summa defringe ex arbore plantas 300
 (tantus amor terrae) neu ferro laede retunso
 semina, neve olea silvestris insere truncos:
 nam saepe incautis pastoribus excidit ignis,
 qui furtim pingui primum sub cortice tectus
 robora comprehendit, frondesque elapsus in altas 305
 ingentem caelo sonitum dedit; inde secutus
 per ramos victor perque alta cacumina regnat,
 et totum involvit flammis nemus et ruit atram
 ad caelum picea crassus caligine nubem,
 praesertim si tempestas a vertice silvis 310
 incubuit, glomeratque ferens incendia ventus.
 hoc ubi, non a stirpe valent caesaeque reverti

TESTIMONIA.

298 Quintilianus IX 3, 21 Columella de r. r. III 12, 5 'Vergilius
 ad occasus seri damnavit' Plinius nat. hist. XVII 2, 2 'vergant'
 schol. Veron. 77, 33 299 sq. 'neve inter . . . pete' Isidorus orig. II
 21, 23 VI 8, II 290 cf. schol. Veron. 77, 21 'corylum sere' Ma-
 crobius Sat. III 18, 5 'neve flagella' Sergii fragm. 8 E. in Donat.
 7 E. Cledonius 1884 P. 300 Sunt qui huc referant: 'Vergilius e ca-
 cumine inseri vetat' Plinius nat. hist. XVII 14, 24: cf. v. 78 301
 'tantus a. t.' Probi inst. I 6, 9 306 sq. 'inde . . . regnat' Nonius
 522, 12 308 sq. 'et ruit . . . nubem' Nonius 380, 16 'ruit . . .
 nubem' Servius Aen. II 250

VARIA LECTIO.

299 NEV R VITES MV^γbc CORVLVM R naeue b 300 fum-
 maf c platē^{na} γ 301 neu^e γ laeder&uifio γ LAEDERE TVŃSO M
 LAEDERET VNO R LAEDE RETVSO Pbc 302 naeae c olea Wag-
 nerus OLEAS M OLEAE P^Rγbc Servius, quod nescio an ita possit de-
 fendī, ut genetivus habeatur, suppleatur autem ablativus oliva. SIL-
 VESTRES Pc INSERET^rTRVNCOS (T pr. linea rubra transf., T post.
 col. rubro) M 303 iam Heinsius ignef γ1 304 FVRHM P FÖR-
 TEM M 305 comprehendit γc comprehendit (omprendit in ras.) b ELAB-
 SVS PR INALTAS continat R IN ALTVS P IN ALTÖS M 306
 caelum γ1 307 TER et TERQVE P perque] atque Nonius 308
 ATRAM (T addita fortasse m. 1) P 309 AT M 311 INCENDIA (NDI
 in ras.) R 312 'hoc ubi: subaudi contigerit' Servius 'hoc ubi; qui-
 dam distinguunt: hoc ubi non' Philargyrus. In M non distinguitur
 ante valent. a in ras. b

possunt atque ima similes revirescere terra.
infelix superat foliis oleaster amaris.

Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor 315
tellurem borea rigidam spirante moveri.
rura gelu tum claudit hiemps, nec semine iacto
concretum patitur radicem adfigere terrae.
optima vinetis satio, cum vere rubenti
candida venit avis longis invisae colubris, 320
prima vel autumnii sub frigora, cum rapidus Sol
nondum hiemem contingit equis, iam praeterit aestas.
ver adeo frondi nemorum, ver utile silvis;
vere tument terrae et genitalia semina poseunt.
tum pater omnipotens fecundis imbribus aether 325

TESTIMONIA.

314 'foliis o. a.' de gen. nom. 90 H. 316 Nonius 380, 21 317
'rura . . . hiems' Servius ge. I 44 Aeron Hor. carm. I 4, 10 320 Ser-
vius Aen. IV 254 V 695 321 sq. 'cum rapidus . . . aestas' Servius in
Aen. I 42 323 Iulius Rufinianus 231 R. 324 Augustinus contra
Inl. IV 38 'vere t. t.' Aeron ad Hor. carm. I 4, 10 325—327 Lac-
tantius de falsa relig. I 5 325 sq. 'tum . . . descendit' Isidorus orig.
VIII 11, 70 Augustinus de consensu evang. I 31 de civ. dei IV 10 schol.
Lucani VIII 447 (om. 'fecundis i. a.')

VARIA LECTIO.

313 ADQVE R IAM P REVIBESCERE P TERRA·S M terra.
(m, ut vid. erasa) γ 315 TANTARVDENS P PERSVDEAT AVCTOR
(corr. m. rec.) R PERSVADIT ACANTHO P 316 REGIDAM P: rige-
dam? MOVERI PR, Nonius MOVERE Mybc: cf. ad ecl. VI 85. spi-
rante movere non magis ferri potest quam sub rege fuere Aen. VIII 324
et mente dedere IX 292 317 TVNC MR, Servius ge. I 44 NEO P
semina iacta Reiskius 318 concretum terrae pro concreta terra
dictum: cf. III 78 concretum . . . gelu intellegit Hildebrandus ad Appul.
met. T. I p. 455 CONCRETVM M CONCRETAM P R ybc, Servius, Clau-
dianus ut vid. 319 Optima b VINETIS (N aut in rasura aut erasa)
R facio γ 320 COLOBRIS P colobrif b 321 frigore b frigore c1
CVR A M rapidof γ 322 contigit γ contigit e continget b1
323 FRONDI E M uer (r e corr.) γ Veri b1 324 TVMENT TERRAE·
M, Asper tument, terrae genitivo Donatus teste Servio PASCUNT M
325 TVNC R AETER M a&er γ

coniugis in gremium laetae descendit, et omnis
 magnus alit magno commixtus corpore fetus.
 avia tum resonant avibus virgulta canoris,
 et Venerem certis repetunt armenta diebus;
 parturit almus ager, zephyrique tepentibus auris 330
 laxant arva sinus; superat tener omnibus umor:
 inque novos soles audent se germina tuto
 credere, nec metuit surgentis pampinus austros
 aut actum caelo magnis aquilonibus imbrem,
 sed trudit gemmas et frondes explicat omnis. 335
 non alios prima crescentis origine mundi
 inluxisse dies aliumve habuisse tenorem
 crediderim: ver illud erat, ver magnus agebat
 orbis, et hibernis parcebant flatibus euri.
 cum primae lucem pecudes haussere, virumque 340
 terrea progenies duris caput extulit arvis,

TESTIMONIA.

326 'coningis... descendit' Servius Aen. VIII 43 IV 638 ecl. VII 60
 327 Asper 112, 25 328 Aeron ad Hor. carm. I 23, 2 330 'parturit
 a. a.' Servius ecl. III 56 335 Nonius 299, 28 336-338 'non alios
 ... crediderim' Priscianus 1150 338 'ver illud erat' Probi inst. I 6, 2
 341 Lactantius inst. II 10

VARIA LECTIO.

326 LETAE *P* laete γ late *c* OMNES *Myc* 327 commixto^v *b* com-
 mixtus *c* permixtos *Lactantius in ed. Bip.* fo&uf *c* 328 TVNC *R*
 330 almus *in ras. b* ZEPHYRISQ *M* zephyrique γ TREMENTI-
 BVS *PRyc* AVSTRIS (ST *ut videtur crasae*) *P* 331 TENOR *P*
 humor *bc* 332 germina 'in manuscripto' *Fabricii, Regius Martini.*
 'Celsus ait germina reliquisse Virgilium.... unde male quidam gramina
 legunt.' *Philargyrus.* GRAMINA *MRyc* GRAMINE *P* 333 SVRGENTES
Mc pampino^v γ autro^f *c* 334 iactu^l *b* 335 et (*t in ras.*) *b*
 frondis *Nonii exemplaria* OMNES *Myc* 336 ALIAS *P* nascentis
Bentleius ad Manil. II 428 337 Illuxiffe (*l pr. in ras.*) *b* 338 AGLE-
 BAT *M* 339 HIBERNI *M* FATIB. *M* 340 prime *c* primum γ *b*
 HAUSERE VIRVMQ. *Myc* aufere uirumq. *c* HAUSSERE VTRVMQVE *P*
 RE:VI
 HAUSERVMOVE (*sup. m. 2*) *R* 341 terrea *Servius, Philargyrus, Lac-*
tantius: Bentleius ad Hor. epod. II 18 FERREA M FERREA PRyc
 CAPVD *P*

immissaeque ferae silvis et sidera caelo.
 nec res hunc tenerae possent perferre laborem,
 si non tanta quies iret frigusque caloremque
 inter, et exciperet caeli indulgentia terras. 345

Quod superest, quaecumque premes virgulta per agros,
 sparge fimo pingui, et multa memor occulte terra,
 aut lapidem bibulum aut squalentis infode conchas:
 inter enim labentur aquae, tenuisque subibit
 halitus, atque animos tollent sata. iamque reperti, 350
 qui saxo super atque ingentis pondere testae
 urgerent: hoc effusos munimen ad imbres,
 hoc, ubi hiulca siti findit canis aestiper arva.

Seminibus positis superest diducere terram
 saepius ad capita et duros iactare bidentis, 355

TESTIMONIA.

344 sq. Nonius 326, 11 'si . . . inter' Nonius 200, 3 'frigusque
 c. i.' idem 310, 32 346 sq. Nonius 148, 22 346 Nonius 365, 24
 348 Columella de r. r. III 15, 4 350—353 'iamque . . . arva' Colu-
 mella de r. r. III 15, 4 351 sq. 'qui . . . urgerent' Nonius 418, 12
 352 'urgerent' schol. Veron. 78, 4 353 cf. schol. Veron. 77, 34 schol.
 Stat. Theb. IV 708 351 sq. Nonius 457, 32

VARIA LECTIO.

342 INMISSAE *Rc* fe. rae γ 343 NES RES, *M* ^C TENERE *MR* ^A
 tenere *c* POSSINT (I fortasse correcte ex E) *M* SVFFERRE *M*
 pferre (p in ras.) *b* 344 CALOREMQ· *MRc2*, testatur Nonius 200, 3
 calorem $\equiv$ $\gamma c1$ caloremq; (emq; in ras.) *b* CALORQVE *P* 'fuit autem prior
 lectio frigusque calorque, ut Plautus . . . aliter hypermetrus versus erit'
Philargyrus: cf. lect. Verg. 2 adn. 345 EXCIPERENT *R* excipere. . . γ
 346 PRAEMES *R* p̄menf *c1* 347 terra. (m erasa) γ 348 SIBV-
 LVM *P*: voluitne fabulum? aut] AVO *P* SAVT *M* fqualentef *c*
 concaf *c* 350 ALITVS *M* ADQVE *R* iā (i in ras.) *b* 351 AD-
 QVE *R* INCENTIS *P* INGENTI *M* ingenti Nonius, Columellae Goes.
 352—377 Veron. fol. 221 352 VRGVERENT *V* $\gamma c1$ & fufos Co-
 lumellae Goes. 353 HVLCA (EVICA m. 1 teste Wagnero) *M* SITI (I
 pr. rubr.) *M* SCINDIT *P* AESTIPER *P* AESTIFER *MR* γbc , Colu-
 mella aestifer *V* 354 DEDVCERE *M* $\gamma b2$ Nonii exempl. DIDVCARE ut
 vid. *V* 355 IVROS *P* bidentif γ BIDENTES *Vc*

aut presso exercere solum sub vomere et ipsa
 flectere luctantis inter vineta iuvencos;
 tum levis calamos et rassae hastilia virgae
 fraxineasque aptare sudes furcasque valentis,
 viribus eniti quarum et contemnere ventos 360
 adsuescant summasque sequi tabulata per ulmos.

Ac dum prima novis adolescit frondibus aetas,
 parcendum teneris, et dum se laetus ad auras
 palmes agit laxis per purum immissus habenis,
 ipsa acie nondum falcis temptanda, sed uncis 365
 carpendae manibus frondes interque legendae.
 inde ubi iam validis amplexae stirpibus ulmos
 exierit, tum stringe comas, tum braccia tonde

TESTIMONIA.

360 Servius ge. II 427 361 'tabulata p. u.' Probus 53, 25
 362—350 'nam ilam veterem opinionem damnavit usus, non esse ferro
 tangendos amniolos malleolos, quod aciem reformident (369). quod
 frustra Vergilius et Saserna, Stolonisque et Catones timuerunt: qui
 non solum in eo errabant, quod primi anni capillamenta seminum in-
 tacta patiebantur, sed et post biennium eum viviradix recidenda erat,
 omnem superficiem amputabant solo tenui iuxta ipsum articulum, ut e
 duro pullularet' Columella de re r. IV 11 363 sq. 'et cum se . . .
 abenis' Nonius 340, 8 365 Probi inst. I 10, 3 368 cf. schol. Ve-
 ron. 78, 5 'tunc stringe e. t. b. tonde' Nonius 403, 3

VARIA LECTIO.

356 PRAESSO *Rc* preffof γ 1 SVBVOMERETIPSA *V* SVBMOVE-
 RET IPSA *M* 357 FLECTERET *M* LVCTANTES *MRc* LVCTANT.S
 (utrum IS an ES fuerit, non liquet) *V* 358 LEVES *Rc* RASAE
MRV γ bc RASSA *P* astitia γ 359 SVDIS *V* ualentef b1 BICORNIS
V—ge. I 264 bicornef in ras. c 360 quorū^a b CONTEMPNERE *Rbc*
 361 faequi γ TABVLVIA *M* 362 dum] DV *R* nobif γ adolefc& γ
 AESTAS *P* ae. taf b 363 cum Nonii exempl. fae γ 364 palmef (e
 corr. ex a ut vid.) γ aget b1c1 INMISSVS *Ryc* IMMISSVM *M*
 HABENTIS *M* 365 ACIE *Ryc*, Probi inst. cod. ACIE (S rubr.) *M* ACIE
 (crasa una lit.) *V* ACIES *P* alii acies, alii acie teste Servio facif b
 falcif nondum c 366 frONDES *V* 367 Validis amplexae stirpibus ul-
 VIRIB.
 MOS *V* amplexae (ample in ras.) b STIRPIB. (suprascr. col. rubro)
M stirpimus γ 1 umof γ 368 Exierit c TVNC *MRc*, Nonius
 STINGE *V* ftrige γ TVNC *MR*, Nonius brachia bc TONDĀE *M*

(ante reformidant ferrum), tum denique dura
exerce imperia et ramos compesce fluentis. 370

Texendae saepes etiam et pecus omne tenendum,
praecipue dum frons tenera imprudensque laborum;
[cui super indignas hiemes solemque potentem
silvestres uri adsidue capraeque sequaces
inludunt, pascuntur oves avidaeque iuvencae.] 375
frigora nec tantum cana concreta pruina
aut gravis incumbens scopulis arenibus aestas,
quantum illi nocuere greges durique venenum

TESTIMONIA.

369 sq. 'tum . . . fluentis' Nonius 295, 8. 303, 28 371 Nonius
412, 7 372 Nonius 486, 10 'frons . . . laborum' Nonius 114, 2
373 cf. schol. Veron. 78, 7 'cui super non digna, dixit, hiemis et
solis mala' Terentianus Maurus 681 'indignas h.' Servius ecl.
VIII 18 374 Servius Aen. II 64 'silvestres u. a.' Macrobius Sat.
VI 4, 23 'capraeque s. inludunt' Servius Aen. V 193 375 'pascun-
tur . . . iuvencae' Nonius 442, 17

VARIA LECTIO.

369 neformidant *c* TVNC *R*, Nonius 295, 8 370 compefce *Wol-*
fensb. Nonii 295, 8 compefce *γb* FLVENTES *MVc* VALENTIS *R:cf.*

359 371 SEPIS *V* saepes etiam *c*, Nonius SAEPES ETIAM. ^{ET} *M*
'alii hic distinguunt, alii separant: texendae fepes, et iam' Servius. SAE-
PES ETIAMET. *PV* SAEPESET-IAM-ET *R* TVENDVM *R* et ut vid. *V*
tenendum testatur Servius 372 PRAECIPVAE *M* praeterea Nonius

cum Nonii exempl. fons *c* frons *γ* 'frons tenera:' (*Vat. Par.* frond
fenera literis fit in rasura positus *Laur.* 45, 14, quem ipse inspexi)
'frondis' (frons *Vat.*) 'vera lectio est (et antiqua' *Vat.*). 'Lucretius:
frondiferasque domos avium. hodie vero et a fronde et, a fronte unus est
nominativus frons' Servius secundum *Vat.* et *Par.*, unde fronds scrip-
tum fuisse colligo. 'frons pro fronde' dictum bis adnotat tribusque
Vergilii et *Varronis* exemplis confirmat Nonius, apud quem num recte
contra librurum et *Vergilii* et Nonii auctoritatem fros (cf. *Charisius*
105 P.) restitui iusserit Lipsius dubitari potest propterea, quod hunc
ipsam nominativi usum in ea voce, cuius teste *Charisio* p. 23 accusa-
tivus tantum et ablativus admitteretur, grammaticus commemoratione
dignum habere potuit. IMPRVDENS *MV* 373—375 scriptis in eorum
locum 376—379 deleri voluisse *Vergilium* suspicatus sum lect. *Verg.* 5

374 SILVESTRIS *V* affidue *b* CAPRAEAE *PVγb* Servii *Par.*
CAPRAEAE *R* CAPRAE *M*, Servii *Aen.* II 64 exempl. cap *c* capre *Ser-*
vii Vat' mina sequacef (mina eras.) *b* 375 QVES *P* auof *γ* 377

SCOPVLS *M* 378 VENENAM *P* (venena?)

dentis et ad morsum signata in stirpe cicatrix.
 non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris 380
 caeditur et veteres ineunt proscenia ludi,
 praemiaque in gentis pagos et compita circum
 Thesidae posuere, atque inter pocula lacti
 mollibus in pratis unctos saluere per utres.
 nec non Ausonii Troia gens missa coloni 385
 versibus incomptis ludunt risuque soluto,
 oraque corticibus sumunt horrenda cavatis,
 et te, Bacche, vocant per carmina laeta, tibi que
 oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.
 hinc omnis largo pubescit vinea fetu, 390
 complentur vallesque cauae saltusque profundi

TESTIMONIA.

379 'et . . . cicatrix' Servius ge. II 196 380—384 Probus 50, 27
 380 sq. 'non aliam . . . caeditur' Diomedes 484 P. Nonius 271, 33
 schol. Stat. Theb. V 259 381 'veteres . . . ludi' Velius Longus 2245
 P. 'ineunt p. l.' Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 572 382—
 384 Aeron ad Hor. carm. III 18, II 382 sq. 'praemia . . . posuere'
 Priscianus 583 P. 382 Nonius 196, 6 384 Cledonius 1918 P.
 Priscianus 905 P. 'unctos . . . utres' Arusianus p. 262 L. inc. de gen.
 nom. 103 H. Servius Aen. III 416 'saluere p. u.' Consentius 2073 P.
 Terentianus Maurus 1256 Diomedes 371 P. 385—389 Probus 51, 20
 386 Arusianus p. 244 L. 387 Nonius 319, 12 Macrobius Sat.
 VI 6, 8 388 sq. 'tibi que . . . pinu' Servius Aen. VI 741 389 Phil-
 argyus ge. III 204 schol. Stat. Theb. IV 692 XI 644 390 Servius
 ecl. VII 49

VARIA LECTIO.

379 ADMORSVM P ADMORSV R b1 A MORSO M amorso Servii ge.
 II 196 Par. Vat. admorfo *γ*b 2c Servius in om. *γ* 380 bacho bc
 ALIS P 381 proscenia *γ*bc 382 QVE om. P in gentis] IN-
 GENTIS MP**γb, Nonius, Aeron ingentef c, Prisciani et Probi exempl.
 INGENIIS R 'ingentes; quidam legunt ingeniis' Philargyrus competa
 c, Prisciani *φ* 383 THESIDE M ADQVE R 384 SALVERE P *γ*1c1,
 Terentiani Mauri cod.: testantur Diomedes Consentius Cledonius Ser-
 vius SALVERE M SALIERE Rbc2, Arusianus; Aeronis, Probi, ano-
 nymi de gen. nom. exempl. 'saliere . . . in quibusdam tamen invenitur
 codicibus etiam saluere scriptum' Priscianus 385 troiam b1 missa]
 orsa Probus 386 INCONPTES (incompteis?) P 387 orrenda *γ* 388
 et] sed Probus bache bc per] p sup. c carmena *γ*1 389 Ofcylla
 c RINV P 390 OMNES P 391 complentur *γ***

et quocumque deus circum caput egit honestum,
 ergo rite suum Baccho dicemus honorem
 carminibus patriis, lancesque et liba feremus,
 et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram, 395
 pinguique in veribus torrebimus exta columnis.

Est etiam ille labor curandis vitibus alter,
 cui numquam exhausti satis est: namque omne quodannis
 terque quaterque solum scindendum glaebaque versis
 aeternum frangenda bidentibus, omne levandum 400
 fronde nemus. redit agricolis labor actus in orbem,
 atque in se sua per vestigia volvitur annus.
 ac iam olim, seras posuit cum vinea frondes,
 frigidus et silvis aquilo decussit honorem,
 iam tum acer curas venientem extendit in annum 405
 rusticus, et curvo Saturni dente relictam
 persequitur vitem attendens fingitque putando.

TESTIMONIA.

392 Columella de r. r. III 21, 4 schol. Hor. serm. I 2, 84 394
 'lances . . . feremus' Diomedes 483 P. 395 Macrobius Sat. III 5, 8
 Servius Aen. IX 627 'et . . . stabit' Probi inst. I 8, 7 396 Charisius
 238 Servius Aen. XI 65 'in . . . columnis' Philargyrus ge. II
 299 400 sq. 'omne levandum prodimus' Nonius 337, 2 401 'redit
 . . . orbem' Nonius 384, 27 402 Servius in Aen. I 234. 269 V 46 Isi-
 dorus orig. V 36, 1 'in se . . . annus' gloss. Barth. adv. XXXVII
 5 403—406 'ac iam olim . . . rusticus' Priscianus 1018 P. 403
 Aleimus 2123 P. 404 Nonius 320, 4 schol. Hor. epod. XI 6 405
 sq. 'iam . . . rusticus' Nonius 241, 18 406 sq. 'et curvo . . . putando'
 Nonius 462, 5 407 Nonius 308, 20 'finxitque p.' Nonius 369, 19

VARIA LECTIO.

392 deof ^vγ 393 bacho *bc* 394 patrif ⁱγ LATRIS *P* feramuf *b1*
 395 ductif ^vγ cornu. *b* flabit (it *in ras.*) *b* aras *Macrobius*
 396 Pingua *c* VERRIB· *M* COTVRNIS *P* 398 exaufti ⁱγ EXHAUSTIS
Mc1 exaufti (ti *in ras.*) *b* qđannif (an *in ras.*, et *corr.* ex o) ^hγ QVOTAN-
 NIS *Mc*, (t *in ras.*) *b* 399 SCINDEDVM *R* gleba ^hγc 400 DIBEN-
 TIBVS *P* 401 fronde nemus] prodimus *Nonius*, qui fortasse frode
 nemus *legit* ac. tuf ^v*bc* 402 ADQVE *R* tuoluitur *c* 403 seras]
 SVA *R* ..pofuit *c* POSSINT *M* 405 EXTENDET *M* extendit *test.* *Pris-*
cianus 406 Rofticuf *c* AGRICOLA *R*: cf. 445. 513 curuo (o *in ras.*) *b*
 407 VILEM *P* adtondenf *bc* FRIGIT *M* finxit *Nonius* 369, 19

primus humum fodito, primus devecta cremato
 sarmenta, et vallos primus sub tecta referto;
 postremus melito. bis vitibus ingruit umbra, 410
 his segetem densis obducunt sentibus herbae;
 durus uterque labor: laudato ingentia rura,
 exiguum colito. nec non etiam aspera rusci
 vimina per silvam et ripis fluvialis harundo
 caeditur, incultique exerceat cura salicti. 415
 iam vinctae vites, iam falcem arbusta reponunt,
 iam canit effectos extremus vinitor antes:
 sollicitanda tamen tellus pulvisque movendus,
 et iam maturis metuendus Iuppiter uvis.

TESTIMONIA.

409 'primus vallos . . . referto' Servius Aen. IX 146 410 'postre-
 mus m.' Probi inst. I 7, 4 'bis . . . umbra' Servius eel. II 70 412
 sq. 'modum agri inprinis servandum antiqui putavere, quippe ita cen-
 sebant, satius esse minus serere et melius arare, qua in sententia et
 Vergilium fuisse video' Plinius nat. hist. XVIII 6, 7 'laudato . . .
 colito' Columella de r. r. I 3. 9 412 'laudato i. r.' Nonius 335, 6
 414 'ripis f. a.' Servius Aen. VIII 33 416 'iam f. a. r.' Servius
 ge. I 251 417 Nonius 30, 6 'antes effectos' Probus 53, 28 'an-
 tres' (sic) thes. nov. lat. in A. Mai auct. class. VIII 51

VARIA LECTIO.

408 FVDITO P fondito γ1 cremato *in ras.* b 409 primus val-
 los Servius Aen. IX 146 primū^f b 410 postremas Probi inst. VITI-
 BVS (VITI aut erasum aut *in ras.*) R 411 INDVCUNT P haerbae γ
 413 COLOITO P ASPERE^A Maspera (f *in ras.*) b ruf. ci (c *in*
ras.) γ RVSTI PR rufei (c e corr.) b FRVSCI M^T 414 RVPES (ri-
 peis?) P 415 CAEDITVS P 416 VICTAE P VICTAE M uinctae (e
in ras.) b reponunt^v b 417 EFFECTOS PRγc1, Probus, Nonii
 Wolf. et Leid. EFFECTOS (V rubr.) M effectof^v b esse. tof e2 'iam
 canit effectos extremos.' (extremos effectus, corr. effectas Par.) 'melius
 est effectus' (corr. effectas Par.) 'legere quam effectos,' (effectus Par.)
 'ut quidam legunt' Servius secundum Vat. et Par. EXTREMVS
 MPRb1, Nonii exempl. extremof γb2c, H. Keilius philol. II 166
 vinitor γ1 419 E. etiam c MATVRES (matureis?) P iuppiter c
 VIS (V m. rec. sup.) R

Contra non ullast oleis cultura: neque illae 420
 procurvam expectant falcem rastrosque tenacis,
 cum semel haeserunt arvis aurasque tulerunt;
 ipsa satis tellus, cum dente recluditur mico,
 sufficit unorem et gravidas, cum vomere, fruges.
 hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam. 425

Poma quoque, ut primum truncos sensere valentis
 et viris habuere suas, ad sidera raptim
 vi propria nituntur opisquē haut indiga nostrae.
 nec minus interea fetu nemus omne gravescit,
 sanguineisque inculta rubent aviaria bacis. 430
 tondentur cytisi, taedas silva alta ministrat,
 pascunturque igues nocturni et lumina fundunt.
 et dubitant homines serere atque impendere curam? 433

TESTIMONIA.

420 'contra ... cultura' Priscianus 994 P. Probi inst. I 11, 2 424 Servius Aen. V 22 'sufficit u.' schol. Lucani IV 676 425 Diomedes p. 450 P. Priscianus 796, 797, 827 P. 'et ... olivam' Servius Aen. XI 660 'olivam': cf. Probus 52, 13 K. 430 'inculta ... bacis' Isidorus orig. XIV 8, 32

VARIA LECTIO.

420 NON VLLA EST Mc, Prisciani ω NON NVLLA EST R Prisciani φ non ulla est γ non. ulla ē b nulla est Probi inst. 'non ulla, i. e. nulla, alii nonnulla legunt, hoc est aliqua' Servius OLLETS P ille c 421 PROCURVAM P EXPECTANT R falcē superser. c. RASTROQVEP TENACES MRybc 422 haeserunt (u in ras.) b AVRAS (V ead. manu ut vid. add.) P AVRVS M^A .uraf c ÄTVLERVT M tulerunt^u c 424 VMOREM (H rubr.) M humorem c ETGRAVIDAS (TGRAV in ras.) R quotemere, ut vid., γ 1, cū nomere γ 2 cum foenere Reiskius, Schraderus cum vomere interpretantur Servius et Urbanus cum vomere, (sc. recluditur) Vossius 425 placidam Diomedis codd. NVTRITOR Ryc, Prisciani ω, testantur Servius et Diomedes. nutritor (o in ras.) b NVTRITVR MP, Prisciani Sang. Lugd. Car., ubi etiam in lemmate 'nutritur pro nutrit' legitur 426 VNCOS P TRVNCVS Mb1 GALENFES M ualentef c 427 VIRES MRy2c uiref (cf in ras.) b HABVERI P raptim (a in ras.) b 428 Vi (i in ras.) b OPES, om. QVE, R HAVD Pγ hau^d in ras. b INDICA P indig. a c 430 AVERIA P albiaria (Hb eras.) γ aviaria (aui in ras.) b 431 ct 432 ordine inverso R 431 CYTHISI Pbc TAESDAS M 432 pascuntur quo? et] AC R ad c1 at fundi γ in mg. 433 om. M, non interpretatur Servius: habent PRybc ferereatq; (eatq; in ras.) b IMPENDERE Rc

quid maiora sequar? salices humilesque genistae
aut illae pecori frondem aut pastoribus umbram 435
sufficiunt saepemque satis et pabula melli.
et invat undantem buxo spectare Cytorum
Naryciaeque picis lucos, invat arva videre
non rastris, hominum non ulli obnoxia curae.
ipsae Caucaseo steriles in vertice silvae, 440
quas annosi curi adsidue franguntque feruntque,
dant alios aliae fetus, dant utile lignum
navigiis pinus, domibus cedrumque cupressosque.
hinc radios trivere rotis, hinc tympana plaustris
agricolae, et pandas ratibus posuere carinas. 445
viminibus salices, fecundae frondibus ulmi,

TESTIMONIA.

437 Probus 52, 16 Priscianus 1077 P. 438 'Naryciaeque p. l.'
Probus 52, 19 'Asia picem Idaeam maxime probat, Graecia Piericam,
Vergilius Naryciam' Plinius nat. hist. XIV 20, 25 'iuvat a. v.'
Probi inst. I 17, 6 438 sq. 'iuvat arva . . . curae' Gellius VI 17
Priscianus 1133 P. 441 Nonius 233, 28 443 'domibus e. c.' Priscianus 744
444 'hinc . . . rotis' Velius Longus 2234 P.

VARIA LECTIO.

434 QUID (" col. rubro, quo signo indicari videtur aliquid excidisse)
M MATORA P sequor Schraderus salices . . . melli per paren-
thesin interposita videntur Wagnero HVMLIS M GENESTAE
MPc 435 ILLE M ILLE PR 'illae . . . multi autem et tiliae' legunt Ser-
vius VMBRAS Ryc ut ge. IV 146 Aen. XII 207: sed cf. ge. II 58.
297 436 METELLI M 437 undantē (und in ras.) b buxo. b
Cytoron Probus cyturum γ1 cytorū (cy in ras.) b citorum c 438 Na-
ryciae γ 439 RASTRIS HOMINVM. M ullis hominum Priscianus NON
VILIOR NOXIA (suprascr. col. rubro) M non. ulli (u eras.) γ non ulli
(ulli in ras.) b 440 IPSE M ipse γ CAUCASEO Pγb CAUCASIO MR
VERTICA · E M 441 ADSIDVAE R TADSIDVE M affidue bc 442
alio γ fetof γ 443 PINOS MRγ2b cypreffof b CYPRESSO^s (S m.
2 sup.) Pγ CYPARESSOS Rc2: voluitue cedrum cyparessosque? que
in ras. b, erasa c 444 tri. uere γ rotif superscr. c tymphana γbc
RAVSTRIS P 445 rinalγ 446 'viminibus falices fecundae. legitur et
fecundae frondibus ulmi' Servius VIMINIB · SALICES FECVNDAE · M
FRONTIB · M VLMIS P

at myrtus validis hastilibus et bona bello
 cornus, Ituraeos taxi torquentur in arcus.
 nec tiliae leves aut torno rasile buxum
 non formam accipiunt ferroque cavantur acuto. 450
 nec non et torrentem undam levis innatat alnus
 missa Pado; nec non et apes examina condunt
 corticibusque cavis viliosaeque ilicis alvo.
 quid memorandum aeque Baccheia dona tulerunt?
 Bacchus et ad culpam causas dedit; ille furentis 455
 Centauros leto domuit, Rhoecumque Pholumque
 et magno Hylaeum Lapithis craterem minantem.
 O fortunatos nimium, sua si bona noriunt,

TESTIMONIA.

447 'at . . . hastilibus' Servius Aen. III 22 417 sq. 'et bona b. c.' Nonius 462, 29 Servius Aen. III 22 'bona b. c.' Isidorus orig. XVII 7, 16 448 'Ityreos . . . arcus' Nonius 413, 22 Isidorus orig. XVII 7, 40 Arusianus p. 241 L. schol. Lucani VII 230 'Ityraei' Probus 52, 21 K. 449 'et torno r. b.' Nonius 194, 22 Cledonius 1896 P. Servius Aen. IX 619 XII 764 451 sq. 'nec non . . . m. P.' Asper 114, 26 'levis . . . Pado' Arusianus p. 247 L. Porphyrio ad Hor. carm. I 35, 7 451 'torrentem . . . alnus' Arusianus p. 235 L. 455—457 Acron ad Hor. carm. I 18, 8 455 'Bacchus . . . dedit' Donatus in Ter. adelph. III 4, 24 Servius ge. II 397 456 'Virgilius domui ait' Cledonius 1917 P. 457 Acron ad Hor. carm. II 12, 5 458 sqq. cf. Macrobius Sat. V, 16, 5

VARIA LECTIO.

447 ^TAD ^TM AD ^TPR ^lhaftubuf ^lγ ^lBELLAO ^M 448 ^lITVRAEOS ^lPy ^lProbus, ^lschol. ^lLucani ^lTYRAEOS ^R ^lITYREOS ^{Mc}, ^lServii ^lVal., ^lNonii, ^lArusiani, ^lIsidori ^lexempl. ^litireof (itir in ras.) ^b ^lTOR-
 QVENTVS ^P ^lTORQVENTVR ^M 449 aut] et ^lNonius, ^lCledonius,
 450 ferro ^qc 451 ^RTORQVENTEM ^M 452 ^AEXA ^AGMINE ^M 453
^{cl}cortibus ^γ ^vcauf ^c ^li. ^llicef (e corr. in i) ^γ ^lALVO ^{MP}γc, ^lServius
^laluo (o in ras.) ^b ^lALVEO ^R 454 ^lAEQ. ^M ^{aei}aequae ^γ 'alii legunt et
 quae' ^lServius ^lBACCHAEIA ^M ^lbacha. (eras. e) ^γ ^lbachaia ^b 455
^{ll}BACCVS (II rubr.) ^M ^lBachuf ^b 456 ^lCENTAVRVS ^R ^lLAËTO ^Mγc
^lDOMOIT ^P ^lRHECVM ^P ^lRHOETUM ^{MRbc}: cf. ^lBentleius ^lad ^lHor.
^lcarm. II 19, 23 ^lroetum ^γ ^lPOLVM ^{MP}γbc1 457 ^lhyleum ^{γc} ^hlapitif
^{γc} 458 ^lSVASIBEBONA (BE vel BI erasa) ^M ^lfuabonafi ^γ

agricolas! quibus ipsa procul discordibus armis
 fundit humo facilem victum iustissima tellus. 460
 si non ingentem foribus domus alta superbis
 mane salutantum totis vomit aedibus undam,
 nec varios inhiant pulchra testudine postes,
 inclusasque auro vestes Ephyreiaque aera,
 alba neque Assyrio fucatur lana veneno, 465
 nec casia liquidi corrumpitur usus olivi:
 at secura quies et nescia fallere vita,
 dives opum variarum, at latis otia fundis
 (speluncae vivique lacus et frigida tempe
 mugitusque bouum mollesque sub arbore somni) 470
 non absunt; illic saltus ac lustra ferarum,

TESTIMONIA.

461 — 463 Macrobius Sat. VI 2, 4 461 sq. schol. Hor. epod.
 II 7 462 Macrobius Sat. VI 4, 3 schol. Stat. Theb. I 146 463
 Arusianus p. 234 L. 464 schol. Stat. Theb. IV 59 'Ephyrea aera'
 Probus 52, 22 K. 465 Servius Aen. IV 137 schol. Hor. sat. I 2, 83
 466 schol. Persii II 64 467—472 Macrobius Sat. VI 2, 4 467
 Arusianus p. 248 L. Acron ad Hor. carm. III 1, 20 468 'dives opum'
 appendix ad Probi art. m. 30 E. 'dives o. v.' Priscianus 1124 P.
 Servius Aen. IV 263 469 Asper 114, 26 Acron ad Hor. carm. I 21, 9
 'tempe' Probus 52, 24 K. 470 'mollesque ... somni' Nonius
 347, 8 471 Nonius 333, 7 'silvas et lustra f.' Acron ad Hor.
 carm. III 3 42

VARIA LECTIO.

459 . . . . ipfa c 461 supernif γ1 462 uomat χ, *Macrobii* VI
 2, 4 *Paris.*, schol. *Hor.* EDIEBVS R 463 ni *Arusiani Ambros.* hi
eiusdem Gu. pulchra c uaria *Arusiani codd.* potef γ 464 IN-
 CLVSAS PR IN::LVSAS M in. l. ufas (m. l. inclaufas) γ lulufaf c Illufaf
 (l *pr. in ras.*) b 'illusas . . . male autem quidam inclusas legunt.' *Ser-*
uius ephyria γ1 ephyrea (a *in ras.*) b ephirea c ephyrea *Probus*
 aera (e *ex corr.*, fort *ex u*) γ 465 NEC R, schol. *Hor.* affirio c
 fucatur c1 466 nec] et schol. *Persii* CASIAE P CASSIA M ca. fia. b
 CONRVMPITVR P 467 AD Rγ1 AD^T M VITAM PRe, *Cantabr.*
Macrobii vitã. b VITA Mγ, *Servius*, *Macrobii* ω, *Acron*, *Arusianus*
 468 at (t *in ras.*) b AC R ad γ1, at γ2 lectif γ1 laetis χ letif *Ma-*
crobii Med. 469 ET Mc, *Asper*, *Acron* &, *corr. in at*, γ AT P at
 (t *in ras.*) b AD R 470 bouum c1 471 illi^c b filvas et lustra
Acron ac] et *Cantabr. Macrobii* l. utra γ luftra (uf *in ras.*) b

et patiens operum exiguoque adsueta iuventus
sacra deum sanctique patres; extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit.

Me vero primum dulces ante omnia musae, 475
quarum sacra fero ingenti percussus amore,
accipiant, caelique vias et sidera monstrent,
defectus solis varios lunaeque labores;
unde tremor terris, qua vi maria alta tumescant
obicibus ruptis rursusque in se ipsa residunt, 480
quid tantum Oceano properent se tingere soles
hiberni, vel quae tardis mora noctibus opstet.
sin has ne possim naturae accedere partis
frigidus optiterit circum praecordia sanguis:
rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes, 485
flumina amem silvasque inglorius. o ubi campi

TESTIMONIA.

472 Nonius 433, 17 Donatus in Ter. Andr. I 1, 48 Priscianus 1173 P. 475—477 'me . . . accipiant' Acron ad Hor. carm. III 4, 20
475 Claudius Sacerdos I 73 E. 'dulces musae' dial. de orat. 13
478 Macrobius comm. somn. Scip. I 15, 12 Probus 52, 25 K. 'defectus s. v.' Servius Aen. IV 390 479 sq. 'qua vi . . . ruptis' Gellius IV 17 'maria . . . residunt' Beda de temp. ratione 29 479 'unde t. t.' Terentianus Maurus 1194 481 sq. Probus 53, 7 K. Augustinus de ord. II 31 483 sq. Probus 53, 12 K. 483 Priscianus 1171 P. Claudius Sacerdos I 74 E. Probi inst. I 103 486 'flumina . . . inglorius' Probi inst. I 7, 5 486—488 'o ubi . . . Taygeta' Nonius 78, 25

VARIA LECTIO.

472 at *Donatus* operis *Nonius* EXIGVOQVE *MPRb*, *Macro-*
bii ω paruoque γc, *Servii Val. Par.*, *Nonius*, *Donatus*, *Priscianus*,
Cantabr. Macrobiū 473 SANCRA M 474 Iustitia. b excident b1
476 PERCVSSVS M percussus (f *pr. eras.*) γ percussus *Acronis cod.*
percussus bc 477 monstrant c1 478 solis (so *in ras.*) b lune (lu *in*
ras.) c 480 RVRSVS (Q- m. 2 sup.) R rurſūq; b refidunt b 481 sq.
= Aen. I 745 sq. 482 optit& γ OBSTET *MPRbc* 483 ^haf γ ne]
non *Claudius Sacerdos* NATVRAS M has naturae non possim *Pris-*
cianus acquirere *Claudius Sacerdos* partif γtbc PARTES MR PA-
TRIS P 484 optiterit γ OBSTITERIT *MPRb* obtiterit c PRAECOR-
DAA P 485 RIGIDI R 486 AMEN M o ubi ψ, *Nonius* DŌUBI M ōbi
γc UBI PR campi] *Tempe conl. Claudiano de bell. Get.* 181 *Marklandus*

Spercheosque et virginibus baechata Lacaenis
 Taugeta, o qui me gelidis convallibus Haemi
 sistat, et iugenti ramorum protegat umbra!
 felix, qui potuit rerum cognoscere caussas, 490
 atque metus omnis et inexorabile fatum
 subiecit pedibus strepitumque Acherontis avari.
 fortunatus et ille, deos qui novit agrestis,
 Panaque Silvanumque senem nymphasque sorores.
 illum non populi fascēs, non purpura regum 495
 flexit et infidos agitans discordia fratres
 aut coniurato descendens Dacus ab Histro,
 non res Romanae perituraque regna, neque ille
 aut doluit miserans inopem aut invidit habenti.
 quos rami fructus, quos ipsa voluntia rura 500
 sponte tulere sua, carpsit, nec ferrea iura

TESTIMONIA.

487 cf. Probus 53, 16 Priscianus 587 P. 490. 493 (om. 491 sq.)
 Diomedes p. 411 P. 490 Augustinus de civ. dei VII 9 Maximus
 Vict. de carm. her. 6 schol. Persii III 66 491 sq. 'metus . . . avari'
 Servius ge. I 416 495—498 'illum . . . regna,' om. 497, Iulius Rufinia-
 nus de schem. dian. 267 R. 495 sq. 'illum . . . flexit' Nonius 312, 15
 497 Priscianus 926 P. Acron ad Hor. carm. I 35. 9 III 6, 14
 500 sq. 'quos rami . . . carpit' Macrobius Sat. VI 1, 65

VARIA LECTIO.

V

ad Stat. silv. V 3. 209 487 SPERCHEOS M SPERCHEVS P_{b1} SPERCHIVS
 R, Nonii exempl.: testatur Priscianus Sperchios Probus Supercheuf γ1
 S. perchiuf γ2 Spchynf (γ in ras.) c bachata b laceniif γ 488 TAVGETA
 P TAYGETA M_{γbc} TAHYGETA R qui γ gaelidif γ gelidi susp.
 Heinsius CONVALLIB. M CONVALLIMVS P INVALLIBVS R_{γb}: cf.
 485 . . . nuallibuf c1 inuallibuf c2 490 CAVSAS P_{Rγc} 491 ADQVE
 R omnef b1 & superscr. b INELVCTABLE R: cf. Aen. VIII 334
 TVNA
 FACTVM R 492 acerontif c 493 FORTVS (sup. m. rec.) R
 QVIDQVIT M AGRESTES M 494 nimphaf c 495 facef γ . . . non
 b perpuraura γ1 . . . purpura γ2 496 FLEXIT (IT in ras.) R
 INFIDOS ('rubr.) M DICORDIA (S m. 2 sup.) R 497 et Acron
 I 35 d_eiscedenf b hystro b 498 periture c1 499 inopē sup_rscr. γ
 habēndi (d corr. in t) γ 501 add. in mg. γ tulere (ule in ras.)
 E
 γ CARPSIT (P m. rec. add.) R carpit Macrobii libri FERRA M

insanumque forum aut populi tabularia vidit.
 sollicitant alii remis freta caeca, runtque
 in ferrum, penetrant aulas et limina regum;
 hic petit excidiis urbem miserisque penatis, 505
 ut gemma hibat et Sarrano dormiat ostro;
 condit opes alius defossoque incubat auro;
 hic stupet attonitus rostris; hunc plausus hiantem
 per cuneos geminatus enim plebisque patrumque
 corripuit; gaudent perfusi sanguine fratrum, 510
 exilioque domos et dulcia limina mutant
 atque alio patriam quaerunt sub sole iacentem.
 agricola incurvo terram dimovit aratro:
 hic anni labor, hinc patriam parvosque penates
 sustinet, hinc armenta boum meritosque iuuenos. 515
 nec requies, quin aut pomis exuberet annus
 aut fetu pecorum aut Cerealis mergite culmi,

TESTIMONIA.

506 Probus 53, 21 K. schol. Iuven. X 38 Macrobius Sat. VI 1, 40
 'gemma b.' Arusianus p. 217 L. 'et . . . ostro' Arusianus p. 222 L. 508
 sq. 'hunc plausus . . . patrumque' Nonius 318, 30 510 sq. 'gaudent
 . . . mutant' Macrobius Sat. VI 2, 15 512 Porphyrio ad Hor. carm.
 II 16, 18

VARIA LECTIO.

502 INSANVMVE R 503 ramif b1 504 In ferrũ (nferrũ in ras.)
 b 505 PENATES MRbcy (cf in ras.) 506 SARRANO R_c, Servius,
 Probus, Macrobiũ exempl. SAERRANO P SERRANO Mb ferrano γ, schol.
 Iuven. ferano Arusiani cod. İNDORMIAT M 507 aliof γ defeffo
 γ1c1 508 H. ic b HIC M PLAVSSVS M PLAVSVS PRγbc
 509 geminatus (ge in ras.) b 510 corripit, hi Marklandus ad Stat.
 silv. III 2, 61 511 limina (li in ras.) b 512 QVAERVNT PATRIAM P,
 Porphyrio: cf. 532 sole] LOSE P 513 AGRICVLA M dimovit]
 MOLITVS M: cf. I 494 514 hic anni Marklandus ad Statii silv. I 2,
 145 hinc anni, at hi^c. . . anni γ hinc ani c HINC ANNI MPRb, Servius
 hicⁿ patriam c PENATES M, probat Marklandus l. l. cf. Aen. VIII
 543 NEPOTES PRγbc 515 hinc (i in ras.) b .rũta c 516
 ER
 EXVBET (corr. ead. m. ut vid.) P exuberet c 517 fo&u^e c ° CERIA-
 LIS M1Pγ1b1 CAEREALIS R

proventuque oneret sulcos atque horrea vincat.
 venit hiemps: teritur Siconia baca trapetis,
 glande sues lacti redeunt, dant arbuta silvae; 520
 et varios ponit fetus autumnus, et alte
 mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
 interea dulces pendent circum oscula nati,
 casta pudicitiam servat domus, ubera vaccae
 lactea demittunt, pinguesque in gramine lacto 525
 inter se adversis lactantur cornibus haedi.
 ipse dies agitat festos fususque per herbam,
 ignis ubi in medio et socii cratera coronant,
 te libans, Leneae, vocat, pecorisque magistris
 velocis iaculi certamina ponit in ulmo, 530
 corporaque agræsti nudant praedura palaestrae.
 haec olim veteres vitam coluere Sabini,

TESTIMONIA.

519—522 Rufinianus de schem. lex. 229 R 519 'teritur ... tra-
 petis' Probus 54, 1 520 'glande ... redeunt' Nonius 310, 31
 'dant a. s.' Priscianus 640 522 'apricis ... saxis' Cassiodorus de or-
 thogr. 2295 P. 524 'casta ... domus' Nonius 267, 5. 440, 5 Acron
 ad Hor. carm. IV 5. 21 530 Donatus in Ter. adelph. II 2, 4 531
 schol. Stat. Theb. VI 827 532 sq. 'haec ... frater' schol. Persii I 73

VARIA LECTIO.

518 fulcos] cellas *Schraderus* ADQVE R AVT (*punct. rubr.*) M
 horrea vincat (rea vincat *in ras.*) b 519 SIVONIA R SICVNIA P
 SYCIONIA M ficynia bc ⁱ ficynia γ BAËCA M bacca γ TRPETIS
 (P *m. recentiss. sup.*) R 520 fuel (ef *in ras.*) b redeunt lacti Ru-
 finianus ARSVTA P ARBVSTA P arbuta, *in mg.*: at ardua filu:, γ
 an. ümf b 521 ALTAE Rγ alt. e b 522 MILIS P mittif γ APRICIS
 (*supraser. col. rubro*) M 523 pendant *ut vid. c1* 524 fervet ^E
 nis *edd.* 525 DMITTVNT M in gramine (*in gr in ras.*) b 526 ^h aedi
 γ 527 FVSVS (V *alt. in ras.*) R fufol γ 528 IMMEDIO P INGENIO
 M 529 LIBAS M liba ^f (*in mg.*: at libanf) γ libant c1 LENEAE P^A
 LENEAE (A *sup. rubr.*) M lenee (e *postr. in ras.*) b VOCANT P MA-
 GESTRIS P 531 nudañ (ñ *in ras.*) b nudat *supraser. c* PËRDVRA
 M PALAESTRA P, Servius PALESTRA Rγb 532 NANC M hoc *schol.*
Persii oles *schol. Persii* VITAMVETERES P: cf. 512

hanc Remus et frater, sic fortis Etruria crevit
 scilicet et rerum facta est pulcherrima Roma,
 septemque una sibi muro circumdedit arces. 535
 ante etiam sceptrum Dictaei regis et ante
 impia quam caesis gens est epulata iuvenis,
 aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat;
 necdum etiam audierant inflari classica, necdum
 impositos duris crepitare incudibus enses. 540

Sed nos immensum spatium confecimus aequor,
 et iam tempus equom fumantia solvere colla.

TESTIMONIA.

531 sq. Acron ad Hor. carm. saec. 7 535 'septem arces' schol. Veron. 78, 9 536 Donati ars III 5, 2 Diomedes 440 P. Pompeius p. 459 L. 'Dictaeo regi' Probus 54, 3 K. 'Dictaeus' schol. Veron. 78, 11 537 Suetonius Dom. 9 'impious' schol. Veron. 78, 11 538 'aureus Saturnus' schol. Veron. 78, 13 541 sq. Quintilianus VIII 6, 45 541 Quintilianus IX 3, 20 542 Charisius 246 Diomedes 457 P. Pompeius p. 476 L. Claudius Sacerdos I 151 Donati ars III 6, 2 Beda de tropis 383 C.

VARIA LECTIO.

533 FORTES *M* AETRURIA *M* 534 est rerum facta et *Acron*.
 FACTV EST *MRγ* FACIA ET *P* 535—III 12 *Veron. fol. 222*
 535: cf. *Aen.* VI 784 535 circumdedit arces *V* 536 antea *γc*
 S
 CEPTRVM (*S m. 2 sup.*) *P* DICTAET *P* dicta^{ei} *γ* REGIS (*E m. 2 add.*)
P regif & in ras. *γ* Dictaeo regi *Probus*. De hoc versu in *V* sola
 haec legi potuerunt: ANTE ET 537 QVAM *V* CAESIS *V* IST *P*
 .epulata *b* est epulata iuvenis *V* 538 AV— (*ceteris omnibus evanidis*) *V* TERNIS *P* tr. if *c* 539 NECDVM — *V* INLARI *P* inflari.
γ infla. ri *c* 540 INPOSITOS *Pyc* INPOSITIS (*O rubr.*) *M* DVROS
 (*I rubr.*) *M* . durif *b* CREPETARE *P* Crepitare incudibus enses
V 541 IMMENSVM *Mybe* Immensum SPATIUM confecimus aequor *V*
 confecimu. *cl* 542 TEMPUS *V* EQVOM *P* AEQVVM *R* EQVVM *Mybc*
equum V equum *Charisii et Claudii cod.* FVMANTIA *Myb2* *Charisius, Diomedes cum ceteris grammaticis: cf. Aen.* XII 338 *ge.* III 515
 FVMANTIA *V* SPVMANTIA *PRb1: cf. Aen.* IV 135 *V* 817 VI 882 XI 770
 XII 372. 651. solvere colla *V*

P̄ VERGILI MARONIS // GEORGICON LIB. II EXPL. // INCIPIT LIB. III
 FELICITER M̄ GEORGICON // LIB. II // GEORGICON LIB. III P̄ VERGILI
 MARONIS // GEORGICON LIBER .II. // EXPLIC INCIP LIBER .III. R p̄ UER
 GILI MARONIS GEORGICON LIBER II EXPLC INCIP LIBER III FELICIT̄ γ PV
 BLII VIRGILII MARONIS GEORGICĀ LIBER .II. INCIPIT PFATIO LIBRI .III. c

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N
LIBER TERTIVS

Te quoque, magna Pales, et te memorande canemus
 pastor ab Amphryso, vos, silvae amnesque Lycae.
 cetera quae vacuas tenuissent carmine mentes,
 omnia iam volgata: quis aut Eurysthea durum
 aut inlaudati nescit Busiridis aras? 5
 quoi non dictus Hylas puer et Latonia Delos

TESTIMONIA.

1 sq. Probus 54, 5 K. 1 Isidorus orig. XVII 3, 19 'te . . .
 Pales' schol. Veron. 78, 15 Probi inst. I 4, 3. 6, 2 2 schol. Ve-
 ron. 78, 28 3 Servius ecl. VI 41 'vacuas' schol. Veron. 79, 1
 4 sq. 'quis . . . aras' Gellius II 6 Macrobius Sat. IV 7, 5 Pro-
 bus 54, 23 K. schol. Stat. Achill. I 189 Theb. VI 311 5 Nonius
 335, 8 Servius Aen. VII 11 'inlaudati' Macrobius Sat III 5, 9 6
 Probus 51, 29 K. Marius Victorinus p. 96. Marius Plotius 259. 265 Atil-
 ius Fortunatianus 317. 349 G. Terentianus Maurus 2780 'Hylas . . .
 Latonia Delos' schol. Veron. 79, 8 K.

VARIA LECTIO.

1 — 21 *F* 1 — 12 *V* fol. 222, b 1 ma^gna *c* memo-
 rand. e b 2 ab *in ras.* c AMPHYSSO *R* AMFRESO *M* amphryo γ
 AMPHYSSOS *P* amphrifo (if *in ras.*) b MANES (corr. MA *in AM*) *P*
 lycei γε 3 QVE *P* VACVA (*S m. ant. sup.*) *F* CARMINE *P*
et V ut vid. CARMINA *M* Ryb *Servii Vat. Par.* CARMIN. (*ultima litera in*
ras. posita utrum E an A sit, non liq.) *F* 'carmina; legitur et carmine,
ut puto, rectius' Philargyrus mentif b 4 IM (*A m. ant. sup.*)
F uolgata γb VVLGATA *FMRVc* EURYSTEA *Mc* eurystia γ ERYSS-
 THEA *V* 5 INLAVDATIS *P* NESCELL *P* BVSIRIS (*DI m. ant. sup.*)
F b..firidif c1 ARCE^AS *M* 6 QVOI (*Q et O eras.*) *F* CVI *MPRVγbc*
 LATONEA *P* DELVOS *P*

Hippodameque umeroque Pelops insignis eburno,
acer equis? temptanda viast, qua me quoque possim
tollere humo victorque virum volitare per ora.
primus ego in patriam mecum, modo vitæ supersit, 10
Aonio rediens deducam vertice musas;
primus Idumaeas referam tibi, Mantua, palmas,
et viridi in campo templum de marmore ponam
propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Mincius et tenera praetexit harundine ripas. 15
in medio mihi Caesar erit templumque tenebit:
illi victor ego et Tyrio conspectus in ostro

TESTIMONIA.

7 sq. 'umero . . . acer' Cassiodorus de or. T. II p. 564^a ed. Ven.
7 'umeroque P. i. e.' Charisius 56 Servius Aen. VI 603 'umerique
P.' schol. Veron. 79, 15 8 sq. 'qua . . . humo' Servius Aen. IV 255
8 'acer equis' Charisius 63 10—12 Probus 55, 12 K. 10 Gel-
lius I 22 11 'Aonio v.' schol. Veron. 79, 29 12 schol. Lucani III
216 'primus I.' schol. Veron. 79, 25 'Idumaeas' Probus 33, 20
13 sq. 'et . . . aquam' Nonius 367, 49 Arusianus p. 255 L. 'templum
. . . aquam' Donatus in Ter. adolph. II 1, 15. IV 2, 37 13 'templum
. . . ponam' Nonius 368, 6 14 sq. 'ubi . . . Mincius' Probus 55, 25 K.
16 'in medio . . . erit' Probus 72, 7 K. 17 Nonius 418, 21 de gen.
nom. 90 H. Servius Aen. III 439 schol. Hor. epod. XVI 11

VARIA LECTIO.

7 HIPPODAME M HIPPODAM R humero bc uneri schol. Veron.
PELOBS F, item V ut vid. INsignis (IN in ras.) b eburn. c1
eburno in ras. γ EBVNI P: ut in archetypo codicis P et schol. Veron.
videatur fuisse: umerique Pelops insignis eburni 8 VIAST V ut vid.
VIAEST FMPRγbc quoque possim (que possim in ras.) γ POSSEM
P POSS . . V 9 HVMO m.2 sup. F, in ras. c uolitare per ora] are
pora in ras. γ 10 PRIMVS (ras. inter V et S) F in patriam mecum
modo vitA SVPERSIT V uita supersit (ta supsit in ras.) γ 11 .ONIO
F AONio V reDIENS F DIDVCAM ut vid. V Vertice musas V
12 IDVMEAS Pe1 IDYMEAS F, schol. Veron. IDYMAEAS Vb IDYMEAS
M idymaeaf (a e corr.) γ idimeaf c2 'Idumaei gens est Syriac. Quidam
Idumaeas palmas ab Iduma quae est urbs Lydiae palmarum ferax, dic-
tas volunt.' Philargyrus. referam TIBI Mantua V 13 et] .TF
14 propTER F timidif b 15 minCIVS (sed ut ne C quidem plane
apparet) F ARVNDINE Fγc 16 in medio F TEBIT (NE m. ant.
sup.) F 17 ILLIC R illi victOR F et om. c, Nonius, de gen.
nom. TRIO M auro Servius Aen. III 439

centum quadriugos agitabo ad flumina currus.
 cuncta mihi Alpheum linquens lucosque Molorchii
 cursibus et crudo decernet Graecia caestu. 20
 ipse caput tonsae foliis ornatus olivae
 dona feram. iam nunc sollempnis ducere pompas
 ad delubra iuvat caesosque videre iuvenos
 vel scaena ut versis discedat frontibus utque
 purpurea intexti tollant aulaea Britanni. 25
 in foribus pugnam ex auro solidoque elephanto
 Gangaridum faciam victorisque arma Quirini,
 atque hic mudantem bello magnamque fluentem
 Nilum ac navali surgentis aere columnas.
 addam urbes Asiae domitas pulsumque Niphaten 30
 fidentemque fuga Parthum versisque sagittis

TESTIMONIA.

18 'centum q.' Marius Victorinus 2472 P. 19 sq. Probus 56, 1
 K. 25 Probus 56, 22 K. Nonius 537, 16 26 Servius in Aen. I 505
 27 'victorisque a. Q.' Servius in Aen. I 292 27. 30. 32. (om. 28.
 29. 31) Probus 56, 27 K. 28 sq. 'magnamque f. N.' Iulius Rufinianus
 de schem. lex. 261 R. 31 'fidentemque f. P.' Arusianus p. 230 L.
 schol. Lucani VIII 373. 381

VARIA LECTIO.

18 centum^N F QVADRIIVOS P 19 euncta^N F ALPHAEVM P
 LIQVENS M PVBES P: cf. I 343 MOLORCI P 20 curSIBVS F
 DVRO R ('crudo caestu; duro' Servius) DECERNIT MPR; in F utrum
 Ean I sit ante T, non liquet. decer.& e1 decertet c2^A CESTV (A m. ant.)
 F ceftu γc 21 ipSE F IPSAE M TONSE (A m. ant.) F 22 SOL-
 LEMNES R SOLLEMIS (N m. rec.) P follempniif c 24 SCENAVT M
 caena ut γ SCAEN-AVT R 25 TOLLENT Pc2 tollunt Probi exempl.
 AVLEA Pc Nonius BRITTANNI R britanni γ 26 SODLIDOQVE-
 LEPANTHO P 27 GANEARIDVM M faciam] VICTAM P uictoref
 γ1 28 sq. non legisse videtur Probus, interpretantur Servius et Phi-
 largyrus: cf. Aen. VIII 711 hic sup. c HVIC P 29 ET R hac γ
 NAVILI Rⁿ auali χ NAVALIS P nauali. b SVRGVENTIS R furgen-
 tet e, (f prior m.2 in ampla ras.) γ 30 ADDAMVR-BES (sed eiusmodi
 vitia non amplius enotabo) R niphatē γ nifhaten c NIPHANTE R
 NAVATEM M Niphatem Probi exempl. 31 non legisse videtur Probus:
 interpretatur Servius 31 FIDENTEM (Q. sup.) R partum^h c

et duo rapta manu diverso ex hoste tropaea
 bisque triumphatas utroque ab litore gentes.
 stabunt et Parii lapides, spirantia signa,
 Assaraci proles demissaeque ab Iove gentis 35
 nomina Trosque parens et Troiae Cynthus auctor.
 invidia infelix furias amnemque severum
 Coeuti metuet tortosque Ixionis anguis
 immanemque rotam et non exsuperabile saxum.
 interea dryadum silvas saltusque sequamur 40
 intactos, tua, Maecenas, hant mollia iussa.
 te sine nil altum mens incohat: en age segnis
 rumpe moras; vocat ingenti clamore Cithaeron
 Taugetique canes domitrixque Epidaurus equorum,

TESTIMONIA.

32 sq. Aeron ad Hor. carm. I 35, 32 34—36 Probus 57, 13 K.
 34 Aeron ad Hor. carm. I 19, 6 35 sq. 'dimissaque . . . nomina' Nonius 286, 21 37 sq. Probus 57, 26 K. 'invidia . . . metuet' Nonius 390, 18 37 'furias . . . severum' Servius Aen. X 612 40 sq. 'interea . . . intactos' Probus 58, 14 K. 41 'tua . . . iussa' Nonius 317, 1 42 'te . . . incohat' Priscianus 999 Nonius 237, 17 'en age s.' Probi inst. I 7, l. 9, 6 42 sq. 'en . . . moras.' Nonius 33, 20. 386, 32 43 sq. 'vocat . . . equorum' Probus 58, 17 K. 44 schol. Stat. Theb. IV 123 'domitrixque E. e.' Servius Aen. IX 177

VARIA LECTIO.

32 ofte γc tropaea (ae in ras.) b tropheaca c 33 a b gentil c1
 34 Stabant γ PARTI P RARI R lapides (ras. super p) γ lapidif c
 PIRANTIA P 35 prolif b1 dimiffae c1 dimissa Nonius IQVE P
 GENTIS (I corr. ex E) R GENTES Pc1 gentil (i in ras.) b. 36 TROIA
 P cynthyuf γ 37—39 om. Mead. un. 38 Cociti b METVENS
 P: voluitne metues, an curis secundis versus 37—39 in schedis poetae
 additi erant sententia nondum absoluta? metuet (uet in ras.) b
 torque γ tortofq: (f in ras.) c exionif γ 1 ixionif (f in ras.) b au-
 gues bc ORBES R ex IV 484 axes Marklandus anguis Servius et Probus
 39 immanem γbc EXPERABILE M exuperabile γ 40 driadum
 c 41 HAVD MPbc aut (t corr. in d) γ aut Nonii exempl. 42 NIHL
 P NIHL (c m. 2 add.) R INCHOAT Rybc en age: cf. Lachman-
 nus Lucr. 164 eia age Probi inst. 19, 6 ut Aen. IV 569 AGE M SEG-
 NES R γ 2b 43 RVMPERE M VACAT M CITHERO M citherou
 bc 44 TAVGETI P Ta. g&i γ TAYGETI MRbc canif c

et vox adsensu nemorum ingeminata remugit. 45
 mox tamen ardentis accingar dicere pugnas
 Caesaris et nomen fama tot ferre per annos,
 Tithoni prima quot abest ab origine Caesar.

Seu quis Olympiacae miratus praemia palmae
 pascet equos seu quis fortis ad aratra iuencos, 50
 corpora praecipue matrum legat. optima torvae
 forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix,
 et erurum tenuis a mento palearia pendent;
 tum longo nullus lateri modus; omnia magna,
 pes etiam; et camuris hirtae sub cornibus aures. 55

TESTIMONIA.

46—48 Probus 58, 27 K. 47 sq. Rufinianus de schem. lex. 233 R. 49 sq. 'seu... equos' Nonius 317, 22 51 sq. 'optima... caput' Nonius 411, 11 'optima... bovis' Acron ad Hor. carm. III 5, 44 52 'cui turpe c.' Servius ge. IV 395 schol. Hor. epod. V 19 'cui p. c.' Servius in Aen. I 419 'plurima c.' Servius ge. I 187 53 Servius Aen. III 427 Priscianus p. 982. 999. 1101. 1173. 1197. 1203 Nonius 377, 30 Pompeius p. 405 L. 'erurum... pendent' Cleonius 1935 Alcuinus 2140 P. Pompeius p. 394 L. 'erurum tenuis' Claudius Sacerdos I 8 E. Probi inst. I 12, 2 Arusianus p. 263 L. Diomedes 404 P. Servius Aen. X 210 54 'tunc... modus.' Nonius 339, 2 Atilius Fortunatianus p. 337 G. 55 'et... aures.' Nonius 30, 9 'camuris... aures' Macrobius

VARIA LECTIO.

45 affensu (f pr. in ras.) b 46 ARDENTES *My* 2c 'ardentis pugnas legendum est: nam male quidam ardentis Caesaris accipiunt' Servius accingar γ 47 'Caesaris: hic distingue, ut Aeneadas significasse videatur, quia una Actiaca pugna Octaviani Caesaris fuit' Philargyrus. Nulla distinctio per totum versum in *M* Caefaris et nomen et famam Rufinianus Ruhnkenii C. et famam et nomen Stephanus et Capperonnerius 48 THETONI *P* Tythoni (γ in ras.) b

QVOD *M* QVOD *PRy* 1b1 49 quif. (f in ras.) γ OLYMPIACAE *P* pugnae Nonius 50 PASCIT *MRybc* Nonii exempl.: cf. I 155. 188.

219. 227. 424. 428. 438. 446. 454. 459 II 233. 274. 346. III 73 SE ^v *M* QVIS ET FORTIS *P* 51 PRAECIPVAE *My* OPTVMA *P*, Nonius

OPTIMA *MRybc*, Acron torua. (a corr. in ae) γ toruae c 52 BOVS *M* 53 pale. aria (eras. a) γ 54 tunc Nonius 55 Pefetiam (efetiam

in ras.) b ET-IAM *R* CAMURIS *M* camirif γ cam. rif c1 camerif c2: testatur Nonius camyrif (a et γ in ras.) b camuris Macrobius, Servius, Philargyrus: cf. Pauli Festus p. 43 *M*. hyrte γ hyrte c

nec mihi displiceat maculis insignis et albo,
aut iuga detractans interdumque aspera cornu
et faciem tauro propior, quaeque ardua tota
et gradiens ima verrit vestigia cauda.
aetas Lucinam iustosque pati hymenaeos 60
desinit ante decem, post quattuor incipit annos;
cetera nec feturae habilis nec fortis aratris.
interea, superat gregibus dum laeta iuventas,
solve mares; mitte in Venerem pecuaria primus,
atque aliam ex alia generando suffice prolem. 65
optima quaeque dies miseris mortalibus aevi
prima fugit: subeunt morbi tristicque senectus
et labor, et durae rapit inclementia mortis.
semper erunt, quarum mutari corpora mallis:

TESTIMONIA.

Sat. VI 1, 23 58 'et faciem t. p.' Arusianus p. 254 L. 59 Nonius
420, 17 60 sq. Probus 59, 11 K. 60 Servius in Aen. I 283 ecl.
IV 37 62 Nonius 206, 7 63 sq. 'interea . . . mares' Nonius 433,
22 63 Priscianus 1206 Nonius 389, 2 64 Nonius 390, 28 'solve
m.' Probi inst. II 1, 46 'mitte . . . primus' Nonius 348, 13 66—68
Seneca epist. 108, 24 66 sq. 'optima . . . fugit' Seneca de brev. vi-
tae 9 epist. 108, 26 Aeron ad Hor. carm. II 11, 5 67 'subeunt . . .
senectus' Seneca epist. 108, 29 'tristicque s.' Donatus in Ter. Phorm.
I 2, 42 69 sq. 'semper . . . refice' Charisius 240

VARIA LECTIO.

^{M II}
56 TIBI ^M DISPLICEAT (1 *alt. fort. corr. ex E*) ^M 57 DETREC-
TANS ^M ^{γbc} cornu. ^γ 58 faciam ^{eI} AVRO ^P PROPRIOR ^M proprio^r
(*r alt. eras.*) ^γ PRIOR (*m. rec. sup.*) ^R 59 ^m ia ^b VERIT ^M GAUDA ^P
60 AESTAS ^M LVCINA ^M R LVCINA ^R iusto ^γ hymaeneof ^{γc}
yminaeof *in ras.* ^b 61 Difinit ^{eI} DECIM ^R d&im ^{eI} . . p' ^c 62
foeturae ^γ abilis *Nonii exempl.* ARATRI ^M 63 praeterea *Nonius* 389, 2
interea *testatur Priscianus* superest *Prisciani* ^ω *exc. Vind. N* cum
Nonius utroque loco IVENTAS ^{Rγ}, *Nonii* ^ω IVENTVS ^M iuventus
Priscianus, Nonii 389 ^ω, 433 *Wolf.* iuentuf (u *corr. in a*) ^b IVENTIS ^P
64 mite ^c PECVRIA ^R 65 ADQVE ^R ALHS ^P, *fortasse recte.*
fuffi . ce . . ^γ fuffice . . ^c prolem *in ras.* ^b 66 *In mg.* Cñ *col. rubro*
^M 68 DV ^{RAE} RAPIT ^M 69 MALLIS ^R MALIS ^{Pybc} MAVIS ^M

semper enim refice ac, ne post amissa requiras, 70
ante veni et subolem armento sortire quodannis.

Nec non et pecori est idem dilectus equino.
tu modo, quos in spem statuas summittere gentis,
praecipuum iam inde a teneris impende laborem.
continuo pecoris generosi pullus in arvis 75
altius ingreditur, et mollia crura reponit;
primus et ire viam et fluvios temptare minantis
audet et ignoto sese committere ponti,
nec vanos horret strepitus. illi ardua cervix
argutumque caput, brevis alvos obessaque terga, 80
luxuriatque toris animosum pectus. honesti
spadices glaucique, color deterrimus albis

TESTIMONIA.

70 sq. 'semper . . . anteveni' Acon ad Hor. carm. III 6, 2
73 sq. Macrobius Sat. VI 6, 11 73 Nonius 390, 7 Probi inst. I 9, 12
75 — 81 'continuo . . . pectus' Seneca epist. 95, 68 75 sq. 'in
arvis a. ingreditur' Augustinus de gramm. 2015 P. 75 Nonius 368,
21 77 'primus . . . viam' Servius Aen. IV 468 79 'nec . . . stre-
pitus.' Quintilianus VIII 2, 15 'illi a. e.' Servius Aen. II 328
80 sq. Appuleius de deo Socr. p. 700 80 Nonius 239, 18. 361, 14
'obesa t.' schol. Hor. epod. 12, 3 81 'luxuriat . . . pectus.' Nonius
481, 10 'luxuriat' Claudius Sacerdos I 97 'luxuriatque t.' Diome-
des p. 373 P. 82 'spadices glaucique' Probus 59, 16 K. 'glauci' cf.
Gellius II 26, 18 'color . . . gilvo' Nonius 247, 22

VARIA LECTIO.

70 ADMISSA *M* a. miffa (*erasa e vel t*) *c* 71 ANTE·VENI *R* ANTE
VENI *M* fobolem *γc* SORTERE *P* QVOTANNIS *Mbc* quodannoſ
(*d corr. in t, o in i*) *γ* 72 NECNON *continuat M* delectuf *c1*
73 ftatuif *c, Nonius* SVBMITTERE *Re* GENTES *Rγ1b1* 74 inde
a (dea in ras.) γ INPENDE *MPγbc* 77 MINANTIS *P, Seneca* MINA-
CIS *R* MINACES *Mγbc* 78 PONTO *M* ponto *γc, Seneca* ponto (*o in*
ras.) *b* ponti *Servius: cf. II 318* 80 ALVVS *MPRe* aluuf (*uf in ras.*)
b albuf (*b corr. in v*) *γ* OBESA *MRγbc* 81 Luxuriat *c1* honesti
om. Appulei Cuiac. tertius honesti reliqui eius codd. excepto Voss.,
ubi honesti extat. 81 sq. pectus honesti Spadicis. tum, si qua fonum
ē. q. s. cicctis mediis Ferdinandus Hitzig: et iungit pectus honesti Ap-
puleius, si quidem exemplaribus fides est 82 SPANDICES *P*
clauci *c*

et gilvo. tum, siqua sonum procul arma dedere,
 stare loco nescit, micat auribus et tremit artus,
 collectumque premens volvit sub naribus ignem. 85
 densa iuba, et dextro iactata recumbit in armo;
 at duplex agitur per lumbos spina, cavatque
 tellurem et solido graviter sonat ungula cornu.
 talis Amyclaei domitus Pollucis habenis
 Cyllarus et, quorum Grai meminere poetae, 90
 Martis equi biuges et magni currus Achillei.
 talis et ipse iubam cervice effundit equina
 coniugis adventu pernix Saturnus, et altum
 Pelion hinnitu fugiens implevit acuto.

Huuc quoque, ubi aut morbo gravis aut iam senior annis 95

TESTIMONIA.

83—85 'tum . . . ignem' Seneca ep. 95, 68 83 sq. 'tum . . . nescit' Quintilianus VIII 2, 15 84 'stare l. n.' Nonius 391, 18 Servius Aen. IV 135 'micat . . . artus' Nonius 191, 9. 347, 33 Arusianus p. 264 L. schol. Lucani IV 752 86 Vegetius veterin. I 56, 36 'et dextro . . . armo' Nonius 327, 27 87 sq. 'at . . . tellurem' Servius Aen. I 655 87 'at . . . spina' Servius ge. I 172 schol. Statii Theb. VI 328 'duplex . . . spina' Appuleius de deo Socr. p. 700 89—91 Probus 59, 21 K. 89 sq. 'talis . . . Cyllarus' Claudius Sacerdos I 166 Diomedes 459 P. Servius ge. III 345 'domitus . . . Cyllarus' Servius eel. VI 74 Aen. I 235 90 schol. Statii Theb. IV 214 92—94 Probus 60, 3 K. 92 sq. 'talis . . . Saturnus' Nonius 368, 14 94 Aeron ad Hor. carm. I 16, 7 'Pelion h. f.' Probi inst. I 4, 21 95 sq. 'ubi . . . domo' Donatus ad. Ter. hecyr. V 1, 32 'ubi . . . deficit'

VARIA LECTIO.

83 'multi ita legunt: albis et gilvo, ut non album vel gilvum, sed albugilvum vituperet, quod falsum est' Servius. cf. Philargyrus 85 prement γ Seneca PRIMENS P PRAEMENS R c1 FREMENS Mc2, item, sed in ras. b 87 Et b Ad c 88 graviter folido Menag. pr. QVATIT R ut Aen. VIII 596 XI 875 89 AMYCLAEI M γ c, Probus AMYCLA-ET R AMYCLEI P, Claudii cod. amyclaei b amohaeclei et amo et lei (i. e. amoclaei) Diomedis codd. POLLYCIS R pullucif γ 1 pollicif c 90 Cyllaros Probi exempl. grai. c graii γ 91 MARTE SEQVI M BIUGES M 91 ACHILLEI P achilli γ 1 b 1 c 1 achille Probi Vat. ACHILLES (I sup. col. rubro) M ACHILLIS R γ 2 b 2 c 2, Probi Par. 92 IPSAE M EFFVNDIT MPR, Vatic. Probi, Nonius effundit (n cras.) γ effudit (dit in ras.) b effudit χ , Probi Par. fundit c 1 fu. dit c 2 94 Pellion c hinnitu γ tinnitu Aeron, quod praeter Franciscum Pauly nemo probabit FVGINS (sup. m. ant.) P INPLEVIT P γ 95 HINC M MORMO P IMAM AETAS R

defecit, abde domo, nec turpi ignosce senectae,	96
quamvis saepe fuga versos ille egerit hostis,	120
et patriam Epirum referat fortisque Mycenae,	
Neptuniquē ipsa deducat origine gentem.	122
frigidus in Venerem senior, frustra que laborem	97
ingratum trahit, et siquando ad proelia ventumst,	
ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis	
incassum furit. ergo animos aevomque notabis	100
praecipue; hinc alias artis prolemque parentum,	
et quis cuique dolor victo, quae gloria palmae.	
nonne vides, cum praecipiti certamine campum	
corripuere, ruuntque effusi carcere currus,	
cum spes arrectae iuvenum, exultantiaque haurit	105

TESTIMONIA.

Donatus in Ter. hecyr. III 2, 2 96 'nec . . . senectae' schol. Hor. epist. II 2, 210 122 Probus 60, 11 K. 97 'frigidus in V. senior' schol. Iuven. X 204 Servius Aen. VIII 389 'frustra que . . . trahit' schol. Hor. epod. XI 16 98—100 'et siquando . . . furit' schol. Iuven. VI 366 cf. Hofman-Peerlkampus ad Hor. carm. p. 40 sq. 99 schol. Iuven. X 205 Servius Aen. II 678 102 Terentianus Maurus 1046 104 'ruuntque e. c. currus' Nonius 313, 7 Charisii exc. p. 548 K. incert. gramm. 141 p. 98 Endl. Servius Aen. III 676 XI 142 105 sq. 'exultantiaque . . . pulsans' Nonius 319, 23 Servius ge. IV 69

VARIA LECTIO.

96 DEFECIT (1 *sup. rubr.*) M DEFICIT PR γ bc AB-DE R domu
 b1 turpe γ 1 fenecta γ fenectae (ae in ras.) b Hic 120—122
 inseruit Tittlerus in commentatione Brigensi scholastica anni 1857 p.
 8 sq.: et legitur in Probi commentario v. 122 ante 113 sq. Vulgatum
 ordinem secutus est Servius. 120 ILLI P HOSTES M γ 121 referat
 γ 1 fortet b micenaf c 122 originem γ 1 NOMEN R ex
 Aen. X 618 97 VENERE^M M SENIOR M frustra γ ; (aq; in ras.)
 E
 b 98 & suprascr. b VENTVMST (E m. recentiss.) R VENTVMEST
 M γ bc 99 ut] quod Servius Aen. II 678 IN *sup. M.*, om γ , schol.
 Iuven. VI 366 STIPVLAM-AGNVS R stipulis magnis Servius l. l.
 sine] nam schol. Iuven. VI 366 ignem schol. Iuv. X 205 100 IN-
 CASVM P AEVVM M γ bc 101 PRAECIPVAE M ARTES M γ bc
 PARTIS P 'prolem parentum nove posuit' Philargyrus. prolisque pa-
 rentem Schraderus moremque parentum Marklandus ad Statii silv. V
 3, 138 102 dolor in ras. b quae. b 103 sq. cf. Aen. V 144 sq.
 103 cū in ras. b 105 sq. Cf. Aen. V 137 sq. arectae γ

corda pavor pulsans? illi instant verberere torto
 et proni dant lora, volat vi fervidus axis;
 iamque humiles, iamque elati sublime videntur
 aëra per vacuum ferri atque adsurgere in auras;
 nec mora nec requies; at fulvae nimbus harenae 110
 tollitur, unescunt spumis flatuque sequentum:
 tantus amor laudum, tantaest victoria curae.
 primus Erichtlonius currus et quattuor ausus
 iungere equos rapidusque rotis insistere victor.
 frena Pelethronii Lapithae gyrosque dedere 115
 impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
 insultare solo et gressus glomerare superbos.

TESTIMONIA.

106 'corda p. p.' Servius Aen. V 575 107 'volat...axis' Servius Aen.
 XI 195 108 sq. 'iamque humiles...ferri' Macrobius Sat. V 13, 7 111 'hu-
 mescunt...sequentum' Macrobius Sat. V 13, 3 112 Servius ge. IV 205
 113—115 Probus 60, 15 K. 113 sq. Tertullianus de spect. 9 Isido-
 rus orig. XVIII 34, 1 114 'rapidus...victor' Servius Aen. II 329
 V 493 'atque rotis i. v.' Servius Aen. I 192 115—117 Gellius XVIII
 5, 7 Macrobius Sat. VI 2, 19. 9, 8 115 Probus de nom. 33 p. 220
 E. schol. Lucani VI 399 116 sq. Nonius 295, 19 'atque...super-
 bos' idem 106, 28 'equitem...solo' Arusianus p. 242 L. 116 'im-
 positi...docuere' Arusianus p. 239 L. 117 Aeron ad Hor. carm.
 III 3, 11 Nonius 330, 18 'et...superbos' Nonius 391, 8.

VARIA LECTIO.

106 instant (t in ras.) b VERBERAT·ORTO R 107 dant ..lora
 (t et lo in ras.) b VOCAT M faxif γ1 108 humiles (e in ras.)
 b ELATIS M elatif (f eras.) γ sublimae γ 109 aera per tenerum
 Macrobius ut Aen. IX 699 ferre b1 EXSVRGERE R exurgere γ
 AVRES R 110 AD PRγ1 at in ras. b nymbus γb haerenaē γ
 111 humescunt γc flatum γ1 SEQUENTIVM P 112 TAN-
 TAE EST R tante est γ 113—119 non male Tittlerus l. l. post 102
 collocat. 113 ERICHTONIVS Mγbc ERECHTHONIVS P ERICTONIVS R
 QVATVOR P 114 INGERE M .equos b APIDVS (sup. rubr.) M
 rapidif (i in ras.) c2 Probi Par., Isidori φ, Servii Aen. V 493 exempl.
 rapidus testatur Servius ratif γ1 115 PELETHONII (I alt. m.
 rec.) M peletonii c LAPHTAE R LAPITTAE (T altera vel I erasa)
 M lapithe γ laphyte c gyros (g in ras.) b giros c 116 impositi bc
 ADQVE R 117 superus (u corr. in b) γ

aequos uterque labor, aequè invenemque magistri	
exquirunt calidumque animis et cursibus aërem.	119
His animum adversis iustant sub tempus, et omnis	123
impendunt curas denso distendere pingui	
quem legere ducem et pecori dixere maritum;	125
florentisque secant herbas fluviosque ministrant	
farraque, ne blando nequeat superesse labori	
invalidique patrum referant ieiunia nati.	
ipsa autem macie tenuant armenta volentes,	
atque ubi concubitus primos iam nota voluptas	130
sollicitat, frondesque negant et fontibus arcent.	
saepe etiam cursu quatunt et sole fatigant,	
cum graviter tunsis gemit area frugibus, et cum	
surgentem ad zephyrum paleae iactantur inanes.	
hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus	135

TESTIMONIA.

119 'calidum... aërem' Nonius 240, 27   124 'denso d. p.' Servius in Aen. I 433   125 Nonius 461, 31 'quem legere virum' Servius ecl. VII 7   126 sq. Gellius I 22 'fluviosque m. farraque' Asper 113, 14   128 Charisius 4   129 Probus 61, 4   132—137 Augustinus contra Iul. V 11   135 sq. Quintilianus VIII 6, 8 'nimio... arvo' Donati ars III 6, 2 'nimio... inertis' Diomedes 456 P. Pompeius p. 472 L. Beda de tropis 382 C.

VARIA LECTIO.

118 AEQVVS *M*PR γ bc labof (f in ras.) b AEQ: *M* IVVENVM *R* γ 1 IVVENTVM *P* 123—144 (22 versus) hic om. sequuntur post 170 (post 26 versus) γ 123 ANIMVM ADVERSIS *P* ANIMA ADVERSIS *M*
anim. adverfi. f (erasa a) γ ANMAD^{VER}SIS (VER sup. m. 2) *R* aniãduerfi
bc OMNES *P*R γ 124 impendunt γ bc CVRA^S *M* DENSOS *M*
125 virum Servius ecl. VII 7 ducem Nonius PECORIS *P* MA-
GISTRVM *P* maritum testatur Nonius 126 florentis Servius ad v. 131,
sed ad v. 126 pubentes (Par. Vat.) ut Aen. IV 514 127 FERRA *M*
NEQVEANT *P*be1 NEQVEANS *M* nequead γ 128 referunt Charisii cod.
IETIVNEA *P* 129 uolentes (e pr. corr. ex a, ut vid.) γ 130
primi iam mota vel primos innata vel primos ignota Schraderus primos
iam nota testatur Philargyrus, iam nota Servius. An: primos iam mota?
iã sup. c VOLVNTAS *P* 131 SOLLICITANT *R* S. ollicitat (o
ex corr.) γ NECANT *R* neg. ant γ fontes γ 133 TVSIS *R* 'tuisis
sine n litera legendum' Philargyrus AERA *M* 134 zephyrum γ c
135 luxõ b fluxu c1 OBTONSIOR *P* obtunfior (n eras.) γ obtu. fior b

sit genitali arvo et sulcos oblimet inertis,
set rapiat sitiens Venerem interiusque recondat.

Rursus cura patrum cadere et succedere matrum
incipit. exactis gravidae cum mensibus errant,
non illas gravibus quisquam iuga ducere plaustris, 140
non saltu superare viam sit passus et acri
carpere prata fuga fluviosque innare rapacis.
saltibus in vacuis pascunt et plena secundum
flumina, muscus ubi et viridissima gramine ripa,
speluncaeque tegant et saxea procubet umbra. 145
est lucos Silari circa ilicibusque virentem
plurimus Alburnum volitans, quoi nomen asilo

TESTIMONIA.

136 cf. Probus 64, 11 'genitale arvom' Augustinus de civ. dei
XIV 23 Beda de tropis s. script., p. 350 'oblimet i.' Servius Aen.
XII 370 138 sq. 'rursus . . . incipit' Philargyrus ge. III 484 138
'rursus . . . cadere' Nonius 384, 39 139 'exactis . . . errant.' Nonius
291, 24 Servius ge. I 435 141 'et acri . . . fuga' Nonius 252, 11 143
Probi inst. I 11, 2 143 sq. 'saltibus . . . flumina' Nonius 387, 7. 389,
21 'pascuntur vero silvas et plana secundum flumina' (cf. v. 314)
Nonius 531, 25 145 'saxea p. u.' Servius Aen. II 470 146—150
'est . . . armenta' Seneca epist. 58, 2 146—148 Probus 61, 7 K.
147 sq. 'cui . . . est' Iulius Rufinianus de schem. lex. 247 R. 147
Servius Aen. VI 239

VARIA LECTIO.

136 genitali. *c* SVLSCOSOBLIMET *P* SVLSCOSVBLIMET *Mγ1*
fucos oblimet (*opr. et met in ras.*) *b* inhertify inertef *c* 137 SED *PRγbc*
recordat *γ1* 139 exaictif *γ* grauide *γ* meffibuf *b* 140 plautrif
c 141 SALTVS *MR* SVPERALTE *P* AGRJ *R* agri (*g eras.*) *γ*
aer i *in ras.* *b* 142 fluuiof (*f in ras.*) *b* rapacef *γc*, *item, sed cef in*
ras. b 143 PASCVNT (*A sup. rubr.*) *M* pascant *γ2bc2* pascuntur
vero silvas et plana Nonius 531: plena Servius 144 GRAMINA RIPAE
M gramine ripa (*c in ras.*) *b* Hic in *mg. q^r*, *ut ad versum* 170, *trans-*
positorum versuum signum γ 145 PROTEGLAIT *M*: cf. II 489 procumb&
γ1c1 146—162 *F* 146 est *F* 146 locof *γ* LVCOS *M* LVCVS
Rb1c1 lucVS *F* lucum Seneca SILERI *M* ILARI *P* circa] iuxta
Seneca 147 pluriMVS *F* CVM *PRγbc* ASILO *F* ASYLO *Pb* asylo
est Servius Aen. VI 239

Romanumst, oestrum Grai vertere vocantes,
 asper, acerba souans, quo tota exterrita silvis
 diffugiunt armenta, furit mugitibus aether 150
 concussus silvaeque et sicci ripa Tanagri.
 hoc quondam mostro horribilis exereuit iras
 Inachiae Imo pestem meditata invencae.
 hunc quoque (nam mediis fervoribus acrior instat)
 arcebis gravido pecori, armentaque pasces 155
 sole recens orto aut noctem ducentibus astris.

Post partum cura in vitulos traducitur omnis,
 continuoque notas et nomina gentis inurunt,
 et quos aut pecori malint summittere habendo
 aut aris servare sacros aut scindere terram 160
 et campum horrentem fractis invertere glaebis.

TESTIMONIA.

148 'oestrum . . . vocantes' Servius Aen. VII 777 150 sq. 'furi-
 rit . . . concussus' Probi inst. I 8, 7 151 'et . . . Tanagri' Probus
 61, 21 K. 156 'sole recens orto' Priscianus p. 1006 Augustinus de
 gramm. 2008 P. Servius Aen. XII 313 158 Nonius 354, 22

VARIA LECTIO.

148 ROMANVM(EST (€ m. rec.) R romanVST F ROMANVM EST MPγbc
 oestrū (oef in ras.) b GRAII R gra.i. c 149 asper F
 aCERBA F ACERVA M acerba. γ acerbe (e post. in ras.) b 150 diffu-
 gIVNT F at diffigunt in mg. γ armata c1 FVGIT F fugit (g eras.) γ
 151 concuSSVS F ripa. γ TANACRI F 152 hoc quoXBAM F MONS-
 TRO FMPγbc HORRIBILI M HORRIBILIS (I ante Sm. rec. corr. in E) F
 horribilef b 153 inachiae F INACHIE M inachie γ inachiae (iae in ras.)
 b Ina . . chie c iXNO F 154 hunc qVOQ. F Iluc b nam] NM
 M̄ (quae ante M fuerant, eras.) F nā suprascr. γ ARIOR (C m. ant.)
 F INSTAT F 155 arcebis F PECORI^Q (Q rubr.) M PECORIS P
 PASCIS F 156 sole recENS F recens (ec in ras.) b ASTRES P
 a. strif b 157 post parTVM F curo γ1 158 continVO F que
 om. Nonius notaf. γ 159 equos prop. Wagnerus cum Barthio ad
 Statii silv. 13, 2 et quos auT F SVBMITTERE M 160 a. rif c aut
 aris scRVARE F facrif (i in ras.) c 161 et campum F^h orren-
 tem (t corr. ex d, ut vid.) γ horrentē (horre in ras.) b GLEBIS Rc

[cetera pascuntur viridis armenta per herbas.]
 tu quos ad studium atque usum formabis agrestem,
 iam vitulos hortare viamque insiste domandi,
 dum faciles animi iuvenum, dum mobilis aetas. 165
 ac primum laxos tenui de vimine circlos
 cervici subnecte; dehinc, ubi libera colla
 servitio adsuerint, ipsis e torquibus aptos
 iunge pares, et coge gradum conferre iuencos;
 atque illis iam saepe rotae ducantur inanes 170
 per terram, et summo vestigia pulvere signent;
 post valido nitens sub pondere fagiuis axis
 iustrepit, et iunctos temo trahat aereis orbes.
 interea pubi indomitae non gramina tautum

TESTIMONIA.

164 Velius Longus 2215 P. 166 sq. 'et primum . . . subnecte'
 Nonius 340, 11 166 tenui de v.' Augustinus de gramm. 1981 P.
 162 'cervici s.' Arusianus p. 262 L. 168 sq. 'ipsis . . . pares.' Non-
 nius 234, 32 'aptos . . . iuencos.' Charisius 212 170 Nonius 326,
 17 171 'et . . . signent' Nonius 405, 14 172 sq. 'post . . . incre-
 pat.' Nonius 353, 6 173 'et . . . orbes.' Servius Aen. V 198

VARIA LECTIO.

162 non videtur a Vergilio ortus esse, quamquam legunt Servius et
Philargyrus cetera pascuNTVR F pascuntur^{di} VIRIS (DI m. 2 sup.)
F uiridef be armata c1 herbas; Tu *Martynus* 163—167 *F*
 163 STVDIA *FR* at studia in mg. γ studia (ia in ras.) b AGRESTEM
 (E an I sit litera ante M non liquet) *F* 164^h ortare γ 165 MOBLIS
F 'est duplex lectio. Potest enim et sic legi: iuvenum dum mobilis aetas.'
Philargyrus 166 ac] et Nonius^{v1} MINE (m. 2 sup.) *R* uimne γ
 CIRCLOS *R*, Nonius: testatur Servius CIRCLOS *M* circlof (c alt in ras.),
 in mg. at circlof γ CIRCOS (L m. ant.) *F* CIRCOS *P* circlof (clo in ras.)
 b * 167 CERVICE *M* Ceruicif c1 SVBNØCTE *M* subnectae γ 168 af-
 fuerint c IPSI·SE *R* IPSISE (sed ut E possit etiam I esse) *F* ipfif de
 b aptuf γ I 169 co. ge. (e ex corr.) γ RADVM *P* gadum γ^r
 ga. dum c INVENCIS *M* 170 aTQVE *F* ILLØS *M* faepae γ
 rote γ Hinc sequuntur 123—144 in γ 171 signant c1 172 sup b1
 FACINVS *PR* 173 increpat Nonii exempl. infrepa^l γ iunctof^c
 b TAEMO *F* thahat (h pr. corr. in r) γ ORBIS *R*yc 174 indomite γ

nec veseas salicum frondes ulvamque palustrem, 175
 set frumenta manu carpes sata; nec tibi fetae
 more patrum nivea implebunt mulctraria vaccae,
 set tota in dulcis consument ubera natos.

Sin ad bella magis studium turmasque ferocis,
 aut Alpheia rotis praelabi flumina Pisae 180
 et Iovis in luco currus agitare volantis:
 primus equi labor est, animos atque arma videre
 bellantum lituosque pati tractuque gementem
 ferre rotam et stabulo frenos audire sonantis;
 tum magis atque magis blaudis gaudere magistri 185
 laudibus et plausae sonitum cervicis amare.
 atque haec iam primo depulsus ab ubere matris

TESTIMONIA.

175 'nec ... frondes' Nonius 187, 2 'vesceas s. f.' Servius ge.
 IV 130 176 sq. 'nec ... vaccae' Nonius 312, 8 177 'implebunt
 mulctr. ....' schol. Veron. 71, 6 'implebunt m. v.' Servius ecl. III
 30 180 cf. Probus 61, 24 K. 181 'et ... sonantis' Nonius 206, 9
 Probi inst. I 7, 7 Charisius 76 Donatus ad Ter. eun. I 2, 53 'sta-
 bulo ... sonantis' Probus de nom. 33 p. 220 Endl. 186 'et ...
 amare' Nonius 59, 25 'plausae s. c. a.' Probi inst. I 7, 7

VARIA LECTIO.

175 SILVAM R VLVAS (M m. ant.) F ul. uã c 176 SED FPRγbc
 CAPES (R m. ant.) F carpef (ef in ras.) b nec] SED R fatae
 γ1 faetae γ2 177 INPLEBVNT P MULTRARIA (C m. 2) Fγ MVLC-
 TARIA M 'mulctraria ... legitur et mulgaria' Philargyrus. mulgaria No-
 nius (nisi quod mulctaria Basil.) mulctr. .... schol. Veron. mulctralia
 Servius ecl. III 30 uacce γ 178 om., add. in mg. c sET F SED
 PRγbc TOTA F DVLCES MRγ2 CONSUMANT M confumentγ
 confumant c 179 Sinad (inad in ras.) b TVRMAS TV vel erasa vel
 in ras.) R tormaf γ turnaf c FEROCES FRc 180 ALPHAEA R
 PISE (A m. ant.) F 181 loco γ VOLENTIS F VOLANTES (E fere
 evanuit) M 182 EQVIS M equi. b ADQ. FR equis ... animosis,
 arma v. Schraderus 183 BELLATANTVM F tractum γ1 tractuf b1
 184 stabulis Nonius ..... bulo Charisii cod. AVDERE M SO-
 NANTES R 185 magnif c1 ADQVE R 186 PLAVSA M AMARE
 (A non vid. m. ead.) F a. mare γ 187 ATQVE (T an. d non liq.) F AD-
 QVE R 'iam primo quasi unum lege' Philargyrus

audeat, inque vicem det mollibus ora capistris
 invalidus etiamque tremens, etiam inscius aevi.
 at tribus exactis ubi quarta acceperit aestas, 190
 carpere mox gyrum incipiat gradibusque sonare
 compositis, sinuetque alterna volumina crurum,
 sitque laboranti similis; tum cursibus auras
 provocet, ac per aperta volans ceu liber habenis
 aequora vix summa vestigia ponat harena; 195
 qualis hyperboreis aquilo cum densus ab oris
 incubuit, Scythiaeque hiemes atque arida differt
 nubila: tum segetes altae campique natantes
 lenibus horrescunt flabris, summaeque sonorem
 dant silvae, longique urgent ad litora fluctus; 200

TESTIMONIA.

189 Charisius 239 Atilius Fortunatianus p. 340 G. 190 Nonius
 291, 23 gloss. in Barthii adv. XXXVII 5 191 'carpere . . . incipiat'
 Nonius 252, 13 'gradibusque s. compositis' idem 317, 2 192 'si-
 nuetque . . . crurum' Servius Aen. II 208 X 190 195 'vix . . . harena' Servius
 Aen. V 317 197 sq. 'Scythiaeque . . . nubila' Nonius 284, 19 'atque . . .
 nubila' Donatus in Ter. Andr. II 4, 5 197 'Scythia' Probus 61, 28 K.

VARIA LECTIO.

188 AVDEAT *M* AVDIAT *Ry2b1c* gaudeat *Ladevicus progr. Neo-*
strel. 1853 p. 20 inque diem, inque viam, inque fidem *Schraderus* in-
 que vicem legit *Celsus apud Philargyrum* 189 ETIAMQ̄ (corr. col.
 ETIAM
rubro) *M* etiam] ATQ̄ (A *crasa, lineae transversae rubr.*) *M* etiam
Servius, Philargyrus, Charisius, Fortunatianus 190 ac ζ, gloss.
 Barth. OCCEPERIT (A *m. satis ant., SS fort. rec.*) F ACCESSERIT
Mybc, Servii Par., gloss. Barth.: cf. ecl. VIII 39 AETAS *M* ae.^f taf b
 191 girum c GRADIBVS^{Q̄} (Q. *m. ant.*) F 192 compositif γ COM-
 POSITI R SINVETQVAE R SINVETQVAE^{AE} F uolumina (*ainras.*) b
 R CYRRV[~] *M* 193 SIT (T *in ras.*) F que] QVAE R TVM (C *m.* 2)
 F AVRIS P 194 PROVOCET P TVMVO CET *FMRybc: cf. Aen. IV*
 417 V 211 VIII 707 *ge. III 322 Aen. IV 223* c c per] PERT F per.
 c abenif γ 195 SVMA P lignat *Servius Aen. V 317* ARENA
 Fb 197 scythiae b HIEMIS F, *Nonii exempl.* h iemef γ . arida b
 defert (c *pr. corr. in i*) γ defert c1 difert c2 198 dum c1 NATAN-
 TIS F 199 orrefeunt γ flabrif (*fla in ras.*) b 200 VRGVENT *Rb1*

ille volat simul arva fuga simul aequora verrens.
 hinc vel ad Elei metas et maxima campi
 sudabit spatia et spumas aget ore cruentas,
 Belgica vel molli melius feret esseda collo.
 tum demum crassa magnum farragine corpus 205
 crescere iam domitis sinito: namque ante domandum
 ingentis tollent animos, prensisque negabunt
 verbera lenta pati et duris parere lupatis.

Sed non ulla magis viris industria firmat,
 quam Venerem et caeci stimulos avertere amoris, 210
 sive hominem sive est quod gratior usus equorum.

TESTIMONIA.

201 Nonius 308, 5 Servius ad Aen. IV 400 'ille . . . fuga' Probi
 inst. I 9, 8 'simul . . . verrit' Servius Aen. IV 72 ge. I 286 202
 sq. 'hinc . . . spatia' Acon ad Hor. carm. IV 2, 13 202 Probus 61,
 26 K. 'hinc . . . metas' Acon ad Hor. carm. I 1, 3 204 Nonius
 528, 2 schol. Lucani I 426 'Belgica collo' Terentianus Maurus 1029
 'Belgae' Probus 61. 29 K. 206sq. 'namque . . . animos' Priscianus
 409 Servius ge. III 174 208 'et . . . lupatis' schol. Lucani IV 758
 'duris p. l.' Acon ad Hor. carm. I 8, 6

VARIA LECTIO.

201 *abest a fr. Moret.* volans *Servius Aen. IV 400: cf. 194* fu-
 rens *Probi inst.* arma γ I FVGAS R verrit *Servius Aen. IV*
 72. 400 verrunt, verrit, verrens *Servius ge. I 286, sed verrens ad hunc*
locum 202 HINC FR HIC M hi.e γ HIC Pbc *Probus, Acon* VOL
 P et *Acon* ELI (E m. rec. sup.) F AELEI M me. taf b circi
Marklandus ad Statii silv. V 1, 21 203 SVADABIT F SPAS (m. 2
 sup.) F AGIT F orae ci cruentef γ I 204 BELLICA M BEL-
 LICA P Belgica (elgi in ras.) b Belgica *Servius, Philargyrus, Probus,*
Nonius, schol. Lucani, Terentianus Maurus FER^T (T m. 2 sup.) R
 fe. r & γ coll. (m. 1 a ut vid) γ 205 CRASSVMFERRAGINE (V et
 E erasa) M ferragine b 206 domitif finito (ff in ras.) b DOMANUⁿ
 M 207 tollunt *Servius ge. III 174, Prisciani Heidelb.* prefii γ
 209 NON NVLLA (corr. m. rec.) F nonnulla γ I VIRES MR²2b2c
 210 cecif. γ AVERTERE F M morif γ 211 BOVOM F BOVM
 MPR¹ γ bc QUO¹ (I m. satis ant.) F CVI MPR¹ γ bc

atque ideo tauros procul atque in sola relegant
 pascua post montem oppositum et trans flumina lata,
 aut intus clausos satura ad praesaepia servant.
 carpit enim viris paulatim uritque videndo 215
 femina, nec nemorum patitur meminisse nec herbae
 dulcibus illa quidem inlecebris, et saepe superbos
 cornibus inter se subigit decernere amantis.
 pascitur in magna Sila formonsa iuvenca:
 illi alternantes multa vi proelia miscent 220
 vulneribus crebris, lavit ater corpora sanguis,
 versaque in obnixos urgentur cornua vasto
 cum gemitu, reboant silvaeque et longus Olympus.

TESTIMONIA.

212 sq. 'itaque vel in longinqua pascua marem placet ablegari vel ad praesaepia contineri' Columella de' r. r. VI 27 212 sq. 'atque ideo . . . pascua' Eutyechius II 7 Aeron ad Hor. carm. III II, 48 212 'atque . . . procul' Probi inst. I 10, 4 213 'post m. o.' Priscianus 987. 993 Alcuini gramm. 2137. 2138 'post . . . lata' Servius ge. III 253 214 Nonius 265, 13 215 sq. Aeron ad Hor. carm. I 19, 7 Philargyrus ge. III 498 'carpit . . . femina' Donatus in Ter. adolph. IV 2 52 Nonius 252, 9 'urit . . . herbae' Priscianus p. 811 P. 'urit . . . femina' Diomedes p. 333 P. 215 'carpit . . . paulatim' Servius Aen. IV 2 'uritque videndo' incertus de verb. 36 p. 168 Endl. 217 sq. 'et saepe . . . amantis' Nonius 401, 14 218 idem 285, 29 219 Asper 114, 28 Arusianus p. 251 L. 221 'lavit . . . sanguis' Nonius 337, 15. 466, 27. 503, 24 (insertum in Harl.) Servius Aen. VIII 677 222 sq. 'versaque . . . gemitu' Nonius 418, 6 223 'reboant . . . Olympus' Nonius 79, 6 Macrobius Sat VI 4, 21 Eutyechius I 1,

VARIA LECTIO.

212 ADQVE R, etiam mox INSVLA P RELIGANT (I ut vid. corr. in E) F RELIGANT R 213 NATA M 214 ad (d in ras.) c PRAESAEPIA FRyc 215 VIRES MRbc PAVLLATIM P 216^{ne} morum γ NEQ-HERBAE Pb^{nec} herbae γ herbae Dulcibus sublata interpunctione Klotzius in Iahnii ann. phil. LXXI 468 218 fubiit c1 AMANTES Rc 219 contra Wagneri suspicionem defendi lect. Verg. p. 5 SILA R, Asper, quamquam silva in schedis legitur. SILVA Pybc, Arusianus SILVA M 'silva; alii Sila legunt' Servius: cf. Aen. XII 715 FORMOSA Myc 220—223: cf. Aen. XII 720—722 221 VVLNERIBVS MRybc LAUIT (A sup. rubr.) M lauat b lavit testantur Philargyrus et Servius Aen. VIII 677 CORPORE P vulnera Nonius 337. 466., Harl. 503 222 VRGVENTVR Pbc 223 roboant γ RESONANT M reboant testatur Servius cum ceteris grammaticis longus Macrobius, ut μαζροῦς

nec mos bellantis una stabulare, set alter
 victus abit, longeque ignotis exulat oris 225
 multa gemens ignominiam plagasque superbi
 victoris, tum quos amisit inultus amores;
 et stabula aspectans regnis excessit auitis.
 ergo omni cura viris exercet, et inter
 dura iacet pernix instrato saxa cubili 230
 frondibus hirsutis et carice pastus acuta,
 et temptat sese, atque irasci in cornua discit
 arboris obnixus trunco, ventosque lacessit
 icetibus, et sparsa ad pugnam proludit harena.
 post ubi collectum robor viresque reffectae, 235

TESTIMONIA.

2 Sergius 1850 P. Pompeius p. 322 L. Cassiodorus T. II p. 571 a. ed. Ven.
 225 'longe . . . oris' Nonius 12, 12 'ignotis e. o.' Arusianus p.
 227 L. 226 sq. Macrobius Sat. IV 4, 10 'multa . . . victoris' Nonius
 369, 4 228 Nonius 12, 15 229 sq. 'et inter . . . cubili' Nonius 368,
 19 Servius Aen. XI 718 230 Nonius 444, 18 'dura . . . instrato' schol.
 Iuven. VIII, 10 'instrato s. c.' Augustini gramm. 1981 P. 231
 Priscianus 1168. 1176 P. 'et carice p. a.' Priscianus 655 Isidorus orig.
 XVII 9, 102 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 540 Servius ecl. III 20
 'carix' Probus 61, 30 K. 232 sq. 'et temptat . . . trunco' Nonius
 412, 28 'atque . . . trunco' schol. Iuven. XII 9 233 'arboris o. t.'
 Arusianus p. 250 L.

VARIA LECTIO.

Ὀλυμπός. LONGIUS *M* MAGNVS *PRγbc* Nonius, Euty chius, Sergius,
 Pompeius: cf. Aen. X 437 224 Nec (ec in rus.) *b* una à *γ*
 SED *PRγbc* 325 ABIT *R* longae *b* exultat *γ* horis *c* 226
 SVPERBIS *P* 227 um *γ* inultus (l e corr.) *γ* inultif in ras. *b*
 228 STABULI ^A (i eras.) *M* ADSPECTANS *R* 229 omiⁿ *c* VIRES
MRbc 230 PERNIX *MPRγc*, Nonius, Servius pernix (ix in ras.) *b*
 pernox schol. Iuven., quod tuetur Scaliger proleg. in Manil p. 9 'per-
 nix; legunt et pernox, sed pernix melius' Philargyrus INSTRACTO *P*
 infracto *γ* instrato [*c* 231 hirsutif *c* CARICAE *R* acutif *γ* 1
 232—234 atque . . . harena = Aen. XII 104—106 232 TENTAT *R*
 ADQVE *R* eurnua *γ* 1 233 obnixef *γ* 234 HICTIBVS *R* AVT
R ut Aen. XII 106 PARSA *M* 235 AST *M* collectum *γ* 1
 ROBOR *R* robor *γ*: cf. Lachmannus in Lucr. 140 ROBYR *MPbc*
 RECEPTAE *Rcy*2 (reffectae *γ* 1) receptae (cep in ras.) *b*

signa movet, praicepsque oblitum fertur in hostem:
 fluctus uti, medio coepit cum albescere ponto,
 longius ex altoque sinum trahit, utque volutus
 ad terras immane sonat per saxa neque ipso
 monte minor procumbit, at ima exaestuat unda 240
 vorticibus nigramque alte subiectat harenam.

Omne adeo genus in terris hominumque ferarumque,
 et genus aequoreum, pecudes pictaeque volucres,
 in furias ignemque ruunt: Amor omnibus idem.
 tempore non alio catulorum oblita laena 245
 saevior erravit campis, nec fuera volgo
 tam multa informes ursi stragemque dedere
 per silvas; tum saevos aper, tum pessima tigris:
 hen male tum Libyae solis erratur in agris. 249
 ipse ruit dentesque Sabellicus exaenit sus, 255

TESTIMONIA.

236 Servius Aen. XII 6 238 sq. 'utque . . . saxa' Iulius Rufin-
 nianus p. 261 R. 239 'immane s. per saxa' Charisius 181 242—244
 Nonius 416, 7 242 'omne . . . terris' Servius ge. I, 24 243 'pecu-
 des p. v.' Quintilianus I 5, 28 245 Nonius 457, 10 'catulorum o.
 l.' Arusianus p. 249 l. 248 Augustinus contra Iul. IV 38 (T. XIV
 1418) 249 Asper 111, 9 K. 255 Donatus in Ter. adelph. III 2, 21
 IV 2, 11 'dentes . . . sus' schol. Hor. earm. I 1, 28 III 6, 38 'Sabel-
 licus sus' schol. Lucani II 430 'Sabelli' Probus 62, 21 K.

VARIA LECTIO.

236 OBLICVM *M*, *Klotzius in Iahnii ann. phil.* LXXI 467 oblitũ (*t*
in ras.) *b* oblitum testantur *Servius et Philargyrus* oftẽm γ 237
 PRIMO
 UT IN MEDIO *M*: *cf. Aen.* VII 528 ut in medio γ 1 ut *vid.*, *Servius uti.*
 AL
 medio *b* cepit γ CVMBESCERE (*AL m. rec.*) *R* cum alpefcere γ
 239 AT *Pc* ad (*d in ras.*) *b* immane *bc* 240 at ima (*t in ras.*) *b*
 & iam^a (*a inf. eras.*) γ 241 VERTICIBVS *PR* γ *bc* SVBIECTAT *Py* ut
Lucretius VI 700 SVBVECTAT *MR*: *cf. Aen.* XI 131. 474. 242—270 *De*
horum versuum gemino ordine restituendo dixi lect. Verg. 6 *conl. Iahnii*
annal. LXXV p. 77 sq. 242 in *supraser.* γ ^hominum γ ferarum,
om. que, γ 243 equorum^c γ 245 læua γ 246 ne γ ^volgo γ
 VVLGO *MRbc* 248 filuam *c* SAEVVS *MR* γ *bc* 249 TVNC *R*
 libiae γ aruif *c* 255 SUÛS *M* VSVS *R*, *fuf c*

et pede prosubigit terram, fricat arbore costas,	
atque hinc atque illinc umeros ad volnera durat.	
quid lynces Bacchi variae et genus acre luporum	264
atque canum? quid quae inbelles dant proelia cervi?	265
quid invenis, magnum cui versat in ossibus ignem	258
durus amor? nempe abruptis turbata procellis	
nocte natat caeca serus freta; quem super ingens	260
porta tonat caeli, et scopulis inlisa reclamant	
aequora; nec miseri possunt revocare parentes	
[nec moritura super crudeli funere virgo.]	263
nonne vides, ut tota tremor pertemptet equorum	250
corpora, si tantum notas odor attulit auras?	
ac neque eos iam frena virum neque verbera saeva,	
non scopuli rupesque cauae atque obiecta retardant	

TESTIMONIA.

256 'pede p. t.' Donatus in Ter. adelph. VI, 4 Macrobius de diff. 2, 3 257 Priscianus 800 P. 264 'quid . . . variae' Probus 64, 14 Aeron ad Hor. carm. II 13, 40 Priscianus p. 689 P. de gen. nom. 87 H. 'quid l. B.' schol. Persii I 101 265 'inbelles . . . cervi' Servius Aen. IV 158 258 sq. 'quid . . . amor' Donatus in Ter. Andr. I 5, 44 Nonius 285, 13 258 Nonius 418, 30 260 sq. 'quem . . . caeli.' Seneca epist. 108, 34 261 'porta t. e.' Servius in Aen. I 374 251 'notas . . . auras' Servius Aen. X 229

VARIA LECTIO.

256 PRO SUBIGIT *M* 257 ADQVE *bis R* illenc γ 1 VME-
 ROSQ. *PR* humerofq; *bc* ^humerof^q γ at γ 1 VVLNERA *MRbc*
 nolnere γ 1 264 quit γ 1 LYNCHES *M* lincef *c* genuf, at pe-
 cul γ 265 ADQVE *R* quidque γc INBELLIS *R\gamma*1 258 QVI
P ^{iu}uenif γ 259 NVRVS *P* ^mneppe *c* 260 feraf *c*1 261 *bis* le-
 gitur et ima pagina 60 punctis sup_erne signisque Θ utrinque in *mg.* no-
 tatus et in summa sequenti: *M* Porta. γ caeli sup_escr. γ SCO-
 PULI ^s utroque loco *M* scopolif γ 263 spurium iudicavi lect. Verg. p.
 5: cf. Aen. IV 308. Tangitur a Philargyro, non a Servio. SVPPA *P*
 Post v. 262 in priore editione secuti esse videntur 266—270, in altera
 poetam suspicor adlidisse 250—254, quos ante 266 inseri voluerit,
 ita tamen ut 269 sq. omitterentur 250 ET *P* 252 eolia in *ras.* *b*
 253 Non scopuli (on scop in *ras.*) *b* scopoli *c* cauae γ ADQVE *R*
 RE-TA ^{RE}TARDAN̄ (TARDAN̄ in *mg.*, sed. m. cad.) *R*

- flumina correptosque mada torquentia montis. 254
 scilicet ante omnis furor est insiguis equarum; 266
 et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
 Potniades malis membra absumpsere quadrigae.
 *illas ducit amor trans Gargara transque sonantem
 *Ascanium; superant montis et flumina tranant. 270
 continuoque avidis ubi subdita flamma medullis
 (vere magis, quia vere calor redit ossibus): illae
 ore omnes versae in zephyrum stant rupibus altis
 exceptantque levis auras, et saepe sine ullis
 coningiis vento gravidae (mirabile dictu) 275
 saxa per et scopulos et depressas convalleis
 diffugiunt, non, eure, tuos, neque solis ad ortus,
 in boream caurumque, aut unde nigerrimus auster
 nascitur et pluvio contristat frigore caelum.

TESTIMONIA.

- 266—279 Columella de r. r. VI 27, 5 266 Aeron ad Hor. *carm.*
 I 25, 14 267 sq. 'quo tempore . . . quadrigae' Probus 62, 8 269
 sq. 'illas . . . Ascanium' Porphyrio ad Hor. *carm.* I 35, 7 Asper 115, 1
 'transque s. A.' Servius in Aen. I 267 270 'superant . . . tranant'
 Nonius 389, 3 275 'equorum dicit pullos, quos vento conceptos etiam
 Virgilius ait' schol. Lucani VI 670 276 Plotius de metris p. 251 G.
 278 sq. 'aut unde . . . caelum.' Nonius 409, 13

VARIA LECTIO.

- 254 corruptof c1 que om. Morel. sec., fort. recte correptos fundo
 Marklandus *ep. crit. ad Franc. Havc* MONTES Mc pontes Schra-
 derus 266 ÆQVARU^A M 268 ABSVM SERE R BSVMP SERE M
 269 illa Porphyronis Palat. illam eius Med. et Fabr. dicit c 270
 MONTES Mbc 271 anidifubi (subi in ras.) γ 272 REDITCALOR R
 ille γ ILLIS R 273 in zephyrum c ADZEPHYRUM R^{AD} ZE-
 PHYRUM M in zephyrum testatur Philargyrus 274 EXPECTANT M
 expectant, m.2 corr. in exceptant γ EXSPECTANT P exceptant Ser-
 vius, Philargyrus LEVES PRγ2c 275 Coningüfuento (ifuento in
 ras.) b grauide. γ 276 & supraser. γ scopolof γ DEPRESSA^S
 M depressos Marius Plotius Gaisfordii convalleis Plotius Gaisf.
 CONVALLIS P CONVALLES MRbe uallaef (c m. rcc.) γ 277 rue γ^U
 278 BOREHAN P BOREAM Rγ2b borea c CHAVRVM Rγc CHARVM
 M 'chanrum pro chorum' Servius 279 pluuiio (uuiio in ras.) c con-
 tristat .. (c e corr.) e frigore] SIDERE R

hic demum, hippomanes vero quod nomine dicunt 280
 pastores, lentum destillat ab inguine virus,
 hippomanes, quod saepe malae legere novercae
 miscueruntque herbas et non innoxia verba.

Set fugit interea, fugit inreparabile tempus,
 singula dum capti circumvectamur amore. 285
 hoc satis armentis: superat pars altera curae,
 lanigeros agitare greges hirtasque capellas.
 hic labor, hinc laudem fortes sperate coloni.
 nec sum animi dubius, verbis ea vincere magnum
 quam sit et angustis hunc addere rebus honorem; 290
 set me Parnasi deserta per ardua dulcis
 raptat amor; iuvat ire ingis, qua nulla priorum
 Castaliam molli devertitur orbita clivo.
 nunc, veneranda Pales, magno nunc ore sonandum.

TESTIMONIA.

282 Probus 62, 3 K. 'quod . . . novercae' Donatus in Ter. he-
 cyr. II 3, 1 Servius Aen. III 398 284 sq. Priscianus 1206 284
 Acron ad Hor. carm. I 4, 15 'fugit i. t.' Seneca epist. 108, 24
 286 sq. Servius ge. III 49 289—293 Macrobius Sat. VI 2, 2 289
 sq. 'nec . . . quam sit.' Nonius 418, 19 290 'Vergilio quoque con-
 fesso quam sit difficile verborum honorem tam parvis perhibere' Plin-
 ius nat. hist. XIX 4, 19. 292 sq. 'qua . . . clivo' schol. Lucani V
 126 292 'iuvat i. i.' Arusianus p. 237 L. 293 Acron ad Hor. carm.
 III 4, 61 'Castalios fontis' Probus 62, 18 K. 294 'nunc v. P.'
 schol. Veron. 78, 24 Servius ge. I 160

VARIA LECTIO.

280 φ HIC DEMUM HIPPOMANES QUOD SAEPE MALAE LEGER φ
 HIC DEMUM HIPPOMANES-VERO QUOD NEMINE DICUN^o (E infra O erasa,
 potest fuisse ctiam l) M Hic (ic in ras.) b hinc Philargyrus^h hippo-
 manes γ hypomanes c 282 Hypomanes c quod] illud Servius Aen.
 III 398 MALE Rγ 283 = II 129 In mg. S M Miscuerant c
 284 SED PRγc 285 — 321 F 285 CAPITI R 286 SUPERAT EST
 (punct. rubr.) M 'superat pro superest' Servius altare γ 287 LA-
 NIGROS P 288 Hinc labor c 289 a vincere γ magnum (m alt. c
 corr. in ras.) γ 291 SED FPRγc PARNASII FRc1 parnafi (i add.
 m.2) γ 292 IUUATE F 293 Castalios fontis in lemmate posuit Probus
 UERTITUR (DE m.2) F CLIVO R 294 SANANDUM (corr. m. ant.) F

Incipiens stabulis edico in mollibus herbam 295
 carpere ovis, dum mox frondosa reducitur aestas,
 et multa duram stipula felicumque maniplis
 sternere sup̄ter humum, glacies ne frigida laedat
 molle pecus, scabiemque ferat turpisque podagras.
 post hinc digressus iubeo frondentia capris 300
 arbuta sufficere et fluvios praebere recentis,
 et stabula a ventis hiberno opponere soli
 ad medium conversa diem, cum frigidus olim
 iam cadit extremoque inrorat aquarius anno.
 haec quoque non cura nobis leviore tuendae, 305
 nec minor usus erit, quamvis Milesia magno
 vellera mutantur Tyrios incocta rubores:
 densior hinc suboles, hinc largi copia lactis;
 quam magis exhausto spumaverit ubere mulcra,

TESTIMONIA.

297 sq. 'et ... sternere' Servius ecl. I 15 'et ... subter' Nonius 389, 14 299 'scabiem ... podagras' Nonius 411, 10 300 sq. 'post ... arbuta' Servius Aen. VIII 546 304 'aquarius' Probus 62, 23 K.

VARIA LECTIO.

295 TABULIS *M* tabulif γ 296 OVES *FPR* 297 multa duram] multarum *Nonii exempl.* duram stipula γ DVRVM STIPVLA PR DV-
^m
^{IS}
 RASTIPULA (IN *m. satis ant.*, *m rec.*) F DURAM STIPULA-M *M* filicum γbc 298 STERTERE *R S.* ternere γ SVBTER *FM\gamma bc*
^L
^{gi}
 GACIES *M* frida γ ledat γ 299 sturpif γ podrigraf *ut vid.* $\gamma 1$ 300 digreffif (fif *in ras.*) *b* digrediens *Servius Aen.* VIII 546
^V
 IBEO (*V m. rec.*) F 301 RECENTES *Mc* 303 mediã *b* diam *c1* 304 cadit (dit *in ras.*) *b* 305 HAEC *FMRbc*, *Servius* 'haec: legitur et haec' *Philargyrus* haec ^c γ HAE P CVRRA P CUR (*sup. m. satis ant.*) F leniora *b1c1* TUENDA *Mb1c* tuendae *Servius* 306 N.ec *c2* Haec *ut vid.* *c1* mi. lefia *b* 307 ruboref (f *in ras.*) *b* COLORES *R* rubores *Servius* 308 HIC LARGI F 309 Quã (uã *in ras.*) *b* QUO ^E
R exausto γ spumauerat $\gamma 1$ ubere (*e alt. m. 2 ut vid.*) γ UBERA ^E
 (*A ut vid. eras.*) *M* UBERA *Rc1* ^c mulcra γc

laeta magis pressis manabunt flumina mammis. 310
 nec minus interea barbas incanaque menta
 Cinyphii tondent hirci saetasque comantis
 usum in castrorum et miseris velamina nautis.
 pascuntur vero silvas et summa Lynci
 horrentisque rubos et amantis ardua dumos; 315
 atque ipsae memores redeunt in tecta, suosque
 ducunt, et gravido superant vix ubere limen.
 ergo omni studio glaciem ventosque nivalis,
 quo minor est illis curae mortalis egestas,
 avertes, victumque feres et virgea laetus 320
 pabula, nec tota claudes faecilia bruma.

VARIA LECTIO.

310 Nonius 341, 3 311 sq. 'incana . . . hirci' Priscianus 796
 311 'haec barba; Vergilius pluraliter dixit' Charisii excerpta p. 548
 K. 'incanaque menta' Charisius 241 de gen. nom. 88 H. 312
 Probus 62, 25 K. 'Cinyphii t. h.' schol. Lucani IX 787 313 Col-
 lumella de r. r. VII 6, 3 314 sq. 'pascuntur . . . rubos' Servius Aen.
 II 471 314 Asper 114, 27 K. Arusianus p. 251 L. Priscianus 788.
 1168. 1176. 1214 P. 'pascuntur vero dumos' Servius Aen. I 191
 'pascuntur vero silvas et plana secundum flumina' (cf. v. 143) Nonius
 531, 25 316 'atque . . . tecta capellae' Augustinus de mus. I 8 316
 sq. 'atque . . . deducunt' Donatus in Ter. hecyr. IV 4, 27 317 'et . . .
 limen' Nonius 314, 2. 389, 5 319 Servius ecl. X 77 320 sq. 'et . . .
 pabula' Servius in Aen. I 35

VARIA LECTIO.

310 flumina in ras. b UBERA PRc, Nonius 'flumina: legitur et ubera'
Philargyrus 311 cana de gen. nom. 312 CINYPHI M Cyniphi γ
 Cyniphei c HIRQVI P, (QU eras.) F HIRCIS R HIRCI Mγ2 (fuit
 m. 1 hirci ut vid.) hirci bc fetas c COMANTES Mc 313
 CASTORVM (R m. 2 sup.) R 314. 316. 315 hoc ordine M, sed adpos.
 in mg. A C B 314 SILVAE P licei (i post. e corr.) γ Iycei c 315
 HORRENTES R Orrentif γ Irrentif b domof γ dumof c 316 AD-
 QVE FR IPE P IPSE (corr. m. satis ant.) F IPSE Mγ INMEMO-
 RES M 317 deducunt Donatus ducunt Servius 318 OMNIS M
 NIUALES Fγ 319 MINOR FMPRγbc, Servius 'quo minor est pro quo
 minus est' *Philargyrus* minus vulgo EST M CURA M AEGES-
 TAS F ciefas γ 320 que] q: suprascr. c UIRGAEA F largus
malebat Io. Schraderus laetus testatur Servius Aen I 35 321 CLAU-
 DIS M faecilia (aeni e corr.) γ fenilia c

at vero zephyris cum laeta vocantibus aestas,
 in saltus utrumque gregem atque in pascua mittes.
 luciferi primo cum sidere frigida rura
 carpamus, dum mane novom, dum graminia cauent, 325
 et ros in tenera pecori gratissimus herba.
 inde ubi quarta sitim caeli collegerit hora
 et cautu querulae rumpent arbusta cicadae,
 ad puteos aut alta greges ad stagna inbebo
 currentem ilignis potare canalibus undam; 330
 aestibus at mediis umbrosam exquirere vallem,
 sicube magna Iovis antiquo robore quercus
 iugentis tendat ramos, aut sicubi nigram

TESTIMONIA.

323 Nonius 348, 11 324—329 'luciferi . . . stagna' (om. 328)
 Columella de r. r. VII 3, 23 325 Donatus in Ter. adolph. IV 2, 52
 Nonius 252, 15 'dum mane . . . cauent' Servius Aen. IV 341 'dum m.
 n.' Probi inst. I 9, 2 Servius in Donatum 1794 P. Pompeius p. 87. 358
 L. Servius Aen. V 19 'mane novum' Macrobius Sat. I 17, 34 Pris-
 cianus 983 326 Nonius 411, 16 327 Philargyrus ge. IV 100
 329 sq. Nonius 216, 31 331 Nonius 247, 8 332—334 Columella de
 r. r. VII 3, 23

VARIA LECTIO.

322 AD PR zephyrif (=zephyrif) c CLAETA P uocantib;
 æ&af (ib c corr., æ corr. cæ a, &eras. et corr. in f) γ 323 GRAE-
 GEM F ADQVE R MITTES FPRybc Servius MITTEF M mittis No-
 nius aestas . . . mittet: Luciferi Heynius 324 LUCEFERI P LUCI-
 FERØ (O m. 2 corr. in l) Fy SFRIGIDA M. frigida c 325 CA-
 REAMVS P NOVVM FMPRbc, u pr. e corr. γ dum gramina caent]
 dum flumina crescent Donatus: cf. I 326 mānent (m eras.) γ 326=ecl.
 VIII 15 tenera (er in ras.) b 327 COLLIGERIT Pc1 COMLEGERIT (M
 m. rec. corr. in l) F ORA M 328 cf. Copa 27. om. Columella
 328 QVAERVLAE FR QUERVTVLAE P Q-RULE M querule γ 329
 AT FP Aut b1 ADQVE R ad in ras. b ad. γ IVBEBO P: cf. 295
 300 IV 264 IUBEBO (B all. m. rec. corr. in T) F IUBETO MRybc Nonius
 330 ELIGNIS P, Nonius LIGNIS R L'IGNIS M PATARE P portare
 γ I . . . potare (po in ras.) b andam γ I 331 Iestibus b AËT F
 AD Ry AVT MP .at (a in ras.) b in Nonius umbrosam (m post. in
 ras.) b 332 SICVBE P SICVBI FMRybc QUARCVS M 333 Iugen-
 tes c tendit Columella APUT M SICVBIRÈ M nigram (m add.
 m. 2) γ nigrā c1

ilicibus crebris sacra nemus accubet umbra;
 tum tenuis dare rusus aquas, et pascere rusus 335
 solis ad occasum, cum frigidus aëra vesper
 temperat, et saltus reficit iam roscida luna,
 litoraque alyconem resonant, acalanthida dumi.

Quid tibi pastores Libyae, quid pascua versu
 prosequar et raris habitata mapalia tectis? 340
 saepe diem noctemque et totum ex ordine mensem
 pascitur itque pecus longa in deserta sine ullis
 hospitibus; tantum campi iacet. omnia secum
 armentarius Afer agit, tectumque laremque
 armaque Amyclaeumque canem Cressamque pharetram; 345

TESTIMONIA.

335 Aeron ad earm. saec. 31 'tum . . . aquas' Nonius 411, 26
 336 sq. Columella de r. r. VII 3, 24 'solis . . . temperat' Aeron ad
 earm. saec. 32 'cum . . . temperat' Nonius 231, 26 338 Probus 63,
 8 K. 'resonat a. d.' gloss. in Barthii adv. XXXVII 5 339 sq.
 Probus 64, 19 K. 340 'et . . . tectis' Servius Aen. IV 259 'mapa-
 lia' Probus 63, 15 K. 342 sq. 'itque . . . iacet' Servius eel. I 8
 343—345 'omnia . . . pharetram' Donatus in Ter. adolph. III 2,
 3 343 'tantum e. i.' Nonius 326, 31 Servius in Aen. I 224 344 sq.
 'tectumque . . . pharetram' Quintilianus IX 3, 51 Isidorus orig. I 35, 19
 Diomedes 442 P. 345 Servius eel. III 12 'Amyclaeum . . . phare-
 tram' Probus 63, 16 K.

VARIA LECTIO.

BRI

334 Illicibus γ GRESSUS (corr. col. rubro) M faerum γ faera
 (a post. in ras.) atra Columellae Gocs. Reg. arta eiusdem Lips. accu-
 bet (et in ras.) b acubet c ADCUBET F accubat Columella 335 TVNC

R TENVES Rb dare (da in ras.) b RUSUS M RVRVS FFR γ bc

RUSUS (R m. 2 sup.) F RVRVS MPR γ bc 336 aëthra Nonius

VESTER (T m. rec. corr. in P) R 337 reficit (i pr. in ras.) b

ROSCIDA (S m. 2 sup.) F 338 alyconem c Reg. alyconem, non Alyco-
 nen Lachmannus in Lucr. 165 ALCYONE P ALCYONEN FMRb, Pro-
 bus alyconem γ ACHALANTIDA Pc ACALANTIDA F acalanthida γ 1
 acalanthide gloss. Barth. 339 lybiae γ libiae. c 340 mappalia γ

341 mense 342 IDQVE FP it. que γ in] ET P defera c [fine]

SIN P 343 HOSPITHS (I tert. m. rec. add.) F 344 ARMENTARIUS

(N m. 2) F AGIT-ÉT M larem] LABOREM R 345 amocleum
 Diomedis ω AMYCLAEUM M amyceum γ c 2 ami-cleum b am-cleum

c1 canum γ 1 craffam c1 faretram c pharthra γ Cressasque

non secus ac patriis acer Romanus in armis
iniusto sub fascie viam quom carpit, et hosti
ante expectatum positus stat in agmina castris.

At non qua Scythiae gentes Maeotique unda,
luridus et torquens flaventis Hister harenas, 350
quaque redit medium Rhodope porrecta sub axem.
illic clausa tenent stabulis armenta, neque ullae
aut herbae campo apparent aut arbore frondes;
set iacet aggeribus niveis informis et alto
terra gelu late, septemque adsurgit in undas. 355

TESTIMONIA.

346—348 Vegetius de re milit. I 19 346 Quintilianus IX 3,
20 347 'iniusto . . . carpit' Donatus in Ter. Andr. I 1, 9 Nonius 312,
17 Pseudoasconius in Cic. Verr. act. II 1, 15 Servius ecl. IX 65
348 Arusianus p. 217 L. gloss. in Barthii adv. XXXVII 5 349 sq.
'qua . . . harenas' Acron ad Hor. carm. III 4, 36 349 'at . . . gen-
tes' Servius Aen. IV 529 351 cf. Probus 63, 19 P. Acron ad Hor.
carm. III 10, 3 epod. 10, 22 'Rhodope . . . axem' schol. Veron. 79,
31 354 sq. 'sed . . . late' Nonius 326, 28

VARIA LECTIO.

pharetras *Servius ecl.* III 12 346 haud secus *Quintilianus* patriⁱ
γ SACER F 347 INUITO F iniusto *testantur Donatus, schol. Ci-*
^S
ceronis, Servius FACE (S m. eud. ut vid.) P QUOM F CVM MPRγbc
dum *Nonius, Servius ecl.* IX 65 HOSTI FRb, *Philargyrus* II-
^I
STEM M hostemⁱ c hosti. γ HOSTIS P 348 EXSPECTATVM FR spe-
ctatum γb POSITI^S M positif. γ IN om. R AGMINE P AGMINE
FMRγbc, Arusiani codd. Secundum P ita intellegendum est: 'ante
expectatum positus castris stat Romanus in agmina hostis. Quod
magis placet quam vulgata lectio: nam si castra posita sunt, vix etiam
in agmine stare dici possunt milites, in agmine autem stant etiam ante
posita castra. 349 AD R QVAS·CYTHIAE R QUAS SCYTHIAE M
qua . feithiae b qua feythiae c qua feythicae *Acron* maeotia (eo in ras.)
b MEOTIA R me^e.tia (t e corr.) γ meotida c maeotica *Acron* 350 ifter
c HARENAS (E m. rec. add.) R 351—376 *Veron. fol.* 264 351
QuaQUE V iacet *schol. Hor. epod. redit testantur Servius et Philar-*
gyrus. redit medium rhodope porrecta sub V gelidum *Schraderus* me-
dium *Probus* ro.dope γ rōdope b precta c1 axe γ 352 IL-
lic clausa tenent stabulis armenta V NEC R NEque V uLLAE V
ulle γ 353 Apparent V aut arbore V 354 SED PRVγbc
iac&. c niveif γ 2, uium γ 1 niveis inforMIS V 355 iclu (l e
corr.) γ affurgit c VLNA P

semper hiemps, semper spirantes frigora cauri.
 tum sol pallentis haut unquam discutit umbras,
 nec cum invecus equis altum petit aethera, nec cum
 praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.
 concresecunt subitae currenti in flumine crustae, 360
 undaque iam tergo ferratos sustinet orbis,
 puppibus illa prius, patulis nunc hospita planstris;
 aeraque dissiliunt volgo, vestesque rigescunt
 indutae, caeduntque securibus umida vina,
 et totae solidam in glaciem vertere lucunae, 365
 stiriaque impexis induruit horrida barbis.
 interea toto non saepius aëre ninguit:

TESTIMONIA.

356 Aeron ad Hor. carm. I 22, 17. 25, 19 schol. ad Stat. Theb. IV 653 357 Aeron ad Hor. carm. I 22, 20 360 Aeron ad Hor. carm. II 8, 5 serm. I 1, 25 Servius Aen. VII 115 ge. IV 135 361 Nonius 459, 20 363 sq. 'vestesque . . . vina' Nonius 380, 26 363 'vestesque r.' Servius Aen. IV 251 364 'caeduntque . . . vina' Nonius 272, 9 'umida vina' schol. Veron. 80, 1 Quintilianus VIII 6, 40 anecdota Parisina Ecksteinii 366 Charisius 74 P. Servius Aen. II 277 'stiria . . . Virgilius genere femininū, Varro neutro dixit: sed vicit Virgilii auctoritas' de gen. nom. 99 II. 'barbis': cf. artis gramm. fragm. 139 p. 97 Endl. 367 Priscianus 882 P. Charisius 194 P.

VARIA LECTIO.

356 femper ... γ ^fhyemp ^{hi}c ^{hi}gemif (g et i eras.) γ cauri c
 CHAVRI MRγ CHORI PVb1 ^uchāri b2 357 TVNC P PALLENTS V
 PALLENTES M HAV. V aut γ1 aud γ2 laud bc 358 cum invec-
 tus equis altum petit aethera V ethera γ 359 PRAEcipitem oceani
 rubro lavit aequore V LAUIT (A sup. rubr.) M 360 ConcreS-
 CVNT V currenti in flumine V 361 terGO V FERATOS M
 ORBES MPRe, Servii exempl. 362 suspectus Iacobo Bryant PA-
 TULIS ·NUNC M: cf. II 445 ospita γ 363 diffili. unt γ VVLGO
 MRVγb2c 364 indutae caeduntQue securibus umida vina V indutis
 Heinsius induti . . . . caeduntq; (q; m. rec. add.) γ humida γ .uina
 (eras. a, ut vid.) γ 365 et totae V ET SOTAE M INSOLIDAM R
 SOLidam iN V in folidam in (in pr. eras.) γ LUCUNAE M: cf. Lach-
 mannus in Lucr. 205 et Ritschelius mus. Rhen. VIII 494 LACVNAE
 PRVbc lacune γ 366 om. R, interpretantur Servius et Philargyrus
 stIRIA V styria γ barBIS V 367 SAETIUS M feciuf c aequore
 Arundel., Priscianus ninguit in ras. b ningit c

intereunt pecudes, stant circumfusa pruinis
 corpora magna boum, confertoque agmine cervi
 torpent mole nova et summis vix cornibus extant. 370
 hos non inmissis canibus, non cassibus ullis
 puniceaeve agitant pavidos formidine pinnae,
 set frustra oppositum trudentis pectore montem
 comminus obtruncant ferro, graviterque rudentis
 caedunt, et magno lacti clamore reportant. 375
 ipsi in defossis specubus secura sub alta
 otia agunt terra, congestaque robora totasque
 advolvere focis ulmos ignique dedere.
 hic noctem ludo ducunt, et pocula lacti
 fermento atque acidis imitantur vitea sorbis. 380

TESTIMONIA.

374 sq. 'comminus . . . caedunt' Eutycheus II 4 374 'comminus
 o. f.' Servius ge. I 104 376 'ipsi . . . specubus' Servius Aen. VII 568
 Pompeius p. 224 L. 'secura otia' schol. Veron. 80, 4 377 sq. 'totasque
 . . . dedere' Nonius 446, 14 379 'hic . . . ducunt' Servius in ge. I 6

VARIA LECTIO.

369 *magNA* V *bo. ù b* CONFECTO RV conferto Servius con-
 fertorq; (fertorq; *in ras.*) b agmine (g e corr., fort ex e) γ 370 MOLEA
 (*punct. rubr.*) M mole (e ex corr.) γ ET SUMMIS M cornibus. γ
 371 *Hos non inmissis canibus* V INMISSIS MRbc CASIBVS P Cas-
 sibus V 372: cf. Aen. XII 750 Punice^c γ agitatⁿ c PENNAE
 Mγ2c 373 *SED* Pγbc ET R sed V Frustra V appositum c OP-
 POSITUM trudentis pectore V TRVDENTES MPγ2 pecora (a corr.
 in e) γ MONTem V 374 *comminof* γ OBTRVncant V GRA-
 Viterque rudENTis V RUDENTES M ruentif (i corr. in e) γ 376
 SPECUBUS M, Servius hic et Aen. VII 568 specibus γ SPECIBVS
 PV SPECIEBVS R 'artis fuerat specibus dicere, quia quarta decli-
 natio . . . u in i vertit . . . sed quia pinguis sonat et melius, specubus di-
 cimus.' Servius 'pecubus . . . falsum est: specibus debuit dicere' Pom-
 peius: cf. Rhemn. Palaem. 1371 Sergius 1846 Terent. Scaur. 2259
 377 Otia agunt terra congestaque robora totasque V TOTASQ.
 (*punct. rubr.*) M totaf, om. que, γb1c 378 ADVOLvere focis ulmos
 ignique dedere V Advolvere b1 379 NOctem V et pocula lacti
 V 380 FERmento atque acidis imitantur vitea sorbis V FERMENTO
 ADQVE ACIDIS R FERMENTATQ. ACIDIS M fermentoque acidi. f γ
 vitaea γ SORVIS Pγ1b

talis hyperboreo septem subiecta trioni
 gens effrena virum Riphæo tunditur euro,
 et pecudum fulvis velatur corpora saetis.

Si tibi lauitium curae, primum aspera silva
 lappaeque tribolique absint; fuge pabula lacta. 385
 continuoque greges villis lege mollibus albos.
 illum autem, quamvis aries sit candidus ipse,
 nigra subest udo tantum cui lingua palato,
 reice, ne maculis infuscet vellera pullis
 nascentum, plenoque alium circumspecte campo. 390

TESTIMONIA.

381 sq. 'quin et hyperboreo . . . virum' Acron ad Hor. carm. II 20, 16 in Fabr. et Med. 381 Beda de tropis 383 C. 'hyperboreo . . . trioni' Quintilianus VIII 6. 66 'septem s. trioni' Marius Victorinus 2499 Diomedes 456 Charisius 246 Priscianus 1039 P. Donati ars III 6, 2 Pompeius 474 L. Claudius Sacerdos I 87. 172 Servius Aen. I 412 382 'Rhipæo t. e.' Probus 63, 21 Servius Aen. IV 448 'Rhipæo euro' schol. Veron. 80. 54 K. 383 Iulius Rufinianus p. 256 R 384 sq. Beda de metris 2375 P 'si . . . absint' Columella de r. r. VII 3, 10 384 'si . . . curae' Nonius 212, 19 Servius Aen. II 140 386 Probi inst. I 7, 4 Servius ecl. II 20 387-389 'illum autem . . . reice' Donatus in Ter. Phorm. I 2, 56 387-390 'illum . . . nascentum' Columella de r. r. VII 3, 1 389 sq. 'reice . . . nascentum' Servius Honoratus de fin. 10 p. 499 Endl. Servii centimetrum 1816 P. 'ne . . . nascentum' Nonius 368, 23 schol. Hor. epod. 16, 46 389 Beda de metris p. 2363 P. Servius Aen. X 473

VARIA LECTIO.

381 *Talis hyperboreo septem subiecta trioni V* talis] quin et
 Acron ^RYPERBOREO (II rubr.) *M* hipboreo *c* compacta *Claudius Sa-*
cerdos, si quidem Vergilii locum intellegit ^RTIRONI *M* troni γ triones
Claudius Sacerdos 172 382 *GENs effrena virum ripæo tunditur*
euro V ^HEFFERNA *P* Riphæo *testatur Servius* ripheo γ b ^RRIPAEO
M RHUPEO *R* RIPAEO *P* rifeo *c* 383 *et pecudum fulvis velatur*
corpora saetis V ^Upecodum γ ⁿpecudem *c* ^UFLUHS *M* ^UVELANTUR
Mbc velatur Rufinianus pectora *Rufinianus* fetif *c* 384 *nilhil*
legere potui in V aspera . . . tribolique = *ge.* I 152 sq. 385 *LAP-*
pacque tribolique absint fuge pabula lactu V ^Vtriboli γ bc ^Vfugae γ
 lactra *Schraderus* lacta *Philargyrus: cf. Columella de re r. VII 2,*
 3 386 *CONTinuoque greges villis lege mollibus albos V* ^TTEGE *P*
 387 *autem quamvis aries V* 388 *NigrASVbest ulo tantum cui*
lingua palato V ^oudo (*o e corr.*) γ 389 *reice ne maculis infuscet*
V ne] ^{na} γ ^VPullis *V* 390 *NAScentum plenoque alium circumspecte*
camPO V ^ENASCENTUR ^M*M* ⁿnasc&tum (*t e corr.*) γ ^PCIRCUMSPICE *P*

munere sic niveo lanae, si credere dignum est,
Pan deus Arcadiae captam te, Luna, fefellit
in nemora alta vocans; nec tu aspernata vocantem.

At cui lactis amor, cytisum lotosque frequentis
ipse manu salsasque ferat praesepibus herbas. 395
hinc et amant fluvios magis, et magis ubera tendunt,
et salis occultum referunt in lacte saporem.
multi etiam excretos prohibent a matribus haedos,
primoque ferratis praefigunt ora capistris. —
quod surgente die mulsere horisque diurnis, 400
nocte premunt; quod iam tenebris et sole cadente,
sub lucem exportans calathis adit oppida pastor;
aut parco sale contingunt hiemique reponunt.

TESTIMONIA.

391 — 393 Probus 63, 1 391 sq. Servius ge. I 16 391 Macro-
bius Sat. V 22, 9 Servius ecl. II 20 'munere lanae' schol. Veron.
80, 9 393 'in nemora a. v.' Macrobius Sat. V 22, 9 397 Philar-
gyrus ge. III 128 400 — 402 'quod ... calathis' Servius ecl. III 5
400 sq. 'quod ... premunt' Priscianus 870 402 Aeron ad Hor.
earm. I 25, 11 'sub ... calathis' Priscianus 1000, 1105 Alcuini
gramm. 2141 P. Servius ge. I 67 'exportant ... pastor' de gen. nom.
89 H. 'adit o. p.' Priscianus 1202 403 Nonius 368, 8

VARIA LECTIO.

391 Niveo lanae V lanae (a *pr. e corr.*) γ si credere ... Arca-
diae om. Probus 392 DAEVS P DAEUS M arcadie γ archadie c
lunam γ I 393 alta uocant (tauo *e corr.*) γ neespernata (e *see*.
corr. in a) γ 394 AD Rb1 lactis amor cytisum lotosque freQVEN-
TIS V AM (m. 2 *sup.*) R cythisum γ, (cy *in ras.*) c frequentes
γb 395 ILLE PRb matu c ipse manu salsasque ferat prae-
sepibus V 396 hinc et amant fluvios magis et magis ubera V
magisac magis c 397 et salis occultum referunt in lacte saporem V
ocultam γ refert Philargyrus ge. III 128 398 multi etiam excre-
tos PROHIBENT a matribus V ETIAM Pb IAM MRγc EXTREMOS
P excretos Servius, Philargyrus aedof γ hedof c 399 PRIMAQUE V
fimaque Heinsius PRAEFIGVNT V praefringunt Schraderus ora
(o *e corr.*) γ CAPISTRIS (I *prior in ras., fort. corr. ex E*) R
400 die mulsere HORIS V HORRIS R 401 PRAEMVNT Rγb PRAE-
MUNT M QVO V CADENTES R CADENE M cadentem γ 402
exportans Scaliger EXPORTANT MPRVγc, grammatici, nisi quod exor-
nant Alcuinus habet 403 PARCOS M roponunt γ

Nec tibi cura cammi fuerit postrema, set una
 velocis Spartae catulos acremque Molossum 405
 pascere sero pingui. numquam custodibus illis
 nocturnum stabulis furem incursusque luporum
 aut impacatos a tergo horrebis Hiberos.
 saepe etiam cursu timidos agitabis onagros,
 et canibus leporem, canibus venabere dammas; 410
 saepe volutabris pulsos silvestribus apros
 latratu turbabis agens, montisque per altos
 ingentem clamore premes ad retia cervom.

Disce et odoratam stabulis accendere caedrum,
 galbanoque agitare gravis nidore chelydros. 415
 saepe sub immotis praesepibus aut mala tactu
 vipera delituit caelumque exterrita fugit,
 aut tecto adsuetus coluber succedere et umbrae,
 (pestis acerba boum) pecorique aspergere virus,

TESTIMONIA.

404 'nec . . . postrema' Servius ge. III 44 405—408 Nonius
 241. 13 schol. Hor. epod. 6, 6 406 'pascere s. p.' Probi inst. I 9, 11
 408 Aeron ad Hor. earm IV 14, 50 'Iberi' Probus 63, 26 413
 schol. Stat. Theb. IV 323 Nonius 364, 33 Servius in Aen. I 324
 414—418 'disce . . . coluber' Columella de r. r. VII 4, 6 415 'galba-
 neoque a. gravi' Nonius 315, 6 'galbanum' Probus 63, 27 K. 416
 'saepe . . . praesepibus' Servius Aen. II 227 418 'tecto . . . succe-

VARIA LECTIO.

FUERIT
 404 POSTREMA *M* SET UNA FUERIT *M* fed bc 405 fparte γ
 fparthe c molofium γb molofium c 407 ue Aeronis Gud. 408 IN-
 PACA &
 DIGNATOS (corr. col. rubro) *M* 408 orrebif γ 409 faepeiam γ
 410 E^T *M* uenare γ dāmeſ c 411 Sepe γ VOLVTABIS *P* pul-
 fuf $\gamma 1$ 412 Latratuſ γ Latat. u c TERREBIS *R* AGROS *M*
 MONTES *R* MONITIS *P* 413 PRAEMES *R* γbc CERVVM *M* $R\gamma bc$
 414 DISLCE ODORATAM *P* adoratam $\gamma 1$ CEDRVVM *P* $R\gamma b$ 415 GAL-
 BANEOS *M* GRAVES *Rb* graui γ , Servius, Nonius helidrof γ 416
 innotif b IGNOTIS *R* in^motif c 417 dili. tuit (i pr. corr. in e) γ
 418 tacto $\gamma 1$ adfuetof γ affuetuf c succedere et (t add. m. 2) γ SVC-
 CEDERET *P* SVCCEDER^E ET *M* 419 BOUUM *M* pecorif γ ASPER-
 GERE *PRbc*, item, sed f e corr. γ ADSPERGERE *M* adſpargere *M*entel. pr.

fovit humum. cape saxa manu, cape robora, pastor, 420
 tollentemque minas et sibila colla tumentem
 deice. iamque fuga timidum caput abdidit alte,
 cum mediis nexu extremacque agmina caudae
 solvuntur, tardosque trahit sinus ultimus orbis.
 est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis, 425
 squamea convolvens sublato pectore terga
 atque notis longam maculosus grandibus alvom,
 qui, dum annes ulli rumpuntur fontibus et dum
 vere madent udo terrae ac pluvialibus austris,
 stagna colit, ripisque habitans hic piscibus atram 430
 improbus ingluviem ranisque loquacibus explet;
 postquam exusta palus, terraeque ardore dehiscunt,
 exsultat in siccum, et flammantia lumina torques

TESTIMONIA.

dere' Servius Aen. I 627 420—422 'cape . . . deice' Columella de re
 r. VII 4, 6 420 'fovit h.' Servius Aen. IV 193 'cape saxa . . .
 pastor' Nonius 252, 33 421 sq. 'tollentem . . . deice' Nonius 406,
 29 423 'extremacque a. e.' Servius Aen. II 212 425 cf. Probus
 63, 28 K. 428 sq. 'et dum . . . austris' schol. Lucani I 219 430
 sq. 'tum piscibus . . . explet.' Nonius 327, 9 'hic . . . illuviem'
 Nonius 242, 22 430 'cece stagna madent' Terentianus Maurus 1104
 431 Nonius 298, 10

VARIA LECTIO.

420 Fodit ^v b manu γ 1 421 cf. Aen. II 381 421 fibi ^{la} γ
 TVMENTEM (corr. ead. m. ut vid.) P 422 NAMQVE P IAMQ · M iam ^{ti}
 c ALTAE R γ c 423 com γ extreme γ AGMINE R, Servius
 Aen. II 212, sed agmina idem ad h. l. 424 SOLVVNTVR MR γ c S. ol-
 nutur ⁿ b TRAHUNT (punct. rubr.) M trahit γ 1 trahit c 425 ES-
 SET IAM R CATLABRIS P 426: cf. Aen. II 474 SVB. LATO R
 SUBLATA ^o M CORPORE P: cf. ad 383 427 ADQVE R maculo-
 sius γ 1 alno. γ ALVVM MRbc AEVOM P 428 annif γ 429 ET
 R, schol. Lucani 430 col& γ que] q: suprascr. b habitat susp.
 Heynius hic] tum Nonius 327 atris Nonius 327, sed atram testa-
 tur idem 242 431 INPROBVS PRbc INCLVVIEM P inluviem No-
 niū ω 298, Genev. 242 illuviem cetera 242 exempl. 432 exhausta γ
 exulta ^{la} (exu in ras.) b exaulta c terre γ deifcunt γ c 433 exult
 Menag. pr. EXTULIT M EXSILIT R EXILIT P exiit γ bc TORQUES
 (sed N fort. corr. ex N) M TORQVENT P

saevit agris asperque siti atque exterritus aestu.
 ne mihi tum mollis sub divo carpere somnos 435
 neu dorso nemoris libeat iacuisse per herbas,
 cum positis novos exuviis nitidusque inventa
 volvitur aut catulos tectis aut ova relinquens
 arduus ad solem, et linguis micat ore trisuleis.
 Morborum quoque te causas et signa docebo. 440
 turpis ovis temptat scabies, ube frigidus imber
 altius ad vivom persedit et horrida vano
 bruma gelu, vel cum tonsis inlautus adhaesit
 sudor, et hirsuti secuere corpora vepres.
 dulcibus idcirco fluvius pecus omne magistri 445

TESTIMONIA.

434 Nonius 244, 4. 295, 28 'siti . . . aestu' Priscianus 761 P.
 435 sq. Quintilianus IX 3, 21 435 Servius ge. II 475 'nec . . .
 mollis' Probi inst. I 10, 1 436 'dorso n.' Servius Aen. X 303
 437 sq. Nonius 457, 11 'cum . . . volvitur' idem 458, 11 438 'ca-
 tulos t. aut ova reponit' Servius Aen. II 357 439 'et linguis . . .
 trisuleis' Nonius 318, 3 440 Vegetius veterin. praef. 8 441—443
 'cum frigidus . . . gelu' Columella de r. r. VII 5, 5 442 'altius . . .
 persedit' Probi inst. I 2, 2 443 sq. 'cum . . . vepres' Columella de
 r. r. VII 3, 10

VARIA LECTIO.

T 1

434 SINUS *M* EXTERRITUS *PRγ*, Prisciani *exempl.: testatur*
C
Nonius EXTERRITUS (*corr. col. rubro*) *M* exercitus *Schraderus* extorri-
 dus vel expergitus *Marklandus* 435 NE *PRbc*, *Quintilianus*, *testantur*
Probi inst., *Servius ge.* II 475 NEC *Mγ* TOM *P* tunc *Servius ge.* II
 475 MOLLES *M* DIO *P* 436 herba *b1* 437: cf. *Aen.* II 473
 NOVVS *MPRγbc* EXUVIS *P* 438 atque ova *susp.* *Heynius*
 aua *γ1* relin. uenf (u *corr. in g*) *γ* reponit *Servius Aen.* II 357 *Fuit*
cum aut catulos . . . arduus *melius omitti mihi persuaderem* 439 =
Aen. II 475 440 te] ET *P* curas *Schraderus* causas *Servius* 'fere
morborum causae erunt quod . . . signa autem sunt' e. q. s. Varro
de r. r. II 1 441 OVS *M* ube *γ1* VBI *MPbc* CVM *R*, *Columella*
 442 ninu *γ* VIVVM *MRbc* orrida *γ* 443 INLATVS *M1PRγ1*,
Columellae Reg. Lips. INLOTUS *M2γ2c* inlotuf (u *in ras.*) b illotuf *Col-*
lumellae Goes. illotuf *ceteri* 'lotus et lautus dicimus' *Servius* 'si aesti-
 rum sudorem mari vel flumine non abluas' *Columella* VII 5, 5 adhe-
 fit *c* 444 HIRSVTIS *MR*, *Columellae Lips.* 445 idcirco (d *c* *corr.*,
fort. c) *γ* . omni *γ1*

perfundunt, udisque aries in gurgite villis
 mersatur, missusque secundo defluit anni;
 aut tonsum tristi contingunt corpus amurea,
 et spumas miscent argenti et sulphura viva
 Idaeasque pices et pinguis unguine ceras 450
 scillamque elleborosque gravis nigrumque bitumen.
 non tamen ulla magis praesens fortunam laborumst,
 quam si quis ferro potuit rescindere summum
 ulceris os: alitur vitium vivitque tegendo,
 dum medicas adhibere manus ad volnera pastor 455
 abnegat, et meliora deos sedet omnia poscens.
 quin etiam, ima dolor balantum lapsus ad ossa

TESTIMONIA.

447 'mersusque . . . anni' Nonius 389, 30 448 Nonius 409, 31
 449 Marius Victorinus de carm. her. 6 Aldhelmus in A. Mai auct. class.
 V 530 'spumas . . . vivaque sulphura' Macrobius Sat. V 14, 4 incertus
 de gen. nom. 97 H. 'sulphura viva' Beda de orthogr. 2345 incertus
 de orthogr. 2799 P. 450 Charisius 71 P. 'et . . . ceras'
 Priscianus 775 Velius Longus 2223 Cassiodorus 2295 P. Servius Aen.
 IX 772 'pinguis u. ceras' incertus de orthogr. 2804 P. 451 cf.
 Probus 63, 29 452 Servius Aen. III 145 453 sq. Nonius 453, 2
 Columella de r. r. VII 5, 10 'quam . . . os' Nonius 459, 12

VARIA LECTIO.

446 uellif c1 447 ^{f v} mifof γ mersus Nonius anno c1 448 tristi
 (t pr. e corr.) γ AMVRGA Mγ 449 aut spumas Aldhelmus et
 fulphura uiua c et sulphura uia γ uinaque sulphura b in ras., ζ, de gen.
 nom.: testantur Macrobius Servius Aldhelmus. 'numqui dactylus in
 fine ponitur? potest quidem . . . veluti est illud in georgicis: et spu-
 mas . . . vivaque fulphura. quem quidam inuertentes sic legunt: et ful-
 phura viva.' Marius Victorinus et sulphura uiua Beda et inc. de or-
 thogr. 450 IDEAS MRγ PINGVES Rγ2 pinguis testatur Priscia-
 nus laedas Cassiodorus 451 SCYLLAM MPe, Probus ILLEBO-
 ROS R . elleboruf (u corr. in o) γ grauef γ BITVMĒ MR uitumen
 γ1 452 fortuna laborumst = Aen. VII 559 LABORVM EST MPbc
 labor. um est γ laborum (om. est) Servius Aen. III 145 453 potnit]
 properat Schraderus rescindere γ1 455 VVLNERA MRbc uoluerē
 (e corr. in a) γ paltur γ1 456 ET Pγ2 AVT MRγ1 ut vid., bc
 meliora (a in ras.) b DEO^S M OMNIA MPγyb, Servius, ut qui Sal-
 lustii Cat. 52 'prospera omnia cedunt' exemplo utatur. omnia ex
 pufcent γ1 457 LABSVS MPR

cum furit atque artus depascitur arida febris,
 profuit incensus aestus avertere et inter
 ina ferire pedis salientem sanguine venam, 460
 Bisaltae quo more solent acerque Gelonus,
 cum fugit in Rhodopen atque in deserta Getarum,
 et lac concretum cum sanguine potat equino.
 quam procul aut molli succedere saepius umbrae
 videris aut summas carpentem ignavius herbas, 465
 extremamque sequi aut medio procumbere campo
 pascentem et serae solam decedere nocti,
 continuo culpam ferro compeste prius quam
 dira per incautum serpant contagia volgus.
 non tam creber agens hiemem ruit aequore turbo, 470
 quam multae pecudum pestes. nec singula morbi
 corpora corripunt, set tota aestiva repente,
 spemque gregemque simul cunctamque ab origine gentem.
 tum sciat, aërias Alpīs et Norica siquis

TESTIMONIA.

458 'atque . . . febris' Servius Aen. II 215 459 sq. Columella
 de r. r. VII 5, 10 461—463 'acer . . . equino' schol. Lucani III 283
 461 cf. Probus 64, 1 K. 463 Aeron ad Hor. carm. III 4, 34
 471 sq. 'nec . . . repente' Philargyrus ge. III 70 472 'sed . . . re-
 pente' Servius Aen. XII 719 474 sq. Servius Aen. XI 247 474
 'aërias A.' Isidorus orig. XIV 7, 18 schol. Lucani I 183

VARIA LECTIO.

458 ADQVE R depascatur γ1 459 intensos Heinsius 460
 pedes γ SALENTEM M salientim γ1 461 GELONOS P 462 rodo-
 pen γ ADQVE R AUT M 463 cum om. γ potat (1 pr. in ras.) b
 464 HAUD P MOLLIS Pc1 faepius (f post. in ras.) b 465
 AU M CARPENTES M SEGNIVS R ignavius Servius haerbas γ
 466 CONCVMBERE P 467 PASCENTEM (S vel crasa vel in ras.) R
 serae] fuere γ SAEPE (P m. rec. corr. in R) R serae . . . nocti: cf.
 ecl. VIII 88 468 FERRO M compeste γ priusquam in ras. b
 469 SERPVNT P uolgus γ VVLGVS MRb uulgo c 470 GREBER P
 umbrē b rut γ AEQVORA Rγ1 471 pecudum γ 472 SED
 P Rγbc 474 TUNC M, Servius Aen. XI 247 herias γ acries c AL-
 PES MRγbc UT P aut b

castella in tumulis et Iapydis arva Timavi 475
 nunc quoque post tanto videat desertaque regna
 pastorum et longe saltus lateque vacantis.

Hic quondam morbo caeli miseraunda cohortast
 tempestas totoque autumnii incanduit aestu,
 et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum, 480
 corripitque lacus, infecit pabula tabo.
 nec via mortis erat simplex, set ubi ignea venis
 omnibus acta sitis miseros adduxerat artus,
 rursus abundabat fluidus liquor omniaque in se
 ossa minutatim morbo conlapsa trahebat. 485
 saepe in honore deum medio stans hostia ad aram,
 laeua dum nivea circumdatur infula vitta,
 inter cunctantis cecidit moribunda ministros.
 aut siquam ferro mactaverat ante sacerdos,
 inde neque impositis ardent altaria fibris, 490

TESTIMONIA.

475 cf. Probus 61, 3 478 sqq. cf. Macrobius Sat. V 16, 5 478—480
 Macrobius Sat. VI 2, 7 conl. Lucr. VI 1136 479 'toto . . . aestu' Ser-
 vius Aen. VI 309 481 schol. Lucani VI 93 482 'nec via m. e. s.'
 Macrobius Sat. IV 4, 16 484 'rursus a.' Probi inst. I 9, 5

VARIA LECTIO.

475 IAPYDIS *M*2, *Probus*, *testatur Servius etiam Aen. XI 247* IA-
 PYGIS *M*1 *PRγ* 'Iapydis . . . male quidam Iapigis legunt' *Servius* Iapydif
 (dit' in ras.) *b* ARMA *R* arua (u e corr. ut vid.) *γ* ar. . . ua *c*1 ORA *P*:
 cf. *Aen.* I 245 477 LONGAE *R* LATAE *MR* LAETE *P* VACAN-
 TES *R* uagantif *γ* VOCANTIS *MP* uagantef *bc* 478 COHORTA EST *Mb*
 COORTAST *R* COORTAEST *Pc* choorta est *γ* 480 nece *γ*1 481 COR-
 RIPUIT *P* corripit *γc* corrupit *schol. Lucani, Servius* corruptique . . .
 infectaque *prop. Wagnerus* TABVLA (T m. rec. corr. in P) *R* 482
 nia *supraser. c* SED *PRγbc* LIGNEA *M* UENTIS *M* uenuf *c*1
 483 ATTRAXERAT *P* 'adduxerat pro contraxerat' *Philargyrus* ab-
 duxerat *b* 484 abundabant *γ*1 habundabat *c* FLÜIDUS *M* fluiduf
 in ras. *b* 485 MINVTATEM *P* CONLABSA *M* 486 ONORE *P*
 oftia *b*1 487 NIUEΘ *M* 488 CVNCTANTES *Pγ*2 CAECIDIT *Mγ*
 MAGISTROS *R* 490 NEC *M* INPOSITIS *Pγc*

nec responsa potest consultus reddere vates,
 ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri
 summaque ieiuna sanie infuscatur harena.
 hinc laetis vituli volgo moriuntur in herbis,
 et dulcis animas plena ad praesepia reddunt; 495
 hinc canibus blandis rabies venit, et quatit aegros
 tussis anhela sues ac faucibus angit obsessis.
 labitur infelix studiorum atque immemor herbae
 victor equos fontisque avertitur et pede terram
 crebra ferit; demissae aures, incertus ibidem 500
 sudor et ille quidem moriturus frigidus, aret
 pellis et ad tactum tractanti dura resistit.
 haec autem exilium primis dant signa diebus;
 si in processu coepit crudescere morbus,

TESTIMONIA.

495 'plena . . . ponunt' de gen. nom. 91 II. 498 sq. 'labitur . . .
 equus' Macrobius Sat. IV 1, 3 'atque . . . ecus' Nonius 317, 15
 499 schol. Stat. Theb. V 137 499 sq. 'et . . . ferit' Augustinus de
 gramm. 2011 P. Probi inst. 1 9, 10 Servius Aen. V 19 X 839 ge. II
 134. 275 500 — 502 'demissae . . . resistit' Macrobius Sat. VI 2, 10
 500 sq. 'demissae . . . frigidus' Macrobius Sat. IV 1, 3 503 Ma-
 crobius Sat. VI 2, 10

VARIA LECTIO.

491 confult. ^v γ redere γ 492 A. A. c subpofiti c SVPPO-
 SITE P TINGVVNTVR R ting^u.untur b 493 TEIVNA P SANIE
 P faniae γc infuscatur (in in ras.) b 494 uolgo γ VVLGO MRbc
 495 DVLCES Rγ2 ANIMA^S M ponunt de gen. nom., sed vide
 M. Hauptii adnotationem. praesepia reddunt (a reddunt in ras.) b 497
 TUSIS Mγ ANELA Mγ uel γ OBESSIS M OVESSIS R obefif γb
 obefif. c1 obefif c2 498 ADQVE R INMEMOR Rc studiorum
 atque immemor herbae coniungit Philargyrus 499 EQVOS P EQVVS
 Rγbc EQUS M ecus Nonius FONTES M fortif c que] q: supraser. b
 500 DEMISSAP P demiffae γ dimiffae c1 AVRAES P 501 MORI-
 TURI^S Mγ ARES R 502 Pellef c1 ADTACTVM MPR, Macrobii
 Salisb. adt. actū γ adtactu Macrobiū ω TRACTANTE P TRACTANDI
 M 503 Hec (H corr. in N) c EXILIVM P EXITVM R 504 cae-
 pit γ

tum vero ardentēs oculi atque attractus ab alto 505
 spiritus, interdum gemitu gravis, imaque longo
 ilia singultu tendunt, it naribus ater
 sanguis, et obsessas fauces premit aspera lingua.
 profuit inserto latices infundere cornu
 Lenaeos; ea visa salus morientibus una; 510
 mox erat hoc ipsum exitio, furisque reflecti
 ardebant, ipsique suos iam morte sub aegra
 (di meliora piis erroremque hostibus illum!)
 discissos nudis laniabant dentibus artus.
 ecce autem duro fumans sub vomere taurus 515
 concidit et mixtum spumis vomit ore cruorem
 extremosque ciet gemitus. it tristis arator
 maerentem abiungens fraterna morte iuvenum,
 atque opere in medio defixa relinquit aratra.

TESTIMONIA.

505—508 Macrobius Sat. VI 2, 8 509—511 'profuit . . . exitio'
 Macrobius Sat. VI 2, 12 512—514 'ipsique . . . discissos' Iulius Ru-
 finianus p. 235 R., qui cum parentheseos exemplo utatur, versum 513,
 qui in ed. vet. deest, legisse putandus est 513 Donatus in Ter.
 adelph. III 3, 78 Augustinus de trin. XIV 13 'di meliora piis' Noni-
 us 371, 30 Servius Aen. XI 32 514 'discissos n. l.' Probi inst. I
 12, 1 517 'it t. a.' Nonius 331, 3 519 Donatus in Ter. Andr.
 II 5, 1 Servius ecl. II 70

VARIA LECTIO.

505 ADQVE R ABTRACTVS Ryb1 attractuf c 506 GRAVISSI-
 MAQVE LONGO R GRAVIS ALTAQ. LONGO IMAQ. M 507 ILLIA P
 ILLA R ET P ET (*sed m. pr. IT ut vid.*) R it in ras. b ⁿaribuf γ
 508 oppressas Macrobius obsessas Servius PRAEMIT R 509
 INSERTOS P 510 Laenaef bc ca] FA P AË M SAEVOS P
 511 EXITIO HOC IPSVM P exitiu b1 512 iam] IN R egra γ
 513 Dii γc MELIO. . . RA M ARDOREM R errorem Philargy-
 rus 514 UDIS M nudis Philargyrus 515 MOUERE M taurof γ
 516 CONDIDIT R 517 extremof^Q c ET MP 518 mercu-
 tem γ fraterna (ra in ras.) c MONTE M 519 ADQVE R IM P
 RELIQVIT P, Donatus, Servius ecl. II 70: fortasse melius relin-
 quit aratra (inquit aratra in ras.) b

non umbrae altorum nemorum, non mollia possunt 520
 prata movere animum, non qui per saxa volutus
 purior electro campum petit annis; at ima
 solvuntur latera, atque oculos stupor urget inertis,
 ad terramque fluit devexo pondere cervix.
 quid labor aut benefacta iuvant? quid vomere terras 525
 invertisse gravis? atqui non Massica Bacchi
 munera, non illis epulae nocuere repostae:
 frondibus et victu pascuntur simplicis herbae,
 pocula sunt fontes liquidi atque exercita cursu
 flumina, nec somnos abrumpit cura salubris. 530
 tempore non alio dicunt regionibus illis
 quaesitas ad sacra boves Iunonis et uris
 imparibus ductos alta ad donaria currus.
 ergo aegre rastris terram rimantur, et ipsis
 unguibus infodiunt fruges, montisque per altos 535
 contenta cervice trahunt stridentia plaustra.

TESTIMONIA.

520—522 'non umbrae . . . annis' Macrobius Sat. VI 2,6 522 sq.
 'ima . . . inertis' Nonius 418, 4 523 'atque . . . inertes' schol. Lucani
 VI 59 525 sq. 'quid labor . . . gravis' Nonius 314, 4 529 sq. 'po-
 cula . . . flumina' Macrobius Sat. VI 1, 64 'fontes . . . flumina' Aeron
 ad Hor. carm. II 11, 20 530 'nec . . . salubres' schol. Hor. epist. I
 10, 18 532 sq. Probus 82, 17 K. 533 'ductos . . . currus' Servius
 Aen. I 17 IV 63 536 Nonius 266, 5

VARIA LECTIO.

520 AN ^{ON} M nemorum mollia ^{non} γ mollia (moll *in ras.*) b
 pffunt γ 522 electro (e *pr. in ras.*) b petit (it *in ras.*) b AD P
 at (t *in ras.*) b 523 SOLVUNTUR MRγbc ADQVE PR oculif b
 VRGVET PRγ urget c2, urg... c1 INERTES Mγ2b 524 AT
 Pγ1 525 iuvant Nonius quod c1 526 GRAUES Mγ2 ADQVI R
 527 epule γ nocuere (e e *corr.*) γ POSTAE P 528 simpli-
 cef b1 529 ADQVE R cursum γ 530 somnos (o *pr. corr. ex u.*
 mn *in ras.*) b SALUBRES Mc 532 ARIS P 533 IMPARIBVS PRγc
 534 egre γ rutris Schraderus terram rastrif b IPSIS MRγb2c,
 Servius IPSI Pb1 535 VNGVIBVI (1 *alt. m. ead. ut vid. corr. in S*) P
 infodiunt ^d γ MONTES Mγ ARDVOS P 536 INSTRIDENTIA P
 plaustra ^f c

non lupus insidias explorat ovilia circum
 nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illum
 cura domat; timidi damnae cervique fugaces
 nunc interque canes et circum tecta vagantur. 540
 iam maris immensi prolem et genus omne natantum
 litore in extremo ceu naufraga corpora fluctus
 proluit; insolitae fugiunt in flumina phocae.
 interit et curvis frustra defensa latebris
 vipera et attoniti squamis adstantibus hydri. 545
 ipsis est aër avibus non aequos, et illae
 praecipites alta vitam sub nube relinquunt.
 praeterea nec mutari iam pabula refert,
 quaesitaeque nocent artes; cessere magistri
 Philyrides Chiron Amythaoniusque Melampus. 550
 saevit et in lucem Stygiis emissa tenebris

TESTIMONIA.

538 'nec . . . obambulat' Servius Aen. XI 767 539 sq. 'timidi . . .
 vagantur' schol. Hor. epist. II 1, 36 539 'timidi . . . fugaces' Ser-
 vius Aen. V 122 ecl. VIII 28 546 sq. Macrobius Sat. VI 2, 14
 548 sq. Macrobius Sat. VI 2, 13 Servius de ult. syll. 1816 P. Beda de
 metris 2363 548 'praeterea . . . pabula' Servius Honor. fin. 10 p. 499
 Endl. 549 'quaesitaeque n. a.' Servius ge. III 511 550 'Phillyri-
 des Ch.' Diomedes p. 310 P. Pompeius p. 112 L.

VARIA LECTIO.

537 INSIDIANS *Ry*: cf. *Aen.* IX 59 infidial (a in ras.) b infidialⁿ c
 538 Ne^c b gregibus (g pr. corr. ex c) b 539 timi^{di} c damnae γ
 540 Num^c c1 Nunc c2 INTE^r (R sup.) R circum] TECTVM P
 541 immensi bc NATANTVR P natandu b 542 Litore in extremo
 (litore in ex in ras.) b 543 flumin. c 544 DEPREENSA P: cf. *Aen.*
 V 273 545 ADTONITI R^{at} toniti c astantibus c SERPENTIBVS P (an
 furgentibus?) exstantibus *Schraderus* 546 aequo^v γ AEQVVS *MPRbc*
 ILLE M ille γ 547 RELINQVONT P RELINQVNT *Rybc* RELIN-
 QVNT M 548 nec mutari iam *Macrobius* NEC IAM MVTARI *Rb*, *Beda*
 IAM NEC MVTARI *MPyc*, *ceteri grammatici* refert (ert in ras.) γ
 549 quaefita γ CESSARE M cessere (e alt. in ras.) b 550 PHILLI-
 RIDES R Phyllirides γ Pyllirides c AMYTHAONIUS R amithaonius (i add.
 m.2) γ amythaonius b MELAMPVS R malampus γ 551 STYGIS P
 ftigiif bc femiffa γ

pallida Tisiphone Morbos agit ante Metumque,
 inque dies avidum surgens caput altius effert.
 balatu pecorum et crebris mugitibus amnes
 arentesque sonant ripae collesque supini. 555
 iamque eatervatim dat stragem atque aggerat ipsis
 in stabulis turpi dilapsa cadavera tabo,
 donec humo tegere ac foveis abscondere discunt.
 nam neque erat coriis usus, nec viscera quisquam
 aut undis abolere potest aut vincere flamma; 560
 ne tondere quidem morbo inluvieque peressa
 vellera nec telas possunt attingere putris;
 verum etiam invisos siquis temptaret amictus,
 ardentis papulae atque immundus olentia sudor
 membra sequebatur, nec longo deinde moranti 565
 tempore contactos artus sacer ignis edebat.

TESTIMONIA.

553 Diomedes 407 P. 556 'iamque e.' Probi inst. I 10, 1 559
 'nam . . . usus' Nonius 419, 19 566 'contactos . . . edebat' schol. Lu-
 cani VI 96

VARIA LECTIO.

552 TESIPHONE P ^{fi} tiphone γ ^N ATE (N m. rec. sup., T crasa vel
 in ras.) R tante γ 553 furgens om. Diomedes 555 HORRENTES R
 A..rentef (A e corr.) b arentes Servius ripe γ SVPLINT P 556
 DANT P ADQVE R ipfi γ1 557 DILAPSA MRyc1: cf. Lucanus
 VI 88 DELAPSA Pbc2 558 dicunt γ difeant (ant in ras.) b 559 COR-
 TIS P SVVS P UISÁCERA M quifquã (f in ras.) b 560 uin-
 cerã b 561 NEC Mb N.. c quidẽ.. c INLUUI M inluviae γc
 PERESA MRybc 562 adtingere γ PUTRES Mγb2 563 QVIN
 ETIAM R ^A TEMPTARET M tempterat γ1 TEMPTARAT PRγ2bc ami-
 cuf γ 564 papulae γ1 papulae in ras. b ^v immundof γ immunduf bc
 SUDOR M 566 CONTRACTOS P ^r contactof γ ACER R facer tes-
 tantur Servius et schol. Lucani EGNIS P

P̃ UERGLI MARONIS // GEORGICÒN LĪB. III EXPLICIT // INCI-
 PIT. LĪB. III FELICITER M P UIRGILII MARONIS GĒRG LĪB III
 EXP̄LC IN̄CP LĪB III FELICITER γ PVP VĪRG. MAŔ GEOR̄ LIBER-
 III EXPLICIT. // INCIPIT. CARMEN TETRASTICON. OVIDII NASONIS
 (*sequuntur quatuor versus, de quibus v. proleg.*) INCIPIT. PREFA-
 TIO. LIBER. III INCIPIT. GEORGICON LIBER III c *Erasa subscrip-
 tio in b*

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N

LIBER QVARTVS

Protenus aërii mellis caelestia dona
exsequar: hanc etiam, Maecenas, aspice partem.
admiranda tibi leuiūm spectacula rerum
magnanimosque duces totiusque ordine gentis
mores et studia et populos et proelia dicam. 5
in tenui labor; at tenuis non gloria, siquem
numina laeva sinunt auditque vocatus Apollo:

Principio sedes apibus statioque petenda,
quo neque sit ventis aditus (nam pabula venti

TESTIMONIA.

1 sq. 'protinus . . . exsequar' Nonius 376, 20 Probus 64, 24 1 Isidorus orig. XX 2, 36 2 'hanc e. M.' Probi inst. I 4, 13 6 sq. Gellius V 12, 13 'siquem . . . Apollo' Nonius 51, 12. 331, 23 'siquem . . . sinunt' Servius Aen. II 693 X 275 6 'in . . . gloria' Servius ge. III 290 8 Nonius 367, 3 9-12 Columella de r. r. IX 4, 1

VARIA LECTIO.

1 PROTENVVS P γ 1 PROTINVS MRbc, Probi, Nonii, Isidori exempl.
caelestia γ 2 EXEQVAR M prosequar Probus MICENAS M apice
b partē (c̃ in ras.) b 3 laeuium γ 4 Magnimof b ex ordine c
gentef b1 5 MAIORES M populos] motus Schraderus populos
Servius dicam in ras. b 6 at (t in ras.) b 7 leua γ probat Nonius
laeva testantur Servius, Gellius, Philargyrus finant Servius
Aen. II 693 AVDET P 8 statio (t post. in ras.) γ legenda Schraderus
petenda testatur Nonius 9 VESTIS (x m. 2 add.) R nentif (if
e corr. in ras.) γ

ferre domum prohibent) neque oves haedique petulci 10
 floribus insultent, aut errans bocula campo
 decutiat rorem, et surgentis atterat herbas.
 apsint et picti squalentia terga lacerti
 pinguibus a stabulis, meropesque aliaeque volucres
 et manibus Procne pectus signata cruentis; 15
 omnia nam late vastant ipsasque volantis
 ore ferunt dulcem nidis immitibus escam. 17
 neu propius tectis taxum sine, neve rubentis 47
 ure foco caneros, altae neu crede paludi,
 aut ubi odor caeni gravis aut ubi concava pulsu

TESTIMONIA.

10 sq. 'neque . . . insultent' Festus p. 206 M. v. petulci 'haedi-
 que . . . insultent' Macrobius Sat. VI 5, 3 10 'petulci' Probus 64, 29 K.
 11 'aut . . . campo' Probus 64, 30 14 'meropes . . . volucres' Pro-
 bus 64, 31 15 Servius ecl. VI 74 Aen. I 235 Probus 65, 5 16 sq.
 'ipsaeque . . . escam' Nonius 459, 28 47 'nen p. tectis' Priscianus
 1173 'ne . . . sine' Arusianus p. 251 L.

VARIA LECTIO.

10 PROHIBET ^P AEDI *R*γ hedi *c* 11 AV (T *m.* 2) *R* .errant
^v
b BOCVLA *P* bācula γ BVCVLA *MRb* bu.cula (*c e corr.*) *c* CAMPI
^v
P 12 ADTERAT *R* adte.rat (*dl corr. in t*) γ 13 apsint γ ABSINT
^v
MPRbc picif¹ qualentia (*f in ras.*, qualentia *eras.*) *c* pictuf
^v
 calentia γ 1, picti squalentia (*in mg.* at squalentia) γ 2 14 AB *M* teste
Freitagio MAEROPES *M* meropes (*mero in ras.*) *b* meropesque
 malaeque *vel* meropes avidaeque *vel* m. blattaeque *vel* m. vespaeque *Schra-*
derus meropesque aliaeque volucres *testant* Probus, Servius, Philar-
gyrus 15 maculis *Marklandus ad Stat. Silv.* V 3, 84 manibus *defen-*
dit Lachmannus Lucr. 165 procline γ progne *c* signata. . *c*
 cruentum *Servius Aen.* I 235 16 latae γ ipsaeque *Nonius* uo-
 lantef γ 2c 17 IMMITHVS *R* IMMITTIVS *P* imi. tibuf (*i sec. corr. ex*
m, ut vid.) γ *Post v.* 17 *rectius v.* 47—50 *sequi, siquidem in 'philo-*
sopho dogmatico' versaremur, animadvertit Heynius. Nobis quatuor
illi versus aut in priore editione omnino non positi et secundis demum
curis a poeta additi, nondum tamen reliquorum ordini inserti esse
videntur, aut si iam antea extiterunt, nullo modo potuisse alio loco
recte collocari: cf. lect. Verg. p. 6 47 *ne Arusianus, Prisciani Voss.*
 propriuf γ propriuf taxum *c* rubentif tectif *c* 48 CANOROS *P*
^A
 chaerof *c* ALTE *M* 49 odor (*in mg.* at dolor) γ CONCHAVA *M*
^v
 PULSI (*V col. rubro*) *M* pulfo γ pulfu *in ras.* *b*

saxa sonant vocisque offensa resultat imago.	50
at liquidi fontes et stagna virentia musco	18
alsint et tenuis fugiens per gramina rivos,	
palmaque vestibulum aut ingens oleaster inumbret,	20
ut, cum prima novi ducent exagmina reges	
vere suo, ludetque favis emissa iuventus,	
vicina invitet decedere ripa calori,	
obviaque hospitiis teneat frondentibus arbos.	
in medium, seu stabit iners seu profluet umor,	25
transversas salices et grandia conice saxa,	
pontibus ut crebris possint consistere et alas	
pandere ad aestivom solem, si forte morantis	
sparserit aut praeceps neptuno immerserit eurus.	
haec circum casiae virides et olentia late	30
serpulla et graviter spirantis copia thymbrae	
floreat, inrigunumque libant violaria fontem.	

TESTIMONIA.

50 Aeron ad Hor. earm. I 20, 7 'vocisque . . . imago' Macrobius Sat. VI 6, 7 19 'et . . . rivos' Servius ge. IV 60 20—24 Columella de r. r. IX 5, 4 22 'vere suo' Donatus in Ter. Andr. III 2, 30 27—29 Columella de r. r. IX 5, 5 29 'aut . . . eurus' Servius ge. I 12 30 sq. 'casiae . . . serpylla' Probus 65, 11 K. 31 sq. 'et . . . floreat' Servius Aen. VI 201 31 'et . . . thymbrae' schol. Persii III 89 'graviter . . . thymbrae' Servius Aen. VII 705

VARIA LECTIO.

18 AD R A M 19 fugiant e1 RIUΘS M RIVVS Rybc 20
ant γ1, et γ2 ATQ. F inumbret γ1, °bumbret γ2 obumbret c,
Columella 21 AT P novi] vere Columellae Reg. EXAGMINA M
EXAMINA PRybc 22 om. Columellae Reg. suo] MVO P: novo?
ut I 43. Testantur suo Donatus et Servius FAMIS P cavis Schrader-
rus EMESSA M 23 DISCEDERE R CATORI P 24 ospitiif γ
TENEANT P ten& γ hospitiif—arbof (iif—arbof in ras.) b 25
seu ftabit (u e corr. in ras.) γ PRΘPROFLVET R PROFLVIT Pγ1
profluat b humor bc 27 & γc pos. fint (eras. f ut vid.) γ 28
AESTIVVM MRybc MORANTES Rγ2 30 viridif γ1 LATAE M
31 serpylla γ SERPYLLA (R m.2 add.) R Serpylla c, (γ in ras.) b
serpylla Probus thymbre γ 32 florent (u corr. in a) γ

ipsa autem, seu corticibus tibi suta cavatis,
 seu lento fuerint alvaria vimene texta, 35
 angustos habeant aditus: nam frigore mella
 cogit hiemps, eademque calor liquefacta remittit.
 utraque vis apibus pariter metuenda; neque illae
 nequiquam in tectis certatim tenuia cera
 spiramenta limunt, fucoque et floribus oras
 explent, collectumque haec ipsa ad munera gluten 40
 et visco et Phrygiae servant pice lentius Idae.
 saepe etiam effossis, si vera est fama, latebris
 sub terra fovere larem, penitusque repertae
 punicibusque cavis exesaeque arboris antro.
 tu tamen et levi rimosa cubilia limo 45
 ungue fovens circum, et raras superinice frondes.

TESTIMONIA.

34 Charisius 82 Beda de metris 2374 P. 'lentum vimen' Servius
 Aen. III 384 35 sq. 'nam . . . remittit' Nonius 265, 8 36 'cogit h.'
 Probi inst. I 17, 7 40 'collectum . . . gluten' Charisius 67. 106 41
 Nonius 338, 14 43 'sub . . . larem' Nonius 311, 28 41 'exesaeque
 a. a.' Macrobius Sat. VI 6, 6 45 sq. 'tu . . . circum' Aeron ad Hor.
 carm. I 17, 12

VARIA LECTIO.

33 corticaluf γ ^L 34 UENTO *M* lento (o e corr.) γ ALVARIA
^E
PRb, Charisius ALUARIA *M* aluearia γ c, testatur Beda uimene γ
^U
 VIMINE *M* *PRbc* 35 ADITOS *M* 36 inter lineas add. a IQ·FACTA
R Hic in singulari folio inserti versus 44—75, manu aliena scripti:
^A
c 37—81 deficit *R* 37 ILLEM ille γ PALLAE *P* 38 NEQUICQUAM
M tenuia (in mg. at tenula) γ 39 foribus a HORAS *P* 40 col-
 lectum hec a GLUTE *M* glu. ten γ a glaten *c* 41 Et (t in ras.) c
 frigiae^e (in mg. at figiae) γ frigiae *bc* feruent γ TENTIVS *P*
^{tenatiul}
^{lentiul}
 lentiuf (diversis manibus, quarum media extincta, summa recentissima
 est) a lentiuf (uf in ras.) b lentius testantur Nonius, Servius, Philar-
 gyrus 43 FODIERE *M* fovere testatur Nonius PAENITUS *M* poe-
 nituf γ reperte γ c 44—57 om. c, adiungitur 76 ad 43 in eadem
^S
 pagina sine ullo intervallo 44 EXEAE *M* exefae γ ac, in ras. b 45
 ET LEVI *M* *Pc* & leui γ e. leui b e leui (e in ras.) a e leui χ , Aeron
^L
 'e levi . . . alii et levi legunt' Servius (etiam Vat. Par.) RIMO *M* saxo

Quod superest, ubi pulsam hiemem Sol aureus egit 51
 sub terras caelumque aestiva luce reclusit,
 illae continuo saltus silvasque peragrunt
 purpureosque metunt flores et flumina libant
 summa leves. hinc nescio qua dulcedine laetae 55
 progeniem nidosque fovent, hinc arte recentis
 excudunt ceras et mella tenacia fingunt.
 hic ubi iam emissum caveis ad sidera caeli
 nare per aestatem liquidam suspexeris agmen
 obscuramque trahi vento mirabere nubem, 60
 contemplator: aquas dulcis et frondea semper
 tecta petunt. huc tu fussos asperge saporēs,
 trita melisphylla et cerinthae ignobile gramen,
 tiuntisque cie et Matris quate cymbala circum:

TESTIMONIA.

55 sq. 'hinc . . . fovent' Nonius 311, 20 58 sq. Nonius 353, 23
 'emissum . . . agmen' Arusianus p. 230 L. 59 Servius in Aen. IV 245
 VI 16 cf. Quintilianus VIII 6, 18 'nare . . . liquidam' Pompeius 466 L.
 Servius Aen. I 118, 224 61 sq. 'aquas . . . petunt' Priscianus 775 P.
 61 'contemplator aquas dulces' Sergius 1841 P. Servius ge. I 187
 62 'huc . . . saporēs' Arusianus p. 231 L. 63 Probus 65, 14 K. Columella de r. r. IX 8, 13
 64 sq. 'matris . . . sedibus' schol. Lucani IX 288 64 Diomedes 455 P.

VARIA LECTIO.

Acron 46 Vng. e a Unge c stratas *Hildebrandus Apul. met. T.* I 256
 superinice] ET PERNICE P 51 super. . . γ 52 TERRA (S *rubr.*) M
 reclusit c1 53 ille γ SALTVM P 54 Purpureas c 55 hinc . . .
 laetae: cf. ge. I 412 laetae γ 56 PROGNIEM P f. ouent γ fo-
 uent hinc (hinc in ras.) b RECENTES Mγ2c 57 EXCLVDVNT
Pa in mg. Excudunt (eudunt in ras.) b 58 HIC P HINC Mγabc, Nonii
exempl. iā. . c miffum γ 59 acmen (c corr. in g) γ 60 ob-
 fensa γ TRAHIT P 61 CONTEMPLATOR AQUAS DULCES. M, Ser-
 gius, Servius ge. I 187 dulces γ2c dulcis testatur Priscianus 62
 TU HUC M tunsos *Reiskius cont.* 267 IVSSOS libri asperge *Aru-*
siani Ambr. SOPORES P 63 MELLISPHYLLA Mγ1 melisphylla
 (lisyphylla in ras.) b cerinthae γ ceronthae b1 CARMEN P gramin
Probi Par. germen susp. *Burmannus* 64 ci& a cimbala c

ipsae confident medicatis sedibus, ipsae
intuma more suo sese in cumabula condent. 65

Sin autem ad pugnam exierint (nam saepe duobus
regibus incessit magno discordia motu;
continuoque animos vulgi et trepidantia bello
corda licet longe praesciscere: namque morantis 70
Martius ille aeris rauci canor increpat, et vox
auditur fractos sonitus imitata tubarum;
tum trepidae inter se coeunt pinnisque cornuscant
spiculaque exaeunt rostris aptantque lacertos,
et circa regem atque ipsa ad praetoria densae 75
miscentur magnisque vocant clamoribus hostem)
ergo ubi ver nactae sudum camposque patentis
erumpunt portis: concurritur, aethere in alto
fit sonitus, magnum mixtae glomerantur in orbem,
praecipitesque cadunt; non densior aëre grandio, 80

TESTIMONIA.

69 sq. 'animosaque regum corda l. l. praesciscere' Priscianus 824 P.
70—72 Columella de r. r. IX 9, 4 72 'fractos . . . tubarum' Servius
Aen. III 556 73 Nonius 408, 12 77 'ver n. sudum' Servius Aen.
VIII 529 78 Servius ge. IV 5 80 sq. 'non . . . glandis' Arnsianus
p. 257 L.

VARIA LECTIO.

65 IPSE ^AM ipse. e γ confident (f e corr., fort. ex e) γ confident
schol. Lucani (nisi quod confident Gaelf.) MEDICANTIS M 66 IN-
TIMA Myabc condunt c 67 exierint (i post. corr. ex u) γ 68
inecessit magnos . . . motus Reiskius. Librorum auctoritatem uetur Ser-
rius 69 animus γ1 VVLGI ET Mac uolgie^l γ VVLGITET P et
trepidantia bello] animosaque regum Priscianus 70 longe] vulgi Co-
lumella morantef γ2c 71 ARIES P 72 auditor γ FRACTVS Pa
tractos Schraderus fractos testatur Servius utroque loco sonitus in
ras. b 73 DVM P tunc c, Nonius Nunc b trepide (t post. corr. in
d) γ trepide c quoerunt γ pennif γ2ac 74 Spicula^q a 75
ro. gem (o corr. in e, g e corr.) γ atque] QTQVE P 77 NACTAE
P nacte. (in mg. at nactef) γ NACTAE Ma nactae (nac in ras.) b nacte c
campus γ1 potentif γ1 78 IRVMPVNT P CONCURRITUR AETHERE
M, Servius ge. IV 5 & aere γ 79 MAGNΘ^{VM} M orbē. γ 80 aere su-

nec de concussa tantum pluit ilice glandis.
 ipsi per medias acies insignibus alis
 ingentis animos angusto in pectore versant,
 usque adeo obnixi non cedere, dum gravis aut hos
 aut hos versa fuga victor dare terga subegit. 85
 hi motus animorum atque haec certamina tanta
 pulveris exigui iactu compressa quiescent.
 verum ubi ductores acie revocaveris ambo,
 deterior qui visus, eum, ne prodigus obsit,
 dede neci; melior vacua sine regnet in aula. 90
 alter erit maculis auro squalentibus ardens,
 nam duo sunt genera: hic melior insignis et ore

TESTIMONIA.

81 Priscianus 726 P. 'haec glandis nominativo posuit Virgilius' Probi inst. II 1, 12 'haec glandis, sicut Virgilius' idem II 1, 42 cf. Cassiodorus de or. T. II p. 567 b ed. Ven. 83 schol. Stat. Theb. I 417 81 'usque . . . cedere' Nonius 446, 26 87 'pugna . . . ut idem ait, pulveris . . . quiescit' Columella de r. r. IX 9, 6 88 Charisius 49, 96 anon. de orthogr. 2777 P. Servius ecl. VI 18 89 sq. 'deterior . . . neci' Nonius 432, 10 90 Columella de r. r. IX 10, 6 'dede n.' Arusianus p. 223 l. 91—93 'namque duae regum facies, duo corpora gentis. ('plebis' Reg.; cf. 95) Alter erit . . . ardens (om. 92) Et rutilis e. squamis insignis et ore' (cf. 92) Columella de r. r. IX 10, 2 92—95 Vegetius de re milit. I 6

VARIA LECTIO.

praser. γ 81 pluit, *in mg.* al fluit, γ 82 *Construendum est:* ipsi (*h. e.* reges) insignibus per medias acies alis, *quod si animalvertisset Wagnerus quaest. Verg. XVIII 2 e. de lacuna post v. 82 statuenda rix cogitasset* 84 CREDERE P *h̄f* γ 86 TANŪ M 87 pulueres γ 1 IACTO P iactu (*u in ras.*) a *empreffa* γ 1 *conpreffa ac* QUIESCENT *Pa2e* quiescent γ QUIESCUNT *Ma1b* 88 revocaverit c AMBO *Mb1*, *testantur Charisius, anon. de orthogr., Servius ecl. VI 18 ambof (of e corr.)* γ ambo l (*e corr.*) ab AMBOS *Pc* 'ambos; legitur et ambo' *Philargyrus* 89 *ne supraser.* γ OBSIET M *obstet Nonii ed. pr.* *obst Wolf. eiusdem. Versui* 91 *praemittit Columella haec:* namque duae regum facies, duo corpora gentis, *similia illa r. 95* 91 auro squalentibus (*f pr. add. m. 2*) γ 92 duo genera γ A HIC MELIOR INSIGNIS ET ORE *eras. P* MELIOR (*Q rubr.*) M *orae* γ Et rutilis clarus squamis, insignis et ore *Columella: cf. 93*

et rutilis clarus squamis; ille horridus alter
desidia latamque trahens inglorius alvom.

Vt binae regum facies, ita corpora plebis. 95
namque aliae turpes horrent, cen pulvere ab alto
quom venit et sicco terram sput ore viator
aridus; elucent aliae et fulgore coruscant
ardentes auro et paribus lita corpora guttis.
haec potior suboles, hinc caeli tempore certo 100
dulcia mella premes, nec tantum dulcia quantum
et liquida et durum Bacchi domitura saporem.

At quom incerta volant caeloque exagmina ludunt,
contempnuntque favos et frigida tecta relinquunt,
instabilis animos ludo prohibebis inani. 105
nec magnus prohibere labor: tu regibus alas
eripe; non illis quisquam emectantibus altum

TESTIMONIA.

94 Columella de r. r. IX 10, 2 95 Servius ge. IV 5 96 sq.
'pulvere . . . viator' Columella de r. r. IX 10, 2 98 'elucent . . .
coruscant' Arusianus p. 218 L. 99 Columella de r. r. IX 3, 3 Ser-
vius ge. IV 251 'et . . . guttis' Priscianus 867, 873, 899, 908 'lita
c. g.' Diomedes 367 P. 101 sq. 'nec tantum . . . liquida.' Servius
in Aen. I 432, 102 'et durum B. d. s.' Macrobius Sat. III 11, 10
schol. Persii III 8 105 Nonius 326, 20 107 sq. 'non illis . . . signa.'
Nonius 252, 21

VARIA LECTIO.

93 rutilif (i post. in ras.) b SQVAMVS P illae orriduf γ
94 ingloriuf (u e corr., m.1 fort. a) γ aluom γ ALUUM Mabc
95: cf. ad 91 bene γ1 96 TURPIS M 97—117 F 97 QUOM F
CVM MPabc terram ficco ac 98 et lucent Arusiani Gu. cur-
rufcant b1 99 ARDENTES (E alt. fort. corr. ex I) F ILLA, sed
I alt. m.2 corr. in T, F 'ordo est: ardentes auro corpora, et
paribus guttis lita' Philargyrus 100 fobolef ac 101 PRAEMES F
PRAEMENS Mc praemef γ 102 & durum γ bachi c .domitura
(edomitura?) γ domitura (u in ras.) a faporem (a e corr.) γ 103 AVT
P AE (E m.2 corr. in T) F quom Franc. QUUM F CVM MPγabc
caelo (o in ras.) b caelo c exagmina γ EXAGMINA M EXAMINA
FPabc 104 CONTEPNUNT Fabc contē . . nunt (ē in ras. e corr.) γ
CONTEPNVNT MP RELINQUONT F RELINQVNT P relinquunt γabc
RELINCUN M 105 INSTABILIS M instabulif γ1 INANT (T ras. corr.
in I) P prohib&if c1

ire iter aut castris audebit vellere signa.
 invitent eroceis halantes floribus horti,
 et custos furum atque avium cum falce saligna 110
 Hellespontiaci servet tutela Priapi.

ipse thymum pinosque ferens de montibus altis
 tecta serat late circum, quoi talia curae;
 ipse labore manum duro terat, ipse feracis
 ligat humo plantas et amicos inriget imbris. 115

Atque equidem, extremo ni iam sub fine laborum
 vela traham et terris festinem advertere proram,
 forsitan et, pinguis hortos quae cura colendi
 ornaret, canerem, biferique rosaria Paesti,
 quoque modo potis gauderent intiba rivis 120
 et virides apio ripae, tortusque per herbam

TESTIMONIA.

108 Rufinus de schem. lex. 238 R. 109 'halantes f. h.' Arusianus p. 233 L. 110 sq. Probus 67, 23 K. Macrobius Sat. III 6, 15 114 sq. 'ipse feracis . . . imbres.' Nonius 159, 33 116 sqq. 'nec deterrebit quarundam rerum humilitas . . . quamquam videmus Vergilium praecellentissimum vatem ea de causa hortorum dotes ingisse.' Plinius nat. hist. XIV 1 119 'biferique r. P.' schol. Lucani X 165 120 Nonius 208, 32 Priscianus 861. 920

VARIA LECTIO.

108 et *Rufinianus* UELLERE (E *extr. in ras.*) F uelleræ (e *sec. e corr.*) γ 109 halantef (ef *in ras.*) γ alantef c 110 FRUGUM M furum testantur Macrobius et Philargyrus eum] IAM P 111 Hellespontiaci a tute.la c 112 ipfae γ THYMUM (Y *in ras.*) F TINOS P 'legitur et tinos' Philargyrus: cf. 141 113 Tecto c1 SERAT (T *fort. corr. ex E*) F late circum γ2, altae circum ut *vid.* γ1 latae c. b CIRCUMLATE P QUOI F CUI MPγabc talia. (*eras. e, ut vid.*) γ 114 ipfae γ MANIMUM M DVRA P feracef c 115 IGAT P humū c INRET (m. *rec. sup.*) F IRRIGET Mc IMBRES Fac hymbref γ 116 EXTRAMO M IM Mⁱ am γ 117 proraf (f *corr. in m*) γ prorā (ā *in ras.*) b 118—124 F 118 colenti γ1, *fort. melius* 119 ORNAREM M PESTI Fc BASTI M p. . est γ 120 libris Priscianus utroque loco: cf. 1 120 121 VIRIDIS EMPγ1 REPAE P

cresceret in ventrem cucumis; nec sera comantem
 narcissum aut flexi tacuissem vimen acanthi
 pallentisque hederas et amantis litora myrtos.
 namque sub Oëbaliae memini me turribus arcis, 125
 qua niger umectat flaventia culta Galaesus,
 Corycium vidisse senem, cui pauca relict
 iugera ruris erant, nec fertilis illa iuvenis
 nec Cereri opportuna seges nec commoda Baccho.
 hic rarum tamen in dumis holus albaque circum 130
 lilia verbenasque premens vescunque papaver

TESTIMONIA.

122 sq. 'nec . . . narcissum' Servius Aen. X 91 121 'amantes
 l. m.' Isidorus orig. XVII 7, 50 125—127: cf. Probus 65, 18 K.
 125 'namque . . . memini' Probi inst. I 7, 1 'namque s. O.' Probi
 inst. I 10, 3 125, 127 (om. 126) 'namque . . . senem' Arusianus
 p. 245 L. 'memini me turribus altis Corycium vidisse senem' (om.
 126) Agroetius 2268 anon. de orthogr. 2791 P. Servius Aen. II 12
 'memini Corinthium vidisse senem' gloss. in Barthii adv. XXXVII 1-1
 126 schol. Hor. carm. II 6, 9 127 sq. 'cui . . . ruris' Servius
 Aen. II 357 127 'Corycium v. s.' schol. Lucani III 226 'Corycium
 v. s. memini' schol. Lucani VIII 26 129 Nonius 395, 17 'nec . . .
 seges' Servius ge. I 47 130 'hic . . . holus' Nonius 379, 26

VARIA LECTIO.

122 Crefc& c fero γ 2a2c fero (o e corr. in ras.) γ fero (o
 fort. corr. e v a) u COMANTE (M m. sat. ant.) F 123 Narcifum a
 . . . aut (a m.2 in ras.) γ TACUISSE (M m. sat. ant.) F TCAUISSEM
 M achanti γ abc 124 Pallantif b1 QUE om. F HERAS P
 amantef c LITORE (E m. rec. corr. in A) P litora (a e corr.) γ
 125 OEBAĀLLIAE M oebaliae (o m.2) γ oebalię (ię in ras.) u Oebalia
 Probi inst. I 7, 1 ARCIS P,b2 in ras., Arusianus 'Oebalia arx ab Oe-
 balo dicitur' e. q. s. Probus 'Oebaliam arcem Tarentinam dicit' e. q. s.
 Philargyrus 'arce sub Oebalia' Corippus de laude Iustin. III 94
 altif (lt m.2) γ ALTIS Fac, Agroetius, anon. de orthogr., Servius:
 itaque legisse videtur Claudianus in Prob. 260 LĀTIS M 126 hu-
 mectat ac FLAVENITA P galeful γ c, Acron 127 coricium γ
 Corinthium gloss. Barth. 128 iuge^{ra} γ IURIS M fertilef γ
 129 Cereri Salmasius exerc. Plin. 366: cf. II 229 PECORI MP γ abc
 Nonius, Servius ge. I 47 oportuna abc SEDES P comoda γ
 130 dulis Nonii exempl. oluf γ oluf b holof c 131 praement bc

regum aequabat opes animis, seraque revertens
 nocte domum dapibus menses onerabat inemptis.
 primus vere rosam atque autumnio carpere poma,
 et cum tristis hiemps etiamnum frigore saxa 135
 rumperet et glacie cursus frenaret aquarum,
 ille comam mollis iam tondebat hyacinthi
 aestatem increpitans seram zephyrosque morantis.
 ergo apibus fetis idem atque examine multo
 primus abundare et spumantia cogere pressis 140
 mella favis: illi tiliae atque uberrima pinus,
 quotque in flore novo pomis se fertilis arbos
 induerat, totidem autumnio matura tenebat.
 ille etiam seras in versum distulit ulnos

TESTIMONIA.

132 'regum . . . animo.' Servius in Aen. I 141 133 'dapibus . . . inemptis' schol. Hor. epol. 2, 48 135 'et . . . hiemps' schol. Iuvenalis IV 56 136 'glacie . . . aquarum.' Macrobius Sat. VI 6, 48
 138 'aestatem i. s.' Nonius 329, 14 Probi inst. I 1, 1 Acron ad Hor. carm. I 38, 4 Servius Aen. I 738 XII 758 139-141 'ergo . . . favis' Euty chius II 5 139 sq. 'ergo . . . abundare.' Nonius 41, 17
 140 sq. 'et spumantia . . . favis.' idem 365, 4 142 sq. Acron ad Hor. carm. III 1, 30 144 Nonius 284, 27 Servius Aen. V 119

VARIA LECTIO.

132 ^hequabat γ ANIMIS $MP\gamma bc$, Servius animif (if in ras.) a animo ζ , Servii Aen. I 141 exempl. fera in ras. b fera . . . γ 133 .onerabat γ honerabat c INEMPTIS M inemptif (emp in ras.) b 134 .atque (a m.2 corr. ex u, ut vid.) γ 135 ETIANNVM P etiamnum $\gamma 1$, etiamnum $\gamma 2abc$ frigora c1 136 RUMPERIT P glaciae γ glaciae c 137 IAMTUMONDEBAT Pac iam tondebat γ HYACINTHI (punct. rubr., in mg. m. rec., col. rubro: $\overline{ACHANTI}$) M hiacinti γ hyacinthi b achanti a1c, iacinti a2 138 aestatem γ increpitans γ zephyros c MORANTES Mc 139 fetus $\gamma 1$ idem atque] IDEMQVE P multo. (o m.2) γ 140 habundare a 141 ILLIC P illi γ TILIAE P TILIA M uberrima c1 'ipsius autem manu duplex fuit scriptura: tinus et pinus uberrima' Philargyrus: cf. 112 142 QVODQVE $P\gamma$ Quotq: (t in ras.) ab 143 MATURE M 144 ^rerac γ in versum γb , Nonius, testatur Servius INVERSUM Mac in versu Servii Aen. V 119 exempl. IN VENTVM P

eduramque pirum et spinos iam pruna ferentis 145
 iamque ministrantem platannu[m] potantibus umbras.
 verum haec ipse equidem spatius exclusus iniquis
 praetereo atque aliis post me memoranda reliquo.

Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse
 addedit, expediam, pro qua mercede canoros 150
 Curetumu[m] sonitus crepitauique aera secutae
 Dictaeo caeli regem pavere sub antro.
 solae communis natos, consortia tecta
 urbis habent, magnisque agitant sub legibus aevom,
 et patriam solae et certos novere penatis; 155
 venturaeque hiemis memores aestate laborem
 experiuntur et in medium quaesita reponunt.
 namque aliae victu invigilant et foedere pacto

TESTIMONIA.

145 'eduram . . . spinos' Charisius 117 'eduramque p.' Servius
 Aen. VIII 610 ecl. VII 32 147 sq. 'atque ea quae quondam spatius
 exclusus iniquis, Cum caneret lactas segetes et munera Bacchi, Et te,
 magna Pales, nec non caelestia mella. Vergilius nobis post se memo-
 randa reliquit' Columella de re r. X 2 sqq. 151 sq. 'crepitaui . . .
 antro' Servius ge. IV 66 151 'Curetumu[m] . . . aera.' Macrobius Sat.
 V 19, 12 152 Columella de r. r. IX 2, 4 Servius Aen. III 171
 151 'magnisque . . . aevom' Arusianus p. 212 L. 156 sq. 'aestate
 l. e.' Arusianus p. 226 L. 157 'et . . . reponunt' Arusianus p. 238
 L. 158 'namque aliae victu inn.' Asper 112, 22 K. Priscianus 778
 P. 'invigilant victu' Arusianus p. 239 L.

VARIA LECTIO.

145 ETDVRAM P EDVRAM *Myabe cum ceteris testibus* PINUM M^R
 pyrum c SPINVS P spinos *testatur Charisius* ferentes γ 2c 146
 PORTANTIBVS P 147 IPSA M^E quidẽ a quidẽ bc iniquif (f m.2
in ras.) γ 148 post me memoranda χ post me memoranda (memoranda
in ras.) b POSTMEMORANDA MP γ a post cõmemoranda c relinquo *in*
ras. b 149 natural *superscr.* a iupiter bc ipfae γ 150 addedit
 γ 1 ADDIDIT MPabc 151 Curaetũ b AERE P 152 Dictaeo γ
 153—169. 170—174 F 153 COMMUNES Mc LATO^{N S} (S. col. rubro)
 M confotia c 154 QUE om. P legebut c1 acuum γ b AEUUM^V
 Mac 155 AT (E m. ant., fort. eadem) F et alterum om. c PENA-
 TES FM γ abc 156 HIEMES M emif γ labore (ẽ *in ras.*) a laborum c^{DE}
 157 IM P 158 invigilant victu *Arusianus* FOERE (*sup. m.2*) F

exercentur agris; pars intra saepta domorum
 Narcissi lacrimam et lentum de cortice gluten 160
 prima favis ponunt fundamina, deinde tenacis
 suspendunt ceras; aliae spem gentis adultos
 educunt fetus; aliae purissima mella
 stipant et liquido distendunt nectare cellas.
 sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti, 165
 inque vicem speculantur aquas et nubila caeli,
 aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto
 ignavom fucos pecus a praesepibus arcent.
 fervet opus, redolentque thymo fraglantia mella.
 ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis 170
 eum properant, alii taurinis follibus auras

TESTIMONIA.

160 'et . . . gluten' Charisius 106 161 sq. 'deinde . . . ceras'
 Priscianus 777 P. 161 'liquido . . . cellas.' Probus 11, 17 K. 165
 Priscianus 1006, 1011 Alcuinus 2123 P. 167 Maximus Vict. de carn.
 hor. 5 Diomedes 412 P. 'suscipiunt onera venientum' de gen. nom.
 90 H. 168 Nominis 33, 19, 460, 6 Isidorus orig. XII 8, 3 thes. nov.
 lat. in A. Mai anet. class. VIII 214 'ignavum pecus . . . a praese-
 pibus arcentur' Columella de r. r. IX 15, 1 169 'redolent . . . mella'
 Isidorus orig. XVII 9, 12 Diomedes p. 304 P. 171 'taurinis' Servius
 Aen. IX 706

VARIA LECTIO.

159 *septa γac* 160 *Narcissi a* GLUTE[̄] *M* glutem *γl* 161
 TENACES *Mγ2c* tenacis *testatur Priscianus* 162—164: *cf. Aen. I*
431 sq. 162 *caeraf γbc* alia. (a *corr. in w*) *γ* 163 DVRISSIMA *M*
mella (a m.2) γ 164 *Stipent c1* ETÀ *F* GELLAS *P* 165
portam Alcuinus CAECIDIT *F* CAECIDIT *M* forte *γ* *sorti testantur*
Priscianus et Alcuinus 167—169 = *Aen. I 434—436* 168 *ignavom*
γ IGNAUM FMabc . . . *focof (eras. fort. aut) γ fueof (f e corr.) b*
fpecuf γ praesepib; arcent (epib; arcent in ras.) γ pecuf—ar-
cent (f — arcent in ras.) b *urget vel arcent thes. nov. lat.* 169
 FERRET *MPγabc*, *testatur Servius ad Aen. I 436* FERRET *F1*, *testa-*
tur Philargyrus redolen^t *b* FRAGLANTIA *FMγ* fraglantia *b* FLA-
 GRANTIA *Pac2*, *Diomedis Par. A, Mon.: cf. Servius ad Aen. I 436*
fragrantia c1 170 LENTE *P* LENTI (S *prope evanuit*) *F* *ciclopes c*
fulmina γ2, *flumina γ1* 171—175: *cf. Aen. VIII 449—453*
 171 ALIFI *F* araf *a*

accipiunt redduntque, alii stridentia tingunt
 aera lacu; gemit inpositis incedibus Aetna;
 illi inter sese magna vi braccia tollunt
 in numerum, versantque tenaci forcipe ferrum: 175
 non aliter, si parva licet componere magnis,
 Cecropias imatus apes amor arguet habendi
 munere quamque suo. grandaevis oppida curae
 et munire favos et daedala fingere tecta.
 at fessae multa referunt se nocte minores, 180
 crura thymo plenae; pascuntur et arbuta passim
 et glaucas salices casiamque crocumque rubentem
 et pinguem tilian et ferrugineos hyacinthos.
 omnibus una quies operum, labor omnibus unus:
 mane ruunt portis; nusquam mora; rursus eadem 185
 vesper ubi e pastu tandem decedere campis
 admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant;
 fit sonitus mussantque oras et limina circum.

TESTIMONIA.

170 Nonius 257, 21 'si . . . magnis' Servius A n. II 496 179
 'daedala tecta.' Macrobius Sat. V 17, 15 181 'crura t. p.' Arusianus
 p. 251 L. 'thymo p.' Diomedes p. 291 P. 'pascuntur . . .
 passim' Pompeius p. 309 L. 182 Nonius 202, II 'crocumque r.'
 Charisii exc. p. 518 K. schol. Iuvenalis VII 208 183 'et f. h.' Nonius
 519, 6 181 'omnibus . . . operum' Arusianus p. 257 L. 185
 'mane r. p.' Probi inst. I 9, 2 Cledonius 1923 P.

VARIA LECTIO.

172 ALI *P* alii. γ 173 inpositif *c* AETNA *Mb* &na γ &hna *ac*
 ANTRVM *FP* ut *Aen.* VIII 451 174 ILLIS *F* brachia *c* 175 uer-
 fan γ forcipe *c* 176 aliter] ALICET *P* fiparua in *ras. b* 177
 Cecropeaf γ 2ac URGET *M* urgⁿ& γ urg. & *a* 178 Munera *a*1
 grandeuif γ *c* opida *c* 179 daedala γ 180 AD *Py1ab1* 181 Hinc
 redit *R* plena *c*1 182 salicis Nonii *exempl.* CROCVM (*VM* in
ras.) *R* 183 PINGEM *P* TILIANA *M* tilianⁿ *c* taliam ut *vid.* γ 1
 hyacintof γ hyacinthof *b* iacyntof *c* 184 OMNIB- Θ *M* quelⁱ γ
 185 NVMQVAM *P* 186 DECEDEBRE *M* decere^{dc} *c* 187 TVNC CORPORA
MP (siquidem huc spectat Foggini testimonium) 188 mufant γ *c*

post ubi iam thalamis se composuere, siletur
 in noctem, fessosque sopor suos occupat artus. 190
 nec vero a stabulis pluvia impendente recedunt
 longius, aut credunt caelo adventantibus euris;
 sed circum tutae sub moenibus urbis aquantur,
 excursusque brevis temptant, et saepe lapillos, 195
 ut cumbae instabiles fluctu iactante saburram,
 tollunt, his sese per inania nubila librant.
 illum adeo placuisse apibus mirabere morem,
 quod neque concubitu indulgent, nec corpora segnes
 in Venerem solvunt aut fetus nixibus edunt;
 verum ipsae e foliis natos, e suavis herbis 200

TESTIMONIA.

189 sq. 'siletur in n.' Arusianus p. 239 L. 'fessos . . . artus' Servius Aen. VI 610 190 'sopor . . . artus' Servius ge. III 211 193 Priscianus 828 Eutyclus II 12 'sub . . . aquantur' Nonius 87, 8 197 sqq. 'utrum examina, tanquam cetera videmus animalia, concubitu sobolem procreent an heredem generis sui floribus eligant, quod affirmat noster Maro' Columella de re. r. IX 2, 4 197 Servius ge. IV 5 198 'quod nec concubitu indulg.' Asper 112, 21 K. Gellius IV 16 'neque concubitu i.' Arusianus p. 231 L. 'concubitu i.' Priscianus 778 P.

VARIA LECTIO.

189 cumpofuere γ 1 190 SVOS (*nominativo*) R fuof γ SVVS MPbc
 ARTVVS P occupat artuf (*patartuf in ras.*) b 191 impende^hte γ
 RECEVDVÑ M 192 ADVENTANTIVS L *m. rec. corr. in B R* 193
 TOTAE P muenibus γ 1 AËQUANTUR M equantur γ 1 194 EX-
 R' N' Y A IN
 CUSSVS M TEMPTANT X *rubr.* M 195 CUMBE STABILES Y *rubr.*
 M e. imbe (*u m.1*)ⁱⁿ ftabilef γ cymbae inftabilef e, (*y in ras.*) b FLATV
 A S
 P SUBURRAM M 196 HISESE M hit^f efe, *in mg. at if saepe, γ*
 197 adeo . . . (*o fort. m.2, crasa fort. m*) γ mirabere (*a m.2 γ 198*
 N
 neque] DEC M nec bc, *Asper, Gellius nec in mg. at neq.*) γ ue *Ar-*
 siani *Ambr. haec eiusdem Gu.* INDVLGENS M SEGNIS M REGNIS
 P 199 festuf γ 1 nixibus *testatur Servius* ni^f ibuf γ 2 nexibu. γ 1
 A
 NEXIBVS R NEXIB. M NECSIBVS P 200 IPSEEFOLHS M ipfe e foliif
 γ IPSAEFOLHS Pc E MP et (=ec) γ bc SED R

ore legunt, ipsae regem parvosque Quirites
 sufficiunt, aulæque et cerea regna refingunt.
 *sæpe etiam duris errando in cotibus alas
 *attrivere, ultroque animam sub fasce dedere:
 *tantus amor florum et generandi gloria mellis. 205
 ergo ipsas quamvis angusti terminus ævi
 excipiat (neque enim plus septima ducitur aestas),
 at genus immortale manet, multosque per annos
 stat fortuna domus, et avi numerantur avorum.
 præterea regem non sic Aegyptos et iugens 210
 Lydia nec populi Parthorum aut Medus Hydaspes

TESTIMONIA.

201 'Quirites' Macrobius Sat. VI 6, 19 202 'aulas . . . regna'
 Servius Aen. XII 589 203 sq. 'sæpe . . . attrivere' Aldhelmus in A.
 Mai auct. class. 588 Servius ge. IV 161 201 'ultroque . . . dedere.'
 Nonius 312, 20 Servius ge. IV 214 205 Servius ge. IV 5 206 sq.
 'ergo . . . excipiat.' Nonius 293, 29 207 'neque . . . aestas' Aru-
 sianus p. 253 L. 210—212 'præterea . . . observant' Donatus adolph.
 prol. 2 Pseudoasconius ad Cic. Verr. I 46 210 sq. 'præterea . . .
 Lydia' Probus 66, 1 K. 211 'aut M. H.' Probus 66, 4 schol. Hor.
 earm. I 22, 8

VARIA LECTIO.

201 ore (c m.2 in ras.) γ ipse γ parvos] PABULVM ^{R OS} M 202
 AULAS ^M cerea γ REFIGUNT ^{Myc} Servius, Philargyrus REFIN-
 GVNT ^{Rb} RELINGVNT ^P 203—205 post 196 poni iussit Io. Schrader-
 us: paulo etiam aptius post 218 collocari videntur, sed omnium ma-
 xime probabile est, quod suspicatur Wagnerus, absoluto iam opere in
 marginem illos versus a poeta coniectos esse: cf. lect. Verg. 7. Ceto-
 rum non interpretatur eos Philargyrus. in duris errando cotibus
 Aldhelmus 204 ATTRIUERE-RE ^M Atriuere γ utro γ animas
 Nonii exempl. SVFFASCE ^P dederunt Servius ad v. 214 205
 florum (in m.2, n. m.1) γ 206 ANGVSTE ^P AEVIS ^P 207 EXCI-
 PIAM ^M PLUS (RIUS m.1, corr. col. rubro) ^M SÆPTIMA ^M
 208 ad γ 1 ET ^R 'et, alibi at: potest abundare coniunctio' Philargy-
 rus IMMORTALE ^{Mb} 209 domof ^v c 210 PRAETER ^{E.A} ^M AE-
 GYPTVS ^{Rybc} AEGYPTIOS ^P 211 LVDDIA ^R LYDDIA ^{MPb} Lydia γ
 PARTORVM (II m.2) ^R Lydia parthorum populi aut c ET (corr.
 col. rub.) ^M HYDASPES (Y in ras.) ^R

observant. rege incoluni mens omnibus una est;
 amisso rupere fidem, constructaque mella
 diripuere ipsae et crates solvere favorum.
 ille operum custos, illum admirantur et omnes
 circumstant fremitu denso stipantque frequentes,
 et saepe attollunt ungeris, et corpora bello
 obiectant pulchranque petunt per volnera mortem.

215

His quidam signis atque haec exempla secuti
 esse apibus partem divinae mentis et haustus
 aetherios dixere; deum namque ire per omnia,
 terrasque tractusque maris caelumque profundum;
 hinc pecudes armenta viros, genus omne ferarum,
 quemque sibi tenuis nascentem arecessere vitas;

220

TESTIMONIA.

212 sq. 'rege . . . fidem.' Seneca de elem. I 4, 2 epist. 114, 23
 215 sq. 'ille . . . circumstant.' Nonius 317, 24 218 'pulchramque . . .
 mortem.' Nonius 367, 8 219 Iulius Rufinianus p. 220 R. 221 sq.
 'deum . . . profundum' Minucius Felix Octav. p. 40 (ed. Heidelberg.
 1560) Augustinus de civ. dei IV 11 221 'per omnia deum ire ipsi
 adserunt et omnia in virtute eius consistere. vim et maiestatem eius
 per omnia elementa penetrare, terras caelum maria.' Ambrosius de
 offic. I 13 224 Servius Aen. IV 705

VARIA LECTIO.

212 rege, *in mg.* at regē γ incolūme γ1 incolomi b1c1z menf.
 γ est om. Seneca de elem. 214 crates (c *in rasura*) γ FAUO-
 U REM M fauorum (u *pr. m.2 in ras.*) γ 215 ILLE ADMIRATUR M il-
 lum admirantef (f *corr. in r*) γ illum admiratur Nonii exempl. 216
 FREMITVS P frementef (mentef *in ras.*) b 217 attollunt c hu-
 merif c PECTORA P: cf. 83 218 pulchram . . . mortem = Aen. XI
 647 volnera γ VVLNERA MRc 219 EXEMPLA P 220 PATREM
 P aufuf γ haufuf c 221 per (er m.2) γ omnia secundum Am-
 brosium Peerkampus in Verg. Aen. vol. II p. 21: probavit Lachman-
 nus Lucr. 72 OMNIS MPRγb, Augustinus omf c 222 = ecl. IV
 RUM
 51 TERRASQ. (corr. col. rubro) M 223 HIC R uiruf γ1
 GENTVS P genof γ 224 SIBI m.2 sup. R TENUES M ACCERSERE
 R acceffere γ1, arecessere γ2 et *in mg.* uitalf arecessere c

scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri 225
omnia, nec morti esse locum, sed viva volare
sideris in numerum atque alto succedere caelo.

Siquando sedem angustam servataque mella
thensauri relines, prius haustu sparsus aquarum
ore fove, fumosque manu praetende sequacis. 230
illis ira modum supra est, laesaeque venenum 236
morsibus inspirant, et spicula caeca relinquunt
adfixae venis, animasque in volnere ponunt. 238

TESTIMONIA.

225 schol. Stat. Theb. VI 112 228 'si . . . angustam' Maximi
Victorini de fin. glossator 19 p. 466 Endl. 238 Macrobius Sat. VI 6,
19 'animasque . . . ponunt' Nonius 232, 33 schol. Iuvenalis IV 91
Servius Aen. IX 687 ge. IV 79

VARIA LECTIO.

225 .huc (hu e corr.) γ hūhic e ac] hae γ resoluta γ RE-
FERRE (I rubr.) M 227 hic om. sequitur post v. 236 ima pagina e 227
INNMERYM continuit R SE-CONDERE R 228 AVGVSTAM P_{7bc}2
testatur Servius AUGUSTA^M M ANGVSTAM Re1 ferveat γ1
229 THENSAVRI P: sigmatismi causa praetuli. THENSAVRIS R_{γ1}
Thefanif (he in ras.) b THESAURIS M_{γ2c}, Servius, Philargyrus
RETINES P ASTU^{H U} M hanstuf in ras. b aufuf γ parfuf γ1 fparfuf
γ2 230 ORE PR ORE M orae (a eras.) γ Ora c, (a in ras.) b FAUE^A
(corr. col. rubro) M foue (o m.2) γ 'ore fove . . . alii ore fave legunt'
Servius ore fave Philargyrus. In constituenda lectione ore fove magis
librorum auctoritatem quam sententiae incertissimae indicia secutus
sum. Nam et purgari aqua os apiarum et irrigari infusu aqua alvea-
rium iubere poterat poeta. SINV P quod de vase patulo intellectum
duplici modo versui accommodari potest scribendo vel: ore fove et fu-
mos sinu praetende s. vel: ore fove fumosque e sinu tende s. Ceterum
manu si retinas, saltem daticus interpretandus est: cf. Columella IX
15 SEQVACES R γ_{2bc} Ordinem versuum 228—250 restitui, qua-
lis saltem intellegi posset, quamquam ne sic quidem omnia sanu esse
puto. In transponendis versibus 236—38 post 230 praeverunt Schra-
derus et Duebnerus. 236 lefae γ 237 RELINQVNT R_{γbc} RELIN-
CVNT M 238 Adfixa ei VVLNERE Mb, Servius, Nonii Genev. et
Medic., Macrobii Salisb. VVLNERA Rc, Nonii et Macrobii ω, schol.
Iuvenalis volnere γ

his gravidos cogit fetus, duo tempora messis:	231
Taugete simul os terris ostendit honestum	
Pleas et Oceani spretos pede repulit annis,	
aut eadem sidus fugiens ubi piscis aquosi	
tristior hibernas caelo descendit in undas.	235
quo magis exhaustae fuerint, hoc acrius omnes	248
incumbent generis lapsi sarcire ruinas,	
complebuntque foros et floribus horrea texent.	250
sia duram metues hiemem parcesque futuro	239
contusosque animos et res miserabere fractas:	
at suffire thumo cerasque recidere inanis	
quis dubitet? nam saepe favos ignotus adedit	
stelio et lucifugis congesta cubilia blattis	

TESTIMONIA.

232 'Taugete' Probus 67, 29 K. 248—250 non interpretatur Servius 239 sq. Priscianus 1132 P. 241 sq. 'at . . . dubitet' Priscianus 627, 830 thes. nov. latin. in A. Mai auct. class. VII 205 241 Priscianus p. 905 P. 242 sq. 'nam . . . stelio' Servius Aen. V 795 243 'sic nec venenatus stelio nec obscenum scarabei vel papilionis genus lucifugaeque blattae, ut ait Maro, per laxiora spatia ianuae favos populantur' Columella de re r. IX 7, 5

VARIA LECTIO.

231 FETUS MR, in ras. b, quod propter 163 et 199 displicere possit fa&nf γ FLORES P: cf. 250 'fetus; flores emendatum fuit' Philargyrus tempore γ1 meffef b1 232 TAVGETE PR TAYGETE Mb, Probi exempl. Taygetae e Ta.getef (f erasa) γ 233 PLEAS P PLIAS Mγ PLEIAS Rb Pleyaf (ey in ras.) e sfracrof (f prior m.2 add.) γ sptof e spretofpederep in ras. b repulit e annes be 234 pificif. γ 248 maxif γ1 exaufae γ FUERUNT M FVERIT (corr. m. ead.) P omif e 249 LABSI P sarcire ruiuf (arcire ruinaf in ras.) b 250 COMPLEBUNT (T vel erasa vel in ras.) R complebunt γ FLORIBVS HORREA (IBVS et H dimidiata in ras.) R floribusorea γ TEXINT P tex.ent γ 239 METVENS Rγ1 hiemem, parces (ut hinc apodosis incipiat) Priscianus parcef (r in ras.) b 240 contuffof γ1 CONTVSOS MPRbc miserabere γ1 241 at (t e corr.) γ ANT M suffire γbc, Priscianus SVFFERE P SVFFERRE MR THYMO Ryc THUMOS MFAVOS THYMO P caeraf b recidere (i in ras.) b INANES Mbc 242 IAM P ADHAESIT R dedit γ1 adedit testatur Servius 243 STELIO MR, Lachmannus Lucr. 33 stelio γbc STELLIO P lucifugaf γ1 blatif γ

immunisque sedens aliena ad pabula fucus;	
aut asper crabro imparibus*se immiscuit armis,	245
aut durum tinea genus, aut invis Minervae	
laxos in foribus suspendit aranea cassis.	247
Si vero, quoniam casus apibus quoque nostros	251
vita tulit, tristi languent corpora morbo —	
quod iam non dubiis poteris cognoscere signis:	
continuo est aegris alius color; horrida vultum	
deformat macies; tum corpora luce carentum	255
exportant tectis et tristia funera ducunt;	
aut illae pedibus conexas ad limina pendent,	
aut intus clausis cunctantur in aedibus, omnes	
ignavaeque fame et contracto frigore pigrae.	
tum sonus auditur gravior, tractimque susurrant,	260
frigidus ut quondam silvis immurmurat auster,	

TESTIMONIA.

244 Nonius 30, 12 Servius Aen. XI 460 246 sq. 'invisa . . . cas-
ses' Probus 68, I K. 246 'aut . . . genus' Nonius 285, 5 247
Nonius 192, 12 255 sq. 'tum . . . ducunt' Donatus ad Ter. Andr.
I 1, 90 Isidorus orig. XI 2, 35 255 'et corpora l. c.' Donatus ad
Ter. hec. III 4, 27 256 'exportant . . . tristia' Marius Plotius
p. 263 G. 260 'tractimque s.' Charisius 196 Priscianus 1005 P. Probi
inst. I 9, 10 261 Servius Aen. V 595

VARIA LECTIO.

244 immunif γbc fedef γ SIDENS P POCULA M fucuf (uf
^{SCA}
m.2) γ 245 CRABRO M crabro b imparibus c IMMISCVIT MR γbc
246 durum c, testatur Nonius tinea $\gamma 2c$ 247 in foribus laxos
Probi Egnatiana (lacuna in Val. Par.) CASSES MRc caffef . . . . .
 γ aranea caffef in ras. b 251 Siⁿ γ qu^m γ qu^o c cafibus (ib
^{ALIUS}
eras.) γ NOSTRIS R 254 AEGRIS COLOR M HORRIDAVULTUM
Rbc HORRIDVS ALIA UULTUM M^h horrida uoltum γ 255 tum] et Do-
^U
natus ad Ter. hec. CARENTEM M 257 ille γ conexe γ
^N
PEDENT R γ 259 IGNAVA PR FAMA R FAMA R pigre. γ
260 TVNC P SONITUS M foNuf (Nu in ras. 3 vel 4 lit.) b fu-
^v
forrant γ 261 condam γ

ut mare sollicitum stridit refluentibus undis,
 aestuat ut clausis rapidus fornacibus ignis:
 hic iam galbancos suadebo incendere odores
 mellaque harundineis inferre canalibus, nitro 265
 hortantem et fessas ad pabula nota vocantem.
 proderit et tunsum gallae admiscere saporem
 arentisque rosas aut igni pinguia multo
 defruta vel psithia passos de vite racemos
 Cœrôpinumque thymum et grave olentia centaurea. 270
 est etiam flos in pratis, cui nomen amello
 fecere agricolae, facilis quaerentibus herba;
 namque uno ingentem tollit de caespite silvam,
 aureus ipse, sed in foliis, quae plurima circum
 funduntur, violae subluceat purpura nigrae; 275
 *[saepe deum nexis ornatae torquibus arae]

TESTIMONIA.

267 Priscianus 891 P. Arusianus p. 262 L. 268 'quamvis vina dixerit Vergilius' Diomedes p. 316 P. 269 'defruta' Diomedes p. 316 P. 270 'grave o. e.' schol. Persii III 89 271 sq. 'cui . . . agricolae' Iulius Rufinianus p. 248 R. 271 'cui nomen a.' Arusianus p. 248 L.

VARIA LECTIO.

262 MARES R MA P STRIDET R^γ2bc 263 rapidus . . γ INGÈNS
 M 264 HIC M CALBANEOS R honores (n corr. in d) γ 265
 ARVNDINEIS R harundineis γ HARVNDINIBVS P 266 FESSIS M fessa.
 (erasa f ut vid.) γ AT M ad (a e corr.) γ papula b 267 profuit
 Prisciani exemplaria excepto Carolir. TVNSVM P R^γc, Prisciani ω.
 Arusiani codd. tunsum (n in ras.) b TVNSVM M tussum et tusum Prisciani φ admisce^{re} c 268 Arentes b 269 defruta γ PSITHAECA
 R PSITIAE (E m.2 add. ut vid.) M psitia (p m.2 add.) γ psithia (thia in ras.) b 270 Ceropeum c thymū c grani γ CENTAURĒA M centaurea c 271 AMILLO P 272^h herba γ 273 CESPITE R caespitae γ
 274 INE P que γ 275 SUBLUCE (T rubr.) M 276 damnauerunt Iahnus et Weichertus, secundis curis a poeta in marginem coniectum esse suspicatur Wagnerus. Non interpretantur hunc verum Servius et Philargyrus. deum hinc nexis Burmannus ornate γ

asper in ore sapor; tonsis in vallibus illum
 pastores et curva legunt prope flumina Mellae,
 huius odorato radices incoque Baccho,
 pabulaque in foribus plenis adpone canistris. 280

Sed siquem proles subito defecerit omnis,
 nec, genus unde novae stirpis revocetur, habebit,
 tempus et Arcadii memoranda inventa magistri
 pandere, quoque modo caesis iam saepe iuvenis
 insincerus apes tulerit eruor. altius omnem 285

expediam prima repetens ab origine famam.
 nam qua Pellaei gens fortunata Canopi
 accolit effuso stagnantem flumine Nilum
 et circum pictis vebitur sua rura phaselis, 289

**et viridem Aegyptum nigra fecundat harena, 291

**et diversa ruens septem discurrit in ora

TESTIMONIA.

277 'asper . . sapor' Nonius 244, 3 279 'huius . . incoque' Probi
 inst. I 6, 8 283sq. 'tempus . . pandere' Servius ge. I 14 281 '(sunt
 qui putent) . . in totum vero amissas reparari ventribus bubidis re-
 centibus cum fimo obrutis, Vergilius iuveniorum corpore examinato'
 Plinius nat. hist. XI 20, 70 285 'insincerus . . eruor' Charisius 61
 285 sq. 'altius . . famam.' Nonius 237, 18 287 sq. schol. Lu-
 cani III 233 287 Probus 66, 7 K. 'nam . . fortuna' (sic) schol.
 Lucani V 60 'gens f. C.' schol. Lucani X 61 289 schol. Hor.
 earm. III 2, 29 'pictisque phaselis' Isidorus orig. XIX 1, 17 291
 Euty chius II 5 Servius Aen. IX 31

VARIA LECTIO.

278 et] EN ^TM prope] PER R pro^{pe} γ flumina (i in ras.) b
 MILLAE P^A MELLAE M lamelle c Mellae Servius, Philargyrus 279
 h odorato γ INCOQ. M incoque γ, Probi inst. 280 EXPONE R ap-
 pone c 281 fiquē qem (quē eras.) γ liquidem c 282 unde (u m. 2) γ
 HABEBIS Pbi HABENIS R 283 arcadii. (eras. m) γ archadii bc
 284 celfif (f pr. eras.) γ 287 QUĀ M que γ PELLEI Mb pelei c
 fortunata c 288 ACCOLIT M 289 circum pectif c1 pictis cir-
 cum schol. Hor. 290 291 292 293 Pbc 290 292 293 291 R 290
 292 291 293 Mγ. Versum 291 Servius, 293 interpretatur Philargyrus.
 Suspicio solum v. 290 a prima poetae manu esse, qui secundis curis
 in vicem versus 289 varia temptaverit nec in schedis suis constituerit
 utrum cum v. 293 versus 291 an 292 in locum illum succederet: cf.
 lect. Very. 8 291 FEGVNDVT P^h arena γ 229 HORA M

*usque coloratis annis devexus ab Indis, 293
 quaque pharetratae vicinia Persidis urguet, 290
 omnis in hac certam regio iacit arte salutem. 294
 exiguus primum atque ipsos contractus in usus 295
 eligitur locus; hunc angustique inbrice tecti
 parietibusque premitur artis, et quattuor addunt,
 quattuor a ventis obliqua luce fenestras.
 tum vitulus hima curvans iam cornua fronte
 quaeritur: huic geminae nares et spiritus oris 300
 multa reluctanti opstruitur, plagisque perempto
 tumsa per integram solvuntur viscera pellem.
 sic positum in clauso linquit, et ramea costis
 subiciunt fragmenta, thymum casiasque recentis.
 hoc geritur zephyris primum impellentibus undas, 305
 ante novis rubeant quam pra'ea coloribus, ante

TESTIMONIA.

293 'coloratis . . . Indis' Servii ars p. 520, 531 L. 291 Nonius
 327, 21 300 'huic g. n.' de gen. nom. 89 H. 301 sq. 'plagis . . .
 pellem.' Nonius 368, 30 303 sq. 'et ramea . . . fragmenta' Nonius
 387, 10 306 Iulius Rufinianus p. 233 R.

VARIA LECTIO.

293 UTQUE ^AM COLORTIS (corr. m. rec.) R MANIS P 290
 PHARETRA ^{FAE}M phar&erathae (at faretre) γ faretrate c confinia Bent-
 leius ad Lucan. II 435 URGET ^Mγb 294 OMNIB: M HANC R,
 Nonii ω excepto Basil. CERTE ^{AM}M IACET PR iac& γ1 iacit tes-
 tantur Nonius et Servius 295 ADQUE R IPSOS superser. M
 contractof c ^{AD}IN P IN M AD Rγbc 296 eligitur γ1 inbrice γ
 297 ARTES R 299 UMA M ^lcornanf γ CORNUA (R in ras.) R 300
 hic b narif c1 301 reluctanti (i m.2) γ OBSTRUITVR Pbc OB-
 STRUITVR (corr. m.2) R obstrit^z m.2 in ras. (obstruit^z in mg.) γ OPSUI-
 TUR M 302 Tumsa (in mg. at tufa) γ INTÉGRAM (apice rubro) M SOL-
 VVNTVR MRγbc PÆLLEM M 303 LINQVNT R linguunt γ LIN-
 QVNT MPbc 304 fraementa . . . . c thimum b recentef γ2bc
 305 IMPELLENTIB: Mbc 306 NOVH (I alt. m. cad. corr. in S)
 P ÈT ANTE M ETANTE R

garrula quam tignis nidum suspendat hirundo.
 interea teneris tepefactus in ossibus umor
 aestuat, et visenda modis animalia miris,
 trunca pedum primo, mox et stridentia pinnis, 310
 miscentur, tenuemque magis magis aëra carpunt,
 donec ut aestivis effusus nubibus inber
 erupere aut ut nervo pulsante sagittae,
 prima leves incunt siquando proelia Parthi.

Quis deus hanc, musae, quis nobis extudit artem? 315
 unde nova ingressus hominum experientia cepit?
 pastor Aristaeus fugiens Peneia Tempe
 amissis, ut fama, apibus morboque faeque
 tristis ad extremi sacrum caput adstitit annis

TESTIMONIA.

307 Nonius 316, 12 309 sq. 'et . . . primo' Arusianus p. 265
 L. 310 'trunca p.' Claudius Sacerdos II 30 Probi inst. II 1, 49
 'trunca p. primo' Servius ge. IV 257 312 Probi inst. I 9, 3 315 sqq.
 'quarti (georgicorum libri) finis est de Orpheo et Aristaeo non otiosa
 narratio' Macrobius Sat. V 16, 5 315 sq. Diomedes 432 P. 317
 Probus 66, 13 K. Diomedes 432 P. 318 Probi inst. I 4, 23 'mor-
 boque faeque' Servii ars p. 496 L.

VARIA LECTIO.

307 LIGNIS *P* tingef c1 tingif c2 suspendit Nonii Wolfenb.
 hyrundo c 308 humor bc 310 pennif γ2bc 311—386 alia manu
 duobus in foliis, quinque in ultima pag. lincis vacuis relictis b 311

TENVE *P* MAGIS AC MAGIS *R* MAGIS ÄC MAGIS (*punct. rubr.*) *M* magif
 c aëra] *Lachmannus Lucr.* 167 CAPTANT *Re* 312 humber γ
 313 ERIPVERE *R* ERUMPERE (*corr. rubr.*) *M* aut] uel bc pul-
 fantae γ 315 sqq. 'sane sciendum, ut supra diximus' (*cel. X 1*), 'ul-
 timam partem huius Libri esse mutatam. nam laudes Galli habuit lo-
 cus ille, qui nunc Orphei' ('*Aristaei Orphei*' *Voss. Barb.*) 'continet
 fabulam, quae inserta est, postquam irato Augusto Gallus occisus
 est.' *Servius ge. IV 1: cf. Donati vita 38 Dixi de his testimoniis in*
lect. Verg. 2 et in Fleckeiseni ann. LXXV 74 sqq. 315 hanc] o *Di-*
omedes qui nobis *Diomedes* extudit (tudit in ras.) e 316 EXPE-
 RIENTIA (EX in ras.) *R* coepit γ 317 aristeuf γb aristeuf c
 pene. ia c tempae bc 318 ^aPIBVS (*corr. m. recentiss.*) *R* FAMÆEQ-
 M 319 adj] & c1 extremi. b SACRVM, sed S et C vel erasis vel
 in ras. positus, *R* PLACIDUM *M: cf. Aen. I 127* CAPVT (V in ras.)
 R .astitit (af e corr.) b

multa querens atque hac affatus voce parentem: 320
 'mater, Cyrene mater, quae gurgitis huius
 ima tenes, quid me praeclara stirpe deorum
 si modo, quem perhibes, pater est Thymbraeus Apollo)
 invisum fatis genuisti? aut quo tibi nostri
 pulsus amor? quid me caelum sperare iubebas? 325
 en etiam hunc ipsum vitae mortalis honorem,
 quem mihi vix frugum et peculum custodia sollers
 omnia temptanti extuderat, te matre relinquo.
 quin age et ipsa manu felicitis erue silvas,
 fer stabulis inimicum ignem atque interfice messis, 330
 ure sata, et duram in vitis molire bipennem,
 tanta meae si te ceperunt taedia laudis.'
 at mater sonitum thalamo sub fluminis alti
 sensit. eam circum Milesia vellera nymphae

TESTIMONIA.

321 'mater, Cyrene mater.' Nonius 343, 27 Servius Aen. IV 674
 VIII 71 XII 652 321 sq. 'quae . . . tenes.' Nonius 412, 5 326 Non-
 nius 320, 8 327 Nonius 460, 5 'et . . . sollers' Nonius 158, 30
 330 Nonius 330, 28. 449, 27 'atque i. m.' Servius Aen. V 81 ge. I
 107 331 'et . . . bipennem' Arusianus p. 247 L. 332 Nonius
 253, 22 331—336 'Milesia . . . Phyllodoceque' Macrobius Sat. V
 17, 17 334 sq. 'eam . . . colore' Nonius 252, 4 'Milesia . . .
 carpebant' Servius ge. III 306

VARIA LECTIO.

320 QVAERENS *Rc1* QVAERENS *M* ADQVE *R* ^{af} fatuf γ affatuf
b atque affatus ^h ac *c* 321 ^{ci} reue γ cyren *e* (*e post. in ras.*) *b* cire-
 nae *c* quae] $\tilde{q}$ *superscr. c* gurgitif. (*if m.2 in ras.*) γ 322 IAM
PR TENENS *Pb1* tenef. (*f in ras.*) *c* A STIRPE *Ry* 323 PATER
E STHYMBRAEUS *M* thymbreuf *b* timbreuf *c* 324 ^u al *c* 326 INITIAM
P 327 et] ac *b* PECUDVM *M* γ 2, *testatur Nonius* peculum *c*
PECORVM PRy1b: *cf.* 168 folerf *c* 328 temptanti (*m.1 fort.*
temptandi) γ EXSTVDERAT *R* 329 IPSE *P* FELICES *MRybc*
 fillaf γ 1 330 IGNEMATQVE, *sed GNEMA in ras., R* ^{VALID} int'fice . . . *c*
 MESSES *Mybc* MESES *R* 331 ure] VAE *P* V. re *c* DURAMM
M VALIDAM PRybc, *Arusianus: cf. Aen. XI 651* VITES *Ry2bc*
BIPENNEM MPybc, *Arusiani codd.: cf. Quintilianus I 4, 12 BIPINNEM*
R 332 mee γ fi te (*cfi in ras.*) γ tedia γ LAVRIS *P* 333 & γ 1
^h talamo *c* 334 SENTIT *R* melefia. γ 1 UERBERA *M*

carpebant hyali saturo fucata colore,	335
Drumoque Xanthoque Ligeaque Phyllodoceque,	
caesariem effusae nitidam per candida colla,	
Cydippeque et flava Lycorias, altera virgo,	339
altera tum primos Lucinae experta labores,	340
Clioque et Beroc soror, Oceanitides ambae,	
ambae auro, pictis incinctae pellibus ambae,	
atque Ephyre atque Opis et Asia Deiopea	
et tandem positis velox Arethusa sagittis.	
inter quas curam Clymene narrabat inanem	345
Volcani, Martisque dolos et dulcia furta,	
Nesae Spioque Thaliaque Cymodoceque	338

TESTIMONIA.

338 'harum autem' (nympharum) 'quatuordecim nomina, ut quidam volunt, in georgicis invenimus' Servius Aen. I 71. Adsumpto v. 338 praeter Cyrenen septemdecim numerarentur. 341 'Oceanitides a.' Priscianus I 275 P. 341 Servius Aen. III 694 345 Servius Aen. I 663 346 Nonius 310, II. 453, 29 Servius Aen. I 742 VI 24 'et dulcia f.' Servius Aen. VII 660 IX 546 'dulcia f.' Donatus in Ter. cum. IV 7, 39

VARIA LECTIO.

335 HYALIS P THYALI R SATYRO R fati.ro c2 336 DRUMO
M Drumo *Macrobii Veneta* I Drimo γ DRYMO *PRbc* xantho γ xanto c
 LEGEAQVE P LEGEAQ. *Mc* LEGEATQ. R ligiaque b phillidoce^h
 (il *corr.* in γ) phylidocae (p e *corr.*) c 338 om. *MPR* γ 1b, m.
rec. in *mg.* add. γ ex *Acn.* V 826: *habet* c Nifcae c thali^a c
 339 Cydippeque & (que *eras.*) γ CYDIPPEET *MPbc* LYCORIS R licoriaf
 γ liquoriaf c ALTERNA R 340 LYCINAE P 341. 343. 342 *hoc*
ordine γ CEIO P CLI R oceanitedef γ 1 oceanitidif b1 342 in . .
 incte c1 343 EPHYRA *M* ephire γ c utque γ 1 DEIOPAEA R
 344 AT *M* oraethufa (o *corr.* in a) γ 345—382 *Sangallensis* (G)
fol. II 345 Inte^r γ quof c1 curam (m *corr.* in f) γ climene
 γ c inanem (m *corr.* in f) γ 346 Uolcani (a e *corr.*) γ VVLGANI *M*
Vulgani c MATRIS P marcif c 'secundum Donatum hic distinguen-
 dum est: ut dolos ad Vulcanum, furta dulcia, i. e. adulterium refe-
 ramus ad Martem.' Servius. Non distinguitur in P.

aque Chao densos divom numerabat amores.
 carmine quo captae dum fuis mollia pensa
 devolvunt, iterum maternas impulit auris
 luctus Aristaei, vitreisque sedilibus omnes 350
 opstipuerere; sed ante alias' Aethusa sorores
 prospiciens summa flavom caput extulit unda,
 et procul: 'o gemitu non frustra exterrita tanto,
 Cyrene soror, ipse tibi, tua maxima cura,
 tristis Aristaeus Penei genitoris ad undam 355
 stat lacrimans, et te crudelem nomine 'dicit.'
 huic percussa nova mentem formidine mater
 'duc, age, duc ad nos; fas illi limina divom
 tangere' ait. simul alta iubet discedere late
 flumina, qua juvenis gressus inferret. at illum 360
 curvata in montis faciem circumstetit unda

TESTIMONIA.

347 Arusianus p. 243 L. (kha) Servius ecl. VII 13 348 'ear-
 mine quo e.' Nonius 253, 11 356 'et . . . dicit' Servius Aen. I 76
 IV 674 XII 652 358 'duc age . . . nos' Probi inst. I 7. 2 Iulius
 Rufinianus 234 R. 361 Macrobius Sat. V 3, 4 Probus 83, 24 K.

VARIA LECTIO.

347 AQVE *Py* aquâ echo *Servi Paris.* 7959 atque chao *eiusdem Vat.*
 3317, *sed legisse Servium* aque chao *cum ex interpretatione* 'et a chao
 narrabat crebros amores' *colligo tum ipse testatur ecl. VII 13, ubi in*
Voss. 80 *Par.* 7959 *Regin.* 1495 'aque chao . . . id est a chao' *constanter*
scriptum extat. ATQVE *R.* Arusianus ATQ. *Mc* ADQVE *G A.* q; *b*

CHĀ (0 *m.2 sup.*) *R* chao ^f *γ* DENSODIVVM *GMRγbc* Arusianus DEN-
 SADSIDVOM *P* enumerabat *Servi ecl. VII 13 φ* AMORIS *G?* 348
Carminae b1 DVMFVSI *G* FUSISDUM *M* fufif. . . dum *γ* 349 DEVOL-
 VVNT *GMPRγbc* INPVLIT *Gγb* AVRIS *G* AVRES *MPRγbc* 350

arifthei *b* ariftei *c* VITREIS *P* AMNES *M* 351 OBSTIPVERE *GPRγbc*
 ara&hufa *γ* 352 FLAVVM *GMRγbc* 353 — 355 *om., add. infra in*
mg. γ 353 ^o gemitu *γ* 354 Cyrene (*γ corr. ex i*) *γ* tib ⁱ *γ* CVBA
P 355 arifteuf *c* Penei, *quod legit Servius, vitiosum esse monuit*
Io. Schraderus emendat. praef. XXI magni Bentleius ad Lucan. III
191. Possis etiam ex v. 319 *sacram atsumere* GNITORIS *P* 357

HUC *M* 358 DIVVM *G Rγbc* 359 ait (*i corr. ex u*) *γ* LATAE *M*
 latae *γ* 360 . *quia ut vid. γ1* INFERRE *P* . AD *Gγ* 361 IM *P*
molis Macrobius. οὐγῆϊ ἴσον Homerus Od. λ 243 SPECIEM *M* CIR-
 CVMSTITIT *G* CIRCVMSPICIT *P*

acceperitque sinu vasto misitque sub amnem.
 iamque domum mirans genetricis et umida regna
 speluncisque lacus clausos lucosque sonantis
 ibat, et iugenti motu stupefactus aquarum 365
 omnia sub magna labentia flumina terra
 spectabat diversa locis, Phasimque Lycumque
 et caput, unde altus primum se erumpit Enipeus
 saxosusque sonans Hypanis Mysusque Caicus, 370
 unde pater Tiberinus, et unde Aniena fluente 369
 et gemina auratus taurino cornua voltu
 Eridanus, quo non alius per pingua culta
 in mare purpureum violentior effluit amnis.
 postquam est in thalami pendentia pumice tecta
 perventum et nati fletus cognovit inanis 375
 Cyrene, manibus liquidos dant ordine fontis

TESTIMONIA.

362 Arusianus p. 216 L. 366 sq. 'omnia . . . locis' Servius Aen. VI 659 368 'unde . . . Enipeus' Arusianus p. 229 L. 369 'Aniena fluente' Priscianus 590 diff. sermonum in Suetonii ed. Rothiana p. 312, 7 371 sq. 'taurino . . . Eridanus' Probus 68, 9 K. 375 'inanes fletus Aristaei' Servius Aen. X 758 376 sq. 'manibus . . . villis' Servius Aen. I 701 XII 169

VARIA LECTIO.

362 MISETQVE P 363 desectus in G GENETRIX R genitricif
 b humida γc 364—382 in G (pag. 2) difficillima lectu, literae
 primae omnes fere erasae, nec potuerunt legi nisi quae infra ex-
 presse afferentur. 364 lucuf γ1 sonANTIS G 365 MOTVSSTUPE-
 FACTUS M motuustupefactuf (f prior erasa) γ 366 SVB in ras. R
 367 plafym γ 368 inde c PRIMUS M RVMPIT Rb1c RVPIT P
 erupit γ ENIPIEVS Rbc 369 sq. transponi iussit Io. Schraderus.
 370 Saxofu. (erasa f) bc 'saxosum legendum est, non saxosus' Ser-
 vius 'saxosum . . . alias: saxosus' Philargyrus HYPANIS (N m. ead.
 ex O vel U ut vid corr.) P myfof (γ corr. ex e: moesus?) γ CHAI-
 CUS M 369 tyberinuf γ VNDEANIENAFLENTA G ALENA P
 ANINA M 371 CORPØRE M VVLTV MRbc uolto γ VOLTVS P
 372 PINGUIA M 373 IM P influit c 'legitur et influit' Philar-
 gyrus 375 ET sup. M NAI P FETUS M inanef bc 376 LI-
 QU
 BIDOS M ORDINEFontis G FONTES Ry2bc

germanae, tonsisque ferunt mantelia villis;
 pars epulis onerant mensas et plena reponunt
 pocula: Panchaeis adoleseunt ignibus arae;
 et mater 'cape Maeonii carchesia Bacchi: 380
 Oceano libemus' ait. simul ipsa precatur
 Oceanumque patrem rerum nymphasque sorores,
 centum quae silvas, centum quae flumina servant.
 ter liquido ardentem perfundit nectare Vestam,
 ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit. 385
 omine quo firmans animum sic incipit ipsa:
 'est in Carphatio Neptuni gurgite vates
 caeruleus Proteus, magnum qui piscibus aequor

TESTIMONIA.

379 'Pancheis . . . arae' Nonius 58, 31 Arusianus p. 217 L.
 380 sq. 'cape . . . ait.' Macrobius Sat. V 21. 1 380 'mater . . .
 Bacchi' Nonius 546, 22 'Maeonii' Probus 68, 7 K. 381 'Oceano
 l.' Servius Aen. XII 169 382 Probus 21, 25 K. 'Oceanumque p.
 r.' Servius Aen. III 241 ecl. VI 31 382 sq. 'nymphas . . . servant'
 Asper 114, 18 K. 383 Nonius 387, 32 385 Nonius 387, 17 Dio-
 medes 407 P. 386 Nonius 357, 26 387 Probus 66, 29 K. Probi
 iust. I 14, 2

VARIA LECTIO.

377 GERMANE ^A M tonsis . . . villis = Aen. I 702 mantelia (e
 corr. in i γ mantilia (i pr. in ras. corr. in e) b MANTELLIA Villis G
 378 cf. Aen. I 706 PARS G 'aepulif γ honerant γc mensas]
 ARAS P: cf. Aen. V 101 VIII 284 XII 215 379 POCVLA G PANCAEIS M
 PANCHEIS γc ad holeseunt γ ^{PINGUI} IGNI^B M harae γ 380 ETMATER G
 et om. Nonius cap. e b charcesia γ 381 OCEANO G a. it c p̄ca. . . ur
 cī PRAECATUR R 382 desectus in G 383—420 G fol. III sed
 anterioris lateris literis erasis non potuerunt nisi quae expresse affe-
 rentur, legi. 383 SILVASETCENTVM R centumq. c 384 TER G
 PERFUNDIT M perfudit γbc 385 FLAMMAM M fumum γ
 TECTIS M bī lecti om. Diomedis exempl. ^{EC} SUBLATA M subiecta
 (iect e corr.), in mg. at subiecta, γ subiecta testatur Nonius 386 ho-
 mine γ Omne c ⁱ FIRM^{ANS} (corr. col. rubro) M firmANS G formans
 γ1, Nonius 387 CARPHATIO Mb carphathio e CARPHALIO P CAR-
 PATHO R NEPIVNI P 388 PROTAEUS M proteuf^h c protheuf bc
 QVI G

et iuncto bipedum curru metitur equorum.
 hic nunc Emathiae portus patriamque revisit 390
 Pallenen; hunc et nymphae venerantur et ipse
 grandaevos Nereus; novit namque omnia vates,
 quae sint, quae fuerint, quae mox ventura trahantur;
 quippe ita Neptuno visum est, immania cuius
 armenta et turpis pascit sub gurgite phocas. 395
 hic tibi, nate, prius vinclis capiendus, ut omnem
 expediat morbi causam, eventusque secundet.
 nam sine vi non ulla dabit praecepta, neque illum
 orando flectes; vim duram et vincula capto

TESTIMONIA.

389 Nonius 350, 20 390 sq. 'hic . . . Pallenen' Probus 67, 1
 K. 391 Terentianus Maurus 1217 393 Macrobius Sat. I 20, 5
 391 sq. 'immania . . . phocas' schol. Hor. carm. I 2, 7 395 'turpes
 . . . phocas' Servius ge. III 52 396 'hic . . . capiendus.' Nonius
 253, 2 398 'nam . . . praecepta' Probi inst. I 12, 2

VARIA LECTIO.

389 bipedum γ 1 *bipeda*MCVrru G AEUQURUM M aequorum γ
 390 HIC (C in ras.) R reuifit (f e corr. in ras.) γ 391 PELLEENEN
 M ET prius om. R, eras. b nymphAEVenerantur G IPSI M
 ipfae γ 392 GRANDAEVVS M GRANDAEVS P GRANDEVVS Rbc gran-
 daeu^v γ NEREVS sup. R noVITNam G 393 QVAE G SINT MPR γ bc
 Macrobii ω sunt ζ , Macrobii φ FVERINT MPR γ bc, Servii Par., Ma-
 crobii exemplaria, nisi quod fuerunt Gud. fuerunt Servii Dresd.
 fuerINTQVAE G TRAHANTVR PRbc TRAHEN^ATUR M trahunt^z (u corr.
 in a), in mg. at sequant^z γ sequentur, nisi quod fecuntur Gud., Ma-
 crobii exempl. 394 QVippe G visuMEST G immania c 395
 turpes γ 2 SVBVRgite G gurgitae γ 396 post 398 c 396 vinclis ca-
 piendus Nonius VINCLIS CAPIENDVS MP γ bc vinclISCApiendus G CA-
 PIENDVS VINCLIS R ut γ AMNEM M 397 EXPEDIANT R Ex-
 pedia^l. γ MORBEP Eventus G 398 NAMSINEVINONVLLADABIT
 Praecepta G nam sine vi . . . nulla dabit c praecepta] responsa Probi
 inst. ('praecepta, responsa' Philargyrus) nec illu^b neque illum,
 in mg. at neque ipfū γ 399 ORANDOFLECT.SVIMDVAM G FLE-
 CTENS M nincef c VIN P ca . . po (p eras.) γ

tende; doli circum haec demum franguntur inanes. 400
 ipsa ego te, medios cum sol accenderit aestus,
 cum sitiunt herbae et pecori iam gravior umbrast,
 in secreta senis ducam, quo fessus ab unclis
 se recipit, facile ut somno adgrediare iacentem.
 verum ubi correptum manibus vinclisque tenebis, 405
 tum variae eludent species atque ora ferarum.
 fiet enim subito sus horridus atraque tigris
 squamosusque draco et fulva cervice laena,
 aut acrem flammae sonitum dabit atque ita vinclis
 excidet, aut in aquas tenuis dilapsus abibit. 410
 set quanto ille magis formas se vertet in omnis,
 tam tu, nate, magis contende tenacia vincla,

TESTIMONIA.

403 sq. 'quo . . . recipit' Arusianus p. 258 L. 401 'facile . . .
 iacentem' Servius Aen. IV 92 405 Nonius 251, 13. 411, 33 410
 'aut . . . abibit' Servius ge. I 92 III 335 411 formas . . . omnes'
 Augustinus de civ. dei X 10 411 sq. Donatus in Ter. hec. III 4, 3
 412 Nonius 258, 25

VARIA LECTIO.

400 TENDE DOLICIRCVM HAECDEMAN G DOLIS R HAC R
 daemum γ FRANGVNTVR PRci FRANGENTVR $M\gamma b$, Servius et Phi-
 largyrus 401 deseectus in G ACCENDERET P 402 sqq. deseecta
 versuum initia in G: quo quantum intercederit, minoribus literis in-
 dicabimus. cum sitiunt herbae G pecorⁱ. γ umbrast (f eras.) γ
 VMBRAEST GMPR umbra e e (e fort. corr. adl.) b 403 in secreta
 senis ducAM G 404 se recipit facile ut SOMNO G fumo γ I-
 CENTEM (IA in ras.) R 405 verum ubi correptVM G 406 tum va-
 riae eludent G LVDENT R illudent (l pr. corr. ex n) b ADQVE G
 407 fieteninsubITO G SVVS PR SEUS M 408 squamosusque
 drACO G LAENA P LEAENAE Rci 409 aut acrem flammae G
 haerem γ SONITVM FLAMMAE M ADQVE Gⁱ ta γ 410 exci-
 det aut in aquas G tenuet e DILABSVS MP ELABSVS G HABI-
 BIT (l prior in ras.) R HABEBIT M 411 sed quanto ille magIS G
 SED PR γb VERTIT Pc uertet (et in ras.) b inommet in ras. b
 OMNIS, sed I in ras., R ommet γ 412 tam tu nate magis contENDE
 G tam tu: cf. Aen. VII 787, atque ita legisse videtur Donatus.
 TANTV P γ I TANTU (U corr. in O col. rubro) M tantum bTANTO R γ 2b2,
 Nonii exempl. Tante e 'tanto nate magis; alii legunt: tantum nate mag-
 is' Servius contend^o (ud e corr.) γ VINCLIS P

donec talis erit mutato corpore, qualem
videris, incepto tegeter cum lumina somno.'

Haec ait et liquidum ambrosiae defundit odorem, 415
quo totum nati corpus perduxit: at illi
dulcis compositis spiravit crinibus aura,
atque habilis membris venit vigor. est specus ingens
exessi latere in montis, quo plurima vento
cogitur inque sinus scindit sese unda reductos, 420
deprensis olim statio tutissima nautis;
intus se vasti Proteus tegit obice saxi.
hic iuvenem in latebris aversum a lumine nymp^ha
collocat, ipsa procul nebulis obscura resistit.
iam rapidus torrens sitientis Sirius ludos 425
ardebat caelo, et medium sol igneus orbem

TESTIMONIA.

416 sq. 'at . . . aura' Nonius 245, 20 417 Nonius 257, 23
420 'cogitur inque s.' Probi iust. I 17, 7 421 Priscianus 1018 P.
Servius Aen. V 52 425 Priscianus 801 P. 426 sq. 'et medium . . .
hauserat.' Nonius 319, 30

VARIA LECTIO.

413 *donec talis erit mutato* G 414 *videris incepto tegeter*
G ^NSOMNO M 415 *haec ait et liquidum* G HAE^C M AMBROSIA
R DEFVNDIT G, Servii Vat. DIFFVNDIT Mb1c1 diffundit γ diffudit
b2c2 Servii Par. PERFVNDIT P DEPRIMIT R 416 *quo — corpus*
G PERFVNDIT R perduxit Philargyrus AD G ILLE P at illi in
ras. b 417 *dulcis — spiravit* G spirabit Nonii 245 *exempl.* AVRAS
R 418 *atque — membris* G ADQVE R habilis c UIGORUENT M
ET PR ē in ras. b 419 *exessi — montis* G EXESI MRyc Exesi
(xe in ras.) b IN sup. M IM P plururima γ 420 *abscissus in* G
cf. Aen. I 161 reductus c1 421 depraensif γ Depressif c depressif
Prisciani φ 422 SED P ptheuf c 423 *hinc* γ1 A om. Rb, Servii
Vat. Par. lumine, in mg. at limine γ lumine Servius nimpha c
424 CONLOCAT PRγ OBSCURAT M 425 'iam rapidus; hic
distinguendum propter duo epitheta.' Servius TORPENS P torrens
testatur Priscianus sitientef γ2 ficientef c SERIVS R SIRIVIS P
agros Io. Schraderus ludos testatur Servius 426 MEDIQUM M

hausserat; arebant herbae, et cava flumina siccis
 faucibus ad limbum radii tepefacta coquebant;
 cum Proteus consueta petens e fluctibus antra
 ibat; cum vasti circum gens umida ponti 430
 exultans rorem late dispersit amarum.
 sternunt se somno diversae in litore phocae;
 ipse velut stabuli custos in montibus olim,
 vesper ubi e pastu vitulos ad tecta reducit,
 auditisque lupos accunt balatibus agni, 435
 considit scopulo medius, numerumque recenset.
 cuius Aristaeo quoniam est oblata facultas,
 vix defessa senem passus componere membra
 cum clamore ruit magno, manicisque iacentem
 occupat. ille suae contra non immemor artis 440
 omnia transformat sese in miracula rerum,

TESTIMONIA.

428 'ad . . . coquebant' Arusianus p. 214 L. 429 sq. 'cum . . .
 ibat' Probus 67, 7 K. 432 Nonius 389, 8 437 Probi inst. I 6, 3
 438 Nonius 256, 33 439 sq. 'manicisque i. occupat' Nonius
 355, 30 441 Nonius 521, 33

VARIA LECTIO.

427 HAVSSERAT *P* HAVSERAT *Rybc* HAUSERAT (*H add. in mg.*)
M harebant *c* 428 radii *Arusianus* TEPEFATA *R* coque-
 bat *c* 429 prothenf *c* ANTR. (*ultima litera membranae lacuna in-*
terit) *P* ATRA *M* 430 CIRCUMUASTI *M* humida *c* 431 DISPER-
 GIT *MR* DISCERPISIT *P* 432 Sterunt γ Sterm $\bar{N}$ ($\bar{N}$ *in ras.*) *b* SESE
R fefomno (*fefom in ras.*) *b* POCAE *M* 433 STABVLIS *P* 434
 VESPERE *P* vesper *Philargyrus* AT *MP* TENTA *M* reducit . .
 γ 435 auditi γc Auditi. *b* ACCVVNT *R* 436 — 464 *Veron.* 251
 436 CONSEdit *M* γ *c*: *cf.* 438 NVMERumque recenset *V* re-
 censit γ 437 aristeo γ ariftheo *c* qm̄ est γ qm̄ $\tilde{c}$ 438 *om. V*
 .IX (*V evanuit in lac.*) *P* DIFESSA *P* 439 Magno manicisque ia-
 centem *V* uinclif *in ras.* γ : *cf.* 405 manieifq. (*q. e corr. add.*)
c que] QV *P* 440 suae contra *V* INMEMOR *M* γ *bc* 441 trans-
 format] commutat *Nonius*

ignemque horribilemque feram fluviumque liquentem.
 verum ubi nulla fugam reperit fallacia, victus
 in sese redit, atque hominis tandem ore locutus
 'nam quis te, iuvenum confidentissime, nostras 445
 iussit adire domos? quidve hinc petis?' inquit. at ille
 'scis, Proteu, scis ipse; neque est te fallere quiquam;
 sed tu desine velle. denum praecepta secuti
 venimus, hinc lassissis quaesitum oraacula rebus.'
 tantum efflatus. ad haec vates vi denique multa 450
 ardentis oculos intorsit lumine glauco,
 et graviter fremdens sic fati ora resolvit:

TESTIMONIA.

443 sq. 'verum . . . redit' Donatus Ter. ad. V 3, 8 'victus redit ad se' Donatus Ter. Andr. III 5, 16 444 'hominis ore' schol. Veron. 80, 12 K. 445 sq. 'nam . . . domos' Nonius 262, 18 445 Priscianus 1031 P. 'nam . . . confidentissime' Donatus Ter. Phorm. V 1, 5 Quintilianus IX 3, 15 Servius Aen. II 61 'nam quis te' schol. Veron. 80, 15 K. 447 'scis . . . ipse' Iulius Rufinianus p. 231 R. 'neque . . . quicquam' Arustianus p. 229 L. 449 'lassis . . . rebus' Servius Aen. II 111 451 'ardentes o.' schol. Veron. 80, 19 K.

VARIA LECTIO.

442 *horribilemque feram fluviumque liquentem* V orribilem
 γ 443 *cf. Ciris* 377 VER — V FUGA^M M uia b REPPERIT
 Rb1c1 PHALLACIA (*lin. transv. col. rubr.*) Mpellacia (pe in ras.) b 'fal-
 lacia; legitur et pellacia' Plalargyrus 444 SE^{SE} Mb redit V
 ADQVE R hominis tandem ore locUTVS V TANDEMEST R 445
 quis te iuvenum confidentissime V 446 DOMUS M domof b Quidve
 hinc petis inquit at V inquit c1 at] ET P 447 S . . . . . eif
 proteu (*crasarum literarum ultima fuit f*) c proteu — quiquAM V
 PROTAEVS R PROTEUS M quiquam (q pr. corr. in c) γ CUIQVAM
 Pe qui. qua b1 cui. qua b2 'cuiquam (*Par. quisquam Vat. Guelf. 1*); alii
 quicquam legunt' Serrnus QVICQVAM MR, Arustianus. Sententia est: ne-
 quiquam fallere conaris, locus fallendi tibi non est; cf. 443 et Hom.
Od. δ, 463 οἶδα, γέρον — τί με τὰτα παρατροπέων ἀγορεύεις;
 448 SEDIV P di. fine c1 faecuti γ 449 lassiss — oraacula V LAS-
 SIS MPγbc, in mg. at feffif γ at Aen. III 145 M ad in ras. b vi] fii c1
 EFFATVS — denique V ETFATUS M AT M ad in ras. b vi] fii c1
 uataef. (f m.2) γ 451 Ardentef c INTORSITIN LUMINE M 452
 G . . . ITER (*media per lacunam amissa*) P FRENDNS (*sup. m.2*) R
 frenenf γ sic V

'non te nullius exercent numinis irae;
 magna luis commissa: tibi has miserabilis Orpheus
 hautquaquam ob meritum poenas, ni fata resistant, 455
 suscitāt, et rapta graviter pro coniuge saevit.
 illa quidem, dum te fugeret per flumina praeceps,
 immanem ante pedes hydrum moritura puella
 servantem ripas alta non vidit in herba.
 at chorus aequalis dryadum clamore supremos 460
 implerunt montis; Ilerunt Rhodopeiae arces
 altaque Pangaea et Rhesi Mavortia tellus

TESTIMONIA.

453 Charisius 5 P. 455 'hautquaquam ob m.' Priscianus 986
 Alcuinus 2138 P. 458 Nonius 323, 13 459 Servius Aen. VII 3 Phil-
 argyrus ge. IV 383 'servantem r.' Servius Aen. II 711 III 319
 460 'at . . . Dryadum' Servius ge. IV 535 460 sq. 'clamore . . .
 montis' Nonius 388, 7 461 'Rhodopeiae arces.' Macrobius Sat. V
 17, 15 462 Probus 67, 10 K. 'altaque Pangaea.' Probus 82, 4 K.
 Macrobius Sat. V 17, 15

VARIA LECTIO.

453 *vitosum habet Wagnerus quaest. Verg. XII 13, sed testatur
 hanc versus speciem Charisius, et legerunt nullius Serrius Philargy-
 rus Asper Non (on in ras.) b* 454 'magna lues commissa tibi . . .
 et alii ita distinguunt, ut sit: a te commissa. Alii tibi has miserabilis
 Orpheus.' Serrius LVES *Re, Serrii et Philargyri exemplaria*
tibi has miserabilis V mirabilis c Orpheus *in ras. b* 455 HAUT-
 QVAQVAM *RV HAUDQUAQUAM Mbc HAUDQVAMQVAM P* Aut quamquam
γ1 OB MRybc, testantur Priscianus Alcuinus Serrius AD P. Reiskius
ob — ni FATA V NISI M 456 SUSCITANT (*corr. col. rubr.*)
M rapta graviter V CONINGE V SAIVIT P saevit V 457
Quidem — praecEPS V dum] NON P 458 IMMANEM *Mc ANte*
pedes hydrum V MORITura pueLLA V 459 SERVantem — non
V 460 *AD P AEQUALI R aequalis testatur Serrius* dryadum *γe*
SVPREMOS M^{bc}, testantur Nonius et Serrius supraemof γ SVPREMO
PR 461 INPLERUNT *M INPLEVIT P Impleuer c1* MONTES *MRγ2bc*
MONtis pERVNT V Ilerunt in ras. b RHODOPEIAE M rodopeiaie
γ rodopeae c ARCes *V ARTES M* 462 — *Aen. I 277 deficit P*
 462 Pangaea *Probus, Philargyrus PANGAEa V pangaea γ PANCHAEA*
ea 379 et II 139 M, Macrobiū ω PANCHAI R pancheia Macrobiū Salish.
Panchea Serrii Vat., Pancha Par. in scholio, lemma derst. pangaea c
pangaea& (a& in ras.) b et V RESIS M HRESI R hresit γ rhesi c
 TELLus *V*

atque Getæ atque Hebrus et Actias Orithyia.
 ipse cava solans aegrum testudine amorem
 te, dulcis coniunx, te solo in litore secum, 465
 te veniente die, te decedente canebat.
 Taenarias etiam fauces, alta ostia Ditis,
 et caligantem nigra formidine lucum
 ingressus manisque adiit regemque tremendum
 nesciaque humanis precibus mansuescere corda. 470
 at cantu commotæ Erebi de sedibus imis
 umbræ ibant tenues simulacraque luce carentum,
 quam multa in foliis avium se milia condunt,
 vesper ubi aut hibernus agit de montibus imber,
 matres atque viri defunctaque corpora vita 475

TESTIMONIA.

463 Macrobius Sat. V 17, 15 Probi inst. I 4, 13 'Actias O.'
 schol. Veron. 80, 21 465 sq. Macrobius Sat. IV 6, 23 467 schol.
 Lucani VI 648 IX 36 Horatii carm. I 31, 10 Probi inst. I 18, 12 schol.
 Statii Theb. I 96 'Taenarias e. f.' Probus 67, 16 K. 472 'simu-
 lacraque l. e.' Macrobius Sat. VI 1, 29 Arusianus p. 243 L. 473
 Arusianus p. 240 L.

VARIA LECTIO.

463 ADQVE *R* bis gethæ *c* Ebrus *Probi inst.* ^h ebruf γ HEBRUS
^S
 Ψ HEBVRVS *R* ACTIA *M* actiaf. γ acciaf *c* ORTHYIA *R* ORITHYA
 $\bar{M}$ orithyia (ithyia *in ras.*) *b* orithyia, *in mg.* al orithia, γ ORITHYIA Ψ
 orithia *c*, Macrobiū φ 464 CAVA SOLANS AEGRUM TESTUDINE Ψ
^g
 AGERUM *M* testudine *c* 465 CONJUX $\bar{M}$ coniunx (*x in ras.*) γ
 CONIUX *R* tae γ 466 ^{de} cedente γ 467 TAENAREAS $\bar{M}$ Tenariaf γ
^L
 ALTA *M* hostia *c* 468 CALIGANTEM $\bar{M}$ ferrugine *Io. Schraderus*
 469 ingreffuf. (*f post. in ras.*) γ MANES *MRe* ADIT *R*
 adiit *in ras.* *b* TREMENDUSM. $\bar{M}$ 470 PRAECIBVS *Ryb* 471 — 475.
 476—497 $\bar{F}$ 471 ad γ At (*t in ras.*) *b* CANTVM *R* eummotae
^I
 γ 472 BANT $\bar{M}$ luce carentum = 255 karentum *Arusianus* arentū
b Post 472 *in R* adduntur haec: QVAM · MVLTAE · GLOMERANTVR ·
 AVES · VBI · FRIGIDVS · ANNVS // LAPSI · CADVNT · FOLIA · AVT · AD ·
 TERBAM · GVR · GITE · OBARE // TRANS · PONTVM · FVGIT · ET · TERRIS ·
 INMITIT · APRICIS (*cf. Aen. VI 311. 310. 312*) 473 INSILUIS *Myc ut Aen.*
 VI 309 MILLIA $\bar{F}$ millia (*l pr. eras.*) γ *b* 474 aut] iam *c* agit]
 aut (*t e corr. add.*) *c* IMBRE *R* 475 — 477 = *Aen. VI 306—308*
 475 AC *R* DEFUNCTA $\bar{F}$

magnanimum heroum, pueri inuuptaeque puellae,
 impositique rogis iuvenes ante ora parentum;
 quos circum limus niger et deformis harundo
 Cocyti tardaue palus inamabilis unda
 alligat, et noviens Styx interfusa coeret. 480
 quin ipsae stupere domus atque intima Leti
 Tartara caeruleosque implexae crinibus augues
 Eumenides, tenuitque inlians tria Cerberus ora,
 atque Ixionii vento rota constitit orbis.
 iamque pedem referens casus evaserat omnis, 485
 redditaue Eurydice superas veniebat ad auras
 pone sequens (namque hanc dederat Proserpina legem),
 cum subita incautum dementia cepit amantem,

TESTIMONIA.

477 Macrobius Sat. IV 3, 4 'ante ora p.' de gen. nom. 90 II.
 479 'Virgilius inamabilem dixit Stygiam paludem.' Macrobius Sat. VI
 7, 15 480 'noviens Styx' Probi inst. I 9, 4 481 sq. 'quin . . .
 Tartara' schol. Hor. earm. II 13, 37 482 sq. 'caeruleos' . . . Eume-
 nides' Arusianus p. 240 L. 483 'tenuit . . . ora.' Nonius 412, 9 Ser-
 vius Aen. II I VIII 520 484 Servius Aen. I 190 III-226 VI 616 VIII
 216 ge. I 218 486 Probi inst. I 17, 7 487 Augustinus princ.
 dial. 10

VARIA LECTIO.

476 inuupte γ puelle γ 477 inopofiti γ Impofiti. b 478 LI-
 MVM R limif c ARVND ^h Re arundo γ 479 sq. palus . . . coeret
 = Aen. VI 438 sq. INAMALIS (Bl col. rubr.) F inamalibuf c1
 VNDA ^E (sup. m. rec.) F 480 et] IN R NOVIENS (corr. col. rubr.)
 F NOUIES Mbc nouief. (f e corr.) γ Ityx. γ INTERFVSA (TER in
 ras.) R interfu. a γ COHERCET Rb1c 481 ipfe γ c STVPERE R
 ftipuere c DOMVS (V in ras.) R LÆTI (O col. rubr.) F lo&i (o e
 corr.) γ laeti b1 ^L o&i c 482 CAERVLAEOS F CAERULEIS M im-
 plexae b Servius IMPLEXAE M implexae (pl c corr.) γ INNEXAE FR: cf.
 Aen. VI 281 amplexu c 483 minoribus sed antiquis literis insertus in
 F tri^a c 484 IXIONEI (E corr. ex I) Fba ixionii. (o e corr. crasa
 u) γ ixionei c retro Peerlkampus Aen. vol. I p. 426 vento testatur Ser-
 vius 486 REDDITATQ. M EURYDICES M erydice γ eridice c
 ad superscr. c 488 SVBITO R fubita (a in ras. m.2) γ INCAVTV^M
 F coepit b1

ignoscenda quidem, scirent si ignoscere manes:
 restitit, Eurydicenque suam iam luce sub ipsa 490
 immemor heu victusque animi respexit. ibi omnis
 effusus labor atque immitis rupta tyranni
 foedera terque fragor stagnis auditus Averni.
 illa 'quis et me' inquit 'miseram et te perdidit, Orpheu,
 quis tantus furor? eu iterum crudelia retro 495
 fata vocant, conditque natantia lumina somnus.
 iamque vale: feror ingenti circumdata nocte
 invalidasque tibi tendens, heu non tua, palmas . . .'
 dixit, et ex oculis subito ceu fumus in auras
 commixtus tenuis fugit diversa, neque illum 500
 prensantem nequiquam umbras et multa volentem
 dicere praeterea vidit; nec portitor Orci
 amplius obiectam passus transire paludem.
 quid faceret? quo se rapta his coniuge ferret?

TESTIMONIA.

489 Nonius 325, 13 schol. Hor. earm. II 3, 21 'scirent . . . manes'
 Servius Aen. VI 405 490—493 'restitit . . . foedera' schol. Hor.
 earm. I 24, 13 490 sq. 'restitit . . . respexit' schol. Hor. earm. I 22,
 10. 'Eurydicen . . . ipsa respexit' Arusianus p. 261 L. 496 'con-
 ditque . . . somnus.' Nonius 353, 26 502 sq. 'praeterea . . . palu-
 dem' Servius Aen. I 49 501 sq. Donatus in Ter. adelph. V 3, 3
 501 Macrobius Sat. IV 6, 12

VARIA LECTIO.

489 ignoscere γ I 490 erydicen γ euridicen c IAM sup. M
 Eurydicenque suam iam; *alii legunt: iam luce sub ipsa* Servius 491
 immemor γc ^{II}EV F RESPECXIT M omnes $\gamma 2b$ 492 iumitif c
 493 SATEROQ. M STAGNI-EST-R STAGNIS $MFybc$ auditur
 (*r in ras.*) b AVERNI $FRybc$ Serrii Par. AVERNIS M , Serrii Val.
 494 inquit γ PERDEDIT M PERDIDIT $FRybc$ ORPHIAEV R OR-
 PHEUS M orpheu. c 495 CRVELIA F 496 condit . . (*eras. fort. it*)
 γ 497 FERER M 499 ceu . . auras = Aen. V 740 500 TENUES
^{IN}
 M FUGIT, DIUERSA (*corr. col. rubr.*) M 'fugit diversa, i. e. per di-
 versa' Servius 501 NEQUICQUAM Mc UOLANĒ M 502 horci c
^{E E}
 504 faceret quo (*et quo in ras.*) b SE RAPTA M

quo fletu manis, quae numina voce moveret? 505
 [illa quidem Stygia nabat iam frigida cumba.]
 septem illum totos perhibent ex ordine menses
 rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam
 flesse sibi et gelidis haec evolvisse sub astris
 mulcentem tigris et agentem carmine quercus; 510
 qualis populea maerens philomela sub umbra
 amissos queritur fetus, quos durus arator
 observans nido inplumis detraxit; at illa
 flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen
 integrat, et maestis late loca questibus implet. 515
 nulla Venus, non ulli animum flexere hymenaei.

TESTIMONIA.

507—509 'septem . . . flevisse' Arnsianus p. 231 L. 507. 509
 'septem . . . menses flevisse' Nonius 526, 4 507 Macrobius Sat. IV
 3, 16 508 'rupe s. a.' Probi inst. I 4, 23 510 schol. Hor. carm.
 III 11, 13 'mulcentem . . . agentem' Servius Aen. IV 245 511 Ma-
 crobius Sat. IV 5, 7 schol. Hor. carm. II 4, 16 512 sq. 'quos . . .
 detraxit' Nonius 360, 8 513 'observans . . . detraxit' Nonius 288,
 3 513 sq. 'at . . . noctem' Arnsianus p. 231 L. 514 sq. 'ramoque
 . . . integrat' Donatus in Ter. Andr. IV 2, 5 Nonius 126, 32 516
 'nulla . . . flexere' Servius ge. I 125

VARIA LECTIO.

505 QUO *Mbc*, Donatus QVOS *R* quod γ t ^L FETU *M* MANES
M γ b e QVAE *MR* qua. γ b qua e nōmina γ ^V MOXERET *M* 506
displicuit Heynio, nec in commentariis tangitur ^A ILE *M* iã in *ras*.
^V CUMBA (*corr. rubr.*) *M* cymba c 507 illos *Nonius* ^E PRΘIII-
 BENT *M* perhibent totos *Macrobii Paris.* 508 *om. Nonius* Strymonif.
 (*f in ras.*) γ ftrimonif *bc* 509 FLESSE SIBI ET *R* FLEVISSE ET *Mbc*
 fleuiffe *ec* (*c m.2 in ras.*) γ flevisse *Nonius, Arnsianus* euoluiffe. γ
 ASTRIS *R* . antrif (*a m.2*) γ ANTRIS *Mbc*: *cf. Aen.* VIII 343 *Possis etiam*
arctis conicere conl. Aen. VI 16 510 tygref γ 2 quercif (*i eras.*) γ
 511 maerent (*f m.2 in ras.*) γ maeret *schol. Hor.* phylome.la *b*
 philome.la *c* 512 QVAERITVR *R* γ QUAERITUR *M* fa&uf γ 513
 OBSERVANS *Rbc* obseruant (*f post. m.2 in ras.*) γ ad *b1* 514 ramo]
erebo Nonius CARMĒ *MR* car . . ñ *b* 515 QUAESTIB. *M* queſti-
 buf γ 516 nulliq. animū *c* FLEXERĒT *M* HYMENEI *M* γ hime-
 nei *c*

solus hyperboreas glacies Tanaimque nivalem
 arvaque Riphæis numquam viduata pruinis
 Iustrabat raptam Eurydicen atque irrita Ditis
 dona querens; spretæ Ciconum quo munere matres 520
 inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi
 discerptum latos invenem sparsere per agros.
 tum quoque marmorea caput a cervice revolsum
 gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus
 volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua 525
 a! miseram Eurudicen anima fugiente vocabat,
 Eurydicen toto referebant flumine ripae.'

Hæc Proteus, et se iactu dedit æquor in altum,
 quaque dedit, spumantem undam sub vertice torsit.

TESTIMONIA.

520 'spretæ . . . matres' Probus 67, 19 K. 521 Macrobius Sat. IV
 3, 13 522 Nonius 405, 6 'latos . . . agros.' Macrobius Sat. IV 4,
 16 524 'Oeagrius H.' schol. Veron. 80, 21 K. 525—527 'Eurydicen
 . . . ripae' Macrobius Sat. IV 6, 23

VARIA LECTIO.

517 glaciēf (c in ras.) c tanaim γ1, tanaim γ2 CANAIAM R
 tanam c 518 ripheif b rifeif c 519 euridicen c ADQVE R irrita
 b 520 QUÆERENS M QVAERENS Rγ spra&æe γc 521 deum .
 (m m.2 in ras.) γ 522 — 549 V fol. 25S. 522 — 527. 528 — 548 F
 522 diversum Nonius SPARS — F . sferfere γ1 auras
 Nonii exempl. 523 TVNC R Cervice revolsum F reuolfum γ
 REVVLVSM MVbc 524 GVrgitecum V QVVM F MEDIVS F
 poRTANS V OEagrius V Oeagrius F HE,RUS (corr. col. rubro)
 M hæbruf γ ebruf b hebrus F 525 UOLUERE^T M EURIDICEN Mb
 curredicen (euroedicen?) c vox ipsa et frigida lingua] ANIMAFUGI . . .
 (corr. col. rubro) F 526 om. F ah γ MISERAM (M posterior m.
 recentissima in ras., fuit V vel E) R erudicen (u corr. in i) γ EV-
 RYDICEN MRVb euridicen c ANIMA fugiente voCABAT V 527 EV
 — RIPAE V euridicen c FLV† — F 528 hæc — altVM V hæc
 — se F pthe. uf c PROTAEUS M PROTIVS R iacto γ IN in
 ras. b 529 Quaque V quaque — spumANTEM F VNDam sub ver-
 dice V

at non Cyrene; namque ultro affata timentem: 530

‘nate, licet tristis animo deponere curas.

haec omnis morbi causa, hinc miserabile nymphae,

cum quibus illa choros lucis agitabat in altis,

exitium misere apibus. tu munera supplex

tende petens pacem, et facilis venerare napaeas; 535

namque dabant veniam votis, irasque remittent.

set modus orandi qui sit, prius ordine dicam.

quattuor eximios praestanti corpore tauros,

qui tibi nunc viridis depascunt summa Lycaei,

delige, et intacta totidem cervice iuencas. 540

quattuor his aras alta ad delubra dearum

constitue, et sacrum iugulis demitte cruorem,

TESTIMONIA.

534 sq. ‘tum munere tende p. pacem’ Nonius 460, 12 535 ‘et... napaeas’ Probus 67, 21 Servius ecl. III 8 ‘faciles napaeas’ schol. Veron. 80, 27 538 sive 550 Macrobius Sat. III 5, 6 (cf. 550) 540 sive 551 ‘et... iuencos.’ Macrobius Sat. III 5, 5 ‘intacta... iu-

VARIA LECTIO.

530 *at non* V *at* — *namque* F AD R CYRE^{NE} (*corr. m. rec.*)
 R CYRENÆ M *cyrenae* b ultro] VLTRO EST F affata c affata
 (f *pr. m.2 in ras.*) γ *timentem* V 531 *nate* — ANIMO F *Nate* ACET
 V TRISTES V ANIMO, *sed ut de O dubitari possit* R COM^{DE}PONERE
 (lin. *transv. rubr.*) M: cf. *Acn.* IV 341 DeponERE CVras V 532 *hacc*
 — morBI F CAUSA^S (*punct. rubr.*) M *nymphae* γ 533 *cum* —
 eHOROS F LUCIF M 534 *exitium* — *apiB.* F MISÉRE M TUM
 (M *col. rubr.*) M *tum* γ1, Nonius *munere* (*om. supplex*) Nonius
 535—566 G: *quae legi potuerunt, afferentur.* 535 *tende* — *pacem* F
 FACILES Rγ *napeas* c 536 *namque* — *venIAM* F NamQVEDA-
 BVNVE — V *dabant* γ *remittent* G 537 *sed* — *qui* F SET M
 SED RVγbc *orandi* V PRIUS — V 538=550 *quattuor* — *prae-*
 STANTI F EXIMIOS Mγ2bc, *testatur Macrobius* EXIMIO Rγ1 EXIMI —
 V PRAESTANTI FMbc, *testatur Macrobius* PRAESTANTIS R *praestantif*
 γ *tauros* (v *m.2 in ras.*) γ 539 *qui* — *viridis* F 540 *delige* —
totidem F *delege* γ1 et... *iuencas* = 551 INTACTAS R *et ut*
vid. V, γ1 *intactas* (f *in ras.*) b *intacta* Servius et Macrobius *totidem*
 V *iuencos* Macrobius 541 *quattuor* — *alta* F hyl γ *his* — *de-*
 ARVM V ALTAS M ad *in ras.* b DEARAM R *deorum* c 542
Constitue et V *constitue* — *iugVLIS* F SACR — V DIMITTE Mγc

corporaque ipsa boum frondoso desere luco.
 post ubi nona suos Aurora ostenderit ortus,
 inferias Orphei Lethaea papavera mittes, 515
 et nigram mactabis ovem, lucumque revises:
 placatam Enrydicen vitula venerabere caesa.'

Haut mora: continuo matris praecpta facessit;
 ad delubra venit, monstratas excitat aras,
 quattuor eximios praestanti corpore tauros 550
 ducit et intacta totidem cervice iuvenca.
 post ube nona suos Aurora induxerat ortus,
 inferias Orphei mittit, lucumque revisit.

TESTIMONIA.

vencas' Servius Aen. VI 38 546 Nonius 311, 22 548 'matris p.
 faecessit' Servius Aen. IV 295

VARIA LECTIO.

543 corpora — boum F corporaque IPSA boum — V DESE-
 RERE M de. fere γ luco (u in ras.) b 544—546: cf. 552 sq. 544
 post — auroRA F POST G ubi. (i m.2) γ nona — ostENDE
 — V suOSAVrora G ostenderit] induxerit b 545 inferias — lethaea
 F inFeriasORPHEI — papaVERAMittes V Orphei γ, testatur Ser-
 vius ORPHÉI M ORPHEO R LETHEA R LAETEA M la&ea γ le.thea
 b l&hea c leTHEAPAPAvera G 546 sq. ordine inverso Longob. Pierii,
 quem sequitur Duebnerus 546 EtNIGRAMMACTABISOVem G et —
 ovEM F Et — mactabis V locum γ. Revises V 547 displi-
 cuit Heynio, legitur Servio 547 P — DICENVITVLAV — G placatam
 — vitVLA F euridicem c1 euridicen. c2 curydicem vitulAVENERA —
 V uenerabere (u m.2 in ras.) γ uenerauere c1 548 HAUD MVbc Haud
 G haud — maTRIS F CONTINUO V continuOMATRIS G PRAE-
 CEpta faCESSIT V FACESSIT ut Aen. IV 295 IX 45 FR, V ut vil., in
 ras. bc: testatur Servius CAPESSIT M: cf. Aen. I 77 capeffit, in mg. at
 faeffit γ 549 AD — VA — G excitataraf (taraf in ras.) b IRAS M
 550 = 538 550 Q — G eximiofbc eximio γ EXIMIO MR
 PRAESTANTI Mbc PRAESTANTI^S (S m.2) R praestanti^a (eras. supra f) γ
 551 DVC — G et . . . iuvenca = 540 INTACTO M INTACTAS
 Rγ1 intac^{ta} b 552 sq. cf. 544—546 552 ube γ1 VBI MRbc nOna
 G SVOSAVRORAINdVNERATORIVS G induxerit^a b induxerit c1
 553 sqq. legi potuerunt in G 553 ORPHIAEO Rb reuifit (fit in ras.) b

hic vero subitum ac dictu mirabile monstrum
 aspiciunt, liquefacta boum per viscera toto 555
 stridere apes utero et ruptis effervere cestis,
 immensasque trahi nubes, iamque arbore summa
 confluere et lentis uvam demittere ramis.

Haec super arborum cultu pecorumque canebam
 et super arboribus, Caesar dum magnus ad altum 560
 fulminat Euphraten bello, victorque volentis
 per populos dat iura, viamque adfectat Olympo.
 illo Vergilium me tempore dulcis alebat
 Parthenope studiis florentem ignobilis oti,
 carmina qui lusi pastorum, audaxque iuventa, 565
 Tityre, te patulae cecini sub tegmine fagi.

TESTIMONIA.

554 'dictu m. m.' Diomedes 333 P. 556 'stridere a. utero' Euty-
 chius I 4 559 sq. 'haec . . . arboribus' Arusianus p. 260 L. Dio-
 medes 407 P. 562 'viamque a. O.' Arusianus p. 214 L. 563 sq.
 Philargyrus ge. IV 219 schol. Hor. epod. V 43 Priscianus 1103 P.
 564 anon. de nom. 2 p. 128 Endl. 'florentem studiis ignobilis oti'
 Priscianus 735 P. 565 'carmina . . . pastorum' schol. Hor. carm. IV
 9, 9 Servius ecl. I 10. VI 1 566 Probi inst. I 7, 3

VARIA LECTIO.

555 BOUUM *GM* uifcere γ 1 556 & *superscr. b* efferruere γ 1
 efferruere (*f pr. in ras.*) *b* 557 INMENSAS *Ryc* TRAHENS *R* trahit
 γ 1 nubẽ *b* 558 DIMITTERE *Mc* 559 cultõ γ CVLTVS *G* cultu. *b*
 pecodum *Diomedis codd. Parisini* 561 enpraten γ eufraten *c*
 562 AFFECTAT *Mb2c* olympo (γ *in ras.*) *b* olimpo *c* 563 uirgilium
 γ c alebat (*l in ras.*) *b* 564 partenope γ IGNOBILES *M* oti *in*
ras. b otii *c* 566: *cf. ecl. I 1* Tityre γ 566 te] ^E TV *G* PATU-
^ALECAECINIT *M* CAECINIPATVLAE *R* caecinif (*f erasa*) γ cecini. *b*

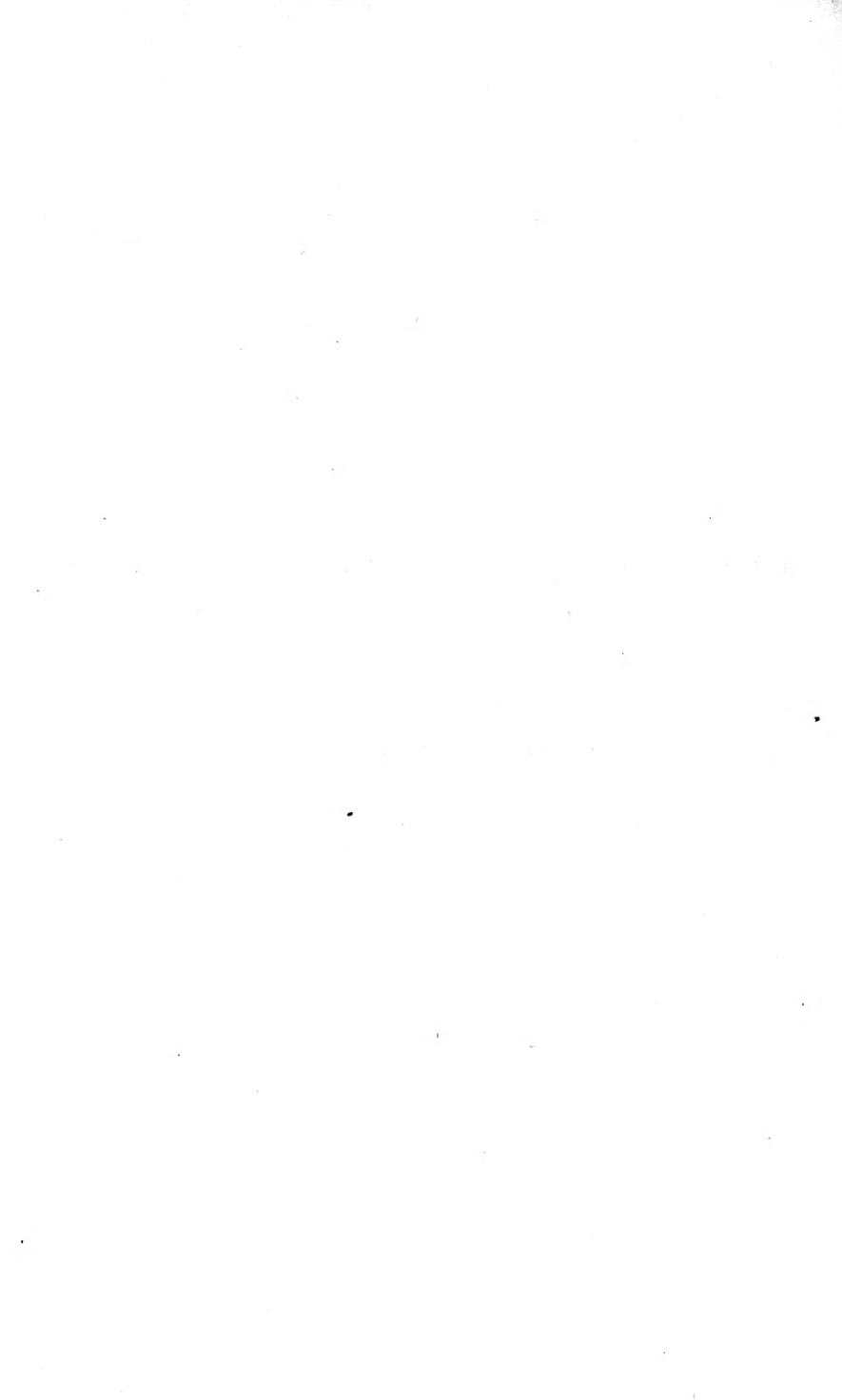
Ï VERGILI MARONIS GEORGICON LĪB. III EXPL. INCIPIT AENEI-
 DOS LĪB. I *M* VERGILI MARONIS GEORGIC LIBER. III. EXPLIC. FE-
 LICITER. *R* P̄ VIRGILI MARONIS GEORGICON LIBER III EXPLICIT
 γ b PVB̄. VIR̄. MAR̄. GEOR. LĪ. III. EXPLĀ. VERSICVLI. ASMENH̄.
 SVPER. XII. LĪ. ENEIDOS. INCĪP̄. *Sequuntur XII versus (v. proleg.).*
Deinde INCIPIT VERSVS OVIDII. NASONI. *Sequuntur XI versus.* ENEI-
 DORVM LIBER. I. *c*

P. VERGILI MARONIS
AVCTORES ET IMITATORES

COLLEGIT

Woldemarus Ribbeck.

BUCOLICON LIBER.

ECLOGA I.

AVCTORES.

1. cf. Theocr. XII 8.

5. Theocr. III 6. IV 38 ὦ χαρίεσσ'
Ἀμαρυλλί.
7sq. Theocr. epigr. I 5 βωμὸν δ' αἰ-
μάξει κερὰς τράγος.

9. (II 21). Theocr. IX 4 καὶ ἐν φύλ-
λοισι πλανῶντο.

11 cf. Mosch. III 109.
24sq. cf. Theocr. II 45. 114.

38sq. cf. Theocr. IV 12 τὰ δαμάλαι

IMITATORES.

1. (G. IV 566.) Calp. ecl. IV 163 Ti-
tyre, rura prius, sed post cantabimus
arma. cf. Aen. I 1. eleg. ad Messal. 17
molliter hic viridi patulae sub tegmine
quereus. cf. anth. L. I 147, 2 Burm.
178, 131. II 197, 1 prima mihi Musa
est sub fagi Tityrus umbra. 13 Tityre,
te Latio cecinit mea fistula versu. 198,
3 Tityrou ae segetes cecini Maro et
arma virumque.

2. (10. VI 8). anth. L. II 193, 1 Ti-
tyrus agresti modulatus carmen avena.

4. anth. L. V 46, 1 tu forte in lueo
lentus vaga carmina gignis.

7sq. Calp. ecl. II 67 nec fore grata
minus, quam si caper imbuat aras. cf.
anth. L. VI 86, 15.

11. anth. L. I 178, 77.

25. Calp. ecl. IX 86 si modo conife-
ras inter viburna cupressos, Aut inter
pinos eorylum frondescere fas est.

29. anth. L. III 81, 91.

34. Calp. ecl. II 70 per totum niveus
premitur mihi caseus annuum.

35 (7). Priap. LXXXV 12 meisque
pinguis agnus ex ovilibus gravem do-
mum remittit aere dexteram. Moret.
81 inde domum eervice levis, gravis
aere redibat. cf. Colum. X 310.

36sq. Calp. ecl. VII 7 mirabar, quae
tanta foret tibi causa morandi, Cur tua
cessaret taciturnis fistula silvis.

38sq. Calp. ecl. VIII 72 silvestris te

AVCTORES.

δ' αὐτὸν μυκώμεναι αἶθε ποθεῦντι.
(Bion I 33 Mosch. III 23.)

51. Cat. 64, 18 non inter nota sepul-
era.

52. cf. Theocr. VII 136.

55. cf. Theocr. I 1 ἀδύ τι τὸ ψιθύ-
ρισμα.

58. Theocr. VII 141 ἔστενε τρυγών.

75. Theocr. I 116 χαίρεθ' ὁ βου-
κόλος ὑμῖν ἐγὼ Δάφνης οὐκ ἔτ' ἀν-
ύλαν κτλ.

76. cf. Theocr. IX 11.

79sq. Theocr. XI 44 ἄδιον ἐν τῶν-
τροῦ παρ' ἐμὴν τὰν νύκτα διαξείς· ἔντι
κτλ.

80. cf. Theocr. VII 134.

81. cf. Theocr. VII 66. XI 20.

IMITATORES.

nunc platanus, Meliboeae, susurrat, Te
pinus.

51. anth. L. I 147, 11.

52. anth. L. I 146, 3.

53sq. Auson. epist. XXV 12 Hyblaeis
apibus saepes depasta susurrat.

58. cf. anth. L. V 143, 16.

59sq. (V 76. VIII 27) Calp. ecl. VIII
75 namque prius siccis phocae pascen-
tur in arvis, Hirsutusque freto vivet
leo, dulcia mella sudabunt taxi, confu-
sis legibus anni Messem tristis hiems,
aestas tractabit olivas, Ante dabit flo-
res autumnus, verdabit uvas, Quam ta-
ceat, Meliboeae, tuas mea fistula lau-
des. cf. III 91. V 76. VIII 27. 52. Ov.
met. XIV 38. trist. I 8, 1. Prop. II 15,
31. Cato dir. 4. 98. Claud. Probi et
Olybr. cons. 168. Seneca Th. 476. Hipp.
568. H. f. 373. H. O. 335. anth. L.
III 65.

62. Nemes. Cyn. 67 quae Rhenum
Tigrimque bibunt Ararisque remotum
Principium.

69. Claud. III cons. Hon. 372 necdum
decimas emensus aristas.

74 sq. Cato dir. 91 tardius a mise-
rae descendite monte capellae: mol-
lia non iterum carpētis pabula nota.

80. Auson. cent. nupt. 21. anth. L.
V 80, 2.

E C L O G A II.

AVCTORES.

1. cf. Theocr. I 116. Mosch. III 11.

3sq. Theocr. XI 17 ἀλλὰ τὸ φάρμα-
κον εὖρε, καθεξόμενος δ' ἐπὶ πέτραις
ὑψηλαῖς ἐς πόντον ὄρων αἶειδε τοιαῦτα.

IMITATORES.

1. Calp. ecl. IX 1 formosam Dona-
cen Idas puer et puer Alcon Ardebant.
anth. L. II 193, 2 formosum pastor
Corydon dilexit Alexin.

2. anth. L. I 146, 16.

4. anth. L. I 146, 2.

AVCTORES.

6. cf. Theocr. III 18. 32.

7. Theocr. III 9 ἀπάγξασθαί με ποιησεῖς.

9. Theocr. VII 22 ἀνίκα δὴ καὶ σαῦρος ἐν αἵμασιαῖσι καθεύδει.

13. cf. Theocr. VII 139.

17. cf. Theocr. VII 121.

18. cf. Theocr. X 29 καὶ τὸ ἴον κελόν ἐστι καὶ ἀγραπτὰ ὑάκινθος, Ἄλλ' ἔμπας ἐς τὼς στεφάνως τὰ πρῶτα λέγονται.

20 sqq. Theocr. XI 34 ἄλλ' ὠτὸς τοιοῦτος ἐὼν βοτὰ χίλια βόσκω, Κῆκ τούτων τὸ κράτιστον ἀμελγόμενος γάλα πίνω· Τυρὸς δ' οὐ λείπει μ' οὔτ' ἐν θέρει οὔτ' ἐν ὀπώρα, Οὐ χειμῶνος ἄκρω· ταρσοὶ δ' ὑπεραχθῆες αἰεὶ. Συρίσδεν δ' ὡς οὔτις ἐπίσταμαι ὡδε κνκλώπων. cf. XX 28.

25. Theocr. VI 34 καὶ γὰρ θῆν οὐδ' εἶδος ἔχω κακόν, ὡς με λέγοντι. Ἡ γὰρ πρᾶν ἐς πάντων ἐσέβλεπον, ἧς δὲ γάλανα.

28 sq. Theocr. XI 65 ποιμαίνειν δ' ἐθέλοις σὺν ἐμῖν ἄμα κτλ.

36. Theocr. VIII 18 σύριγγ', ἂν ἐποίησα, καλὰν ἔχω ἐννεάφωνον. 23 πρῶαν νιν συνέπαξ'. cf. IV 28.

37. cf. Theocr. V 8. IV 30.

40 sqq. Theocr. III 33 ἢ μάν τοι λευκὰν διδυματοκον αἶγα φνλάσσω, Τάν με καὶ ἀΜέρωννος ἐριθακίς ἀμελανόχρως Ἀττεῖ, καὶ δῶσῶ οἶ, ἐπεὶ τῷ μοι ἐνδιαθροῦπτη. cf. XI 40.

IMITATORES.

5. Cir. 207 excubias foribus studio iactabat inani.

6 sq. cf. Calp. ecl. IX 40 heu heu nulla meae te tangit cura salutis? anth. L. I 178, 266.

7. anth. L. I 172, 58. 178, 266.

11. (48 sq.) Cir. 369 narcissum casiamque herbas contundit olentes.

13. (G. III 328) Calp. ecl. VIII 2 raucis resonant tua rura cicadis. anth. L. V 149, 17 cantibus ecce His recrepant arbusta canoris.

17. cf. Calp. ecl. XI 21. Anson. cent. nupt. 95.

19. 56 cf. Calp. ecl. IX 70 forsitan indignum ducis, quod rusticus Aleon Te peream.

20. anth. L. I 147, 8.

21 sq. Calp. ecl. II 68 mille sub uberibus balantes pascimus agnas, Per totum nivens premitur mihi casens annum. cf. IX 35, III 65 sqq.

25. Calp. ecl. II 84 num precor in formis videor tibi? 88 fontibus in liquidis, quotiens me conspicio, ipse Admiror. cf. IX 74.

28. anth. L. III 61, 11.

34. Tib. I 4, 47 nec te paeniteat duros subiisse labores.

36 sq. Calp. ecl. I 17 nec tibi defuerit mea fistula, quam mihi nuper Matura docellis compegit arundine Lygdon. IV 59 experiar calamos, here quos mihi doctus Iollas Donavit dixitque etc. 62. Tityrus hanc habuit.

AVCTORES.

45. (IX 39) Theocr. XI 42 ἀλλ' ἀφί-
κευ τὸ ποθ' ἀμέ.

47. Theocr. XI 56 ἔφερον δέ τοι ἦ
κρίνα λευκὰ ἢ μάκων' ἀπαλὰν κτλ.

48. cf. Theocr. VII 63.

54. cf. Theocr. ep. IV 7.

56. Theocr. XX 3 βουκόλος ὃν ἐθέ-
λεις με κύσαι τάλαν; cf. 32.

60. (VI 2. X 18) Theocr. XX 35 καὶ
τὸν Ἀδωνιν Ἐν θρυμοῖσι φίλασε καὶ
ἐν θρυμοῖσιν ἔκλυσε.

63sq. Theocr. X 31 ἀ αἶξ τὸν κύτι-
σον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει. cf. IX 31.

66sq. Theocr. II 38 ἠνίδε σιγῇ μὲν
πόντος, σιγῶντι δ' ἄηται· Ἀ δ' ἐμὰ
οὐ σιγῇ στέρονων ἔντοσθεν ἀνία, Ἀλλ'
ἐπὶ τήνῳ πάσα καταίθουμα.

69. (VI 47) Theocr. XI 72 ὦ κύκλωψ
κύκλωψ, πᾶ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι;

71sq. (cf. X 71) Theocr. XI 73 αἶψ'
ἐνθὼν ταλαίρωσ τε πλέκοις καὶ θαλλὸν
ἀμάσας Ταῖς ἄρνεσσι φέροις, τάχα κα
πολὴ μάλλον ἔχοις νῶν.

73. Theocr. XI 76 ἐνὸρσεῖς Φαλά-
τειαν ἴσως καὶ καλλίον' ἄλλαν.

IMITATORES.

44. (cf. VII 53) anth. L. III 211, 4
sordent hirsutae munera castaneae.

45. anth. L. I 178, 383. II 257, 8
Glauce violas dat, lilia Nais.

46. (A. VI 883) Ambros. de obitu Val-
lent. 56 spargant alii plenis lilia cala-
this.

48sq. cf. Cir. 369.

52sq. Ov. art. am. II 267 adferat aut
uvas, aut quas Amaryllis amabat . . .
At nunc castaneas non amat illa . . .
neces. cf. III 183. Calp. ecl. II 82.
anth. L. III 211, 5 nolo nucas Ama-
rylli tuas nec cerea poma: Rusticus
haec Corydon munera magna putet.
Copa 18sq.

56. v. ad 19.

60. Calp. ecl. II 61 quem sequeris,
quem Phylli fugis? cf. XI 16.

63. cf. Calp. ecl. XI 26 cervam marem
sequitur, taurum formosa iuvenca.

68. anth. L. I 147, 37. 170, 70.

69. Iuvenalis IX 102 o Corydon Co-
rydon. anth. L. I 170, 47. 178, 45. 135.
262. III 81, 99 quae te d. ducit.

72. Tib. II 3, 15 tum fiscella levi de-
texta est vimine iunco. Calp. ecl. VIII
1 dum fiscella tibi fluviali Tityre
iunco Textitur.

E C L O G A III.

AVCTORES.

1 sq. Theocr. IV 1 εἰπέ μοι, ὦ
Κορύδων, τίνοσ ἀί βόες; ἢ ἤα Φι-
λώνδα; Κ. οὐκ, ἀλλ' Αἴγωνοσ· βόσκων
δέ μοι αὐτάσ ἔδωκεν. ad argum. cf.
etiam III 1 κωμάσδω ποτι τὰν Ἀμα-
ρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες Βόσκονται
κατ' ὄροσ, καὶ ὁ Τίτυροσ αὐτάσ ἔλευ-
νει.

IMITATORES.

AVCTORES.

3. Theocr. IV 13 *δειλαῖαί γ' αὐται,*
τὸν βουκόλον ὡς κακὸν εὖρον.

5. cf. Theocr. IV 3.

8. Theocr. V 41 *ἀνίκα' ἐπύγισόν τυ,*
τὸ δ' ἄλγεες· αἱ δὲ χίμαιραι Αἰδέ κα-
τεβληγῶντο, καὶ ὁ τραγὸς αὐτὰς ἐτρού-
πη. cf. I 105 *οὐ λέγεται τὰν Κύπριν ὁ*
βουκόλος.

8—10. cf. Theocr. V 116 *ἢ οὐ μέ-*
υνασ' ὄκ' ἐγὼν τυ κατήλασα, καὶ τὸ
σεσαρῶς κτλ. 118 *Α. τοῦτο μὲν οὐ μέ-*
υναμ'· ὅνα μάν ποκα τειδέ τυ δήσας
κτλ.

14. Theocr. V 11 *τὸ Κορούλος μοι*
ἔδωκε τὸ ποιμίλον, ἀνίκα' ἔθυσεν Ταις
νύμφαις τὰν αἶγα· τὸ δ' ὦ κακέ, καὶ
τὸν ἔτάκεν.

25sq. Theocr. V 5 *τὰν ποίαν σύ-*
ριγγα; τὸ γάρ ποκα. δῶλε Σιβύρτα.
Ἐκτάσα σύριγγα; τί δ' οὐκέτι σὺν Κο-
ρῦδωνι Ἄρκει τοι καλάμας ἀνλὸν ποπ-
πύσδεν ἔχοντι;

25. (II 32) cf. Theocr. I 125 *εὐπά-*
κτοιο . . . ἔκ κηρῶ σύριγγα.

28sq. Theocr. VIII 6 *λῆς μοι ἀεῖ-*
σαι; 11 χρῆσθεις ὧν εἰσιδεῖν, χρῆ-
σθεις καταθεῖναι ἀεθλον;

29sq. Theocr. VIII 14 *μόσχον ἐγὼ*
θησῶ, τὸ δὲ θεῖς γ' ἰσομάτορα ἀμνόν.
cf. V 23.

30. Theocr. I 25 *αἶγά τέ τοι δωσῶ*
διδυματόκον ἔς τρις ἀμέλξαι, Ἄ δὴ
ἔχουσ' ἐρίφως ποταμέλγεται ἔς δύο
πέλλας.

32 sq. Theocr. VIII 15 *οὐ θησῶ*
ποκα ἀμνόν, ἐπεὶ χαλεπὸς θ' ὁ πατήρ
μεν Χάμαίτηρ, τὰ δὲ μάλα ποθέσπερα
πάντ' ἀριθμεῦντι.

37. Theocr. V 101 *ἔστι δέ μοι γαν-*
λὸς νηπαρίσσινος, ἔστι δὲ κρατήρ. ἔρ-
γον Πραξιτέλους.

38sq. cf. Theocr. I 29sq.

40. 46. Theocr. I 32 *ἔντοσθεν δὲ*
γυνά τι θεῶν δαίδαλα τέτυκται.

42. cf. Hes. opp. 384.

43. (47) Theocr. I 59 *οὐδέ τί πω ποτι*

IMITATORES.

25. Calp. eel. VI 22 *vincere tu quem-*
quam?

25. (II 32) Tib. II 5, 32 *nam calamus*
cera iungitur usque minor. Calp. eel.
X 14 *cicutas, Quas ego Maenaliis cera*
coniungo sub antris.

28. Calp. eel. VI 19 *vis igitur . . .*
calamos committere nostris?

34. (VI 85) Ov. met. XIII 824 *paupe-*
ris est numerare pecus. Calp. eel. III
64 *quot nostri numerantur vespere*
tauri?

36. anth. L. III 81, 13.

39. Cui. 403 *hederaeque nitor pal-*
lente corymbo.

41. (A. VI 850) Claud. cons. Mall.
275 *radio descripserat axes.*

AVCTORES.

χειλος ἐμὸν θίγεν, ἀλλ' ἔτι κείται
Ἄχραντον.

45. Theocr. I 30 ἂ δὲ κατ' ὄτων
Καρπῶ ἔλιξ εἰλεῖται κτλ. cf. 55 παντῶ
δ' ἀμφὶ δέπας περιπέπταται ὑγρὸς
ἄκανθος.

49. Naev. in equo Troi. (Macr. Sat.
VI 1) nunquam hodie effugies, quin
mea manu moriare.

50. Theocr. VIII 25 ἀλλὰ τίς ἄμμε
κρινεῖ; τίς ἐπάκοος ἔσεται ἀμείων;
Τῆνον πῶς ἔνταυθα τὸν αἰπόλον ἦν
καλέσωμεν; cf. V 61.

51. cf. Theocr. V 44 καὶ ὕστατα βου-
κολιαξῆ.

54. cf. Theocr. V 68sq.

56. cf. Bion III 17 εἴαρι πάντα κύει.

58. Theocr. IX 1 βουκολιάσδεο Δά-
φνι, τὸ δ' ὠδάς ἀρχεο πρώτος, Ωιδῆς
ἀρχεο πρώτος, ἐφασάσθω δὲ Με-
νάλαος.

59. (VII 18) cf. Theocr. VIII 61 δι'
ἀμοιβαίων.

60. Arat. I ἐκ Διὸς ἀρχόμεσθα —
μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγνυαὶ κτλ.

61sq. Theocr. V 80 ταὶ μοῖσαί με φι-
λεῦντι — 82 καὶ γὰρ ἐμ' ὀπόλλων
φιλέει μέγα.

64. 66. Theocr. V 88 (cf. VI 6) βάλ-
λει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἂ Κλεαρί-
στα — 90 κῆμὲ γὰρ ὁ Κρατίδας τὸν
ποιμένα λειὸς ὑπαντῶν Ἐκμαίνει.

68sq. Theocr. V 96 κῆγῶ μὲν δωσῶ
τὰ παρθένω αὐτίκα φάσσαν.

70. Theocr. III 10 ἦνιδε τοι δέκα
μᾶλα φέρω· τηνώθει καθελὺν, Ω μ'
ἐκέλεν καθελεῖν τύ· καὶ ἄνριον ἄλλα
τοι οἰσῶ.

79. (V 61. VI 44) Theocr. VIII 73 κα-
λὸν καλὸν εἶμεν ἔφασκεν (cf. VI 8.
Callim. Del. 203).

80sq. Theocr. VIII 57 δένδροισι μὲν
χειμῶν φοβερόν κακόν, ὕδασι δ' αὐ-
χμὸς, 59 ἀνθρὶ δὲ παρθενικῶς ἀπα-
λᾶς πόθος.

IMITATORES.

49. Calp. ecl. I 13 quo me cumque
voces, sequar. anth. L. I 147, 37. III,
81, 70.

50. Calp. ecl. VI 28 ecce venit Mna-
syllus: erit, nisi forte recusas, Arbitr.

51. anth. L. I 178, 267. III 81, 72.

52. anth. L. I 172, 113. III 81, 71, 82.

54. anth. L. I 178, 162.

56. (G. II 330) anth. L. V 69, 3 par-
turit omnis ager, praesentit terra ca-
lorem, Germinibusque novis parturit
omnis ager.

55. 58sq. Calp. ecl. IV 80 dicite, ne
mora sit, vicibusque reducite carmen:
Tuque prior Corydon, tu proximus ibis
Amynta. cf. II 25sq.

59. (VII 18sq.) Cir. 54 nam verum
fateamur: amat Polyhymnia verum.

60. Calp. ecl. IV 82 ab Iove princi-
pium, si quis canit aethera, sumat.

61sq. Calp. ecl. II 28 me Silvanus
amat — 32 at mihi Flora comas . . .
spargit.

63. (cf. IV 43) Calp. ecl. IX 45. 48
dulce rubens hyacinthus. Cir. 95 suave
rubens narcissus. Cop. 19 suave ru-
bentia mala.

64. anth. L. I 170, 39.

65. anth. L. I 147, 26.

70sq. Calp. ecl. IX 68 nuper quae
potui silvarum praemia misi.

71. cf. anth. L. III 207, 1.

74. Calp. ecl. XI 62 quid prodest,
quod me pagani mater Amyntae etc.

79. anth. L. I 178, 460.

AVCTORES.

82sq. cf. Theocr. IX 31 τέτιξ μὲν
τέτιγι φίλος — 32 ἔμιν δ' ἄ μοῖσα
καὶ ᾠδαί.

89. Theocr. V 125 τὰ δέ τοι σία καρ-
πὸν ἐνείκαι.

91. Luc. Demon. 28 τράγον ἀμέλ-
γειν. cf. Theocr. V 27.

93. (VIII 71) Theocr. XV 58 ψυχρὸν
ᾄφιν. 93sq. cf. Theocr. V 1. 3.

97. Theocr. V 146 πάσας ἐγὼ λουσῶ
σβαράτιδος ἔνδοθι κράνας.

100. cf. Theocr. IV 20.

102. cf. Theocr. IV 15sq. II 89.

106. cf. Theocr. X 29.

109. cf. Theocr. VI 45.

111. Catullus LXI 231 claudite ostia
virgines: Lusinus satis.

IMITATORES.

82. anth. L. V 117, 15 dulces sapor
fessis, et terris flumina siccis; Dulce
patri proles, divitibusque gaza.

102. Grat. Cyn. 290 teneris vix artu-
bus haeret.

104. anth. L. I 172, 60.

108. anth. L. V 143 a, 3 non nostrum
fateor tantas discernere voces.

109sq. anth. L. I 178, 260sq.

111. cf. Calp. ecl. II 96 primumque
reclude canalem Et sine iam dudum
sitientes irriget hortos.

E C L O G A III.

AVCTORES.

1. Mosch. III 8 ἄρχετε Σικελικαὶ
... μοῖσαι.

26. Hom. I 524 κλέα ἀνδρῶν ἠρώων.

34sq. Enn. Med. 209 Argo, quia Ar-
givi in ea delecti viri Veeti.

38sq. Hes. opp. 236 οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος
ἄρουρα. cf. Arat. 110.

40sq. Catullus LXIV 39 non humilis
curvis purgatur vinea rastris, Non
glæbam prono convellit vomere tau-
rus, Non falx attenuat frondatorum
arboris umbram.

IMITATORES.

3. Calp. ecl. IV 77 et preme, qui di-
gnas cecinerunt consule silvas.

6. cf. Calp. ecl. I 64 Saturni referet
Latialia regna.

18sq. cf. anth. L. II 186, 26 terra
ministravit flores et munere verno
Herbida supposuit puero fulmenta vi-
rescens.

21sq. anth. L. I 147, 9sq.

29. cf. Calp. ecl. XI 48 dependent
vitibus uvæ.

30. Calp. ecl. VIII 76 dulcia mella
Sudabunt taxi.

41. anth. L. I 173, 63 fessus iuga sol-
vet arator.

45. anth. L. I 147, 12.

AVCTORES.

46. Catullus LXIV 327 sed vos, quae fata secuntur, Currite ducentes subtegmina, currite fusi.

59. cf. Mosch. III 54sq.

60. 62 cf. Theocr. XXIV 7. 8.

IMITATORES.

46sq. Aus. cent. nupt. 78sq. anth. L. V 69, 21 tunc fila recurrite fuis.

47. Cir. 124 concordēs stabili firmarunt numine Parcae. anth. L. I 172, 108.

49. Cir. 397 cara Iovis suboles, magnum Iovis incrementum. anth. L. I 45, 14.

50. Ov. art. am. II 263 dum rami pondere nutant. anth. L. I 178, 189.

E C L O G A V.

AVCTORES.

1sq. cf. Theocr. VIII 4 ἄμφοσ σφρίσθεν δεδαημένω, ἄμφοσ ἀείδεν.

3. cf. Theocr. I 21. V 32.

12. cf. Theocr. I 14 τὰς δ' αἴγασ ἐγὼν ἐν τῷδε δοκευῶ.

16. cf. Theocr. XII 3 ὅσσον ἔαρ χεῖμῶνος, ὅσον μῆλον βραβύλοιό Ἰδίων κτλ. V 92sq.

18. cf. Theocr. VII 39 κατ' ἐμὸν νόον.

22. cf. Bion I 44 ὧσ σε περιπτύξω.

26. cf. Theocr. IV 14. Mosch. III 24.

27. Theocr. I 71 τῆνον ὑάν θῶεσ, τῆνον λύκοι ὠρύσαντο, Τῆνον χῶν δρυμοῖο λέων ἔλαυνεσ θανόντα.

28 Bion. I 31 τὰν Κύπριν αἰαῖ Ὀρεα πάντα λέγοντι καὶ αἱ δρῦεσ αἰ τὸν Ἄδωνιν. cf. Mosch. III 23.

IMITATORES.

1. (cf. VII 1) Calp. ecl. II 5 ad gelidos fontes et casdem forte sub umbras Conveniunt.

2. Calp. ecl. VIII 4 te calamos inflare labello Pan docuit versuque bonus tibi favit Apollo. IX 18 alternant Idas calamis et versibus Alcon.

9. anth. L. I 178, 138.

10. (cf. II 14. III 81) Ov. trist. II 537 Phyllidis hic idem teneraeque Amaryllidis ignes Bucolicis iuvenis Iuserat ante modis.

13sq. cf. Calp. ecl. I 20 sed quae nam sacra descripta est pagina fago? 24 tu potes alto Cortice descriptos citius percurrere versus.

19. Calp. I 6 nos quoque vicinis cur non succedimus umbris? 19 et iam captatae pariter successimus umbrae. anth. L. V 70, 45 desine plura tuens.

20. anth. L. IV 129, 5 ambo per invidiam crudeli funere rapti. cf. 61, 3. 162, 1. 184, 2. 206, 3 hic iacet extinctus crudeli funere natus.

28. Calp. ecl. VIII 74 te nostra armenta loquuntur.

AVCTORES.

32. Theocr. VIII 79 τᾶ δρονὶ ταὶ βάλανοι κόσμος, τᾶ μαλίδι μάλα. Τᾶ βοῖ δ' ἄ μόςχος, τῶ βονκόλω αἱ βόες ἀνταί. cf. XVIII 29.

34. Hom. B 302 οὐς μὴ κῆρες ἔβαν θανάτοιο φέρουσαι.

42. Theocr. XXIII 43 χῶμα δὲ χεῦε καλόν τι. 46 γράψον καὶ τόδε γράμμα.

43. Theocr. I 129 Δάφνις ἔγών ὄδε τῆνος ὁ τὰς βόας ὄδε νομεύων. Hom. i 20 καὶ μὲν κλέος οὐρανὸν ἔκει.

45sq. cf. Theocr. VIII 78. 82sq.

51sq. (IX 64sq.) Theocr. IX 1 βουκολιάσθεο Δάφνι, τὸ δ' ὠδᾶς ἄρχεο πρώτος· Ὡιδᾶς ἄρχεο πρώτος κτλ.

67sq. Theocr. V 53 στασῶ δὲ κρατῆρα μέγαν λενκοῖο γάλακτος Ταῖς νυμφαῖς, στασῶ δὲ καὶ ἀδέος ἄλλον ἔλαιώ.

70sq. Theocr. VII 65 τὸν πελειαιζὸν οἶνον ἀπὸ κρατῆρος ἀφρυξῶ Πᾶρ πυρὶ κεκλιμένος.

72. Theocr. VII 71 ἀνλησεῦντι δέ μοι δύο ποιμένες.

83sq. cf. Theocr. I 7 sq.

85sq. cf. Theocr. VII 43. VI 42.

IMITATORES.

34. Auson. profess. XXIV 11 tam deus omne tuis. quam mox dolor. anth. L. IV 123, 8 invidia Domitium fata tulere sibi.

38. anth. L. I 170, 26. 178, 330.

42. anth. L. I 178, 440. cf. Calp. ecl. III 91.

44. cf. Cat. dir. 32 formosaeque eadent umbrae, formosior illis Ipsa cadet. anth. L. I 147, 29.

46. anth. L. V 117, 15 dulce sopor fessis.

49. anth. L. III 81, 51.

55. Calp. ecl. VI 84 vicinus Stimicon. VII 9 solus St. 13 invictus St.

62. anth. L. I 170, 135 vocesque ad sidera iactant.

65. anth. L. I 126, 15 ut sis felixque bonusque.

74. anth. L. I 147, 11.

76sq. (A. I 607) Calp. ecl. IX 50 nam dum Pallas amat turgentes unguine bacas. Dum Bacchus vites, Deo sata. poma Priapus, Pascua lacta Pales. Idas te diliget unam.

E C L O G A VI.

AVCTORES.

IMITATORES.

3sq. Hor. carm. IV 15 Phoebus volentem proelia me loqui etc. Calp. ecl. IV 155 vellit nam saepius aurem Invida paupertas et dixit, ovilia cura.

AVCTORES.

4sq. Hom. *πίονα μῆλα.*

13sq. 'sane hoc de Sileno non dicitur fictum a Virgilio, sed a Theopompo translatum' e. q. s. Servius. cf. idem ad 26.

29sq. cf. Mosch. III 89sq. Theoc. VII 148 *Παρνάσιον αἶπος.*

31sq. Apoll. Rh. I 496 *ἦειδεν δ' ὡς γαῖα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα τὸ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι μὴ συναρηρότα μορφή Νείκεος ἔξ ὀλοοῖο διεκρίθεν ἀμφὶς ἕκαστα.* Luer. I 1018 magnum per inane. 714 omnia rentur Ex igni terra atque anima procreare et imbr. VI 205 liquidi color aureus ignis. V 437 diffugere inde loci partes cœpere . . . et discludere mundum.

39sq. Apoll. Rh. I 501 *οὔρεά θ' ὡς ἀνέτειλε καὶ ὡς ποταμοὶ κελιάδοντες Αὐτῆσιν νύμφησι καὶ ἐρπετὰ πάντα ἐγένοντο.*

46. 62. IX 19 cf. Mosch. III 82 *καὶ αἰείδων ἐνόμειεν Καὶ σύριγγας ἔτενχε καὶ ἀδέα πόρτιν ἀμελγεν.* (Gebauer de poetarum Gr. buc. inpr. Theocriti carminibus in eclogis a Verg. adunbratis p. 44.)

47. 'Calvus in Io: a virgo infelix, herbis pascere amaris'. Servius.

75. 77. Lucr. V 892 aut rabidis canibus succinctas semimarinis Corporibus Scyllas.

IMITATORES.

4sq. anth. L. II 193, 4 pastorumque melos facili deduxit avena.

8. (12) Auson. epigr. I 13 et commutata meditatatur arundine carmen.

9. Auson. cent. nupt. 10.

14. anth. L. II 193, 3 Silenumque senem sertisque meroque ligavit.

17. anth. L. VI 89, 41 ecce pater pando recubans Silenus asello, Cui lae-cer a summo pendebat cantharus armo.

32. anth. L. I 178, 225.

46. Aus. Cup. cruc. 30 Pasiphae nivei sequitur vestigia tauri. anth. L. I 14, 3 Europam nivei solatur amore iu-venti.

47. 52. (II 69) anth. L. I 170, 33. O virgo infelix. 178, 416.

67. anth. L. I 178, 132.

71. anth. L. I 178, 175.

74sq. Prop. V 4, 39 quid mirum in patrios Scyllam saevisse capillos Candidaque in saevos inguina versa canes? Cir. 57 aerumnoso quam saepe legamus Ulixi Candida succinetam latrantibus inguina monstris Dulichias vexasserates et gurgite in alto Depren-sos nautas canibus lacerasse marinis.

81. Cir. 50 caeruleis sua t. s. a.

85sq. Calp. ecl. IX 88 canebant, Frigidus e silvis donec discedere suasit Hesperus, et stabulis pastos inducere tauros. (cf. X 67.)

E C L O G A VII.

AVCTORES.

2. Theocr. VI 1 *Δαμοίτας καὶ Δάφνης ὁ βουκόλος εἰς ἓνα χώρον τὰν ἀγέλαν ποιῶν Ἄρατε συνάγαγον.*

4sq. (cf. G. IV 342) Theocr. VIII 3 *ἄμφω τῶγ' ἤστην πυροτορίχῳ, ἄμφω ἀνάβῳ, ἄμφω σορῖσδεν δεδαημένῳ. ἄμφω αἰείδεν. cf. I 80 ἦνθον τοῖ βοῦται, τοῖ ποιμένεες, ὠπόλοισι ἦνθον.*

7. Theocr. VIII 49 *ὦ τράγε, τῶν λευκῶν αἰγῶν ἄνεργ.*

13. cf. Theocr. V 46.

32. (cf. A. I 337) Liv. Andr. Inone: et iam purpureo suras include cothurno.

37. Theocr. XI 19 *ὦ λευκα Γαλάτεια . . . λευκοτέρα πακτᾶς ποτιδεῖν, ἀπαλωτέρα ἀρνός, Μόσχῳ γανροτέρα, φιαρωτέρα ἔμφακος ὠμάς.*

45sq. Theocr. VIII 37 *κρᾶναι καὶ βοτάναι, γλυκερὸν φυτόν . . . τοῦτο τ' ἄβουκόλιον παίαντες. XV 125 (V 51) μαλακώτερα ὑπνω.*

49. Theocr. XI 51 *ἔντι δρνός ξύλα μοι καὶ ὑπὸ σποδῶ ἀκάματον πῦρ.*

51sq. Theocr. IX 20 *ἔχω δέ τοι οἶδ' ὅσον ὠραν Χείματος ἢ νωδὸς καρῶν ἀμύλοιο παρόντος.*

54. cf. Theocr. VII 144 sqq.

55sq. 67. Theocr. VIII 41 *παντᾶ ἔαρ, παντᾶ δὲ νόμοι . . . ἔνθ' ἂ καλὰ*

IMITATORES.

1. Calp. ecl. V 1 forte Mycon senior Canthusque Myconis alumnus Torrentem patula vitabant ilice solem.

3. anth. L. I 147, 9 et proprio fuerint distentae lacte capellae.

4. Anson. cent. nupt. 3. 4sq. Calp. ecl. IX 16 ambo aevo cantuque pares.

10. Copa 31 eia age pampinea fessus requiesce sub umbra. Calp. ecl. XI 46 mecum requiesce sub umbra.

16. Calp. ecl. II 9 et magnum certamen erat sub iudice Thyrsi.

24. Calp. ecl. VIII 14 iam mea ruricolae dependet fistula Fauno. cf. X 5.

32. anth. L. VI 89, 18 purpureas croceo suras evincta cothurno.

34. Priap. LXXXV 4 hortulumque pauperis tuor.

35. Sil. It. VII 82 hoc tibi, diva, Interea velamen erit. si pellere nostris Marmaricam terris nubem dabis, omnis in auro Pressa tibi varia fulgebit gemma corona. Auson. epigr. V nunc te marmoreum pro sumptu fecimus: at cum Augustus frater remeaverit, aureus esto.

53. anth. L. III 207, 2 mittis et hirsutae munera castaneae. 211, 4 sordent h. m. c. (cf. II 41.)

54. cf. Calp. ecl. II 72.

55. anth. L. V 62, 1 vere omnia rident.

AVCTORES.

παῖς ἐπινύσσειται· αἶ δ' ἂν ἀφέρπη,
Χῶ ποιμᾶν ξηρὸς τὴν ὄθι καὶ τὰ βοτᾶ.
17 ἔνθ' ὁ καλὸς Μίλων βάλνει ποσίην.

70. Theocr. VIII 92 κῆκ τούτω Δά-
φνης παρὰ ποιμέσι πρῶτος ἔγεντο.

E C L O G A VIII.

AVCTORES.

4. 'Calvus in Io: Sol quoque perpe-
tuos meminit requiescere cursus.' Ser-
vius.

11. Hom. I 97 ἐν σοὶ μὲν λήξω, σέο
δ' ἄρξομαι.

21. Theocr. I 61 ἄρχετε βοηκολικᾶς,
μοῖσαι φίλαι, ἄρχετ' αἰοιδᾶς.

34. Theocr. XI 31 οὔνεκά μοι λασία
μὲν ὄφρὸς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ. III 8
ἢ ἴα γέ τοι σιμὸς καταφαίνομαι ἔγγυ-
θεν εἰμην, Νύμφα, καὶ προγένειος;

37sq. cf. Theocr. XI 25sq. q.

41. Theocr. II 82 χῶς ἴδον, ὡς ἐμά-
νην, ὡς μοι περὶ θυμὸς ἰάφθη. cf. III
41 Mosch. II 74.

43. Theocr. III 15 νῦν ἔγνω τὸν
ἔρωτα· βαρὺς θεός· ἢ ἴα λεαίνας Μα-
σδὸν ἐθῆλαζε δρυμῶ τέ νιν ἔτραφε
μάτηρ. cf. XXIII 4 κούκ ἦδει τὸν ἔρω-
τα, τίς ἦν θεός.

52sq. Theocr. I 132 νῦν ἴα μὲν φο-
ρέοιτε βᾶτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαί.
Α δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι
κουάσαι κτλ.

55. Theocr. I 136 κῆξ ὄρέων τοὶ
σιῶπες ἀηδόσι δαρίσαιντο. V 136 οὐ
θεμιτόν, Λάικων, ποτ' ἀηδόνα κίσσας
ἐρίσθεν, Οὐδ' ἔποπας κνηνοῖσι.

59sq. Theocr. III 24 τὰν βᾶιταν
ἀποδὺς ἐς κύματα τὴνῶ ἀλεῦμαι,
Ὡπερ τῶς θύνῳς σκοπιάζεται Ὀλπις
ὁ γριπέυς· Καῖκα δὴ ποδάνω, τό γε
μᾶν νέον ἀδὺ τέτυκται. cf. V 15.

IMITATORES.

4. Cir. 232 quo rapidos etiam re-
quiescunt flumina cursus. Calp. ecl.
II 15 et tenere suos properantia flu-
mina cursus.

11. Paulin. Nol. Eucharist. 596 nunc
quoque concludens tibi desino.

18. anth. L. I 170, 158.

19sq. Cir. 404sq.

21 cf. Calp. ecl. XI 19 cantet, amat
quod quisque: levant et carmina
curas.

27sq. cf. anth. L. V 133, 21 iungatur
nunc cervas asino, nunc tigris onag-
ro, Iungatur fesso concita dama bovi.

29. Auson. cent. nupt. 74. anth. L. I
172, 40. 178, 201.

30. Auson. cent. nupt. 73.

32. Auson. cent. nupt. 70. anth. I 178,
104. — ib. II 139, 18 digno iuncta viro.

41. Cir. 429.

43. anth. L. I 178, 93.

47sq. anth. L. I 178, 400sq. 441sq.

48. anth. L. I 178, 263. 168, 7.

59. Cir. 301 praecepta aërei specula
de montis obisses.

AVCTORES.

60. (cf. A. IV 429) Theocr. XXIII 20
δῶρά τοι ἤλθον Λοίσιθια ταῦτα φέ-
ρων, τὸν ἐμὸν βρόχον.

61. Theocr. I 114 λήγετε βουκολικᾶς
μοῖσαι, ἵτε λήγεται αἰοιδᾶς.

62. Theocr. IX 14 οὕτως Δάφνις
ἄεισεν ἐμὴν, οὕτως δὲ Μενάλκας.

63. (VII 23) Lucil. apud Macr. Sat.
VI 1, 35 (V 21 Gerl.) maior erat natu:
non omnia possumus omnes.

64. Theocr. XV 29 κινεῦ δῆ, φέρε
θάσσον ὕδαρ. II 2 στέψον τὰν κελέ-
βαν φοινικίῳ οἶδς ἀώτῳ.

66. Theocr. II 3 ὡς τὸν ἐμὸν βραδὺν
εὖντα φίλον καταθύσουμαι ἄνδρα.

68. Theocr. II 17 ἱνγξ, ἔλκε τὸ τῆ-
νον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

71. cf. Lucil. XX 5 Gerl.

73. Theocr. II 43 ἔς τρις ἀποσπένδω
καὶ τρις τάδε, πότνια, φωνῶ.

78. Theocr. II 21 πάσσω ἅμα καὶ λέγε
ταῦτα τὰ Δέλφιδος ὅστις πάσσω. 62
καὶ λέγ' ἐπιφθύσοισα τὰ Δέλφιδος
ὅστις μιάσσω.

80. Theocr. II 28 ὡς τοῦτον τὸν κη-
ρὸν ἐγὼ σὺν δαίμου τακῶ, Ὡς τάκοιθ'
νπ' ἐρώτος ὁ Μύνδιος ἀντίνα Δέλφιδος.

83. Theocr. II 23 Δέλφιδος ἐμ' ἀνία-
σεν· ἐγὼ δ' ἐπὶ Δέλφιδι δάφνην Αἰθῶ.

87. Lucr. II 30 propter aquae rivum
sub ramis arboris altae. (A. VII 108.)

88. (G. III 467) Varius apud Macr.
Sat. VI 2, 20 non amnes illam medii,
non ardua tardant, Perdita nec serae
meminit decedere nocti.

91sq. Theocr. II 53 τοῦτ' ἀπὸ τᾶς
χλαίνης τὸ κράσπεδον ὤλεσε Δέλφιδος,
Ὡγὼ νῦν τίλλοισα κατ' ἀγρίῳ ἐν πυρὶ
βάλλω. 59 νῦν δὲ λαβοῖσα τὸ τὰ θρόνα
ταῦθ' ὑπόμαξον Τᾶς τήνω φλιάς.

96. cf. Theocr. II 162.

101sq. Theocr. XXIV 93 ἤρι δὲ σνλ-

IMITATORES.

60. Cir. 266. anth. L. I 172, 126.

64. Auson. cent. nupt. 73.

65. anth. L. I 178, 378.

69sq. Tibull. I 8, 20 cantus et iratae
detinet anguis iter, Cantus et e curru
Lunamdeducere temptat. Ov. am. III,
23 carmina sanguineae deducunt cor-
nua lunae. 25 carmine dissiliunt abru-
ptis faucibus angues. anth. L. I 178, 174.

70. anth. L. I 178, 171. VI 93, 12
Phoebicia Circe Carminibus magicis
socios mutavit Ulyssi.

71. Calp. ecl. XI 70 rumpitur anguis.

73. Cir. 370 terque novena ligat tri-
plici diversa colore Fila. anth. L. III
81, 55 terna tibi haec primum fundo
volvuntur in imo.

75. Cir. 372 despue ter virgo: nu-
mero deus impare gaudet.

80. anth. L. I 170, 132.

87. Cul. 388 rivum propter aquae
viridi sub fronde latentem.

95sq. anth. L. I 178, 176sq.

AVCTORES.

λέξασα κόριν πυρὸς ἀμφιπόλων τις
 Ριψάτω ἐν μάλα πᾶσαν ὑπὲρ ποτα-
 μοῖο φέροισα Ρωγάδος ἐκ πέτραις ὑπερ-
 οὔριον, ἄψ δὲ νέεσθω Ἄστρεπτος.

107 cf. Theocr. II 35 Θέστυλι, ταὶ
 νύγες ἄμμιν ἀνὰ πτόλιν ὠρύνονται.

108. Syr. 14 amans quod suspicatur,
 vigilans somniat.

IMITATORES.

103. anth. L. I 178, 177.

107. cf. Calp. ecl. III 96sq. anth.
 L. I 178, 188.

E C L O G A IX.

AVCTORES.

13. Lucr. III 751 tremeretque per
 auras acris Aëcipiter fugiens veniente
 columba.

19. v. ad VI 46.

22sq. Theocr. III 1 κωμάσσω ποτὶ
 τὰν Ἀμαρυλλίδα, ταὶ δὲ μοι αἴγες
 Βόσκονται κατ' ὄρος, καὶ ὁ Τίτυρος
 αὐτὰς ἐλεύθει. Τίτυρ' ἔμιν τὸ καλὸν
 πεφιλαμένε, βόσκει τὰς αἴγας Καὶ ποτὶ
 τὰν κρᾶναν ἄγε Τίτυρε, καὶ τὸν
 ἐνόρχαν Τὸν λιβνὸν κνάκωνα φυλάσ-
 σεο, μὴ τυ κορύψη. (Gell. IX 9, 7.)

IMITATORES.

5. anth. L. I 170, 125. 178, 84. III
 81, 76. 79.

28. anth. L. II 186, 79 Mantua tu
 coniuncta loco, sociata periculis, Non
 tamen ob meritum. miseram vicinia
 fecit.

29. anth. L. III 81, 86.

30sq. anth. L. I 147, 27sq.

31. cf. Theocr. VIII 69 τὰ δ' οὔθ' ατα
 πλήσατε πᾶσαι.

32sq. Theocr. VII 37 καὶ γὰρ ἐγὼ
 μοισᾶν καπνὸν στόμα, κῆμὲ λέγοντι
 Πάντες αἰδοῦν ἄριστον· ἐγὼ δὲ τις οὐ
 ταγνπειθήης, Οὐ δ' ἄν' οὐ γὰρ πω κατ'
 ἐμὸν νόον οὔτε τὸν ἐσθλὸν Σικελίδαν
 νίκημι τὸν ἐκ Σάμω οὔτε Φιλητᾶν
 Αἰείδων, βάτραχος δὲ ποτ' ἀκρίδας ὡς
 τις ἐρίσσω. cf. ib. 92 νύμφαι κῆμὲ δί-
 दाξαν ἀν' ὄρεα βοηρολέοντα.

39. Theocr. XI 63 ἐξένθοις Γαλά-
 τεια. 49 τίς κα τῶνδε θάλασσαν ἔχειν
 ἢ κῆμαθ' ἔλοιτο;

40sq. cf. Theocr. XI 45 ἔντι δά-
 φναι τηρεῖ, ἔντι ραδιναὶ κηπίρσοι,
 Ἔστι μέλας κισσός, ἔστ' ἀυπελος ἂ
 γλυκύκαρπος, Ἔστι ψυχρὸν ὕδωρ κτλ.

42. Theocr. VII 8 ἐύσκιον ἄλσος
 ὕφαινον.

43. (V 83) Theocr. XI 43 τὰν γλαν-
 κᾶν δὲ θάλασσαν ἔα ποτὶ χέρσον ὄρε-
 χθεῖν.

32. (III 52) Calp. ecl. VIII 3 incipe,
 si quod habes gracili sub arundine
 carmen. anth. L. I 172, 25.

40. cf. Calp. ecl. XI 47 hic tibi lene
 fluens fons murmurat, hic et ab ulmis
 Purpureae fetis dependent vitibus
 uvae.

AVCTORES.

52. Callim. ep. II 2 *ἐμνήσθην δ' ὀσσαίης ἀμφοτέροι ἤλιον ἐν λέσχη κατεδύσαμεν.*

54. cf. Theocr. XIV 22 *οὐ φθεγξῆ; λυκὸν εἶδες' ἔπαιξέ τις.*

57sq. Theocr. II 38 *ἤνιδε σιγῆ μὲν πότος, σιγῶντι δ' αἴηται.*

59sq. cf. Theocr. VII 10 *κοῦπω τὰν μεσάταν ὁδὸν ἄνομες, οὐδὲ τὸ σάμα Αἰὼν τὸ Φρασίλα κατεφαίνετο.*

IMITATORES.

53. anth. L. I 178, 172.

E C L O G A X.

AVCTORES.

7. Theocr. VII 80 VIII 50 *σιμαί.*

9sq. Theocr. I 66 *πᾶ ποκ' ἄρ' ἠσθ', ὄκα Δάφνης ἐτάκετο, πᾶ ποκα νύμφαι; Ἡ κατὰ Πηνειῶ καλὰ τέμπεα; ἢ κατὰ Πίνδα; Οὐ γὰρ δὴ ποταμῶ γε μέγαν ῥόον εἶχετ' Ἀνάπω. Οὐδ' Αἴτνας σκοπιάν, οὐδ' Αἰδοῦς ἰερόν ὕδωρ.*

13sq. (cf. A. VII 759sq.) Theocr. I 71 *τῆνον μὲν θῶες, τῆνον λυκοὶ ἀρύσαντο.* cf. VII 74 *χῶς ὕρος ἀμφεδουεῖτο καὶ ὡς δρυὲς αὐτὸν ἐθρήενν.* Bion I 31sq. Mosch. III init.

16. cf. Theocr. I 74 *πολλαὶ οἱ παρ ποσσὶ βόες. πολλοὶ δέ τε ταῦροι, Πολλαὶ δ' αὖ δαμάλαι καὶ πόρτιες ἀδύραυτο.*

18. Theocr. I 109 *ῥαῖτος χῶδωνις, ἐπεὶ καὶ μᾶλα νομεύει.* cf. VIII 52. M. Hauptius mus. philol. IV 264 cum Meinekii adnot. ad l. l.

19sq. Theocr. I 77 *ἦνθ' Ἐρωᾶς πρᾶτιστος ἀπ' ὄρεος, εἶπε δὲ Δάφνι, Τίς τυ κατατρούχει; τίνος ὠγαθὲ τόσσον ἐράσαι; Ἡνθον τοὶ βοῦται, τοὶ ποιμένες, ἀπόλοι ἦνθον. Πάντες ἀνηρωτῶν. τί πάθει κακόν. ἦνθ' ὁ Πρίηπος Κῆφα Δάφνι τάλαν, τί τὴν τάκεαι; αἰ δέ τε κῶρα Πάσας ἀνά κρᾶνας, πάντ' ἄλσεα πόσσι φορεῖται.*

24. cf. Lucr. IV 587 *pineae semiferi capitis velamina quassans.*

39. Theocr. X 29 *καὶ τὸ ἶον μέλαν ἐστὶ καὶ ἄγραπτὰ νάκινθος.*

42. Theocr. V 33 *ψυχρὸν ὕδωρ τηρεῖ*

IMITATORES.

2. Catal. XI I *pauca mihi, niveo sed non incognita Phoebō, Pauca mihi doctae dicite Pegasides.*

18. Calp. ecl. IX 73 *di pecorum parere greges, formosus Apollo, Pan doctus, Fauni vates, et pulcher Adonis.* cf. Tibull. II 3, 11.

27. Anson. cent. nupt. 106. anth. L. III 81, 54.

28. anth. L. I 178, 395.

AVCTORES.

καταλείβεται, ὧδε πεφύκει Ποία χά
στιβὰς ἄδε. 47 ἔνθ' ὕδατος ψυχρῶ
κράναι δνο.

46. Servius: 'hi autem omnes versus Galli sunt de ipsius translatis carminibus'.

65 sqq. Theocr. VII 112 εἴης δ' Ἥδω-
νῶν μὲν ἐν ὄρεσι χεῖματι μέσσω,
Ἐβρον παρ ποταμόν, τετραμένος, ἐγ-
γύθεν ἄρκτω, Ἐν δὲ θέρει πνύματ' αἰ
παρ' Αἰθιοπέσιν ὀδεύοις.

75. cf. Lucr. VI 783 arboribus pri-
mum certis gravis umbra tributa.

G E O R G I C O N

L I B E R I.

AVCTORES.

17. cf. Theocr. I 120 ὦ Πὰν Πάν, εἴτ'
ἔσσι κατ' ὄρεα μακρὰ Ανκείω, Εἴτε
τὴ γ' ἀμφιπολεῖς μέγα Μαίναλον.

45 sq. Lucr. V 208 bidenti Ingemere
et terram pressis proscindere aratris.

IMITATORES.

54. Ov. epist. V 23 et quantum trunci,
tantum mea nomina crescent. anth. L.
III 265, 4 crescit arbor, gliscit ardor,
ramus inplet literas.

57. (G. I 140) Maximian. eleg. I 23 si
placuit canibus densos circumdare sal-
tus. cf. Claud. r. Pros. II 148 Parthe-
nium canibus scrutatur odorem.

59. Cir. 298 Gnosia heu Partho con-
tendens spicula cornu.

66. Calp. ecl. XI 51 Sithonias feret
ille nives Libycosque calores.

69. Cir. 436 omnia vincit Amor: quid
enim non vinceret ille?

71. (II 72) Calp. ecl. III 68 sed mihi
nec gracilis sine te fiscella salicto
Textitur.

IMITATORES.

1. anth. L. II 189, 5 quid faciat lae-
tas segetes, quae sidera scrvet Agri-
cola etc. cf. 198, 3.

7 sq. anth. L. II 184, 8 Liber et alma
Ceres succurrite. 260, 1 Chaoniam le-
gitis natam Iovis arbore glandem.

21. Prop. III 13, 41 dique deaeque
omnes, quibus est tutela per agros.

32. Manil. II 202 cum sol adversa
per astra Aestivum tardis attollat men-
sibus annum.

36. Paulin. Nol. ad Lucentium: quic-
quid agas — nam te nec speret mun-
dus amicum —.

43. cf. Calp. ecl. V 16. anth. L. I 168, 2.

AVCTORES.

85. (cf. A. VII 74) Lucret. VI 155 flamma crepitante crematur.

93. Lucret. I 494 penetrabileque frigus.
96. Hom. E 500 ξανθή Δημήτηρ.

101. Macr. Sat. V 20, 18 rusticum vetus canticum: 'hiberno pulvere verno luto grandia farra camille metes'.

114. Lucret. II 376 bibulam . . . harenam.

118sq. cf. Lucret. V 213 et tamen inter dum magno quaesita labore. 215 aut nimis torret fervoribus etc. Hes. opp. ἔργα βοῶν (G. I 325. A. II 306). Hom. II 392 ἔργ' ἀνθρώπων.

127. Hes. opp. 117 καρπὸν δ' ἔφερε ζεῖθωρος ἄρουρα Ἀντιόατη.

131. Hes. opp. 50 κρύψε δὲ πῦρ.

138. Hom. Σ 486 Πληιάδας θ' Ἰάδας τε τό τε σθένος Ὠρίωνος Ἄρκτον θ' ἦν κτλ.

158. cf. Hes. opp. 394 μή πως τὰ μέτασσε χαλίζων Πτώσεως ἀλλοτριόνος οἴκους καὶ μηδὲν ἀνύσσης.

167. Hes. opp. 457 τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκῆμα θέσθαι. cf. 422 μεμνημένος ὄριον ἐργον.

187. Lucret. II 114 contemplator enim.

198. Lucret. V 206 quod super est arvi, tamen id natura sua vi sentibus obducat, ni vis humana resistat.

233sq. Eratosth. apud Achill. Tat. Arat. p. 153 D vers. 3 (schol. Hom. Σ 468 p. 505 a 45) ἡ δὲ μία ψαφιστή τε καὶ ἐκ πυρὸς αἰὲν (vulg. οἶον) ἐρπύρη.

235sq. Eratosth. ib. 7 αἰ δὲ δύω ἐκάτερθε πόλοις περιπεπτηναί, Αἰεὶ

IMITATORES.

51. Columella I praef. 23 caeli et anni praesentis mores intueatur.

55. Columella X 16 iuiussi conster-nitur ubere mali.

58. Nemes. Cyn. 223 tunc virosa tibi sumes multumque domabis Castorea.

88. anth. L. I 170, 133.

97. Columella X 7 resolutaque terga.

98. Columella X 93 rursus in obliquum distinguat tramite parvo.

123. Manil. I 79 sed cum longa dies acuit mortalia corda.

126. Ov. am. III 8, 42 signabat nullo limite mensor humum. cf. met. I 135sq.

137. anth. L. III 81, 6.

140. (Ecl. X 57) Nem. Cyn. 303 magnos circumdare saltus.

171. anth. L. III 81, 4.

208. Lucan. VIII 467 tempus erat, quo libra pares examinat horas (cf. IV 58).

233. anth. L. III 81, 54.

234. anth. L. I 171, 5.

AVCTORES.

κρημαλέαι, αἰεὶ δ' ὕδατι μογέουσαι.
2 αἰ' δ' δύο μὲν γλανκοῖο κελαινότερα
κυνόιοι.

237. (A. II 268. — G. III 66. A. XI 182 miseris mortalibus) Hom. X 31 δειλοῖσι βροτοῖσιν. N 569. δ 197 οἴζυροῖσι β.

242 sq. cf. Arat. 25.

245. Hes. apud Servium (fr. CCXXXVII Göttl.) ποταμῶ θεῖοντι ζοικῶς. cf. Arat. 45 τὰς δὲ δι' ἀμφοτέρας οἴη ποταμοῖο ἀπορροῶξ Ἐλλεῖται μέγα θανάμια, Λράζων.

259. Hes. opp. 494 ὦρη, χειμερίη, ὅποτε κρύος ἀνέρας ἔργων Ἰσχάνει.

277 sq. Hes. opp. 802 πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰκαί. Ἐν πέμπτη γὰρ φασιν Ἐρινύας ἀμφιπολεῦειν Ὀρκον γενόμενον.

281 sq. Hom. λ 315 Ὀσσαν ἐπ' Οὐλύμπω κέμασαν θέμεν, ἀντάρ ἐπ' Ὀσση Πήλιον εἰνοσίφυλλον.

285 sq. Hes. opp. 795 τῆ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς . . . προήνευεν ἐπὶ χεῖρα τιθείς. 779 τῆ δ' ἴστον στήσαιτο γυνῆ προβάλοιτό τε ἔργον.

298. Hes. opp. 391 γυμνὸν σπεῖρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν, γυμνὸν δ' ἀμάαν.

330. Hes. opp. 529 καὶ τότε δὴ κε-

IMITATORES.

236. Firmic. astr. I 4 duae vero quae extremas mundi partes continent, dextrisque laevis lateribus inhaerentes, caeruleo colore signatae, atris semper imbribus inundantur et coneretae glacie et sempiternis pruinis et duratis gelu nivibus obsidentur. (v. Burmann. ad auth. L. V p. 342. Wyttenb. anim. ad Plut. Mor. I p. 225.)

242. anth. L. III 81, 53.

251. cf. Sil. It. XI 518 accendunt ultro lucem surgentis Eoi.

269. anth. L. I 172, 65.

293. anth. L. I 178, 307.

297. anth. L. I 171, 6.

301. (301 A. II 260) anth. L. III 81, 89 lactique animos convivia curant.

302. Auson. precat. 19 et genialis hiems parta sibi dote fruatur.

312. anth. L. I 176, 28 mollior aestas sideribus.

322. Sil. XII 619 fluit agmen aquarum.

324. Lucan. II 290. anth. L. IV 251, 5 ruat arduus aether In caput.

328 sq. cf. Sil. V 385 molitur Iuppiter altas Fulmine nunc Alpes, nunc mixta Ceraunia caelo; Intremuere simul tellus etc.

AVCTORES.

ραοὶ καὶ νῆκεροι ὑληκοῖται . . . φεύ-
γονσιν. cf. 512 θῆρες δὲ φρίσσουσ'
κτλ.

332. (cf. Ecl. VIII 44) Theocr. VII
77 ἢ Ἀθω ἢ Ῥοδόπαν.

334. cf. Hes. opp. 511 καὶ πᾶσα βοᾷ
τότε νήριτος ὕλη (508).

341. Hes. opp. 585 τῆμος πίοταταί
τ' αἶγες καὶ οἶνος ἄριστος.

353sq. cf. Arat. 10 αὐτὸς γὰρ τάγε
σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν.

356. (365) Arat. 915 κιννυμένον . . .
ἀνέμοιο.

356sq. Arat. 909 σῆμα δέ τοι ἀνέ-
μοιο καὶ οἰδαίνονσα θάλασσα Γινέσθω
καὶ μακρὸν ἐπ' αἰγιαλοὶ βοόωντες,
ἄνται τ' εἰνάλιοι ὅπῳ εὐδίοι ἠγγέ-
σαι Γίρονται κορυφαί τε βοάμεναι οὐ-
ρεος ἄκραι.

361sq. Arat. 913 καὶ δ' ἄν ἐπὶ ξη-
ρῆν ὅτ' ἐρωδιὸς οὐ κατὰ κόσμον Ἐξ
αλόος ἐρρηται φωνῇ περιάλλα λεληκώς.

365sq. Arat. 926 καὶ διὰ νύκτα μέ-
λαιναν ὅτ' ἀστέρες αἰσώσιν Ταρφέα,
τοὶ δ' ὀπιθεν ῥῆμοι ὑπολευναίνωνται.
Lucr. II 206 nocturnasque faces caeli,
sublime volantis, Nonne vides longos
hammarum ducere tractus?

368sq. cf. Arat. 921 ἦδη καὶ πάπ-
ποι, λευκῆς γήρειον ἀκάνθης Σῆμ'
ἐγένοντ' ἀνέμου.

370sq. Arat. 933 αὐτὰρ ὅτ' ἐξ εὐ-
ροιο καὶ ἐκ νότον ἀστράπτησιν, Ἄλ-
λοτε δ' ἐκ ζεφύροιο καὶ ἄλλοτε παρ
βορέας, Δὴ τότε τις πελάγει ἐν δειδίε
ναυτίλος ἀνήρ.

375. Hom. I 7 ἤέριαι δ' ἄρα ταίγε
κτλ. cf. Arat. 1031 γεράνων μακρὰ
στίγες . . . παλιμπετὲς ἀπονέονται.
Servius: 'hic locus omnis de Varrone
est. ille enim (fr. VIII apud Wernsd.
p. L. m. V 1410): tum liceat pelagi
volucres (383) tardaeque paludis Cer-
nere inexploto studio certare lavandi
(387 Ar. 942 sq.), Et velut insolitum
pennis infundere rorem (385): Aut ar-
guta lacus circumvolitavit hirundo
(377 Ar. 944), Et bos suspiciens cae-
lum — mirabile visu — Naribus aërium
patulis decerpsit odorem. (375 sq. Ar.
954sq.) Nec tenuis formica cavis non
evehit ova.' (379sq. Ar. 956sq.)

IMITATORES.

335. Manil. II 2. anth. L. II 189, 5
quae sidera servet Agricola.

361. 363. 364. Lucan. V 553 aut sic-
cum quod mergus amat quodque ausa
volare Ardea sublimis.

AVCTORES.

378. cf. Arat. 946 ἢ . . . ἀντόθεν
ἐξ ὕδατος πατέρες βοόωσι γυρίνων.

381 sq. Arat. 963 δὴ ποτε καὶ γενεαὶ
κοράκων καὶ φῦλα κολοιῶν . . . φαι-
νόμενοι ἀγέληδ' ἀ . . . 969 μακρὸν ἐπιρ-
ροίξευσι τιναξάμενοι περὰ πικνά . . .
1026 καὶ φῦλα κολοιῶν Ἐκ νομοῦ ἔρ-
χόμενα.

383 sq. Hom. B 461 Ἀσίφ' ἐν λειμῶν
Κανστρίον ἀμφὶ ἔεεθρα.

385. Arat. 951 ἢ πον καὶ ποταμοῖο
ἐβάψατο μέγχι παρ' ἄκρον Ὀμοῦς ἐν
κεφαλῆς κτλ.

388. Arat. 953 παχέα κρώζουσα (cf.
1006 φωνῆς ἐμπλειοί.)

391 sq. Arat. 976 ἢ λύχνοιο μύκητες
ἀγείρωνται περὶ μύξαν. cf. 984. 1034.

397. cf. Arat. 939 οἶα μάλιστα πό-
κοισιν ἔοικότες.

399. Theocr. VII 59 ἀλκνόνες, γλαν-
καῖς νηρηῖσι ταῖτε μάλιστα Ὀρνύχων
ἐφίλαθεν.

401. cf. Arat. 988 sq.

403. cf. Arat. 999 sq.

410 sqq. Arat. 1003 καὶ κόρακες μού-
νοι μὲν ἐρημαῖοι βοόωντες Δισσακίς,
ἀντάρ' ἔπειτα μεγ' ἀθρόα κεκλήγον-
τες . . . ἐπὶν κοίτιο μέδωνται . . .
χαίρειν κέ τις ὠίσαιτο, Οἶα τὰ μὲν
βοόωσι λιγαινομένοισιν ὁμοῖα.

428 sq. cf. Arat. 804 ἄλλοθι δ' ἄλλο
μελαινομένη δοκέειν ὑετοῖο.

430 sq. Arat. 803 πάντα δ' ἐρευ-
θομένη δοκέειν ἀνέμοιο κελεύθους.
(784 sq.)

432 sqq. cf. Arat. 802 πάντη γὰρ
καθαρῇ κε μάλ' εὐδία τεκμηραῖο.
(783 sq.) 785. ἀμβλείησι κεραταῖς. 825.
εἰ δ' αὐτως καθαρὸν μιν ἔχοι βουλύ-
σιος ὄρη, Δύνοι δ' ἀνέφελος μαλακῆν
ὑποδείλος αἴγλην, Καὶ κεν ἐπερχο-
μένης ἦοῦς ἔθ' ὑπέυδιος εἶη.

437. Parthenius apud Macrob. Sat.
V 17, 18 Γλανύκω καὶ Νηρηῖ καὶ Ἰνώω
Μελικέρτη. (Gell. XIII 27 Νηρηῖ κ.
εἰναλίω M.) v. Meinek. anal. Alex.
p. 285.

438 sq. Arat. 820 ἠελίω καὶ μᾶλλον
ἔοικότα σήματα κείται Ἀμφοτέρον δύ-

IMITATORES.

376. Grat. Cyn. 239 mandit humum
celsasve apprensat naribus auras.

396. anth. L. I 178, 190 et fratris
radiis obnoxia surgere Luna.

406—409. Cir. 537—540.

409. anth. L. I 178, 139.

414. anth. L. I 168, 9.

AVCTORES.

IMITATORES.

νοντι καὶ ἐκ περσέτης ἀνιόντι. 833 τοῦ γὰρ σκοπιαὶ καὶ ἀρισται.

441. Arat. 822 μὴ οἱ ποικίλλοιτο νέον βάλλοντος ἀρούρας Κύκλος.

442. Arat. 854 ἦν μὲν ὑποσιαίησι μελαινομένη εἰκνῖα Ἥελιον νεφέλη. cf. 828 ἀλλ' οὐχ ὀππότε κοῖλος εἰειδόμενος περιτέλλη.

445 sq. cf. Arat. 829 οὐδ' ὀπότε ἀκτίνων αἰ μὲν νότον αἰ δὲ βορῆα Σχιζόμεναι βάλλωσι, τὰ δ' αὖ περὶ μέσσα φασείνη.

447. (A. IV 585. IX 460) Hom. A 1 Ἥως δ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγανού Τιθωνοῖο Ὠρνυθ'.

453. Arat. 834 εἰ τί οἱ ἦ πον ἔρευθος ἐπιτρέχει, . . . ἦ εἰ πον μελανεὶ καὶ τοι τὰ μὲν ὕδατος ἔστω Σήματα μέλλοντος, τὰ δ' ἔρευθεα πάντ' ἀνέμοιο.

454 sq. Arat. 838 εἴ γε μὲν ἀμφοτέρων ἀμυδῖς κερωσμένος εἶη. Καί κεν ὕδωρ φορέει καὶ ὑπηνέμιος ταυνοῖτο.

459. cf. Arat. 860 οὐ σε μάλα χρὴ . . . περιτρομέειν ὑετοῖο.

461. Macr. Sat. I 7, 12 M. Varronis, inquit, librum vobis arbitror non ignotum ex saturis Menippeis, qui inscribitur 'Nescis quid vesper serus vehat'.

472. Lucr. VI 681 Aetnae fornacibus.

477. Lucr. I 123 sed quaedam simulacra modis pallentia miris.

493. Hom. A 164 ἔσσεται ἦμαρ, ὅτ' ἄν ποτ' κτλ.

495. Catull. LXVIII 151 ne vestrum scabra tangat robigine noimen.

508. cf. Lucr. V 1293 inde minutatim processit ferreus ensis, Versaque in opprobrium species est falcis ahenae.

451. anth. L. I 178, 11.

452. anth. L. I 146, 14.

463. Manil. II 134 quod fortuna ratum faciat, quis dicere falsum Audeat?

473. Sil. V 514 globos flammaram.

481. anth. L. I 178, 118.

496 sq. Claud. laud. Stil. I 136 vel qualia rastris Ossa peremptorum resonent immania regum.

513. Sil. XVI 373 iamque fere medium evecti certamine campum In spatia addebant.

G E O R G I C O N

L I B E R II.

AVCTORES.

10. 14. 17. Theophr. hist. pl. II 1 ἡ
αὐτόμαται ἢ ἀπὸ σπέρματος ἢ ἀπὸ
ῥίζης.

36. Lucr. V 1368 fructusque feros
mansuescere terram Cernebant indul-
gendo blandeque colendo. cf. Theophr.
caus. pl. II 14, 2.

43 sq. A. VI 625 sq. Hom. B 489 οὐδ'
εἴ μοι δέναι μὲν γλώσσαι, δέναι δὲ στό-
ματ' εἶεν, Φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλ-
κεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη. Serv. A. VI 625
'Lucretii versus sublatus de Homero.
sed ille AEREA VOX dixit'. v. Laclm.
ad Lucr. VI 840 p. 399. Hostius apud
Macrob. Sat. VI 3, 6 non si mihi lin-
guae Centum atque ora sicut totidem
voesque liquatae.

98. Servius 'de Lucilio hoc tractum
est, qui ait: Χιός τε δυνάστης i. e.
οἶνος'. (inc. 142 Gerl.)

109. Lucr. I 165 nec fructus idem ar-
boribus constare solerent, Sed muta-
rentur, ferre omnes omnia possent. cf.
Theophr. hist. pl. IV 4.

140. Lucr. V 29 et Diomedis equi
spirantes naribus ignem. v. Apoll. Rh.
III 410.

IMITATORES.

1. anth. L. II 189, 9.
3. anth. L. II 188, 3 arboribus vitem,
prolem quoque iungit olivae.

18sq. cf. Claud. nupt. Hon. et Marc.
214 assurgit ceu forte minor sub matre
virenti Laurus.

22. anth. L. III 81, 56 quos ipse
via sibi repperit usus.

41. anth. L. I 178, 66.

46. anth. L. I 178, 222 sed quid ego
ambages et iussa exorsa revolve?

68. anth. L. I 178, 281 rursus et est
casus abies visura marinos.

75. anth. L. III 81, 23.

81sq. Calp. ecl. II 40 non minus arte
mea mutabilis induit arbos Ignotas
frondes et non genitalia poma.

82. cf. Sil. VII 208 Massicus . . . mi-
ratus nemora et lucentes sole racemos.
anth. L. V 172, 5 miraturque novos fe-
tus consurgere ab undis.

91. anth. L. III 85, 4 et tentat gres-
sus debilitatque pedes.

126. anth. L. I 178, 191.

137. Martial. VIII 78, 5 turbato sor-
didus auro Hermus.

140. anth. L. I 178, 255. 225.

AVCTORES.

143sq. Luer. V 201 inde aliquam partem montes silvaeque ferarum Possedere, tenent rmpes vastaeque paludes.

149. Luer. I 181 alienis partibus anni.

151 sq. Luer. III 741 triste leonum Seminium.

165. sq. cf. Luer. V 1255 manabat venis ferventibus in loca terrae Concava conveniens argenti rivus et auri.

209. Luer. I 18 frondiferasque domos avium.

217. Luer. V 253 pulveris exhalat nebulam nubesque volantis.

246sq. cf. Luer. II 401 foedo pertorquent ora sapore.

250. cf. Luer. I 312 anulus in digito subter tenuatur habendo.

261. cf. Hes. opp. 612.

281 sq. Hom. *T* 362 γέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθῶν Χαλκῶν ὑπὸ στεροπῆς. cf. Luer. II 325 totaque circum Aere renidescit tellus.

295. Luer. I 202 multaque vivendo vitalia vincere saecla. III 948.

310. (A. I 114. cf. a culmine A. II 290, 603) Hom. ε 313 κατ' ἀκοῆς.

311. Hom. *A* 156 πάντη τ' εἰλυφῶν ἄνεμος φέρει. *T* 492 πάντη τε κλονίων ἄνεμος φλόγα εἰλυφάζει.

325sq. Luer. I 250 postremo pereunt imbres, ubi eos pater aether In gremium matris terrae praecipitavit.

363 sq. Luer. V 786 arboribusque datumst variis exinde per auras Crescendi magnum inmissis certamen habenis.

IMITATORES.

141. anth. L. I 178, 226.

142. anth. L. I 178, 256 nec galea densisque etc.

146sq. Sil. IV 547sq.

154. anth. L. I 178, 290.

192. anth. L. III 81, 104.

225. Sil. VIII 537 Clanio contemptae semper Aeerae.

261. cf. Stat. Theb. VI 89. Nemes. Cyn. 208.

280. anth. L. I 178, 227.

282. anth. L. III 81, 30.

291sq. (A. IV 445sq.) cf. Valer. Fl. I 580 quot in aethera surgit Molibus, infernas totiens demissa sub undas.

306sq. (A. V 662sq.) Sil. IV 683.

327. perv. Ven. II (B.) in sinum maritus imber fluxit almae coniugis.

341. anth. L. I 178, 229 ferrea progenies etc.

AVCTORES.

402. cf. Varius ap. Mar. Vict. I p. 2503 P. (79 G.) mundi . . . in sua se vestigia volventis.

401. Servius: 'Varronis hic versus est.' (Wernsdorf p. L. m. V 1411.)

412sq. cf. Hes. opp. 643 *νη' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτίᾳ θείσθαι.*

428. Lucr. II 650 ipsa suis pollens opibus, nil indiga nostri.

461sq. cf. Lucr. II 24 si non aurea sunt iuvenum etc.

470. Incert. apud Servium: *μαλακοὶ δ' ὑπὸ δένδροισιν ὕπνοι.*

478. Lucr. V 751 solis item quoque defectus lunaeque latebras.

492. cf. Lucr. I 78 religio pedibus subiecta.

500sq. cf. Lucr. V 937 quod sol atque imbres dederant, quod terra creatur sponte sua, satis id etc.

IMITATORES.

374. Aus. cent. nupt. 18.

380 sq. anth. L. V 170, 3 omnibus hinc aris Baccho caper hostia fertur.

383. anth. L. III 81, 88.

386. Aus. cent. nupt. 69. anth. L. III 81, 62.

395. anth. L. I 14, 32.

399. anth. L. III 81, 74.

404. Stat. silv. I 2, 154 excludunt radios silvis decussa vetustis Frigora. anth. L. V 62, 4 deentit ipse rigor silvis hiemalis honorem.

429. (III 311. A. I 633. VI 212. XII 107. cf. G. I 83.) anth. L. V 143 a, 14 nec minus interea pecudum genus omne ferarum etc.

458 sq. cf. Cul. 57 o bona pastoris, si quis non pauperis usum Mente prius docta fastidiat.

459sq. anth. L. III 81, 34sq. 461sq. Cul. 61 si non Assyrio (465) fuerint bis laeta colore Attalicis opibus data vellera . . . 67 at (467) pectore puro Saepe super tenero prostermit gramine corpus.

463. Lucan. X 120 et suffixa manu foribus testudinis Indae Terga sedent.

466. Pers. II 61 haec sibi corrupto casiam dissolvit olivo.

471. Aus. cent. nupt. 19 non absunt illis etc.

479. anth. L. I 178, 186 unde tremor terris? qua vi maria alta tumescunt?

481. anth. L. I 178, 187.

490. Lucan. IV 393 felix qui potuit mundi nutante ruina Quo iaceat tum scire loco.

492. cf. Sen. Ag. 603.

497. Stat. Th. I 19 bis adactum legibus Histrum Et coniurato deiectos vertice Dacos.

499. anth. L. III 81, 21.

AVCTORES.

IMITATORES.

506 sq. Varius apud Maer. Sat. VI 1, 40 incubet et Tyriis atque ex solido bibat auro.

510. Lucr. III 72 crudeles gaudent in tristi funere fratris.

523. Lucr. III 895 nec dulces occurrunt oscula nati Praeripere.

537. Servius: 'Arati hoc est, qui dicit, quod maiores bovem comesse nefas putabant. πρώτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων' (132).

520. anth. L. III 61, 3 dant cerasi ramos, dant mala rubentia silvae.

523. anth. L. I 172, 137.

527. anth. L. III 81, 5.

G E O R G I C O N

L I B E R III.

AVCTORES.

IMITATORES.

5. cf. Hom. τ 260 Κακοῦλιον οὐκ ὀνομαστήν.

7. Pind. Ol. I 27 ἐλέφαντι φαίδιμον ὦμον κεκαθμένον.

9. Enn. epigr. I 4 volito vivus per ora virum.

10 sq. cf. Lucr. I 117 qui primus amoeno Detulit ex Helicone perenni fronde coronam, Per gentis Italas hominum quae clara clueret.

1 sq. anth. L. II 189, 13 teque Pales et te pastor memorande per orbem.

4. Nemes. Cyn. 15 nam quis non Nioben numero funere maestam Iam ececinat? 47 omnis et antiqui vulgata est fabula seeli.

7. anth. L. I 170, 150.

42 sq. (A. IV 569) Sil. VIII 215 eia age segnes Rumpere moras.

45. anth. L. III 81, 74 terque quaterque simul vox ingeminata remugit.

46. Nem. Cyn. 63 mox vestros meliore lyra memorare triumphos Accingar.

50. anth. L. I 178, 224.

51 sqq. Nem. Cyn. 106 sqq.

54. Nem. Cyn. 114 huic parilem subiunge marem, sic omnia magnum.

55. Grat. Cyn. 269 sint celsi vultus, sint hirtae frontibus aures.

58. anth. L. I 14, 2.

64. Nem. Cyn. 121 in Venerem per mitte marem.

66. (cf. I 237. A. XI 182) Lucr. V 944 miseris mortalibus.

67. (95) Nem. Cyn. 117 namque graves morbi subeunt segnisque senectus.

AVCTORES.

76. Enn. ann. 545 perque fabam repunt et mollia crura reponunt.

91. Hom. *E* 195 *δίζυγες ἵπποι*.

103. (250) cf. Lucr. II 263 *nomme vides etc.* 103 sq. Hom. *B* 785 *διέπρησσαν πεδίοιο*.

105 sq. Hom. *Ψ* 370 *πάτασσε δὲ θυμὸς ἕκαστον Νίκης ἱεμένων*.

106. ib. 369 *τοὶ δ' ἐλατῆρες κτλ.* 362 *μάστιγας ἄειραν*.

107. ib. 372 *οἱ δ' ἐπέτοντο*.

108 sq. ib. 368 *ἄρματα δ' ἄλλοτε μὲν γθονὶ πύλατο πονλυβοτείρη, Ἄλλοτε δ' αἰξάσκε αετήρα*.

110 sq. ib. 365 *ρονίη Ἴστατ' αἰρομένη ὅστε νέφος ἦε θνέλλα*.

111. ib. 380 *προιῆ δ' Ἐνμήλοιο μετάφρονον εὐρέε τ' ὤμω Θέρμετ'*. cf. 765.

116 sq. Varius ap. Macrobian. Sat. VI 2, 19 *insultare docet campis*.

149. Lucr. V 33 *asper, acerba tuens*.

150 sq. Aesch. Sept. 140 *δοριτίνακτος ἀλθῆρ δ' ἐπιμαίνεται*.

172 sq. Hom. *E* 838 *μέγα δ' ἔβραχε φήγινος ἄξων Βριθουσύνη*.

IMITATORES.

70 sq. Nem. Cyn. 200 *sic tibi veloces catulos reparare memento Semper et in parvos etc.* 205 et *sortire gregem succecta prole quotannis*.

76. Grat. Cyn. 503. Sil. XVI 444 *mollia crura superbi Attollensgressus*.

79. 81 Calp. eel. VI 52 *illi . . . terga sedent, micat acere caput, sine pondere cervix*.

81. Nem. Cyn. 249 *nec pes officium standi tenet*. anth. L. I 170, 70.

85. Nem. Cyn. 248 *fumant humentes calida de mare vapores*.

96. Nem. Cyn. 141 *abdaturve domo*.

99 sq. Sil. V 571 *stipula crepitabat inani Ignis iners cassamque dabat sine robore flammam*.

100. anth. L. III 81, 89.

103. Iuvenalis III 249. anth. L. VI 84, 36. cf. Sil. XII 268.

107. anth. L. I 170, 130.

110. Aus. cent. nupt. 124. anth. L. I 172, 22.

112. anth. L. III 81, 16.

120. anth. L. I 173, 5.

128. cf. Nem. Cyn. 241.

139. anth. L. I 178, 422.

157. Grat. Cyn. 306 *transeat in catulos omnis tutela relictos*.

167 sq. 169 Nem. Cyn. 184 *libera tunc primum consuescant colla ligari Concordes et ferre gradus*.

181 anth. L. I 170, 12. 178, 407.

185 sq. Sil. XVI 357 *qui cervicis amaret Applausae blandos sonitus*. cf. IV 265 *stimulus grato plausae cervicis honore*. Nem. Cyn. 295 sq.

194 sq. Sil. IV 146 *volans per aperta*

AVCTORES.

IMITATORES.

223. Hom. *O* 193 καὶ μακρὸς Ὀλυμπος.

232. cf. Eur. Bacch. 743 ταῖροι δ' ὑβρισταὶ κείς κέρας θυμούμενοι.

237 sqq. Hom. *A* 422 ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέει κῆμα θαλάσσης κτλ. 424 πόντω μὲν τε πρῶτα κορυβσεται, αὐτὰρ ἔπειτα Χέροσφ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει. ἀμφὶ δέ τ' ἀκρας Κυρτόν ἰον κορυφούται, ἀποπτύει δ' ἄλως ἄχρη.

277 sqq. Aristot. hist. anim. VI 17 θέουσι δὲ οὔτε πρὸς ἕω οὔτε πρὸς δυσμάς, ἀλλὰ πρὸς ἀρκτον ἢ νότον.

287. (A. III 642) Att. Brut. 20 pecus lanigerum.

289. sqq. Lucr. I 922 nec me animi fallit, quam sicut obscura; sed . . . incussit suavem mi in pectus amorem Musarum . . . 927 iuvat integros accedere fontis . . . insignemque meo

procella Tennia vix summo vestigia pulvere signat.

199. anth. L. V 62, 2 arva sub aestivis undant horrentia flabris. cf. 60, 2.

213. Grat. Cyn. 377 trans altas ducere valles Admoneo, latumque fuga superabitis amnem.

215. anth. L. I 170, 132. Aus. cent. nupt. 37.

217. anth. L. I 14, 4.

220 sqq. Sil. XVI 4 sqq.

222. Stat. Th. IV 399.

225. anth. L. III 81, 112.

226 sq. ib. 108 sq.

227. Val. Fl. II 248 taurus, ubi . . . revisit Et patrium nemus et bello quos ultus amores.

229. Stat. Th. II 323 sqq.

232 sq. cf. Lucan. II 602.

238 sq. anth. L. I 45, 15 ruit ille volutus Ad terram.

243. Aus. cent. nupt. 20.

248. anth. L. I 172, 28 per silvam tum saevus aper.

259. anth. L. I 178, 150.

263. ib. 170, 34.

267. Aus. cent. nupt. 102. anth. L. I 147, 25.

272 sqq. Sil. III 379 sqq.

276. anth. L. I 178, 430 ubi hinc legendum: 'illa per et scopulos'.

280 sq. Tib. II 4, 58 hippomanes cupidae stillat ab inguine equae. cf. Aus. cent. nupt. 131.

283. anth. L. I 178, 54.

AVCTORES.

capiti petere inde coronam, Vnde prius
nulli velarint tempora musae.

357sq. cf. Hom. *λ 15 οὐδέ ποτ' αὐ-
τοὺς Ἥλιος φαέθων καταδέρεται
ἀκτίνεσσιν, Οὐθ' ὀπότ' ἄν στείχησι
πρὸς οὐρανὸν ἠερόεντα, Οὐθ' ὅτ' ἄν
ἄψ ἐπὶ γαίαν ἀπ' οὐρανόθεν προτρα-
πηται.*

360. cf. Luer. VI 626.

361. cf. Luer. VI 551.

391. Maerob. Sat. V 22, 10 Nicander
huius est auctor historiae.

414. cf. Nic. Ther. 51sq.

431sq. Nic. Ther. 366 *ὄς δ' ἦτοι
τὸ πρὶν μὲν ἐπὶ βροχθώδεϊ λίμνῃ
Ἀσπείστον βατράχοισι φέροι νότον·
ἀλλ' ὅταν ὕδωρ Σείριος ἀζήνησι κτλ.*

435. cf. Nic. Ther. 23 *ἦμος ἄν'
ἀγροὺς . . . αἰθριὸς ἐν καλάμῃ στορέ-
σας ἀνρόσπερος εὐδης Ἡ καὶ ἄν' ὕλη-
έντα παρὲν λόφον.*

437. (A. II 473) cf. Nic. Ther. 128
*μὴ σύ γ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις . . . 137
μηδ' ὅτε ῥιανῆεν φολίδων περὶ γῆρας
ἀμέσας Ἄψ ἀναφοιτήση νεαροῦ κεχα-
ρημένος ἦβη.*

480. v. ad IV 223.

IMITATORES.

292. cf. Nem. Cyn. 9.

313. Sil. III 274sq.

322. Calp. ecl. V 49 at cum longa
dies e. q. s.

325sq. Calp. ecl. VIII 8 viridique
greges permittere campo, Dum ros et
primi suadet clementia solis. Nem.
Cyn. 324 venemur, dum mane novum,
dum mollia prata Nocturnis calcata
feris vestigia servent.

327. cf. Calp. ecl. V 60.

328. Copa 27 nunc cantu crebro rum-
punt arbusta cicadae. Calp. ecl. V 56
at simul argutae nemus increpuere ci-
cadae. cf. anth. L. III 164, 1.

344. Sil. II 442sq.

364. cf. Ov. trist. III 10, 23sq.

404. Nem. Cyn. 103 principio tibi
cura canum non segnis ab anno Inci-
piat primo.

406. Nem. Cyn. 159 molli pascere sero.

414sq. cf. Calp. ecl. V 89 lurida con-
veniet succendere galbana saeptis.

433. anth. L. I 178, 236.

439. (A. II 475) anth. L. I 178, 293.

442. Aus. cent. nupt. 121.

449. anth. L. I 178, 332.

451. ib. 332. 378.

469. Grat. Cyn. 412 ne dira trahant
contagia vulgus. cf. 369sq.

480. (IV 223) Calp. ecl. II 10 adfuit

AVCTORES.

482. Servius: 'est autem Sallustii, qui ait: *ne simplici quidem morte moriebantur.*' (fr. 40 Gerl.)

484. Lucr. VI 1191 minutatim.

495. Hom. *K* 495 *μελιτηδέα θυμόν.*

501 sq. Lucr. VI 1194 frigida pellis Duraque.

511. Lucr. VI 1229 hoc aliis erat exitio.

520. Lucr. II 361 nec tenerae salices atque herbae rore vigentes Fluminaque illa queunt summis labentia ripis Oblectare animum.

522. cf. Callim. Cer. 29 *τὸ δ' ὥστ' ἀλέκτρινον ὕδωρ ἐξ ἀμαράν ἀνέθνε.*

541. Lucr. I 4 genus omne animantum.

556. Lucr. VI 1144 inde catervatim morbo mortique dabantur.

IMITATORES.

omne genus pecudum, genus omne ferarum. anth. L. V 143 a 14 nec minus interea pecudum g. o. f.

482. Oros. V 21 nec ipsius mortis erat via simplex aut una conditio. 482sq. cf. Stat. Th. IY 699 haurit sitis ignea campos.

485. anth. L. III 81, 7.

498sq. cf. Ov. met. VII 542.

505sq. anth. L. III 81, 105sq.

508. anth. L. V 162, 7 faucibus obsessis vitalis semita cessit.

509, 511. Nem. Cyn. 228 ut non cunctantes haustus infundere cornu Inserto possis furiasque repellere tristes.

512. anth. L. I 172, 47.

515. anth. L. 178, 251 sudans sub vomere taurus.

517 sqq. Stat. Th. IX 82 ducitur, amisso qualis consorte laborum Deserit inceptum media inter iugera sulcum Taurus iners colloque iugum deforme remisso Parte trahit, partem lacrimans sustentat arator.

523. anth. L. I 178, 315.

525. ib. 276.

539. Aus. cent. nupt. 20.

549. anth. L. I 178, 429.

565. anth. L. I 178, 424 membra sequebantur.

566. anth. L. I 178, 424.

G E O R G I C O N

L I B E R III.

AVCTORES.

IMITATORES.

1. (169) anth. L. I 146, 2. II 188, 5 tunc apium seriem, et quae mellis dona, recenset. 189, 17 protinus aërii

AVCTORES.

92. Aristot. hist. anim. V 18, 2 τῶν δὲ ἡγεμόνων ἐστὶ γένη δύο· ὁ μὲν βελτίων πυρρός, ὁ δ' ἕτερος μέλας καὶ ποικιλιώτερος.

171. cf. Callim. Dian. 49 ἐπείγετο γὰρ μέγα ἔργον.

IMITATORES.

mellis redolentia regna . . . 20 indicat humentesque favos, caelestia dona.

3. anth. L. III 81, 10. 58.

5. ib. 59.

7. anth. L. I 172, 23.

10. Aus. cent. nupt. 19.

15. anth. L. I 178, 304 pectus signata eruentum.

22. cf. Grat. Cyn. 330.

32. Claud. rapt. Pros. III 233 sparsosque bibunt violaria succos.

49 sq. anth. L. V 69, 13 per cava saxa sonat pecudum mugitibus echo, Voxque repulsa iugis per cava saxa sonat.

64. cf. Claud. VI cons. Hon. 259 qualis Cybeleia quassans Hyblaeus procul aera senex revocare fugaces Tinnitu conatur apes.

91. Sil. II 585 caeruleus maculis auro squalentibus auguis.

126sq. cf. Sid. Apoll. carm. XXIV 56 sive hortis spatiaur in repostis, Quales mellifera virent in Hybla. Quales Corycium senem beantes Fuscabat picci latex Galaesi.

127. 130. anth. L. III 61, 6 Corycium mihi surgit olus.

142 sq. anth. L. V 69, 5 foliis sese induit arbor.

157. anth. L. III 81, 41.

161. (A. I 433) anth. L. II 260, 3 apes complentes nectare cellas.

168. (A. I 436) ib. I 174, 8 fervet opus redoletque.

172. (A. VIII 450) Manil. III 436. accipiunt redduntque pares cedentia sortes. anth. L. III 81, 33.

176. (Ecl. I 23) cf. Ov. met. V 416 quod si componere magnis Parva mihi fas est.

182. anth. L. I 178, 330 pro molli viola casiaque crocoque rubenti.

184. Aus. cent. nupt. 28.

202. (A. XII 589) anth. L. II 189, 18 alveorum cerea tecta.

207. Sil. III 383 septimaque his stabulis longissima ducitur aestas.

AVCTORES.

223. (cf. III 480. 541.) Lucr. I 163
armenta atque aliae pecudes, genus
omne ferarum.

244. cf. Hes. opp. 305 οἷτε μελισ-
σάων κάματος τρυχουσιν ἀεργοί. th.
599 ἀλλότριον κάματος σφετέρην ἐς
γαστέρ' ἀμῶνται.

261. Hom. Ξ 398 οὐτ' ἄνεμος τόσ-
σον γε ποτὶ δροσὶν ὑψικόμοισιν Ἠπύει.

262 sq. ib. 394 οἷτε θαλάσσης Κῦμα
τόσον βοῶα ποτὶ χέρον . . . 396 οὐτε
πυρὸς τόσος γε πέλει βρόμος αἰθουμέ-
νοιο.

320. cf. Hom. A 351 πολλὰ δὲ μητρὶ
φίλη ἠρήσατο χεῖρας ὄρεγνύς.

333. Hom. Σ 35 ἄκουσε δὲ πότνια
μήτηρ Ἥμην ἐν βένθεσσιν ἄλως.

336 sq. cf. ib. 39 sqq.

361. Hom. λ 243 πορφύρεον δ' ἄρα
κῦμα περιστάθη οὐρεῖ ἴσον Κρωθῶεν.

373. cf. Hom. Π 391 ἐς δ' ἄλλα πορ-
φυρέην.

387 sqq. Hom. δ 384 πωλεῖται τις
δεῦρο γέρον ἄλιος νημεριῆς, Ἀθάνα-
τος Πρωτεύς Αἰγυπτιος, ὅστε θαλάσ-
σης Πάσης βένθεα οἶδε, Ποσειδάωνος
ὑποδμῶς.

392 sq. Hom. A 70 ὅς ἤδη τὰ τ' ἔοντα
τὰ τ' ἔσσόμενα πρό τ' ἔοντα.

395. cf. Hom. δ 413.

396 sq. ib. 388 τόν γ' εἶπας σὺ δὲ
ναιο λοχησάμενος λελαβέσθαι, Ὅς κέν
τοι εἰπῆσιν κτλ.

IMITATORES.

235. anth. L. I 14, 2.

238. ib. 178, 232.

257. Sil. II 221 glomerant conexae
ad linia murmur.

277. anth. L. III 207, 6 melleus ore
sapor.

286. anth. L. III 81, 60.

307. cf. anth. L. V 69, 17. 74, 3.
149, 19.

321 sq. anth. L. V 215 nymphae,
fonticolae nymphae, quae gurgitis
huius Aeternum roseo tunditis ima
pede.

324 sq. anth. L. I 178, 386 aut qui
tibi nostri Pulsus amor.

332. anth. L. I 178, 196.

340. Aus. cent. nupt. 71.

347. anth. L. I 72, 67 nunc varios
cantu divum referebat amores.

374 sq. Aus. cent. nupt. 80 sq.

380. ib. 72.

384. anth. L. V 46, 3 Pierio liquidam
perfundis nectare mentem.

AVCTORES.

401 sqq. ib. 400 ἦμος δ' ἠέλιος μέσον
οὐρανὸν ἀμφιβέβηκε, Τῆμος ἄρ' ἔξ
άλως εἴσι. 407 εἶθ' αὖτ' ἐγὼν ἀγαγούσα
κτλ.

407 sqq. 412 ib. 456 ἀλλ' ἦτοι πρό-
τιστα λέων γενετ' ἠγγένειος, Ἀντάρ
ἔπειτα δράκων καὶ πάροδαλις ἠδὲ μέ-
γας αὖς· Γέγνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ καὶ
δένδρον ἐν ὑπέρτελλον. 418 καὶ ὕδωρ
καὶ θεσπιδάες πύρ.

412. ib. 419 ὕμεις δ' ἀστεμφώς
ἐχέμεν μᾶλλον τε πιέζειν.

413 sq. ib. 421 τοῖος ἔων, οἷόν τε κα-
τεννηθέντα ἰδιόθεν.

415 sq. ib. 415 ἀμβροσίην ὑπὸ ῥίνα
ἐκάστω θῆκε φέρονσα Ἥδ' ἠμάλ' αὖ πνεύ-
ουσαν.

432. ib. 448 αἶ μὲν ἔπειτα Ἐξῆς εὐ-
νάζοντο παρὰ θήγμινι θαλάσσης.

433 ib. 413 νομεύς ὡς πώσει μήλων.
453 ἔπειτα δὲ λέκτο καὶ αὐτός.

436. ib. 413 λέξεται ἐν μέσσησι, 451
πάσας δ' ἄρ' ἐπώχετο, λέκτο δ' ἀρι-
θμόν.

439 sq. ib. ἦμεις δὲ ἰάχοντες ἐπεσ-
σόμεθ', ἀμφὶ δὲ γείρας Βάλλομεν. οὐδ'
ὁ γέρον δολίης ἐπελήθετο τέχνης.

441 sq. cf. ib. 417 sq. πάντα δὲ γιγνό-
μενος κτλ.

445 sq. ib. 462 τίς νύ τοι, Ἀτροέος νιέ,
θεῶν συμφράσσατο βονλάς, Ὅφρα μ'
ἔλοις ἀέκοντα λοχησάμενος; τέο σε
χρή;

447 sq. ib. 465 οἶσθα γέρον — τί με
ταῦτα παρατροπέων ἐρεῖνεις; 468
ἀλλὰ σύ περ μοι εἶπέ κτλ.

465. Theoc. XI 14 αὐτῶ ἐπ' αἰόνος.

472. Lucr. IV 35 simulacraque luce
carentum. Hom. λ. 476 εἶδ' ὠλα καμών-
ων.

475 sqq. (A. VI 306 sqq.) Hom. λ 38
νύμφαι τ' ἠΐθεοί τε πολυτλητοί τε γέ-

IMITATORES.

408. anth. L. I 178, 253, 288.

426. anth. L. I 172, 7.

431. Cir. 515 et multum late disper-
sit in aequora rorem.

437. anth. L. I 178, 68.

440. anth. L. I 45, 5.

443. anth. L. III 81, 59.

445 sq. anth. L. I 178, 258 sq.

446. ib. 170, 49.

447. ib. 178, 83.

452. ib. 172, 52.

456. ib. 178, 308.

460. Aus. cent. nupt. 68.

461 sqq. Sil. II 73 Rhodopen Pangae-
aque lustrant . . . fatigant Hebrum . . .
spreti Ciconesque Getaeque Et Rhesi
domus.

465. anth. L. I 178, 310.

472. ib. 170, 31.

475. anth. L. I 178, 418.

AUCTORES.

ροητες Παρθενικαί τ' ἀταλαί νεοπέν-
θέα θυμόν ἔχουσαι. Πολλοὶ δ' οὐτα-
μενοι χαλκήρεσιν ἐγχείησιν, Ἄνδρες
ἀρηίφατοι κτλ.

499. Lucr. III 455 ceu fumus in al-
tas aëris auras. Hom. Ψ 100 ἤύτε
καπνός.

512 cf. Hom. π 217 οἰσί τε τέκνα
Ἄγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γε-
νέσθαι.

514. cf. Hom. τ 520 δεινδρέων ἐν πε-
τάλοισι καθεζομένη πνικνοῖσιν . . .
παῖδ' ὀλοφυρομένη.

515. Lucr. II 146 liquidis loca voci-
bus opplent.

523. Eum. ann. 462 oscitat in cam-
pis caput a cervice revulsum. (A. X
396.)

528 sq. Hom. δ 570 ὧς εἰπὼν ὑπὸ
πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα.

558. cf. Hom. B 89 βοτρυνδὸν δὲ πέ-
τονται.

IMITATORES.

476. ib. 170, 19.

477. Aus. cent. nupt. 13.

481. anth. L. I 170, 30.

488. ib. 168, 14. 170, 15.

489. ib. 172, 119. 178, 312.

492 sq. ib. 178, 16 sq.

495 sq. ib. 208 sq. IV 187, 2 o utinam
me crudelia fata vocent!

497. ib. I 172, 130. 173, 141 sed iam
discrimine mortis Victa feror. 178,
270.

506. anth. L. I 172, 131.

508. ib. 178, 309.

511. ib. 168, 3. 178, 303 qualis philo-
mela sub umbra . . . 306 maerens.

515. ib. I 168, 2. 178, 305. III 81,
107.

516. ib. I 170, 71.

522. ib. 178, 147.

523. Sil. XI 481 tum quoque, cum
rapidi caput a cervice revulsum Por-
tarent fluctus. anth. L. I 178, 144.

525. anth. L. I 168, 13.

526. ib. 178, 311.

534 sq. ib. 169 sq.

Cum paulo festinantius quam vellem appendicis huius folia typhothetae tradenda essent, accidit ut, quae vel addenda vel corrigenda esse dies doceret, nunc quidem proximo volumini reponere coactus essem. Quod quaeso aequi bonique faciat lector benevolus.

W. R.

In **B. G. Teubner's Verlag in Leipzig** sind ferner erschienen und in allen Buchhandlungen zu haben:

- Additamenta ad civitatis Platonicae libros X, Lipsiae A. MDCCCXXX. XXXI. XXXIII, editos a C. E. Chr. Schneidero.** gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.
- Aeschyli Septem ad Thebas. Ex recensione G. Hermannii cum scripturae discrepantia scholiasque codicis Medicei scholarum in usum edidit Fridericus Ritschelius.** gr. 8. geh. 16 Ngr.
- Alberti, Eduard, zur Dialektik des Platon. Vom Theaetet bis zum Parmenides.** gr. 8. 1855. geh. 15 Ngr.
- Alciphronis rhetoris epistolae cum adnotatione critica editae ab Augusto Meinekio.** gr. 8. 1853. geh. 1 $\frac{1}{3}$ Thlr.
- Apollonii Argonautica. Emendavit, apparatus criticum et prolegomena adiecit R. Merkel. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit H. Keil.** gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.
- Aristophanis Nubes edidit illustravit praefatus est W. S. Teuffel.** gr. 8. 1856. geh. 24 Ngr.
- Bambergeri, F., opuscula philologica maximam partem Aeschylea collegit F. G. Schneidewin. Praemissa est memoria F. Bambergeri a G. T. A. Kruegero conscripta.** gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 20 Ngr.
- Becker, Dr. Paul, die Herakleotische Halbinsel in archäologischer Beziehung behandelt. Mit zwei Karten.** gr. 8. 1856. geh. 24 Ngr.
- Bentley's, Dr. Rich., Abhandlungen über die Briefe des Phalaris, Themistocles, Socrates, Euripides und über die Fabeln des Aesop. Deutsch von Woldemar Ribbeck, Dr. gr. 8. 1857. geh. 4 Thlr. 20 Ngr.**
- Bernstein, G. H., das heilige Evangelium des Johannes. Syrisch in Harklensischer Uebersetzung mit Vokalen und den Punkten Kuschoi und Rucoch nach einer Vaticanischen Handschrift nebst kritischen Anmerkungen. Gedruckt mit neuen syrischen Typen.** gr. 8. 1853. geh. 2 $\frac{2}{3}$ Thlr.
- Bionis Smyrnaei Epitaphius Adonidis. Edidit H. L. Ahrens.** 8. 1854. geh. 15 Ngr.
- Boeckh, A., zur Geschichte der Mondcyclen der Hellenen.** gr. 8. 1855. geh. 22 $\frac{1}{2}$ Ngr.
- **epigraphisch-chronologische Studien. Zweiter Beitrag zur Geschichte der Mondcyclen der Hellenen.** gr. 8. 1857. geh. 1 Thlr. 3 Ngr.
- **gesammelte kleine Schriften. Erster Band: Augusti Boeckhii orationes in universitate litteraria Friderica Guillelma Berolinensi habitae. Edidit Ferdinandus Ascherson.** gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.
- **Zweiter Band: August Boeckh's Reden gehalten auf der Universität und in der Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Herausgegeben von Ferdinand Ascherson.** gr. 8. 1859. geh. 3 Thlr.
- Bredovius, F. I. C., quaestionum criticarum de dialecto Herodotea libri quatuor.** gr. 8. 1846. geh. 2 Thlr.
- Bucolicorum Graecorum Theocriti Bionis et Moschi reliquiae accedentibus incertorum idylliis edidit Henricus Ludolfus Ahrens. Tomus primus textum cum apparatu critico continens.** gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.
- **Tomus secundus scholia continens.** gr. 8. 1859. geh. 4 Thlr. 24 Ngr.
- Catonianae poesis reliquiae. Ex recensione A. Fleckeiseni.** gr. 8. 1854. geh. 6 Ngr.
- Charisii artis grammaticae libri V, s. unter Grammatici Latini.**
- Comicornum Latinorum praeter Plautum et Terentium reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck.** gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.
- Cornifici Rhetoricorum ad C. Herennium libri III. Recensuit et interpretatus est C. L. Kayser.** gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.
- Corssen, Guil., de Volscorum lingua commentatio. 4. 1858. geh. 12 Ngr.**
- **über Aussprache, Vocalismus und Betonung der lateinischen Sprache. I. Band.** gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 12 Ngr. **II. Band.** gr. 8. 1859. geh. 3 Thlr.
- Curtius, Georg, Grundzüge der griechischen Etymologie. Erster Theil.** gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.
- Didascalia apostolorum Syriace.** gr. 8. 1855. 4 Thlr.
- Didymi Chalcenteri grammatici Alexandrini fragmenta quae supersunt. Collegit et disposuit Mauricius Schmidt.** gr. 8. 1854. geh. 3 Thlr.
- Dietsch, Rudolf, Versuch über Thukydides.** gr. 8. 1856. geh. 12 Ngr.
- Diomedis artis grammaticae libri III, s. unter Grammatici Latini.**
- Ennianae poesis reliquiae. Recensuit Ioannes Vahlen.** gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.
- Fischer, Maximilian Achilles, Gergovia. Zur Erläuterung von Caesar de bello Gallico VII 35—51. Mit Grundplan und Uebersichtskärtchen.** gr. 8. 1855. geh. 12 Ngr.
- Fleckeisen, Alfred, zur Kritik der altlateinischen Dichterfragmente bei Gellius. Sendschreiben an Dr. Martin Hertz in Berlin.** gr. 8. 1854. geh. 9 Ngr.

- Friederichs, Dr. K., Praxiteles und die Niobegruppe nebst Erklärung einiger Vasenbilder.** Mit einer Kupfertafel. gr. 8. 1855. geh. 1 Thlr.
- Frontini, Iulii, de aquis urbis Romae libri II recensuit Franciscus Buecheler.** gr. 8. geh. 15 Ngr.
- Giseke, Bernhard, Thrakisch-Pelasgische Stämme der Balkanhalbinsel und ihre Wanderungen in mythischer Zeit.** gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.
- Gottschick, A. F., Geschichte der Gründung und Blüthe des Hellenischen Staates in Kyrenaika.** gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.
- Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii.**
 Vol. I, fasc. 1. **Flavii Sospatri Charisii artis grammaticae libri V** ex recensione **Henrici Keilii.** gr. Lex.-8. 1856. geh. 3 Thlr.
 Vol. I, fasc. 2. **Diomedis artis grammaticae libri III, ex Charisii arte grammatica excerpta.** gr. Lex.-8. 1857. 3 Thlr. 10 Ngr.
 Vol. II, fasc. 1 & 2. **Prisciani Grammatici Caesariensis institutionum grammaticarum libri XVIII ex recensione Martini Hertzii.** gr. Lex.-8. 1855. geh. 6 Thlr. 10 Ngr.
 Vol. III, fasc. 1. — — Vol. II, gr. Lex.-8. 1859. 4 Thlr.
- Grani Liciniani quae supersunt emendatiora edidit philologorum Bonnensium heptas.** gr. 8. 1858. geh. 16 Ngr.
- Gregorii Bar-Hebraei Scholia in librum Jobi.** Ex codd. mss. emendata denovo edidit difficultiorum locorum interpretatione illustravit notis criticis instruxit Dr. **G. H. Bernstein.** Folio. 1858. geh. 20 Ngr.
- [**Grote, Georg., Griechische Mythologie und Antiquitäten nebst der Abhandlung über Homer und ausgewählten Abschnitten über die Chronologie, Literatur, Kunst, Musik u. s. f. Uebersetzt aus Georg Grote's Griechischer Geschichte von Dr. Theodor Fischer.** Erster bis dritter Band. gr. 8. 1856—1858. geh. 6 Thlr. 20 Ngr.
- Gruppe, O. F., Minos.** Ueber die Interpolationen in den Römischen Dichtern. Mit besonderer Rücksicht auf Horaz, Virgil und Ovid. gr. 8. 1859. geh. 3½ Thlr.
- Gutschmid, Alfred von, über die Fragmente des Pompejus Trognus und die Glaubwürdigkeit ihrer Gewährsmänner.** gr. 8. 1857. geh. 27 Ngr.
- **Beiträge zur Geschichte des alten Orients. Zur Würdigung von Bunsen's „Aegypten“** Band IV und V. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.
- Hanow, F., de Theophrasti characterum libello.** gr. 8. 1858. geh. 6 Ngr.
- Hennings, P. D. Ch., über die Telemachie, ihre ursprüngliche Form und ihre späteren Veränderungen.** Ein Beitrag zur Kritik der Odyssee. gr. 8. 1858. geh. 20 Ngr.
- Herbst, L., über C. G. Cobets Emendationen im Thukydides.** gr. 8. 1857. geh. 12 Ngr.
- Herbst, Dr. Willh., das classische Alterthum in der Gegenwart.** Eine geschichtliche Betrachtung. gr. 8. geh. 1 Thlr.
- Hercher, Rud., über die Glaubwürdigkeit der Neuen Geschichte des Ptolemaeus Chennus.** gr. 8. 1856. geh. 7½ Ngr.
- Hippolyti Romani quae feruntur omnia graecae e recognitione Pauli Antonii de Lagarde.** gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr. 10 Ngr.
- Q. Horatii Flacci sermonum libri duo.** Germanice reddidit et triginta codicum recens collatorum grammaticorum veterum omniumque Msstorum adhuc a variis adhibitorum ope librorumque potiorum a primordiis artis typographicae usque ad hunc diem editorum lectionibus excussis recensuit apparatu erit. instruxit et comm. illustr. **C. Kirchner.** Pars I. Satiras cum apparatu critico continens. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.
 — — **Voluminis II pars I commentarium in satiras libri primi continens.** gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr.
 — — **Voluminis II pars II continens commentarium in satiras libri secundi confectum ab W. S. Teuffel.** gr. 8. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.
- Horazens Episteln.** Lateinisch und deutsch mit Erläuterungen von Ludwig Doederlein. gr. 8. 1856, 1858. geh. 2 Thlr. 10 Ngr.
 — **Einzeln: Erstes Buch.** 1856. 1 Thlr. 10 Ngr. — **Zweites Buch.** 1858. 1 Thlr.
- Huschke, E., die Iguvischen Tafeln nebst den kleineren Umbrischen Inschriften mit Hinzufügung einer Grammatik und eines Glossars der Umbrischen Sprache vollständig übersetzt und erklärt.** gr. 8. 1859. geh. 5 Thlr.
- Jahrbücher für classische Philologie.** Herausgegeben von A. Fleckeisen. Supplemente. Neue Folge. Erster Band, gr. 8. 1855—56. 2 Thlr. 12 Ngr. Zweiter Band, gr. 8. 1856—1857. 2 Thlr. 12 Ngr. Dritter Band, 1. Heft 20 Ngr. 2. Heft 28 Ngr. 3. Heft 28 Ngr.
- Institutionum et regularum juris Romani syntagma etc.** Edid. **R. Gneist.** gr. Lex.-8. 1858. geh. 1½ Thlr.
- Keil, Karl, epigraphische Excurse.** gr. 8. geh. 9 Ngr.
- Kießling, A., de Dionysi Halicarnasei antiquitatum auctoribus latinis.** Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

- Koek, Carl**, die Vögel des Aristophanes. gr. 8. 1856. geh. 6 Ngr.
 — Aristophanes und die Götter des Volksglaubens. gr. 8. 1857. geh. 6 Ngr.
- Lagarde, P. A. de**, de Geoponicon versione syriaca. 4. 1856. 10 Ngr.
 — Analecta syriaca. gr. 8. 1858. 6 Thlr. 20 Ngr.
 — ad analecta sua syriaca appendix. gr. 8. 1858. 16 Ngr.
 — de novo testamento ad versionum orientalium fidem edendo commentatio. 4. 1857. 10 Ngr.
- La Roche, Paul**, Charakteristik des Polybios. gr. 8. 1857. geh. 20 Ngr.
- Lehrs, K.**, populäre Aufsätze aus dem Alterthum, vorzugsweise zur Ethik und Religion der Griechen. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.
- Lex Romana Visigothorum**, Ad LXXVI librorum manu scriptorum fidem recognovit, septem ejus antiquis epitomis, quae praeter duas adhuc ineditae sunt, titulum explanatione auxit, annotatione, appendicibus, prolegomenis instruxit **Gustavus Haenel**. Editio post Sichertum prima. 4. geh. 1849. 12 Thlr.
- Lothholz, G. L.**, commentatio de Bongarsio singulisque ejus aequalibus. 4. geh. 6 Ngr.
- Mommsen, Aug.**, Beiträge zur griechischen Zeitrechnung. gr. 8. 1856. geh. 15 Ngr.
 — Neue Beiträge zur Zeitrechnung der Griechen und Römer. gr. 8. 1859. 24 Ngr.
 — Römische Daten. 4. 1856. geh. 16 Ngr.
- Naevi, Cn.**, de bello Punico reliquiae. Ex recensione **Ioannis Vahleni**. gr. 4. 1854. geh. 12 Ngr.
- Nicandrea**. Theriaca et Alexipharmaca, recensuit et emendavit, fragmenta collegit, commentationes addidit **Otto Schneider**. Accedunt scholia in Theriaca ex recensione **Henrici Keil**, scholia in Alexipharmaca ex recognitione **Bussemakeri** et **R. Bentlei** emendationes partim ineditae. gr. 8. 1856. geh. 3 Thlr.
- Pervigilium Veneris**. Adnotabat et emendabat **Franciscus Bucheler**. 16. 1859. geh. 8 Ngr.
- Petersen, Christian**, über die Geburtstagsfeier bei den Griechen nach Alter, Art und Ursprung. Ein Beitrag zum Hausgottesdienst der alten Griechen. gr. 8. geh. 15 Ngr.
- Piderit, K. W.**, zur Kritik und Exegese von Cicero de oratore. I. 4. 1857. geh. 8 Ngr. II. 4. 1858. geh. 10 Ngr.
- Plauti, T. Macci**, comediae. Ex recensione et cum apparatu critico **Friderici Ritschelii**. Accedunt Prolegomena de rationibus criticis grammaticis prosodiacis metricis emendationis Plautinae. Tomus I. II. III. pars 1. 2. gr. 8. geh. 10 Thlr.
 Auch in 9 einzelnen Lieferungen. I. 1, 2 Thlr. — die übrigen Stücke à 1 Thlr.
 — caed. Scholarum in usum recensuit **Fridericus Ritschellius**. Tomus I. II. III. I. 2. gr. 8. geh. 1 Thlr. 15 Ngr.
 Einzeln jedes Stück à 5 Ngr.
- Plutarchi de musica** edidit **Ricardus Volkmann**. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 6 Ngr.
- Poppo, Ern. Frid.**, de historia Thucydidea commentatio. Accedit index historicus et geographicus. gr. 8. 1856. geh. 20 Ngr.
- Pott, Aug. Friedr.**, Studien zur griechischen Mythologie. gr. 8. 1859. geh. Prisciani inst. gramm. libri ed. Hertz, s. unter Grammatici Latini.
- Reliquiae inris ecclesiastici antiquissimae**. Syriace primus edidit **A. P. de Lagarde**. gr. 8. 1856. 4 Thlr.
 — — — Graece edidit **A. P. de Lagarde**. gr. 8. 1856. 1 Thlr. 20 Ngr.
- Ribbeck, Otto**, über die mittlere und neuere Attische Komödie. Oeffentlicher Vortrag, gehalten im Rathhause zu Bern. 8. geh. 7½ Ngr.
- Ross, Ludwig**, archäologische Aufsätze. Erste Sammlung: Griechische Gräber — Ausgrabungsberichte aus Athen — zur Kunstgeschichte und Topographie von Athen und Attika. Mit 8 farbigen und 6 schwarzen Tafeln und einigen Holzschnitten. gr. 8. 1855. geh. 4 Thlr.
 — — — eine alte lokrische Inschrift von Chalcion oder Oeantheia, mit den Bemerkungen von **J. N. Oekonomidis**. Mit 1 lithogr. Tafel. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.
- Roszbach, Ang.**, und **R. Westphal**, Metrik der griechischen Dramatiker und Lyriker nebst den begleitenden musischen Künsten.
 Erster Theil: Griechische Rhythmik von **A. Roszbach**. gr. 8. 1854. geh. 1¼ Thlr.
 Dritter Theil: Griechische Metrik nach den einzelnen Strophen-gattungen und metrischen Stilarten. Von **A. Roszbach** und **R. Westphal**. gr. 8. 1856. geh. 2½ Thlr.
- Sallusti, C.**, Crispi Catilina et Jugurtha. Aliorum suisque notis illustravit **Rudolfus Dietsch**. Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. JUGURTHA. 1 Thlr. 15 Ngr.
 — — — quae supersunt. Recensuit **Rudolfus Dietsch**. Volumen I. Commentationes. Libri de Catilinae coniuratione et de bello Jugurthino. gr. 8. 1859. geh. 2 Thlr. 12 Ngr. Vol. II. Historiarum reliquiae. Index. gr. 8. 1859. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.
 — — — Historiarum fragmenta. Pleniora, emendatiora et novo ordine disposita suisque commentariis illustrata edidit et indices accuratos adiecit **Fridericus Kritzius**.

- Accedit codicis Vaticani et Palimpsesti Toletani exemplum lapidi iuscriptum. gr. 8. 1853. geh. 3 Thlr.
- Scenicae Romanorum poesis fragmenta. Recensuit Otto Ribbeck. 2 voll. gr. 8. geh. 6 Thlr.
- Vol. I. Tragicorum reliquiae. 3 Thlr. Vol. II. Comicornum reliquiae. 3 Thlr.
- Schaefer, Arnold, Demosthenes und seine Zeit. 3 Bde. (III. Band in 2 Abth.) gr. 8. 1856—1859. 10 $\frac{1}{2}$ Thlr.
- Schaeferi, Arnoldi, de sociis Atheniensium Chabriae et Timothei aetate in tabula publica inscriptis commentatio. 4. 1856. geh. 8 Ngr.
- Scheibe, C., Lectiones Lysiacaе. gr. 8. 1856. geh. 15 Ngr.
- Schottmüller, Alfr., de C. Plini secundi libris grammaticis. particula prima. Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.
- Schulze, R., Quaestiones Hermesianactaeae. Dissertatio gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.
- Sharpe's, Samuel, Geschichte Egyptens von der ältesten Zeit bis zur Eroberung durch die Araber 640 (641) n. Chr. Deutsch von Dr. H. Jolowicz. Zwei Bände. Mit einer Karte und drei Plänen. gr. 8. 1857/58. geh. 4 Thlr.
- Sophoclis tragoediae. Graece et Latine. Ex recensione Guil. Dindorfii. 2 voll. 8. 1850. 2 Thlr. 9 Ngr. Auch jedes Stück einzeln à 7 $\frac{1}{2}$ Ngr.
- Struve, Caroli Ludovici, directoris quondam Gynnasii Urbici Regimontani, opuscula selecta edidit Iacobus Theodorus Struve. 2 voll. gr. 8. 1851. geh. 5 Thlr.
- Susemihl, Franz, die genetische Entwicklung der Platonischen Philosophie einleitend dargestellt. Erster Theil. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.
- — —, Zweiten Theiles erste Hälfte. gr. 8. 1857. geh. 2 Thlr.
- Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri octo. Ad optimorum librorum fidem editos explanavit Ernest. Frid. Poppo. Vol. IV. Sect. III. gr. 8. 1856. geh. 20 Ngr.
- Tragicorum Latinorum reliquiae. Recensuit O. Ribbeck. gr. 8. 1852. geh. 3 Thlr.
- Tragicorum Graecorum fragmenta. Recensuit A. Nauck. gr. 8. 1856. geh. 5 $\frac{2}{3}$ Thlr.
- Usener, Hermannus, Analecta Theophrastea. gr. 8. 1858. geh. 7 $\frac{1}{2}$ Ngr.
- Vahleni, Ioannis, in M. Terentii Varronis saturarum Menippearum reliquias conjectanca. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.
- Vergili, P. Maronis opera recensuit O. Ribbeck. Vol. I. Bucolica et Georgica. gr. 8. 1859. geh. 1 Thlr. 18 Ngr.
- Wachsmuth, Curtius, de Timone Phliasio ceterisque sillographis Graecis disputavit et sillographorum reliquias collectas dispositas recogni as adiecit C. W. gr. 8. 1859. geh. 20 Ngr.

Unter der Presse befinden sich:

- Catonis M., reliquiae. Recensuit H. Jordan.
- Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii. Vol. III. fasc. 2. Prisciani scripta minora edidit H. Keil.
- Roszbach, Aug., und R. Westphal, die Fragmente und die Lehren der griechischen Rhythmiker. als Ergänzung der griechischen Rhythmik von A. Roszbach.
- — — Griechische Metrik. II. Band.
- C. Suetoni Tranquilli praeter libros de vita Caesarum reliquiae. Recensuit disposuit quaestiuibus Suetonianis iulustravit Augustus Reifferscheid. gr. 8.

Demnächst werden erscheinen:

- Boeckh's, Aug., gesammelte kleine Schriften. Dritter Band.
- Grote, G., Griechische Mythologie und Antiquitäten. Uebersetzt von Dr. Th. Fischer. IV. Band. (Schluss.) gr. 8.
- Homeri carmina minora. Mit kritischem Apparat und exegetischem Commentar von Dr. A. Baumeister.
- Müller, Lucian, de metris poetarum Romanorum exceptis Plauto et Terentio libri tres.
- Plauti, T. Macci, comediae. Ex recensione et cum apparatu critico Friderici Ritschelii. Tomi III pars III Poenulum complectens. gr. 8.
- Rubino, J., Abhandlungen aus dem Gebiete der Alterthamskunde, insbesondere der römischen. Erster Band.
- Susemihl, Franz, die genetische Entwicklung der Platonischen Philosophie, einleitend dargestellt. Zweiten Theiles zweite Hälfte. gr. 8.
- Teuffel, W. S., Handbuch der Geschichte der Römischen Litteratur. 3 Bde.
- P. Vergili Maronis opera recensuit O. Ribbeck. Vol. II.

Ein vollständiges Verzeichnis meines philologischen und Schulbücher-Verlags ist in allen Buchhandlungen gratis zu haben.

Leipzig, im October 1859.

B. G. Teubner.

PA Vergilius Maro, Publius
6801 P. Vergili Maronis opera
A2
1859
v.1

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
